18.V.30.

Numer 2

Księga XX. (czwarta) Na pustyni. בְּמִדְבַּר

XXXIV.-בְּמִדְבַּר-Na pustyni. Rozdział VI.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza na pustyni Synaj w na-
miocie zgromadzenia, w pierwszym (dniu) miesiąca drugiego, w roku drugim
po wyjściu ich z kraju Micraim, rzekłszy:

2. Zbierzcie pocret całej gminy synów Izraela, podług rodów ich, po-
dług domów ojców ich, przez policzenie imion, wszystkich mężczyzn według głów ich.

3. [illegible] (zastępów (wojska) w Izra-
elu;

4. [illegible] jako głowa przełożo-

5. [illegible] za Rubena
a capo

6. [illegible]

7. [illegible]

8. [illegible]

9. Za Zebulona – Eliab, syn Chelona;

10. Za synów Józefa: za Efraima – Elisama, syn Ammihuda; za
Menaszego – Gamliel, syn Pedacura;

11. Za Benjamina – Abidan, syn Gideoni'ego;

12. Za Dana – Achiezer, syn Ammiszadaja;

13. Za Aszera – Pagiel, syn Ochrana;

14. Za Gada – Eljasaf, syn Deuela;

15. Za Naftali'ego – Achira, syn Enana.

Roz. 1. Liczenie zdolnych do boju z wyjątkiem Lewitów. 2. Układ obozu. Roz. 3. Liczenie Lewitów i pier-
worodnych. Przeznaczenie służby Bożej pierworodnych na Lewitów. Roz. 4. Porządek służby Lewitów.

RKP. 9098 II
t. 1-5

Księga (czwarta) XX. Na pustyni. — במדבר

XXXIV. — במדבר — Na pustyni. Rozdział VI.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza na pustyni Synaj w na-
miocie ~~Boga~~ zgromadzenia, w pierwszym (dniu) miesiąca drugiego, w roku drugim
po wyjściu ich z kraju Micraim, rzekłszy:

2. ~~Zbierzcie~~ ~~podliczcie~~ ~~ludu~~ ~~dzieci~~ pocret całej gminy ~~synów~~ Izraela, podług rodów ich, po-
dług domów ojców ich, przez ~~podliczcie~~ imię imion, wszystkich mężczyzn według głów ich.

3. Od wieku dwudziestu lat i wyżej, ~~każdy wszystkich wychodzących~~ do (zastępów
du; ~~przeglądniecie~~ policzenia ich podług zastępów ich, ty i Aron.

4. A ~~przy was~~ z wami będzie po (jednym mężu) z pokolenia; mąż (jako głowa
my domu ojca swego ~~to będzie~~.

a zapo 5. A te są imiona tych mężów, którzy staną przy was: za Rubena
- Elicur, syn Szedeura;

6. Za Szymona - Szelumiel, syn Curiszadaja;

7. Za Jehudę - Nachszon, syne Amminadaba;

8. Za Izachara - Netandl, syn Cuara;

9. Za Zebulona - Eliab, syn Chelona;

10. Za synów Józefa: za Efraima - Elisrama, syn Ammihuda; za
Menaszego - Gamliel, syn Pedacura;

11. Za Benjamina - Abidan, syn Gideoni'ego;

12. Za Dana - Achiezer, syn Ammiszadaja;

13. Za Aszera - Pagiel, syn Ochrana;

14. Za Gada - Eljasaf, syn Deuela;

15. Za Naftali'ego - Achira, syn Enana.

Roz. 1. Liczenie zdolnych do boju z wyjątkiem Lewitów. 2. Układ obozu. Roz. 3. Liczenie Lewitów i pier-
worodnych. Liczenie ~~Korzanie~~ służby Bożej pierworodnych na Lewitów. Roz. 4. Porządek służby Lewitów.

16. Ci są powołani gminy, książęta potomkowie rodów ojców ich, naczelnikami tysięcy Izraela oni.

a cap. 17. I wzięli Mojżesz i Aron wyżej tych, którzy oznaczeni zostali po imionach.

18. I całą gminę zebrali w pierwszym (dniu) miesiąca drugiego i podawali się podług rodów swoich, podług domów ojców ich, przez wyliczanie imion ich od wieku dwudziestu lat i wyżej, podług głów ich.

19. Jak rozkazał Wiekuisty Mojżeszowi, tak policzył ich na pustyni Synaj.

a cap. 20. I synów Rubena, pierworodnego Izraela, podług pochodzenia ich, podług rodów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenia imion według głów ich, każdego mężczyznę od wieku dwudziestu lat i wyżej, każdy wchodzących do zastępów;

21. Policzonych podług pokolenia Rubena - czterdzieści sześć tysięcy i pięćset.

a cap. 22. Z synów Szymona, pochodzenia ich, podług rodów ich, podług domów ojców ich, przeglądanych przez wyliczenia imion podług głów ich, każdego mężczyznę od wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wchodzących do zastępów:

23. Policzonych podług pokolenia Szymona: pięćdziesiąt dziewięć tysięcy i trzysta.

a cap. 24. Z synów Gada, podług pochodzenia ich, podług rodów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenia imion w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wchodzących do zastępów:

25. Policzonych podług pokolenia Gada: czterdzieści pięć tysięcy i sześćset pięćdziesiąt.

a cap. 26. Z synów Jehudy podług pochodzenia ich, podług rodów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wchodzących do zastępów:

27. Przeglądanych podług pokolenia Jehudy: siedemdziesiąt cztery tysiące i sześćset.

a cap. 28. Ze synów Jaszchara, pochodzenia ich, podług rodów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenia imion w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wchodzących do zastępów:

29. Przegląd ani podług pokolenia Zachara: pięćdziesiąt sześć tysięcy i czterysta.

a cap. 30. Z synów Zebulona, pochodzenia ich, podług rodzaju ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

31. Przegląd ani podług pokolenia Zebulona: pięćdziesiąt siedem tysięcy i czterysta.

a cap. 32. Z synów Józefa, z synów Efraima, pochodzenia ich, podług rodzaju ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

33. Przegląd ani podług pokolenia Efraima: czterdzieści tysięcy i pięćset.

a cap. 34. Z synów Manassesa, pochodzenia ich, podług rodzajów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

35. Przegląd ani podług pokolenia Manassesa: trzydzieści dwa tysiące i dwieście.

a cap. 36. Z synów Benjamina, pochodzenia ich, podług rodzajów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

37. Przegląd ani podług pokolenia Benjamina: trzydzieści pięć tysięcy i czterysta.

a cap. 38. Z synów Dana, pochodzenia ich, podług rodzajów ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

39. Przegląd ani podług pokolenia Dana: sześćdziesiąt dwa tysiące i siedemset.

a cap. 40. Z synów Assera, pochodzenia ich, podług rodzaju ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

41. Przegląd ani podług pokolenia Assera: czterdzieści jeden tysięcy i pięćset.

a cap. 42. Z synów Naftali'ego, pochodzenia ich, podług rodzaju ich, podług domów ojców ich, przez wyliczenie imion, w wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wstępujących do zastępów:

43. Przegląd ani podług pokolenia Naftali'ego: pięćdziesiąt trzy tysiące i czterysta.

a cap. 44. Oto przeglądani, których przeglądał Mojżesz i Aron i książęta Izraela, dwunastu mężów, po mężu jednym z domu ojca jego, byli.

45. Abyto wszystkich przeglądanych wszystkich synów Izraela, podług domów ojców
ich od wieku dwudziestu lat i wyżej, wszystkich wchodzących do zastępów w Izraelu.
46. Wszyć byto wszystkich przeglądanych sześćset trzy tysiące i pięćset i pięćdziesiąt.
47. A Lewici podług pokolenia ojców ich nie byli przeglądani wśród nich.
a cap. 48. I przemówił Pan do Mojżesza, mówiąc:
49. Tylko z pokolenia Lewi nie przeglądaj a sposobu ich nie zbieraj
wśród synów Izraela;
50. Lecz ty ustanowisz Lewitów nad Przybytkiem świadectwa i nad wszystkimi
sprzętami jego, i nad wszystkim, co do niego należy; oni nosić będą
Przybytek i wszystkie sprzęty jego, i oni usługiwać będą przy nim, i dokoła
Przybytku obozować będą.
51. A gdy wyruszy Przybytek, tedy rozłożą go Lewici, a gdy Przybytek,
(obozować będzie)
stanie, złożą go Lewici, a obcy, zbliżający się, śmiercią zginie.
a cap. 52. I Wtedy obozować będą synowie Izraela, każdy w obozie swoim i
każdy przy sztandarze swoim podług zastępów ich,
53. A Lewici obozować będą dokoła Przybytku świadectwa, aby nie
stał wybuch gniew na gminę synów Izraela i będą Lewici pełnić straż
przy Przybytku świadectwa.
Tedy
54. I uczynili synowie Izraela według wszystkiego, jak przykazał Pan
Mojżeszowi, tak uczynili.

† Liczne poszczególnych szczepów, stanowiących razem całość narodu, budzi świadomość każdej jednostki, że ~~jest~~ ma znaczenie wśród ogółu, że więc każdy obowiązany jest do wiernej służby w pełnieniu powinności swego przeznaczenia w społeczności. Rusek.

= współodpowiedzialną gminę. Wszyscy razem stanowili „dom Izraela", zgoła Izraela", jeden ród, jedną familię, mimo tak rozmnożonej ilości szczepów. Rodz. II. M. 38; 26.

>> „Zastępy" nie koniecznie w znaczeniu oddziałów wojskowych, ale w ogóle do pełnienia prawnych czynności wspólnie n. p. 4; 3.; 23. 8; 24.; 25 II. M. 30,

V Szczegółowe wyliczenia każdego pokolenia jakoby wskazują na równe szanowanie wartości tychże wśród gminy.

x Każde pokolenie miało swoją chorągiew, ale pod

xx Mimo rozmaitego usposobienia, wrodzonych właściwości umysłowych, różnicy charakteru osobistego, odmiennych poglądów praktycznych, jednakże co do zasad, dążeń i celów życia społecznego zgodnie pielęgnowali jednolitą tradycję w duchu patrjarchów, zespoleni związkiem czucia serca, wspólnym losem jako dziedzictwo przodków.

II. M. 30,

F IV.

F ✝ ✝ 5.

Rozdz. 1. obejmuje zarządzenia do dalszego pochodu przez pustynię po półw. Synajskim czyli arabskim, znajdującym się między dwoma zatokami morza Czerwonego. Wzgórza tego skalistego kraju przerzynane są wąwozami i dolinami, mającemi bardzo skromną i dziką roślinność a zapełnionemi gadami, dokuczliwymi. Grunt wulkaniczny, bazaltowy, odbija gorącemi promieniami każdy krok i szmer, a ostatnia wicher i prawie wywołuje przerażające wrażenie. Dotychczas przebywają tam gromady rozbójniczych Arabów.

1. Rozdz. stwierdza, że pierwszy raz policzono Izraelitów po wyjściu z Egiptu, drugi raz po zniszczeniu złotego cielca, kiedy umarło ich padło, a trzeci II. 38, 29.
raz po ukończeniu namiotu Przybytku przed wyruszeniem w dalszą drogę. Zgodność liczb pochodzić może stąd, że poprzednio liczono także potomków Lewiego a teraz ich nie policzono do służby wojskowej jak również kobiet ani dzieci.

2. Lud izraelski dzielono na pokolenia, rody czyli „rodziny", domy, czyli
II M. 30, 12; Joz. 7, 16-18. familie. Wszystkie rody jakoteż ich przywódcy, wzięli na siebie obowiązek
przeliczenia i wpisywania przy zarazie. Mojżesz razem z nimi stanowił
3. Zastępy czyli oddziały z każdego pokolenia. P. Od wieku ukończonych 20 lat.
4. Książęta z każdego pokolenia mieli być obecni przy Mojżeszu w czasie
liczenia ostatecznego wyniku

5. Za Rubena 1. zw. za pokolenie Rubena. Imiona występują przeważnie jako złożone z przymiotów i nazw Bożych אל, יהוה, שדי, lub z wyrazów יהי albo z wyrażeń
tej lub innej tendencji, jakoteż יהוה = zarodzący, יצוי = mały, יעזר = zbawca, צורי = wzburzony.
16. Tych powoływano do obrad w ważniejszych sprawach gminy.
18. Przedstawiciele pokoleń stworzyli grupy podług rodów i zarządzali spisy.
19-25. Liczby są podane w okrągłych cyfrach prawdopodobnie stosownie do poszczególnych oddziałów wojskowych, utworzonych z każdego pokolenia.
27. Pokolenie Jehudy było najliczniejsze. I. 49, 8.
33. Efraim wyprzedza starszego brata. I. 48, 19 a Menasze stanowi jak najsłabsze pokolenie. I. 26, 34.
47. Lewici, zajęci służbą Bożą i nauczaniem, nie byli liczeni podczas [do noszenia i ustawiania tych przyb. służby nie mieli prawa
przeglądu, wojskowego jako przeznaczeni do sprzężenia Przybytku i przykładów, [
49. Raz. podaje, że Lewici nie byli przeglądani, gdyż oni nie mieli wypadnąć na pustyni, albowiem nie brali udziału przy służbie złotego cielca.
50. Lewici stanowili straż koło Przybytku i sprzętów uświęconych.
51. W czasie pochodu musieli Przybytek rozbierać i nosić poszczególne części, a gdy rozłożyli się obozem, to je składali i ustawiali. F Słowa „przez" zarządzenie Pana. F Obóz był nieprawomocny do służby w świątyni.
52. Pod jednym sztandarem obozowały trzy pokolenia, jak niżej podane, a Lewici mieli obozować dokoła Przybytku.
53. Z powodu pokolenia Lewitów nie należało dopuścić nikogo do Przybytku, aby po nich spotkała kara Pana.
xx sprofanować i aby za to karygodnego nie

F IV. Księga (Mojżesza) także wskazuje na miłosierdzie, sprawiedliwość, świętość i prawdziwość B. w przeciwieństwie do przewrotności, niesprawiedliwości i zdrożności człowieka. Powtórzenia poszczególne karne i dobrodziejstwa dla ludu w całości i dla poszczególnych osób, jakoteż różne zgromadzenia jednostek i całego ludu, tudzież ich następstwa. Łeski.

Rozdział II.

1. I przemówił Pan do Mojżesza i do Arona, rzekłszy:

2. Każdy przy swoim sztandarze, przy znakach domu ojców ich obozować będą synowie Izraela, opodal naokoło namiotu zgromadzenia obozować będą.

3. A obozujący na przedzie na wschodzie: sztandar obozu Jehudy podług zastępów ich, a księciem dla synów Jehudy: Nachszon, syn Amminadaba.

4. A zastęp jego i przeglądanie ich: siedemdziesiąt cztery tysiące i sześćset.

5. Obozujący obok niego: pokolenie Issachara i książę dla synów Issachara Netanel, syn Cuara.

6. A zastęp jego i przeglądanie jego: pięćdziesiąt cztery tysiące i cztery sta.

7. Pokolenie Zebulona i książę dla synów Zebulona: Eliab, syn Chelona.

8. A zastęp jego i przeglądanie jego: pięćdziesiąt siedem tysięcy i cztery sta.

9. Wszystkich przeglądanych z obozu Jehudy (było): sto osiemdziesiąt sześć tysięcy i cztery sta według zastępów ich, a oni wyruszą pierwsi.

10. Sztandar obozu Rubena: ku południowi według zastępów ich, a księciem dla synów Rubena: Elicur, syn Szedeura.

11. A zastęp jego i przeglądanie jego: czterdzieści sześć tysięcy i pięć set.

12. I obozujący obok niego pokolenie Symeona i książę dla synów Symeona: Szelumiel, syn Curisaddaja.

13. A zastęp jego i przeglądanie ich: pięćdziesiąt dziewięć tysięcy i trzy sta.

14. A pokolenie Gada i książę dla synów Gada: Eljasaf, syn Reuela.

15. A zastęp jego i przeglądanie ich: czterdzieści pięć tysięcy i sześć set i pięćdziesiąt.

16. Wszystkich przeglądanych z obozu Rubena (było): sto pięćdziesiąt jeden tysięcy i cztery sta pięćdziesiąt według zastępów ich i jako drudzy wyruszą.

a cap

a cap.

21. J

a cap

a cap

a cap. 17. Żydzi wyruszy namiot zgromadzenia, obóz Lewitów w środku obozów, jak obozują, (obozować będą) tak wyruszą, każdy w swoim szyku, w swoim miejscu, podług sztandarów swoich.

a cap. 18. Sztandar obozu Efraima podług zastępów ich ku zachodowi, a książęciem dla synów Efraima: Elisama, syn Ammihuda.

19. A zastęp jego i przeglądanie ich: czterdzieści tysięcy i pięć set.

20. A przy nim pokolenie Manassego, a książęciem dla synów Manassego: Gamaliel, syn (Pedacura,)

21. I zastęp jego i przeglądanie ich: trzydzieści pięć tysięcy i dwieście.

22. I pokolenie Benjamina, a książęciem dla synów Benjamina: Abidan, syn Gideoni, ego.

23. Zastęp jego i przeglądanie ich: trzydzieści pięć tysięcy i cztery sta.

24. Wszystkich przeglądanych z obozu Efraima (było): sto osmdziesiąt (ie) tysięcy i sto podług zastępów ich, i jako trzeci wyruszą.

a cap. 25. Sztandar obozu Dana ku północy podług obozów ich, a książęciem dla synów Dana: Achiezar, syn Ammiszadaja.

26. Zastęp jego i przeglądanie ich: sześćdziesiąt dwa tysiące i siedm set.

27. I obozujące obok niego pokolenie Asera i wódz dla synów Asera: Pagiel, syn (Ochrana,)

28. Zastęp jego i przeglądanie ich: czterdzieści jeden tysięcy i pięć set.

29. A pokolenie Naftali'ego i książę dla synów Naftali'ego: Achira, syn Enana

30. I zastęp jego i przeglądanie ich: pięćdziesiąt trzy tysiące i cztery sta.

31. Wszystkich przeglądanych z obozu Dana: sto pięćdziesiąt siedm tysięcy i sześć set; jako ostatni wyruszą z sztandarami swymi.

a cap. 32. Oto są przeglądani synów Izraela według domów ojców ich, wszystkich przeglądanych obozujących podług pokoleń ich: sześćset tysięcy i pięćset pięćdziesiąt.

33. A Lewici nie byli przeglądani wśród synów Izraela, jak przykazał Pan Mojżeszowi.

34. I uczynili synowie Izraela wszystko, jak przykazał Pan Mojżeszowi, tak obozowali podług sztandarów ich i tak wyruszali, każdy według rodów jego i przy domu ojców jego.

† i odpowiadał barwie szlachetnego Kamienia, umieszczonego w napierśniku arcykapłana.

a cap. V Uporządkowanie i ugrupowanie wszystkich pokoleń, domów, rodów i poszczególnych rodzin około Przybytku wskazywało na jedność całego plemienia izraelskiego i (przynależność do tego) wszystkim członkom rodzin obowiązki przestrzegania i wykonywania przykazań, umieszczonych w namiocie zgromadzenia.

F aby w sobotę lub w święto uroczyste każdy mógł podejść ku Przybytkowi.

L 14. Hajmi zwraca uwagę, że 1. 14. ojciec Eljasafa zwany Deuel a tu Reuel i wyjaśnia, że często jedna osoba miała dwojakie imiona, które miały identyczne znaczenie (synonimy), albo ze względu na charakter lub właściwość otrzymała odmienne imię. Deuel, lub Reuel znaczy uznanie lub myślenie o Bogu ku B.

[3–7. i 19. 16. i 17. 20. 22. i nast. 48; 19. Ps. 80; 2. i 3. Gdy później ród Efraima (Jeroboama) wyłączył się z pod władzy Judy, dał on początek nowej (I. Mch. 49. 8–10.) państwowości Judzkiego.

R już umierający Jakób przewidział Judę jako wodza z berłem i rylcem, Izachara jako rolnika, pielęgnującego wiedzę, (14. i 15.) Zebulona jako plemię kupieckie (13.) i tworzące literaturę (Deut. 5; 14.) a nie główne czynniki materialnego i duchowego powodzenia w narodzie.

Rozdz. 2. wyszczególnia każde pokolenie liczebnie. Rozdzielani byli na 4 oddziały po 3 pokolenia. Każdy oddział skupiał się koło jednego sztandaru, darni, który różnił się barwą i godłem od innych. Obóz Judy miał na swoim sztandarze jako godło lwa (I. 49; 9); Ruben podobiznę [illegible]. Pod nim pokolenia Symeona, Efraim wołu (V. 33; 17) Dan orła (Jezech. 1; 10). Obozy miały być na 2000 łokci oddalone od Przybytku, Wyj. 3; 4.

3. Po stronie przedniej t. j. wschodniej znajdował się najdalszy obóz,

4. Zaskp, jego t. j. obozu; przeglądarz ich t. j. poszczególnych pokoleń.

Każdy Książę przewodził i rozkazywał tylko swojemu obozowi.

a cap. F. Midr. Tanch. podaje, że obozy były tak ustawione, jak według posłania Jakóba synowie mieli go przenosić do grobu (I. 50; 12): Juda, Izachar i Zabulon po stronie wschodniej; Ruben, Symeon i Gad po stronie południowej; Dan, Aser i Naftali po stronie północnej.

9. Gdy obłok wzniesie się i ruszy naprzód, wtedy cały obóz wyruszy w tym samym porządku, jak obozowali.

17. Ibn Ezra i Kambon objaśniają, że w pochodzie Lewici a Przybytkiem zajmowali miejsce między obozami Judy i Rubena.

20. „Przy nim" według tłumaczenia Chald.

34. Pierwsze 2 strony obozu zajmują pokolenia 5 synów Lei; obok pierworodnego Rubena, pierworodny synowicy Gad; synowie Rachel obok siebie. Rabini odróżniali 3 części obozu: 1. Obóz Mashtzhu Bożego, 2. obóz Przybytek, 2, obóz Lewitów 3) obóz Izraelitów. I.M. 49; 3–16; 13–14. 15. Pszdr. 5; 14.

Pochód odbywał się w następującym porządku:

Północ. Sztandar pokol. Dan 157.600
Naftali 53.400, Dan 62.700, Aser 41,500
Synowie Bilhy i Zylpy.

Merarydzi 3.200

Przybytek.

Gerszonidzi 2.630

Kehatydzi 2.750

Południe. Sztandar pokolenia Ruben 151.450.
Symeon 59.300, Gad 45.650, Ruben 46.500,
Synowie Lei i Kamorowcy pod sztandarem

Zachód. Sztandar pok. Efraim
Manasse 32.200, Efraim 40.500 Benjamin
Synowie Rachel 35.400

Wschód. Sztandar pok. Judy 186.400
Juda 74.600, Issachar 54.400, Zabulon 57.400.
Synowie Lei

Rozdział XX 3.

1. A te są rodowody Arona i Mojżesza w dniu, gdy mówił Wiekuisty z Mojżeszem na górze Synaj.

2. A te są imiona synów Arona: pierwworodny Nadab, i Abihu, (potem) Eleazar i Itamar.

3. Te są imiona synów Arona, kapłanów namaszczonych, którym upełnomocniono ręce ich do (aby sprawowali) kapłaństwa.

4. Umarli Nadab i Abihu wobec Wiekuistego, gdy wniośli ogień obcy przed Wiekuistego na pustyni Synaj a synów nie mieli, więc kapłaństwo pełnili Eleazar i Itamar wobec Arona, ojca ich.

a rap. 5. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:

6. Przybliż pokolenie Lewi'ego i ustanów je wobec Arona, kapłana, aby mu służyli, wypełniali jego polecenia

7. i polecenia całej społeczności przed namiotem zgromadzenia, aby sprawowali służbę przybytku,

8. i aby pilnowali wszystkich przyborów namiotu zgromadzenia i polecenia synów Izraela, aby pełnili służbę przybytku.

9. I dasz Lewitów Aronowi i jego synom, jako oddani (poświęceni) mają być oni jemu (Bogu) z pomiędzy synów Izraela.

10. Zaś Arona i jego synów ustanowisz, aby pełnili kapłaństwo swoje, a obcy przystępujący nie będzie uśmiercony.

a cap. 11. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:

12. A ja, patrz, wziąłem Lewitów z pośród synów Izraela zamiast wszelkiego pierworodnego, otwierającego łono, z synów Izraela i do mnie należą Lewici.

a cap.

a cap.

13. Gdyż moim jest każdy pierworodny; w dniu zdy poraziłem wszelkiego pierworodnego 10
w kraju Micraim, uświęciłem Sobie wszystko pierworodne w Izraelu od człowieka
do bydła, (należy) Moje będą, Jam Wiekuisty.'

a cap. 14. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza na pustyni Synaj, mówiąc:

15. Policzaj synów Lewiego według domów ojców ich, według rodów ich; wszystkich męskich od wieku miesiąca i wyżej policzysz ich.

16. I policzył ich Mojżesz według wyrzeczenia Wiekuistego, jak nakazano.

17. A byli ci synowie Lewiego z imion ich: Gerszon, i Kehat i Merari.

18. A te imiona synów Gerszona według rodów ich: Libni i Szymei.

19. A synowie Kehata według rodów ich: Amram i Jic'har, Chebron i Uzyel.

20. A synowie Merariego według rodów ich: Machli i Musi. Te są rody
Lewiego według domów ojców ich.

21. Od Gerszona ród Libni i ród Szymei; te są rody Gerszonidów.

22. Policzonych ich w liczbie wszystkich męskich od wieku miesiąca i wyżej:
policzonych (było) ich: siedm tysięcy i pięć set.

23. Rody Gerszonidów za Przybytkiem obozowali ku zachodowi.

24. A książęciem domu ojca Gerszonidów: Eljasaf, syn Laela.

25. A straż synów Gerszona w namiocie zgromadzenia (Mieszkalny): Przybytek i na-
miot, nad nim i powłoka (u wejścia) namiotu zgromadzenia.

26. I opony dziedzińca i zasłona (na wejściu) dziedzińca, który koło Przybytku,
i nad ołtarzem dokoła i sznury ich do wszelkiej służby jego.

a cap. 27. A od Kehata (pochodzący): ród Amrama i ród Jic'hara i ród
Chebrona i ród Uzyela; te są rody Kehatytów.

28. W liczbie wszystkich męskich od wieku miesiąca i wyżej (wyniktu): dwie tysięcy i sześć set półtrzecia shazi ze Świątyni.

29. Rodziny synów Kehata obozowali po stronie Przybytku ku południowi;

30. A księciem domu ojca dla rodziny Kehatytów: Elicafan, syn Uzjela.

31. A pod strażą ich: arka i stół i świecznik i ołtarze i przybory świętych, którymi służbę odprawiali i zasłona i wszelkie do służby ich należące.

32. A księciem książąt Lewiego: Eleazar, syn Arona, kapłana, miał nadzór nad strzegącymi spraw Świątyni.

33. Od Merarego rodziny Machlidów i rodziny Mushydów: te są rodziny Merarego.

34. A przeglądanych ich w liczbie wszystkich męskich od wieku miesiąca i wyżej: sześć tysięcy i dwieście.

a zap. 35. A księciem domu ojca dla rodziny Merariego: Curiel, syn Abichaila, u boku Przybytku obozować, ku północy.

36. A do służby synów Merariego (należały): deski Przybytku i zasuwy jego i słupy jego i podstawy jego i wszystkie przybory jego i wszelkie przynależności jego.

37. I słupy dziedzińca dokoła i podstawy ich i kołki ich i sznury ich.

a zap. 38. A obozujący przed namiotem, od wschodu: Mojżesz i Aron i synowie jego, strzegący straży Świątyni dla ochrony synów Izraela, a obcy, zbliżający się, uśmiercony będzie.

39. Wszystkich przeglądanych Lewitów, których przeglądał Mojżesz i Aron we wszystkich według rodzin ich, wszystkich męskich od wieku miesiąca i wyżej dwadzieścia i dwa tysiące.

a cap. 40. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza:- ~~Policz~~ Przeglądnij wszystkich pierworodnych męskich z synów Izraela od wieku miesiąca i wyżej i zbierz liczbę imion ich.

41. I przyjmij Lewitów dla Mnie, Jam Wiekuisty, zamiast wszystkich pierworodnych z synów Izraela; a bydło Lewitów zamiast wszelkiego pierworodnego z bydła synów Izraela.

42. I ~~policzył~~ przeglądnął Mojżesz, jak przykazał Wiekuisty jemu, wszystkich pierworodnych z synów Izraela.

43. A było wszystkich pierworodnych męskich według liczby imion od wieku miesiąca i wyżej po ~~ludziach~~ przeglądzie ich: dwadzieścia i dwa tysiące i dwieście siedemdziesiąt i trzy.

a cap. 44. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wskazując:

45. Przyjmij Lewitów zamiast wszystkich pierworodnych z synów Izraela i bydło Lewitów zamiast ich bydła a Lewici będą moimi, Jam Wiekuisty.

46. A jako ~~za~~ okup dwustu siedemdziesiąt trzech, którzy pozostali ponad przeglądniętych, ~~wykupić~~ z pierworodnych synów Izraela.

47. I weźmiesz po pięć szekli od głowy, w szeklach świętych weźmiesz, dwadzieścia ger na szekel.

48. I dasz to srebro Aronowi i synom jego jako wykup nadwyżki między nimi.

49. I wziął Mojżesz srebro wykupu za nadwyżkę z wykupionych przez Lewitów.

50. Od pierworodnych synów Izraela wziął srebro: tysiąc trzysta sześćdziesiąt i pięć tysięcy (szekli) według wieku świętego.

51. I oddał Mojżesz te pieniądze wykupu Aronowi i synom jego według słowa Wiekuistego, jak przykazał Wiekuisty Mojżeszowi.

~~Kadeb i Abihaum do kapłaństwa~~

F Tylko potomkowie Aarona przeznaczeni byli do służby kapłańskiej. Natomiast dla swoich synów i potomków nie zastrzegł żadnych szczególnych urzędów, należeli oni do zwykłej służby świątyni.

V 5. Służba kapłańska wymagała bezwzględnego posłuszeństwa przykazaniom a nie można polegać na dowolności. Kapłani mieli być sługami ścisłego wykonania przepisów i wzorami posłuszeństwa.

P 3. Lewici nie byli podległymi kapłanów, którzyby mogli nimi samowolnie rządzić, ale jednorazowe polecenia tylko przekazane im czynności służbowe w Świątyni.

V Lewici mieli powierzoną Świątynię i wszystkie jej rzeczy składowe do strzeżenia i utrzymywania w należytym stanie a kapłani wyłącznie polecenia przepisami czynności religijne.

Lewici mieli strzec i chronić nauki i prawa, ich zastosowanie i wykonywanie, dlatego już od dziecka musieli być ku temu wyćwiczeni. V. M. 33; 9-11. Do nich należała także służba w Świątyni, którą pełnili, śpiewając pieśni nabożne w czasie składania ofiar. II. Sam. 23; 2.

L 41. Pierworodni Lewitów nie podlegali ~~ex~~ kupom.

Rozdz. 3. obejmuje obliczenie Lewitów według poszczególnych rodów, przeznaczonych do służby w Świątyni.
1. Aron jako starszy wiekiem i jako arcykapłan wymieniony jest przed Mojżeszem, jak II. 6; 26. ~~Synowie Mojżesza i dalsi jego potomkowie należeli do służby Lewitów~~ a nie do Kapłanów. I. Kron. 23; 14.
2. jak II. 6; 23.
3. " " 28. 4 i III. 8; 12
4. III. 10; 1 i 3. IV. 26; 61. „Wobec" t. zn. jeszcze za życia Aarona obok niego, albo pod jego rozkazem. Nadab i Abihu umarli bezdzietnie.
V5. 6. Kapłani mieli być powołani ~~arcykapłanowi~~ w służbie kapłańskiej, a Lewici Kapłanom.
7. Lewici mieli także zastępować lud, względnie pośredniczyć między ludem a Kapłanami co do służby Bożej, składania ofiar, nauczania w sprawach wiary i pełnienia obowiązków religijnych.
F 10. V. Otay "t. j. każdy Izraelita i Lewita, mianowicie do Kapłanów.
F 8. Właściwie wszyscy Izraelici (a przynajmniej pierworodni) byli powołani służbę Boga Świątyni, ale Bóg przeznaczył tylko Lewitów, dlatego należało im złożyć okup, zob. IV. 18; 31.
12. ~~Jak~~ II. 13; 2 i 12, 22; 28 i 34; 19. ~~Szczególne~~ wskazanie czynności lewickich.
13. Pozostałe pierworodne mimo to pozostaje w obowiązki Izraelitów. R. Jochanan
15. Jak zd. 8 Lewici mieli (nie tylko Kapłanowie) straż czyli materialny, zob.
17. Rody Lewitów nazywano od imion wymienionych 3 synów. I. 46; 11
II. 6; 16–19. Którzy w pokoleniach tworzyli 3 domy rodowe.
25. Do czynności Lewitów należało: przenoszenie poszczególnych części Przybytku, nadzór nad nimi i utrzymywanie w należytym stanie.
27. Ród Amrama, jako potomkowie Mojżesza, przydzielony był do rodu Kehata, który stanowił najliczniejszy oddział Lewitów, zajmował najprzedniejsze miejsce i miał spełniać najważniejsze czynności.
32. Jako naczelny Książę zarządzał i czuwał każdemu stałemu obowiązku i czynności.
38. ~~Brak 300~~ Patrz uwaga, że koło Mojżesza zwojowało się obóz Jehudy, Szachara i Zabulona, którzy też odznaczali się dostojnością i nauką. „Jehuda, berło moje" Ps. 108; 9. Potomkowie Szachara byli przodownymi rady starszych czyli Sanhedrynu a od Zabulona pochodzili świadomi pisma. Ezdr. 5; 14.
39. Ogólna suma czyni o 300 Lewitów mniej, niż poszczególne podane liczby, co Trakt. Bechor. fol. 5 wyjaśnia, że między samymi Lewitami było 300 pierworodnych, którzy nie potrzebowali wykupu. Inni tłumaczą, że między pierworodnymi było wiele dziewcząt. II. 13; 2. i 28; 1. Aron nie był wliczony.
46. "1775 = pieniądz wykupny. Za każdego z 273 pierworodnych, przewyższających liczbę Lewitów, należało opłacić po 5 srebrników. III. 27; 6.
50. Losowanie miało wykazać, który pierworodny miał być okupiony przez Lewitę a który pieniędzmi. Patrz.

Rozdział ~~XX~~ 4.

1. I przemówił ~~Wiekuisty~~ do Mojżesza i do Arona, rzekłszy:
2. „Zbierzcie głowa sumę ~~ogół~~ (liczby) synów Kehata z pośród synów Lewiego według rodów ich, według domów ojców ich,
3. Od wieku trzydziestu lat i wyżej i do wieku pięćdziesięciu lat; każdego ~~przybywającego~~ wstępującego do zastępu dla wykonywania czynności ~~w~~ (zgromadzenie) ~~namiocie~~.
4. Ta jest służba synów Kehata ~~przy~~ w namiocie ~~zboru~~ zgromadzenia: ~~z~~ święte rzeczy świętości.
5. Gdy ~~Wiec~~ Wyjdzie obóz, wejdą Aron i synowie jego, zdejmą zasłonę ~~zasłaniającą~~ i okryją nią arkę świadectwa,
6. I ~~położą~~ włożą na nią okrycie ze skóry borsuczej i rozciągną okrycie, całe z błękitu, ~~na wierzchu~~ i włożą drążki jej.
7. A na stół ustawiony rozciągną okrycie z błękitu ~~purpury~~ i ustawią na nim misy i kadzielnice i czasze i dzbany do zalewania ~~i patelnie i podstawy nalewania~~ a chleb ~~wieczysty~~ stały na nim będzie.
8. I rozciągną nad tem okrycie karmazynowe ~~czerwone~~ dwukrotne (ustrój) i nakryją je okryciem ze skóry borsuczej i włożą drążki jego.
9. I wezmą okrycie ~~purpurowe~~ błękitne i nakryją świecznik do oświetlenia i lampy jego i szczypczyki jego i kadzielnice jego i wszystkie przybory na oliwę jego, któremi obsługują go.
10. I włożą go i wszystkie przybory jego do pokrowca ze skóry borsuczej i położą na nosze.
11. I na ołtarz złoty rozciągną okrycie ~~purpurowe~~ błękitne i nakryją go pokrowcem ze skóry borsuczej i włożą drążki jego.

12. Powszechnie wszystkie przybory służebne, któremi posługują się w Świątyni, niż i tłoczą do okrycia przykrycia z błękitnego i nakryją je pokrowcem ze skóry borsuczej i położą na nosze.

13. I oczyszczą z popiołu ołtarz i rozciągną nad nim okrycie purpurowe,

14. i położą na nim wszystkie przybory jego, któremi posługują się: kadzielnicę, widełki i łopatki i kropielnice, wszystkie przybory ołtarza i rozciągną nad niemi pokrowiec ze skóry borsuczej i założą drążki jego.

15. A dopełni Aron i synowie jego okrycia Świątyni i wszystkich przyborów Świątyni, gdy wyruszy na obóz, a po tem przybędą synowie Kehata, aby je nieść; a niech nie dotkną Świętych, aby nie umarli. To jest (co) do noszenia (synów Kehata przy namiocie zgromadzenia.

16. A pod nadzorem Eleazara, syna Arona, kapłana (ma być): oliwa do oświecenia i kadzidło wonne i śniedna (ofiara) ustawiczna i olej namaszczenia, nadzór całego Przybytku i wszystkiego, co w nim, w Świątyni i przyborów jej.

17. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza i do Arona, wskazawszy:

18. Nie dopuścicie wyginięcia pokolenia rodziny Kehata z pośród Lewitów.

19. A tak czyńcie im, aby żyli a nie umarli, gdy przystępować będą do przenajświętszego: Aron i synowie jego niech wejdą i ustanowią ich każdego do służby jego i do obowiązków jego.

20. A niech nie przybędą, aby przyglądać się, jak (Świątyni) przy nakładaniu i aby nie umarli.

21. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wskazawszy:

22. Policz (sumę) synów Gerszona, także ich, według domu ojców ich, według rodów ich.

XXXV. — 1½

Dalsze porządkowanie i liczenie Lewitów. Rez. 5. Usunięcie nieczystych z obozu. Świadczenia przy rozgoszczeniu. Prawa co do podejrzenia wiarołomstwa. Rez. 6. Prawa nazarejczyków. Błogosławieństwo kapłańskie. Rez. 7. Dary i ofiary książąt.

23. Od wieku trzydziestu lat i wyżej do wieku pięćdziesięciu lat przeglądniesz ich, każdego przybywającego, by wstąpić do zastępów dla pełnienia służby w namiocie ~~zboru~~ zgromadzenia.

24. Ta jest ~~Ko~~ służba rodów Gertsonidów dla ~~służby~~ służby i dla noszenia:

25. Nosić mają ~~tkaniny~~ ~~Kotarzec~~ przybytku i namiotu ~~zboru~~ zgromadzenia, jego ~~nakrycia~~ pokrowce i pokrowiec ~~skórzany~~ z barwionej skóry, który na nim na wierzchu i zasłonę ~~(kotarę)~~ drzwi namiotu ~~zboru~~ zgromadzenia;

26. i ~~zasłony~~ dziedzińca ~~dworca~~ i zasłonę drzwi bramy ~~dziedzińca~~ dziedzińca, które ~~koło~~ przy przybytku i koło ołtarza dokoła i sznury ich i wszystkie przybory ~~do~~ służby ich i wszystko, co ~~dla nich~~ się ~~robi~~ dla nich, mają wykonywać.

a zap. 27. Na ~~wyrzeczenie~~ wyrzeczenie Arona i synów jego ~~niech odbędzie~~ odbędzie się wszelka służba synów Gertsonidów we wszystkiem, co nosić mają, i we wszelkiej służbie ich i ~~ustanowisz~~ nadzór ~~na~~ dozoru ~~dogląd~~ nad ich we ~~przestrzeganiu~~ wszystkiem, ciężarów ich, ~~obowiązków~~ co nosić mają.

28. Ta jest służba rodów synów Gertsonidów w namiocie ~~zboru~~ zgromadzenia, a nadzór ~~nad nich~~ nad nimi w ręku Itamara, syna Arona, kapłana.

a zap. 29. Synów Merarego według rodów ich, według domów ojców ~~ich~~ ich ~~policzysz~~ przeglądniesz ich.

30. Od wieku trzydziestu lat i wyżej i do wieku pięćdziesięciu lat ~~policzysz~~ przeglądniesz ich, wszystkich przybywających do zastępów, by ~~pełnili~~ pełnić służbę w namiocie ~~zboru~~ zgromadzenia.

31. A to (jest), co do ~~przestrzegania~~ nadzoru nad noszeniem ciężarów ~~obowiązków~~ ich w całej służbie ich w namiocie zgromadzenia ~~zboru~~: deski przybytku i zasuwy ~~jego~~ jego i słupy jego i podstawy jego;

32. i słupy ~~dziedzińca~~ dziedzińca ~~dworca~~ wokoło i podstawy ich i kołki ich i sznury ich, wszystkie przybory ich i wszystkie do służby (należące) i według nazwisk ~~wyznaczysz~~ ~~wyglądzicie~~ policzycie przybory dla pieczy, nad ~~przestrzeganiem~~ noszeniem ~~obowiązków~~ ich.

33. Ta jest służba rodów synów Merarego ~~co~~ według ~~służby~~ wszystkich w namiocie ~~zboru~~ zgromadzenia pod ręką Itamara, syna Arona, kapłana.

34. Które policzyli Mojżesz i Aron i książęta Izraela synów Kehata według rodów ich i według domów ojców ich.

35. Od wieku trzydziestu lat i wyżej i do wieku pięćdziesięciu lat wszystkich przybyłych do zastępów dla służby w namiocie zgromadzenia.

36. A było przeglądniętych ich według rodów ich: dwatysiące siedmiu set i pięćdziesiąt.

37. Ci są przeglądani rodów Kehata, wszyscy służący w namiocie zgromadzenia, których przeglądnął Mojżesz i Aron według polecenia Wiekuistego za pośrednictwem Mojżesza.

a cap. 38. A przeglądani synów Gerszona według rodów ich i według domów ojców ich;

39. Od wieku trzydziestu lat i wyżej i do wieku pięćdziesięciu lat, wszystkich przybyłych do zastępów dla służby w namiocie zgromadzenia;

40. A było przeglądniętych ich według rodów ich, według domów ojców ich: dwatysiące sześć set i trzydzieści.

41. Ci są przeglądani rodów synów Gerszona, wszyscy służący w namiocie zgromadzenia, których przeglądnął Mojżesz i Aron według polecenia Wiekuistego.

42. A przeglądani rodów synów Merarego według rodów ich, według domów ojców ich.

43. Od wieku trzydziestu lat i wyżej i do wieku pięćdziesięciu lat wszystkich przybyłych do zastępu dla służby w namiocie zgromadzenia;

44. A było przeglądniętych ich według rodów ich trzytysiące i dwieście.

45. Ci są przeglądani rodów synów Merarego, których przeglądnął Mojżesz i Aron według polecenia Wiekuistego za pośrednictwem Mojżesza:

46. Wszystkich przeglądniętych, których przeglądnął Mojżesz i Aron i książęta Izraela u Lewitów według rodów ich i według domu ojców ich:

47. Od wieku trzydziestu lat i wyżej i do wieku pięćdziesięciu lat, wszystkich przybyłych do pełnienia służby obsługowej i służby noszenia w namiocie zgromadzenia.

F 28. Gerontidki stanowiły zatem takie osobny ród.
Cała służba nadzorcza była nietylko mechanicznem pymnadzem, ale wymagała takiej opieki umysłowej i intelektualnej.

48. Nikt z obcych ich ostu łyżwy i pić sol i odwadniał.
49. Wedtug przykazania Wiekuistego przeglądano ich za pośrednictwem Mojżesza, każdego do służby jego i do noszenia jego i przeglądnięcia jego, jak rozkazał Wiekuisty Mojżeszowi.

Rozdz. 4. W wieku od lat 30 do 50 posiada się władzę, ustalone służby wszelkie, poczem zaczynają opadać, a do dźwigania ciężarów potrzebne były wozy. 2. Kohatydom oddano najważniejsze części do strzeżenia i noszenia. 4. Żydom nie wolno było dotykać bezpośrednio świętych przedmiotów, dlatego kapłani mieli je najpierw otrzymywać, poczem Kohatydzi je nieśli. II. 25; 10-40, 39; 38, 27; 1-3.
15. Wypadki śmierci z tego powodu I. Sam. 6; i II. Sam. 6;
16. Eleazar miał czuwać nad dostarczaniem i utrzymywaniem w należytym porządku wymienionych przedmiotów.
18. Powtórzenie napomnienia wskazuje na konieczną ostrożność, aby przez lekceważenie nie spowodował śmierci, jak Nadab i Abihu.
19. Dla utrzymania porządku należało każdemu wyznaczyć ściśle i do, kładnie jego obowiązkowe czynności.
20. Bezczynne przyglądanie się może pobudzić niekawość i spowodować dotykanie świętego przedmiotu. II 32. Obrządki były dokładnie wskazane, aby nikt nie wybierał według woli najlżejsze czynności, przez
27. Nadzorstwo kohatydów Gerszona był Itamar, syn Aarona. I. Kapłani.
47. 32. Do służby obrządkowej Lewitów należały także śpiewy chóralne i gra na instrumentach muzycznych w czasie uroczystych nabożeństw w sobotę i święta. Kapłani.
Kohatydzi dodają do ostatnich postępujące pouczenia: a ust. 20. Czcić przed świętością. Co jest święte, to musi być uświęcone. Komu nie jest święte i czcigodne, ze uczuciowia lub potrzeby świętości, jak świętynia, arka przymierza i t. p. ten nie okazuje też należnej czci Bogu. Jak kapłani, tak też każdy powinien dbać o to, aby wszystko, co jest poświęcone służbie Bożej, było także przed innymi należycie uszanowane. Herz.
49. Jak Lewici „do służby i do obrządków" ustanowieni zostali w czasie pochodu przez pustynię, tak każdy człowiek powinien pełnić swoje powołanie i obowiązki w wędrówce życia. Każdy musi dźwigać swoje brzemię i znosić swoje dolegliwości. Nikt nie jest od nich wolny. Jeżeli to nie jest następstwem naszych przewinień, to Bóg je nakłada, aby nas pobudzić do korzystania z wprawy, do wychowania dla naszego przeznaczenia, do większej przezorności, aby nas powzyć o naszej zależności od Boga, abyśmy ćwiczyli się w pokorze i pobożności, abyśmy przez szlachetne uczucia i rozpamiętywanie naszego położenia stali się doskonalszymi i starali się z miłością oblizać się do bliźnich naszych. Tak nasze obowiązki prowadzą nas do Boga, do cnoty do wieczny z życia. Jest to obowiązek święty, jak dla Lewitów służba w Świątyni. Niechaj więc nikt nie narzeka. Herz.

Rozdział V.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wekłszy:
2. Rozkaż synom Izraela, aby wydalili z obozu wszystkich trędowatych i wszystkich cierpiących na upławy i wszystkich zanieczyszczonych przy zmarłym;
3. Od mężczyzn, jak do niewiasty wydalicie, poza obóz wydalicie ich, aby nie zanieczyścili obozów swoich, gdzie Ja przebywam wśród nich.
4. I uczynili tak synowie Izraela i wydalili ich poza obóz, jak mówił Wiekuisty do Mojżesza, tak uczynili synowie Izraela.

a cap. 5. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wekłszy:

6. Przemów do synów Izraela: Mężczyzna lub niewiasta, jeśli popełnią jakiegoś grzechu ludzkiego przez popełnienie występku wobec Wiekuistego, i ta osoba zawini,
7. to wyznają grzechy swe, które popełnili, i zwróci przewinienie swoje według sumy wartości a piątą część dołoży do tego i odda to (temu), wobec którego zawinił.
8. A jeśli nie ma człowieka krewnego, aby wynagrodzić przewinienie temu, to przewinienie ma być wynagrodzone Wiekuistemu dla Kapłana, oprócz berana odpuszczenia, przez który odpuszczone mu zostanie.
9. A wszelka danina z wszelkich świętości Izraela, które przynoszą dla Kapłana, do niego należeć będzie.
10. A świętość jego do niego należy; co kto kolwiek da dla Kapłana, (która przynosi Kapłanowi) do niego należy.

a cap. 11. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wekłszy:

12. Przemówił do synów Izraela i powiedz im: – Któremużkolwiek mężowi jeśli
~~jeśli~~ sprzeniewierzy się żona jego i popełni na niw wiarołomstwo;

13. I ~~leżałby~~ mężczyzna przy niej, obcując z nią, a zatajonej byłoby wobec przedtem mężu
jej, ~~gdyż~~ zanieczyszczała się ~~i świadka~~ ~~nie~~ ~~było~~ i splugawiła się, a świadka niema przeciw niej i
ona nie została zniewolona.

14. I ~~jeśli~~ najdzie opadłby go uprzedzie zazdrości i zazdrosny byłby o żonę swoją, i
a ona została zbezczeszczona; albo najdzie opadłby go uprzedzie zazdrości i za-
zdrosny byłby o żonę swoją, a ona nie byłaby splugawiona zbezczeszczona;

15. Tedy przyprowadzi ~~ten~~ mąż żonę swoją do Kapłana i przyniesie ofiarę
za nią dziesiątą efy mąki jęczmiennej; nie naleje na nią oliwy,
i nie ~~położy~~ da na nią kadzidła, gdyż (ofiara) zazdrości to jest, (ofiara) pa-
mięci, przypominająca przewinienie.

16. I przywiedzie ją Kapłan i postawi ją przed oblicze Wiekuistego.

17. I weźmie Kapłan wody świętej do naczynia glinianego i z prochu,
który znajduje się na posadzce przybytku, niech weźmie Kapłan i ~~do~~
do wody.

18. I postawi Kapłan kobietę przed oblicze Wiekuistego i ~~zepsuje włosy~~ odsłoni
obnaży ~~jej~~ głowę kobiety i da na dłoń jej ~~śniedną~~ pamięci, śniadną, zazdrości
jest ona, a w ręce Kapłana będzie woda gorzyny przekleństwa.

19. I zaprzysięgnie ją Kapłan i przemówi do kobiety: – Jeśli nie obcował mąż
z tobą i jeśli nie ~~wyłuszczyłaś~~ sprzeniewierzyłaś się splugawieniu przeciw mężowi twemu,
bo będzie nienaruszona przez wodę gorzyny przekleństwa tę.

20. Ale jeśli wyłuszczyłaś (przeciw twemu) mężowi i jeśli zbezcześciłaś się, i ~~oddałaś się~~ mąż
~~z tobą obcował~~ ~~zatajeniem~~ oprócz męża twego;

21. Gdy przysięgnie kapłan niewiastę przysięgą przekleństwa i powie kapłan do niewiasty: Niech odda Wiekuisty ciebie na przekleństwo i na zaprzysiężenie wśród ludu twego, czyniąc Wiekuisty twoje łono zanikające a brzuch twój opuchły;

22. I niech wejdą te wody przekleństwa do wnętrzności twoich, aby opuchł brzuch i zanikło łono. I powie niewiasta: Amen! Amen!

a cap. 23. I zapisze te przekleństwa kapłan w księdze i zmyje wodą gorzkiej;

24. I napoi niewiastę wodą gorzkiej, przekleństwa, i wejdą w nią wody przekleństwa na gorzki.

25. I weźmie kapłan z ręki niewiasty ofiarę śniedną (ofiarę) zazdrości i przedstawi tę ofiarę śniedną przed Wiekuistym i zaniesie ją na ołtarz.

26. I weźmie kapłan z tej ofiary śniednej garść jako (ofiarę) przypomnienia jej i spali na ołtarzu (na spalenie) a potem da wypić niewieście tę wodę.

27. A napoiwszy ją wodą stanie się, jeśli została splugawiona i dopuściła się przestępstwa wobec męża, wody przekleństwa na gorzki i zapuchnie brzuch jej i zanikło łono jej i stanie się niewiasta przekleństwem wśród ludu swego.

28. A jeśli nie byłaby skalana niewiasta owa i byłaby czysta, tedy zostanie uniewinniona i będzie zapłodniona nasieniem.

a cap. 29. To jest nauka o zazdrości, gdyby wykroczyła niewiasta przeciw mężowi swemu i skalała się;

30. Albo jeśli mąż, którego nastał duch zazdrości i zazdrosny byłby o żonę swoją, tedy postawi żonę swoją przed Wiekuistym i postąpi z nią kapłan według całej nauki tej.

31. I uwolniony będzie mąż od winy a niewiasta ponieść winę swoją.

J. Za występek odpowiada każdy jednako bez różnicy. III M. 5, 5.

F W razie trwającej a niewątpliwej zazdrości jest rzeczą wskazaną rozwód, aby mąż nie żywił nienawiści i aby żonę uwolnić od podejrzenia.

V 16. W razie (możności) niestwierdzenia winy oddana zostaje sądowi bez [illegible].

<< II. M. 30; 18-21.

P marności zwyczajnej istoty kobiecej, jej xx która jednak moralnie podnieść może powrót na drogę cnoty przez pokutę religijnych obowiązków, których symbolem jest święcona woda, L Hirsch.

L z naczynia, utworzonego z darów religijnych kobiet.

V 19. Kanoniczne uwolnienie od groźnych następstw, o ile były niesłusznie pozbawione.

F Kapłan występuje nie jako sędzia ale dzierżący sprawiedliwości, lecz jako badacz sumienia, jako stróż i obrońca moralności społecznej.

Wyraz „rozkaż" zawiera (nakaz stanowczy), który ma być wykonany ściśle i bezwzględnie.

Rozdz. 5. 2. Dla uchronienia obozu od zarazy należało dotkniętych zakaźną chorobą wydalić poza obóz. III M. 13:46. 12:2. V. M. 23:11. obóz Najwyższego Boga.

9. Nietylko fizycznie ale i moralnie nieskalnym miało być wyłonione. III. 5; 14-26.

8. Ofiarę złożoną na cześć Boga, Bóg przeznacza dla kapłanów. Gdyby pozostawiony (dla ich pożytku) należy zrównać najbliższemu krewnemu. III. M. 25:26.

10. Ofiarujący może sam wyznaczyć, któremu kapłanowi przeznaczyć dar. II. M. 21:37.

13. Nawet podejrzane przebaczenie należy wykupić. Na przypadek stwierdzenia samowolnego małżeństwa małżeństwa przestępczego ulegała karze śmierci. III. 20:10.

14. Jeżeli zazdrość trapi człowieka, to grzebie po ustawicznie podejrzanie, która staje się źródłem najnieszczęśliwszego pożycia małżeńskiego i wywołuje zawziętą nienawiść, która sprowadzić może nieobliczalne i najgorsze skutki. Przysł. 6; 34. Herxheimer.

15. Małżonka uważana była za osobę najbliższego rodu, gdyż małżeństwo burzy najsilniejszy i najświętszy filar ludzkiego szczęścia, niszczy zgodę i dobrobyt domu, sprowadza dla dzieci i rodziny najsmutniejsze następstwa, fizycznie i moralnie rujnuje i jest haniebnem zboczeniem najświętszych obowiązków. Herxheimer.

17. Naczynie gliniane, ponieważ je później rozbijano. Woda święcona z miednicy, zrobionej z miedzianych zwierciadeł, które ofiarowały cnotliwe kobiety. II. M. 38; 8. Proch był symbolem poniżenia i przeklęństwa. XX I. 3; 14. Gen. 6; 11. i 25. 6.

18. תוֹעֵבָה tłumaczy Raszi „przeprowadzić" z miejsca na miejsce, aby jej pozostawić czas do namysłu i przyznania się. a w ten sposób można wyznania małżeństwa Boga do przeklęństwa. „Przed Wielkistym" t. zn. na dziedzińcu, u wschodniej bramy św. Nikanora, aby wszyscy (Kapłani, zdaje się, nie patrzyli, ale rozumieli wszystko) mogli widzieć jej upodlenie. Raszi. Przeczenie wskazuje na miało ją (zaszpecić), i oznaczało smutek i żałobę. Woda gorzka nie woda gorzka, gdyż w skutkach miała sprowadzić gorycz na całe życie przez nieszczęście dla niej i następstwa. Raszi.

19. 21. Ma ona być odstraszającym przykładem dla innych, które w podobnym wypadku mają przy zaprzysiężeniu wyrazić się: „Jeżeli przysięgam fałszywie, to niechaj mnie spotka to przeklęństwo, które spotkało owę kobietę." Herxheimer. Jer. 65; 15. gorzka

22. Można z tego sądzić, że zgrzyty i wykręty sumienia mają wywołać cierpienia, która powoduje ustawiczne pragnienie, którego nie można ugasić wodą i która sprowadzająca rychłą śmierć. Inni sądzą, że to ma spowodować spuchnięcie wodną, która często występowała w Palestynie. Wypowiadając „Amen" t. zn. niechaj się sprawdzi na mnie to przeklęństwo, jeżeli jestem zgrzeszyłam winna", miała stwierdzić, że poddaje się wyrokowi.

23. Napisze na pergaminie i zetrze święte pismo w wodzie, w którą wodę, które przeklęństwo, nadając wodzie złowrogą moc. Mszn. Sota 2; 4a 2 poczyn.

że instanst był stracony a tylko wierzchnia warstwa za siebie była niewypłynęła i 23.
stąd wynika, że kapłani już wtedy umieli pisać.

24. Przyjmując w siebie wodę gorzkiej, sama skarzyć się na ustawiczne udręki i gorzkie cierpienia moralne.

L 26. 27. Stanie się przekleństwem t. zn. że w podobnych przypadkach będą przeklinały także inne kobiety, aby im się stało tak, jak złej kobiecie się stało.

25. ו'ז'ת patrz. III.Mz.30, ו'ז'ת patrz III.M.2; 2.i 2,8.

P na 20 str. 22.

Przysięga jest uroczystym aktem religijnym wstrząsającej powagi, chociażby przysięgający (tylko) wymawiał słowa „amen". Jest to wyznanie wiary w Boga prawdy, wszechwiedzy i karzącej sprawiedliwości. Krzywoprzysięstwo powoduje zatem straszliwe następstwa. Pozostawia zbrodniarzowi drżącego uczucie zbezczeszczenia imienia Bożego, nadużywając świętego imienia jego do kłamstwa i oszustwa. Ustawiczne niepokój i wyrzuty sumienia, trwoga przed karzącą ręką najsprawiedliwszego Sędziego, groźny lęk i straszliwa obawa przed zbliżającą się śmiercią, wyczekiwanie niepewnej przyszłości często nieszczęścia, które przekładują grzesznika, na dość srogą karą moralną. Ecch. 5;4. Kazanie.

31. Wolny jest małżonka od winy, jeżeli żona w następstwie faktu przysięgi wyszło wyszła. Radzi. Inni sądzą, że w razie otrzymanej niewinności, może ona pozostać nadal prawą żoną, co byłoby wykluczonem, gdyby otrzymała się winną wiarołomstwa.

Prawo Ustawa to zdaniem R. Jochanana b Zakkaja straciła obowiązującą moc a chwila oburzenia świątyni i ustania stałby kapłaństwa. Mtr. Sota 9;9.
Przejmująca grozą procedura wobec całego ludu po powtórnem napomnieniu miała skłonić obwinioną do przyznania się a wszystkie inne kobiety odstraszyć od wiarołomstwa. Majmo. Mor Neb. 3; 49.
Po zburzeniu świątyni R. Joch. b. Zakk. zniósł ten proceder, jako nie dający się wykonać odtąd według przepisu, jak inne czynności kapłańskie.

L 26. Jest to symboliczny dowód, że kobieta przyjmuje na siebie smutne następstwa niegodziwego występku.

Rozdział XX 6.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:
2. Przemów do synów Izraela i powiedz im: – Mężczyzna lub niewiasta
jeśli wyszczególni się, aby ślubować ślubowanie nazarejczyka, aby wstrzemięźliwym być dla (przed) Wiekuistego:
3. Od wina i napoju odurzającego (napoju) wstrzymać się, octu z wina i octu z napoju odurzającego nie będzie pił i żadnej nalewki z gron nie będzie pił, ani gron świeżych, ani wysuszonych nie będzie spożywał.
4. Przez wszystkie dni wstrzemięźliwości swojej z wszystkiego, co przynosza dla (przed) się z winnej, od pestek i do łupin nie będzie spożywał.
5. Przez wszystkie dni ślubowania wstrzemięźliwości swej nożyce nie przejdą po głowie jego; do spełnienia się dni, przez które być wstrzemięźliwym dla (przed) Wiekuistego, uświęcony będzie, wróci da wolno włosom głowy swej.
6. Przez wszystkie dni wstrzemięźliwości swojej dla (przed) Wiekuistego do trupa martwej nie przybliży się.
7. Przy ojcu i przy matce, przy bracie i przy siostrze, nie zanieczyści się przy nich, gdy umrą, ze względu na koronę poświęcenia Boga jego jest na głowie jego.
8. Przez wszystkie dni wstrzemięźliwości jego uświęcony jest on dla (przed) Wiekuistego.
9. A gdyby ktoś nieprzytomnie umarł przy nim i zanieczyści głowę poświęcenia, ogoli głowę swoją w dniu oczyszczenia swego, w dniu siódmym ogoli ją.
10. A w dniu ósmym przyniesie dwoje synogarlic albo dwoje młodych gołąbków do wejścia namiotu zgromadzenia,
11. I złoży kapłan (ofiarę) jednego zagrzeszną a drugiego całopalną i oczyści go z tego, co zgrzeszył przy osobie, i uświęci głowę jego w dniu tymże.
12. I będzie wstrzemięźliwym (poświęcenie) dla (przed) Wiekuistego na dni wstrzemięźliwości swej i przyniesie owcę jednoroczną jako pokutną, a dni poprzednie przepadną, gdyż zanieczyszczona jest wstrzemięźliwość jego.

a cap. 13. Ta jest nauka o nazarejczyku; w dniu spełnienia się dni wstrzemięźliwości swojej przyprowadzi go do wejścia namiotu zgromadzenia,

14. I złoży ofiarę swoją dla Wiekuistego: owcę jednoroczną niepokalaną na całopalenie i owcę roczną niepokalaną na ofiarę pojednania, i barana jednego bezwadnego na ofiarę biegłego;

15. I kosz przaśników z mąki pszennej, bułki zaczynione oliwą i placki przaśne, natarte oliwą i śniedną zalewkę ich.

16. I przyniesie Kapłan przed Wiekuistego i spełni całopalenie jego i ofiarę jego;

17. I barana spełni ofiarę pojednania dla Wiekuistego wraz z koszem przaśników i spełni Kapłan śniedną jego na [illegible].

a cap. 18. I ogoli nazarejczyk u wejścia namiotu zgromadzenia włosy głowy swej poświęconej i weźmie włos głowy poświęcenia swego i złoży na ogniu, który jest pod ofiarą pojednania.

19. I weźmie Kapłan łopatkę upieczoną z barana i bułkę przaśną jedną z kosza i placek przaśny jeden i złoży je na dłoń nazarejczyka po ogoleniu się nazarejskiego.

20. I pokołysze je Kapłan ruchem jako przedstawienie przed Wiekuistego, poświęcone to dla Kapłana wraz z mostwem przedstawienia i łopatką podniesioną, a potem może pić nazarejczyk wino.

21. Ta jest nauka o nazarejczyku, który ślubuje ofiarę swoją dla Wiekuistego z powodu wstrzemięźliwości swej oprócz tego, co dosięga ręka jego; według wypowiedzianego ślubowania swego, które ślubował, tak uczyni według nauki dla wstrzemięźliwości jego.

a cap. 22. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:

23. Przemów do Aarona i do synów jego, mówiąc: — Tak błogosławicie dzieci Izraela, mówiąc do nich:

P Jak kapłani i klerycy (dewici t.j.) przed przyjęciem swych obowiązków mają wstrzymywać się od używania (wszelkich) trunków.

F 6. Nauczyć, poświęcający się Bożej służbie życia, ma unikać zrodła śmierci i znikomości istot cielesnych.

F 7. Okrążenia (czyli odosobniony Krzyżem) wieńcem duchowym pojąć i umysłowych właściwości, dążących do wzniesienia się z życia zmysłowego do doskonałości duchowej dla chwały B. II. M. 23; 6. III. M. 24, 12.

24. – Niechaj błogosławi cię Wiekuisty i strzeże cię!
25. Niechaj jaśnieje Wiekuisty oblicze Swoje tobie i będzie miłościw wym tobie!
26. Niechaj zwróci Wiekuisty oblicze Swe ku tobie i da ci pokój!
27. I złożą imię Moje na synach Izraela, a Ja pobłogosławię ich.

Rozdz. 6. Raszi ustanawia następstwo przepisów o nazarejczyku po nieczystości tem, że wino prowadzi do zmysłowej rozwiązłości.
Nazaryt czyli nazarejczyk t. j. ślubujący wstrzemięźliwość postępowaniem swoim złożył dobrowolnego poświęcenia się z Bogiem, jak lud Izrael, aby miał być ludem kapłańskim t. j. poświęconym służbie Bożej. Herodot, F Talm. bv. Nazyr. odróżnia nazaryt wiekowy n. p. Samsona, od nazarytu czasowego t. j. 30-dniowego. III. 27; 2. 22; 2. P Zech. 7, 3 Am. 2; 11. P 25; 5. i 11.
F Nazarejczyk odszczególnił się od ogółu, który za zmysłowemi pragnieniami, ślubowaniem wstrzemięźliwości. Ibn Ezra. „Na cześć Boga" dodaje Michaelis.
Nazaryt nie jest identyczny z ascetyzmem, pustelnictwem lub życiem za klasztorem, i jest tylko tolerowany w judaizmie, który bez nakłada na nazarejczyka poważne ofiary, aby ślubowania takie nie stały się powtarzane, a tylko w wyjątkowych wypadkach się pojawiały.
3. Wszelki mocny napój, jak spirytus, powstały z kartofli, ze zboża, z owoców, miodu, palmy i t. p. wytłoki lub nalewki. P III. M. 10; 9–11.
5. Włosy uważane były za ozdobę zewnętrzną a zarazem wyraźny objaw wewnętrznej siły człowieka, które ślubujący poświęcał Bogu, dlatego musiał zachować je w naturalnym stanie przez czas wstrzemięźliwości i potem złożyć je na ofiarę. Czas ślubowania wynosił najmniej 30 dni.
6. 7. 9. W dniu siódmym ze względu może być oczyszczony, a dnia ósmego złożyć ofiary. III. 15; 14. i 22; 27.
11. Kapłan poświęci za porozumienie.
12. Od tego święcenia rozpoczyna pan. liczyć dni wstrzemięźliwości, które ślubował, [illegible] za dni poprzednie z tem zdaniem że jakoby za 2 zdaniach t. j. III. 22, 16 i V. 21, 6 III. 22; 10. lub świadomie
14. Zagadnienie ofiary tłumaczy niektórzy tem, że mimowolny czyn w braku wstrzemięźliwości zgrzeszył, inni zaś uważają, sam fakt zaufania sobie darów Bożych za przewinienie.

ślubowania

W każdym razie wstrzymywania się od wszystkowszelk napojów, bo to są silne dla organizmu i dla ducha, w stosunkach domowych i towarzyskich, lub wogóle ćwiczenie się i opanowanie się w używaniu wszystkich do wad; dążenie do świątości w [illegible] obowiązków religijnych w pełnieniu ewangelicznych uczynków a pokonywaniu żądz zmysłowych lub miłości mamony, to strzeżenie się pokusom i opanowanie namiętności są zawsze pochwały godne.

„Ślubowania są ogrodzeniem dla ostrzegających" Prz. Sal. 3; 13. Hebr. [illegible].

15. Jak III. 15; 31. IV. 15; 5 n 8.

18. A wejście [illegible] aby potwierdzić stwierdzić, że dni ślubowania skończyły się.

19. Jak II. 29; 31, III. 7; 30 i 8; 31, I Sam. 2; 15.

20. *) III. 7; 34.

21. Cudzoziemcy obowiązkowych mogą także ślubować inne ofiary.

23. W obecności [illegible] Izraelitów Najświętszego kto z przybyłych świętego, Kapłan miał wypowiedzieć błogosławieństwo dokładnie według podanego brzmienia, które było zastrzeżone kapłanom tylko w służbie urzędowej przy zgromadzeniu. Mojżesz, Salomon i in. błogosławili lud nie temi brzmieniu. III. 9; 22. Hebr.

24. Według objaśnienia Abarbanela błogosławieństwo opiewa następująco: „Niech ciebie błogosławi Wiekuisty dobrami materjalnemi i duchowemi, i strzeże [illegible] ostrożnie od wszelkiej szkody i niedoli, odnosi się do wszystkich pokoleń a zwłaszcza do ówczesnych obywateli i klasy pracującej. Bóg jest Stwórcą i Opiekunem zarazem.

25. „Niechaj jaśnieje Wiekuisty oblicznem swojem tobie" darząc ducha twego światłością rozumu i łaskę „miłościwym tobie" udzielając ci łaskawie swoją domności i miłosierdzia w zaspokojeniu potrzeby, Ps. 4; 7 i 67, - odnosi się do dzieci, sług i reszty ludu, który mają otaczać go opieką.

26. „niechaj zwróci Wiekuisty oblicze swe ku tobie" - t. j. niechaj opatrzność Wszechmocnego opiekuje się tobą w sprawach materjalnych i duchowych, i da wszystkim pokojem - błogosławieństwo w dostatnim i przyjemnym życiu; - odnosi się szczególnie do stanu kapłańskiego, który jest przedstawicielem duchowym i odpowiedzialnym moralnym całego narodu. Ps. 10; 1.

27. Błogosławieństwo mają wypowiedzieć w imię Boga t. zn. w łączności Boga z błogosławieństwo. Wypowiadając trzykrotnie imię „Wiekuistego" wyrażają równocześnie wyznanie wiary całego ludu izraelskiego w Jedynego „Wiekuistego", który błogosławieństwo spełnić zdoła.

Podniesieniem ręki symbolizują miejsce złożenie błogosławieństwa w imię Boga. III. 9; 22. V. 10; 8 i 21; 5.

W prostych a podniosłych i wszystkie sprawy ludzkie wyższych słowach błogosławieństwo to zachowało dotychczas swoją powagę i uroczyste znaczenie, gdy je wypowiadają kapłani w czasie nabożeństwa zamiast [illegible], lub przy innej uroczystej chwili. Błogosławieństwo, które z upustu [illegible] Boga

[illegible] z tym [illegible]

Rozdział XVII.

1. A stało się w dniu, gdy dokonał Mojżesz wystawienia Przybytku i namaścił go i poświęcił go i wszystkie przybory jego i ołtarz i wszystkie przybory jego i namaścił je i poświęcił je;

2. Książęta Izraela, naczelnicy domów ojców ich, oni, książęta pokoleń, którzy stanęli przy tych, którzy byli spisani ...;

3. I przywiedli ofiary twoje przed Wiekuistego: sześć wozów zakrytych i dwa, (jeden) wóz na dwóch książąt a dla (każdego) jednego i przywiedli je przed Przybytek.

a cap. 4. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:

5. Przyjm od nich i niech zostaną do wykonywania służby namioty, (ze zapo)
madrzeja
su i oddasz je Lewitom, każdemu stosownie do służby jego.

6. I przyjął Mojżesz wozy i dał je Lewitom.

7. Dwa wozy i cztery woły oddał synom Gerszona według służby ich,

8. a cztery wozy i osiem wołów oddał synom Merarego według służby ich pod władzą Itamara, syna Arona, Kapłana.

9. A dla synów Kehata nie dał, gdyż służbą świętych była dla nich – na ramionach nosić mieli.

10. Poczem przynieśli książęta na poświęcenie ołtarza w dniu namaszczenia go: a przynieśli książęta ofiary swoje przed ołtarz.

11. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: Niech jeden na dzień, jeden na dzień książę następny niech przynoszą ofiary swoje na poświęcenie ołtarza.

a cap. 12. Ten, który składał ofiary w dniu pierwszym ofiarę swoją, Nachszon, syn Amminadaba, z pokolenia Judy.

13. A [illegible] byka [illegible] miedniczą [illegible] Świętym obie [illegible]
[illegible]
14. [illegible] tyżka [illegible]
15. [illegible] [illegible] [illegible]
16. [illegible]
17. [illegible] [illegible] [illegible] byka [illegible]
[illegible] byka [illegible]
(ofiarą swoją)
a cap. 18. [illegible]
19. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
w [illegible] u Świętym, [illegible]
tyżka [illegible]
20. [illegible]
21. [illegible]
22. [illegible]
23. [illegible] [illegible] [illegible]
byka
[illegible]
a cap. 24. [illegible]
25. Ofiara [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
tyżka

27. [illegible] z ofiarą jego [illegible] raz jeden [illegible] jedno rocznie na całopalenie

28. Koziół jeden na [illegible]

29. A na ofiarę pochwalną bydła dwojęce [illegible] baranów pięć, kozłów pięć, jagniąt rocznych pięć. Ta jest ofiara Eliasafa, syna [illegible].

cap. 30. W dniu siódmym kniaź synów Rubena Elisur, syn Sedeura.

31. Ofiara jego: - misa srebrna, sto [illegible] siklów, czara jedna srebrna na siedmdziesiąt siklów [illegible] z kadzidłem;

32. [illegible], zaczynione z oliwą na śniedną,

33. bydła z nabodze jego [illegible] raz jeden, jagnię jedno rocznie na całopalenie,

34. koziół [illegible] na grzech,

35. A na ofiarę dziękczynną: - [illegible] oje, baranów pięć, kozłów pięć, jagniąt rocznych pięć. Ta jest ofiara Elisura, syna Sedeura.

cap. 36. W dniu siódmym kniaź synów Symeona Salumiel, syn Surysaddaja.

37. Ofiara jego: misa srebrna jedna, sto [illegible] siklów jej waży, czara jedna srebrna na siedmdziesiąt siklów według siklu świętego pełne obie mąki przedniej, zaczynionej oliwą na śniedną;

38. [illegible], łyżka - dziesięć złotych, pełna kadzidła;

39. bydła z nabodze bydła baranów jeden, jagnię jedno rocznie na całopalenie;

40. koziół jeden na grzech;

41. A na ofiarę dziękczynną: [illegible] baranów pięć, kozłów pięć, jagniąt rocznych pięć. Ta jest ofiara Salumiela, syna Surysaddaja.

cap. 42. W dniu siódmym kniaź synów Gada, Eliasaf, syn Deuela.

43. Ofiara jego: – misa srebrna jedna, ważąca dziesięć setkli jej wagi, misa jedna srebrna, siedmdziesiąt siklów w stosunku Świętym, obie pełne mąki pszennej zaczynionej oliwą, na ofiarę śniedną;

44. Łyżka jedna złota, dziesięć sztuk [illegible], pełna kadzidła;

45. Byk jeden z stada, Baran jeden, jagnię jedno, roczne, na całopalenie;

46. Kozioł jeden na zaofiarowanie.

47. A na ofiarę dziękczynną [illegible] dwa woły, baranów pięć, kozłów pięć, jagniąt rocznych pięć. Ta jest ofiara Eliasafa, syna Deuela.

a cap. 48. W dniu siódmym książę synów Efraima: Elisama, syn Ammihuda;

49. Ofiara jego: misa srebrna jedna sto dziesięć setkli jej wagi, misa jedna srebrna siedmdziesiąt setkli w stosunku Świętym; obie pełne mąki pszennej zaczynionej oliwą, na śniedną;

50. Łyżka jedna złota dziesięć sztuk pełna kadzidła;

51. Byk jeden z stada, Baran jeden, jagnię jedno, roczne, na całopalenie.

52. Kozioł jeden na zaofiarowanie.

53. A na ofiarę dziękczynną [illegible] dwa woły, pięć baranów, kozłów pięć, jagniąt rocznych pięć. Ta jest ofiara Elisamy, syna Ammihuda.

e cap. 54. W dniu dziewiątym książę synów Manassesa Gamaliel syn Pedasura.

55. Ofiara jego: misa srebrna jedna sto dziesięć setkli jej wagi, misa jedna srebrna siedmdziesiąt setkli w stosunku Świętym; obie pełne mąki pszennej zaczynionej oliwą, na śniedną;

56. Łyżka jedna złota, dziesięć sztuk pełna kadzidła;

57. Byk jeden z stada, Baran jeden, jagnię jedno, roczne, na całopalenie;

58. Kozioł [illegible].

76. ~~Tyrka~~ [illegible]

76b. [illegible]

77. [illegible] dziękczynną; [illegible]

w zap. 78. [illegible]

78. [illegible]

79. [illegible]

80. ~~Tyrka~~ jedna dziesięć złotych [illegible]

81. [illegible] jeden z nich [illegible]

82. [illegible] jeden [illegible]

83. A ona ofiarą dziękczynną; [illegible] drugie [illegible]

Ta jest ofiara Abla, syna Emera.

w zap. 84. Te były ofiary poświęcone ołtarza od Kwiatów Izraela mis srebrnych dwanaście, miednic srebrnych [illegible] tyrek złotych dwanaście

85. Sto i trzydzieści (sekli) [illegible] wszystkiego; całe srebro naczyń [illegible] w ~~złot~~ Świątyni.

86. ~~Tyrek~~ złotych dwanaście pełnych kadzideł, po dziesięć sekli/ ~~tyrka~~ tyrek/ kadzideł w sekli ~~złot~~ Świątyni; wszystkiego/ tyrek: sto dwadzieścia sekli.

87. Wszystkie ~~ciężar~~ [illegible] na całopalenia [illegible]

88. A wszystkie ~~ciężar~~ [illegible] dziękczynną: [illegible] ofiary [illegible] dwadzieścia Kozłów sześćdziesiąt pięćdziesiąt [illegible] trzydzieści ~~byki~~ ofiary pokarmowe ofiarą po [illegible]

XX 17. Kozły z pomiędzy stada najsilniejsze, zawsze skore do walki, symbolizują gotowość ludu izraelskiego do ofiarnej obrony wiary w „jedynego" Rodak. i organizatorów „Historia Izraela"
18. Natanael miał być projektodawcą tych ofiar. I. Kron. 12; 32.

F 'W) = książę, jako nauczyciel pokolenia, dźwigający na sobie ciężar odpowiedzialności za cały szczep, miał też obowiązek dbania o podlegający mu lud moralnie i religijnie, utrzymać zgodę i jedność plemienia,
mwm = szczep, kolano, czyli pokolenie z pośród całego narodu.

V Równość i jednolitość ofiar wszystkich książąt pokoleń świadczy o zgodności i harmonii przekonań i uczuć religijnych, aby się nie wynosić nad innych.

<< Miało to także stwierdzić, że każde pokolenie mogło w całej pełni okazać udział w objawianiu swych właściwości duchowych i nastroju umysłu ze wszystkim akcie według ustanowionego porządku w rozdz. 2.

V= Mąka i oliwa miały być wyrazem wdzięczności za żyzność i dobrobyt, który B. darzy lud cały. Hirsch.

‡ Kadzidło miało wyrazić zapewnienie, że lud będzie dążył do najwyższej doskonałości
16) w pełnieniu obowiązków, aby stać się godnym tak dobrodziejstw B.
‡ Byk miał symbolizować niestrudzoną siłę w służbie Bogu; baran przewodzenie w postępowaniu na przedzie kapłanich pokoleń; jagnię — skromne i wierne postępowanie za Bogiem; dążące w górę (całopalenia) dowiodą w poświęceniu dla wiary. III. M. 4; 24. Hirsch.

[illegible] ofiarza szczególnie dobrowolne i [illegible]
po ofiarza [illegible]
[illegible] przyjaźń się w miłości [illegible]
Tak powinien każdy w miarę swej [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Bożą [illegible] cały miłości i prawdy [illegible]
[illegible] stanowił [illegible] miary swego wpływu [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

a cap.

zgromadzenia

wchodzi

ponieważ

III. M. 9; 1.

P 30; 23-29. II. M. 40; 17 i 18 P

Wozy służyły po-

6

Dzięksynna

Znaczna

II. M. 35; 29. 30; 34.

Rozdz. 30.

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

Razem

XXXVII - [illegible] - 15

Roz. 8. Gotowość Aarona i świeczników. Poświęcenie i oraz służby Lewitów. Roz. 9. Święcenie Pesachu. Kierowanie ludem przez słupek. Roz. 10. O 2 srebrnych [illegible] Wyjście Izraelitów z pustyni Synaj. Roz. 11. Ropa. [illegible] i wrzenie wśród ludu, Mojżesz rozpacza. Przepiórki. Roz. 12. Miriam obmawia Mojżesza.

8. [illegible]

2. Pisanie do Aarona i mówić

3 Kiedy [illegible]

4. [illegible] robota świecznika. [illegible] jego [illegible] do [illegible] (mały Syn, [illegible] kształtu [illegible] wykonać świecznik.

a zap. 5. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, [illegible]

6. Weź [illegible] z pośród

7. A tak postąpisz z nimi, aby [illegible] na nich [illegible] na

8. Potem weźmą byka z młodego [illegible] i śmietankę jego, mąkę [illegible] i oliwę i byka drugiego [illegible]

9. I przyprowadzisz [illegible] przed zgromadzenia [illegible] synów Izraela.

10. A gdy przyprowadzisz [illegible] tedy [illegible] ręce swoje na [illegible]

11. I przedstawi Aaron [illegible] przed Wiekuistego [illegible] obce [illegible] stanie się [illegible] aby sprawował [illegible]

12. A Lewici po włożą ręce swe na głowy byków i spełni jednego za grzechy a drugiego na całopalenie Wiekuistemu, aby [illegible]

13. Potem [illegible] przedstawisz Wiekuistemu.

a sap. 5 ... moimi ... zgromadzenia ...

... Albowiem oddani zupełnie są oni mnie z pośród synów Izraela; zamiast rozwierającego wszelkie łono jako pierworodny, każdego z synów Izraela, wziąłem ich sobie.

17. Gdyż wszystko pierworodne z synów Izraela z ludzi i z bydła; w dniu gdy raziłem wszystko pierworodne w Micraim, uświęciłem ich sobie.

18. Więc przypojtem Lewitów zamiast wszystkich pierworodnych z synów Izraela,

19. I oddałem Lewitów jako dary dla Aarona i synów jego z pośród synów Izraela, aby pełnili służbę dla synów Izraela w namiocie zgromadzenia i aby odpuszczali dla synów Izraela i aby nie było plagi między synami Izraela), gdyby synowie Izraela zbliżali się do świątyni.

a cap. 20. Więc uczynili Mojżesz i Aron i cała gmina synów Izraela z Lewitami wedle wszystkiego, jak przykazał Pan Mojżeszowi o Lewitach, tak uczynili z nimi synowie Izraela.

21. Oczyścili się Lewici i wyprali szaty swoje i przedstawił Aron ich jako przedstawienie wobec Pana i odpuścił im Aron dla oczyszczenia ich.

22. A po tem przystąpili Lewici do wykonywania służby swojej w namiocie zgromadzenia wobec Aarona i wobec synów jego, jak przykazał Pan Mojżeszowi o Lewitach, tak postąpili z nimi.

a cap. 23. I przemówił Pan do Mojżesza, mówiąc:

F Światła te miały symbolizować pielęgnowanie w świątyni ducha badania i poznania znaczenia i celów praw i przepisów B., uświęcenie i doskonalenia się ludu przez nie. Hirsch.

L. Świecznik z jednolitego czystego złota kłepany miał być symbolem jedności całości ludu, który po wielu uderzeniach twardego losu miał dojść do zwartej społeczności bez wady. (Hirsch — Jer. 28; 16.)

V 5. jak 4; 47.

V 8. Lewici wstępują do obowiązku w pełnej świadomości jako robotnicy w służbie Bożej i przynoszą się przez ofiarę zagwarantują, że powinności swoje pełnić będą na wyłączność powołania. III M. 2; 9. Hirsch.

= tylko w sprawach służby B. będą podlegli Kapłanom.

P 16. Poświęcając lewitów służbie B., lud uwalnia ich od obowiązku współpracy dla celów materyalnych a tem samem bierze na siebie obowiązek ich utrzymania.

∓ Lewici zastępują pierworodnych całego ludu, który zgrzeszył przez oddanie czci. złotemu cielcowi, kiedy całe pokolenie Lewi stanęło po stronie Mojż.

24. To jest co do Lewitów: od wieku dwudziestu i pięciu lat i wyżej przybędzie 37.
do zastępu, by wstąpić do służby przy namiocie zgromadzenia.

25. A od wieku pięćdziesięciu lat wróci z zastępu służby i nie będzie służyć nawet

26. Z nich usługują braciom swym przy namiocie zgromadzenia, dla upilnowania straży,
a służby nie będzie wykonywać. Tak postąpisz z Lewitami co do urzędowania ich.

Rozdz. ten podejmuje dalszy bieg historii ludu izraelsk., przerwany w II. M. rozdz. 34., przypomina obowiązki kapłanów i Lewitów, a do ich służby w namiocie zgromadzenia.

Rozdz. 8. 1. Jahwe światłości objawienia przytwierdza zawsze Mojżesza, gdy otrzymywał rozkazy od B. w przybytku przed świecznikiem. Harz.

2. Poboźnemu przepis według II. M. 25, 37. 26. VII. 28, 25 i III. M. 24, 1-4. Lampy były w, ustawione po 3 ze strony północnej i zachodniej a zwrócone ku środkowej, znajdującej się na trzonie świecznika. F (i półnoków jego

3. Jest to stwierdzenie postępowania Aarona przy wykonywaniu nakazów B. dla utrzymania (Ratz.
4. Jak II. M. 25, 31.-40. E wiary i krzewienia moralności.

V. 6. Uroczyste wprowadzenie Lewitów do służby ma nastąpić przez ujmujące zastępcze
7. Ceremonia czystości ma być symbolem ich czystości moralnej i pełniejszej, która była od nich wymagana.

V. 8, 10. Przedstawiciele ludu 1, 16 imieniem całego narodu mają stwierdzić za pomocą X i że uznają, że jako święcenia Lewitów zamiast pierworodnych całego ludu III. M. 1, 4. swoich zastępców.
11. Odpowiednim ruchem ręki wskaże Lewitom, aby przeszli przed Najwyższym tam i
Spełniony rozkaz z powrotem, jako znak dobrowolnego poświęcenia się obowiązkom służby B.
12. Za pokutne przed Bogiem uważa się przy bezwiedne, wtrąca do służby bez
13. Aron poleci im, aby wykonali zwrot ku namiotowi świętemu i. zw. za-?
15. Służba ich polegała na przenoszeniu poszczególnych części składowych przy-
bytku i sprzętów, oraz tworzeniu chóru do śpiewania pieśni w czasie nabożeństwa.
W późniejszych czasach także odczytywali i objaśniali Pismo Święte w miastach
prowincjonalnych.

Pkt. 19. Talm. Bareśz. Rabba wyjaśnia, że 5-krotne we jednem zdaniu wymienienie
synów Izraela wskazuje na szczególną troskę B. i przypomina podział Kanaanu wśród
Lewitów swoją służbą uwalniają lud od zbliżania się do świątyni, przez co 8.
profani i nieświadomi przepisów mogliby sprowadzić na nich śmierć. +
22. Wyraźnie jest wzmiankowane tak dla Mojżesza, Aarona i synów jego, jakoteż Kaata,
którzy, że ściśle wykonywali rozkaz B.

24. Talm. Cholin 24. wyjaśnia, że po ukończeniu 25 lat mieli prawo wstąpić do
służby, aby przez 5 lat spotobić się do pełnienia obowiązków. Odpowiada to 30 roku życia Ł. 3.
Kaaty powinien wstępować do zawodu po należytem i umiejętnem przygotowaniu,
po odpowiedniej rozwadze, dojrzałem doświadczeniu, potrzebnem wytrzymaniu,
aby z zamiłowaniem i z zapałem pełnić swoją powinność. Kto nierzetelnie wy-
konywa obowiązki zawodu i z powodu wieku ustępuje ze swego stanowiska,
ten powinien młodszym służyć swoją doświadczoną radą i upomnieniem. Harz.

Rozdział ~~IX~~ 9.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza na pustyni Synaj w roku drugim po wyjściu ich z kraju Misraim w miesiącu pierwszym, rzekłszy:
2. Niech (wprawdzie) synowie Izraela święto Pesach w czasie jego oznaczonym
3. W czternastym dniu (miesiąca) tym, wieczorami niech urządzą je we, (w swoim kraju) oznaczonym
dniu wszystkich ustaw jego i według wszystkich przepisów jego urządzą je
4. Tedy powiedział Mojżesz do synów Izraela, aby urządzili Pesach.
5. I urządzili Pesach w pierwszym (miesiącu), w czternastym dniu miesiąca, między wieczorami na pustyni Synaj, podług wszystkiego, jak przykazał Wiekuisty Mojżeszowi, tak wykonali synowie Izraela.
6. A byli ludzie, którzy (byli) zanieczyszczeni przy trupie człowieka i nie mogli urządzić Pesachu w dniu tym, więc przystąpili przed Mojżesza i przed Aarona w dniu tym,
7. I rzekli mężowie ci do niego: - Myśmy zanieczyszczeni przy trupie człowieka; czemu być mamy wyłączeni, abyśmy nie przynieśli ofiary Wiekuistego w czasie swoim wśród synów Izraela?
8. I rzekł do nich Mojżesz: - Stańcie a usłyszę, co rozkaże Wiekuisty wam.
9. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy:
10. Przemów do synów Izraela, mówiąc: - Człowiek każdy, który byłby zanieczyszczony przez trupa, albo w drodze dalekiej u was lub u pokoleń waszych, niech spełni ofiarę Pesach dla czci Wiekuistego:
11. W miesiącu drugim w czternastym dniu, między wieczorami niech spełnią ją, z przaśnikami i gorzkimi ziołami spożyją ją.
12. Nie zostawią z niej do rana a kości nie złamią w niej, podług wszystkich ustaw Pesachu spełnią ją.

13. Mężczyzna, który jest czysty, i w drodze nie jest a zaniecha spełnienia
Pesachu, wytępiona będzie istota ta z ludu swego, gdyż ofiary Wiekuistego
nie przyniósł w czasie swoim; grzech swój ponieść człowiek ten.

14. A jeśli przebywa u was obcy, i spełni Pesach Wiekuistemu według
prawa Pesachu i według przepisu jego, tak spełni prawo jedno niech będzie dla was
i dla obcego i dla rodaka kraju.

15. A w dniu ustawienia Przybytku obłok zakrył Przybytek nad namiotem
świadectwa, a z wieczora bywało nad Przybytkiem jakby widmo ognia do rana.

16. Tak bywało zawsze: obłok zakrywał go a widmo ognia nocą.

17. A kiedy wzniósł się obłok z nad namiotu, to zaraz po tem wyruszali synowie
Izraela a w miejscu, gdzie spoczął się obłok, tam obozowali synowie Izraela.

18. Na rozkaz Wiekuistego wyruszali synowie Izraela i na rozkaz Wiekuistego obozowali;
przez wszystkie dni, w których spoczywał obłok nad Przybytkiem, obozowali.

19. A gdy zatrzymywał się obłok nad Przybytkiem dni wiele, tedy przestrzegali
synowie Izraela obozowania wobec Wiekuistego a nie wyruszali.

20. Zdarzało się, że bywał obłok dni mało nad Przybytkiem; według rozkazu
Wiekuistego obozowali i według rozkazu Wiekuistego wyruszali.

21. Zdarzało się (także) zostawał obłok (od wieczora) i zniknął się obłok z rana)
i wyruszali; albo dzień i
noc i wzniósł się obłok, wyruszali; zatrzymawszy się

22. Albo dwa dni, albo miesiąc, lub rok zatrzymał się obłok nad Przybytkiem,
by spoczywać nad nim, obozowali synowie Izraela i nie wyruszali; a gdy wzno-
sił się, wyruszali.

23. Według rozkazu Wiekuistego obozowali i według rozkazu Wiekuistego wyruszali
wobec Wiekuistego przestrzegali według rozkazu Wiekuistego za posłu-
chaniu Mojżesza.

V3. Według wszystkich praw i przepisów "odnosi się niebyło do szczegółowych prze-
pisów święcenia Pesachu, ale święcenia świąt w ogóle.

V Czas trwania pochodu lub oborzowania nie był ~~z góry~~ naprzód znany, więc musieli
być zawsze gotowi do spełniania ~~rozkazu~~ zarządzeń.

Rozp. 9. powtarza przepis o święceniu Pesachu z okazji obchodu uroczystości
wyj. 12 i wypadku śmierci w tym dniu w oborze a także dlatego, że przepisy
II. 12; 25. odnosiły się do święcenia Pesachu w Kanaan a nie na pustyni!
V3. 2. Wesling II. 12; 3. i matt. IV. M. 28; 10. bez względu na przypadający dzień t.j. także w sobotę
5. Tradycja podaje, że w czasie pobytu na pustyni tylko ten jeden raz ob-
chodzili święto P. ściśle według przepisów.
7. Do niego 2 r. zw. do Mojżesza.
8. Mojżesz w skromności swojej nie chciał rozstrzygać według własnego sądu,
ale czekał natchnienia od Boga. Błogo człowiekowi, który tak pewny jest
zawsze obecności majestatu Boga! Rashi.
Chociaż nie składano ofiary na ołtarzu to jednak poświęcono ją dla czci Boga.
10. Od obchodzenia święta Pesach nie uwalnia nikogo ani stan zdrowia, ani odległość
od Świątyni, względ. od domu rodzinnego.
11. Za czasów Chiskiasza obchodzono uroczyście w drugim miesiącu (Ezjasz) II. Kron 30; 3.
14. Jak III. 17; 15. Równość wszystkich bez względu na miejsce pochodzenia, urodzenia
i przynależności obywatelskiej jest tutaj naciskiem wyrażona.
15. Jak II. 13; 21 a 40; 34–38. Obłok znajdował się nie nad całym Przybytkiem,
tylko nad tą częścią, gdzie znajdowała się Tabla przymierza. Ibn Ezra.
19. Z naciskiem podanym jest, że lud w czasie pochodu stosował się ściśle
do zarządzenia bez względu na trudności w ustawianiu i rozbijaniu
namiotu, w rozbijaniu i wyjściu obozu, czy chciało się dłużej wypocząć
czy wolałoby rychlej wyruszyć z pewnej miejscowości, nie postępowało nigdy
samowolnie, ale karnie spełniało rozkazy.
Kto na pustyni życia kieruje stopnia swój ruch i spoczynek, swoją pra-
cę i wytchnienie tylko do rozkazów i woli Boga, ten we dnie i w nocy,
(postępuje pewnie) w radości i w smutku, i w najstraszniejszych
mrokach życia, gdy najwyższy Przewodnik staje się dla niego słupem
ognistym, przyświecającym mu aż do wiecznej szczęśliwości. Herxheimer

Rozdział X10.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy:
2. Zrób sobie dwie puzony srebrne, kute zrobisz je, a niech będą stużą ci do zgromadzania i do wyruszania obozów.
3. A gdy zadmą w nie, wtedy stanąć ma przy tobie cała gmina u wejścia namiotu zgromadzenia.
4. A jeśli w jeden zadmą, tedy staną przy tobie książęta, naczelnicy tysięcy Izraela.
5. A jeśli zadmiecie na trwogę, wtedy wyruszą obozy, obozujące od wschodu;
6. a jeśli zadmiecie na trwogę powtórnie, wtedy wyruszą obozy, obozujące od południa, na trwogę niech zadmą do pochodów.
7. Lecz przy zbieraniu zgromadzenia zadmiecie, lecz nie na trwogę.
8. A synowie Arona, kapłani, zadmą mają w puzony, i będzie to wam na ustawę wieczną dla pokoleń waszych.
9. A gdy wystąpicie do walki w kraju waszym przeciw ciemiężycielowi, który was ucisza, to zadmiecie w puzony i wspomnieni będziecie wobec Wiekuistego, Boga waszego, i wyzwoleni zostaniecie od wrogów (waszych).
10. Także w dniu radości waszych i w uroczystościach waszych i w nowiu miesięcy waszych zadmiecie w puzony przy całopaleniach waszych i przy ofiarach pokojowych waszych, i staną się wam na wspomnienie wobec Boga waszego. Jam Wiekuisty, Bóg wasz.
11. A stało się w roku drugim, w miesiącu drugim, w dwudziestym dniu miesiąca wzniósł się obłok z nad przybytku świadectwa,
12. i wyruszyli synowie Izraela w pochodach swoich z pustyni Synaj a obłok spoczął w pustyni Paran.

13. Tedy wyruszyli ~~naprzód~~ pierwszy raz według rozkazu Wiekuistego za pośrednictwem Mojżesza
14. Wtedy wyruszył sztandar obozu synów Judy ~~pułk pierwszy~~ z zastępami swoimi, a nad zastępem jego: Nachszon, syn Amminadaba;
15. a nad zastępem (pokolenia) synów Izachara: Netanel, syn Cuara;
16. a nad zastępem pokolenia synów Zebulona: Eljab, syn Chelona.
17. Wtedy zdjęty został Przybytek, a tedy ruszyli synowie Gerszona i synowie Merarjego, niosący Przybytek.
a zap. 18. I wyruszył sztandar obozu Rubena z zastępami swemi, a nad zastępem jego: Elicur, syn Szedeura;
19. a nad zastępem pokolenia synów Symeona: Szelumiel, syn Curiszaddaja;
20. a nad zastępem pokolenia synów Gada: Eliasaf, syn Deuela.
z zap. 21. Potem wyruszyli Kehatydzi, niosący Świątynię; i ustawiali Przybytek, aż ci nadeszli.
a zap. 22. Potem wyruszył sztandar obozu synów Efraima z zastępami swojemi, a nad zastępem jego: Elizama, syn Ammihuda;
23. a nad zastępem pokolenia synów Manassego: Gamliel, syn Pedazura;
24. a nad zastępem pokolenia synów Benjamina: Abidan, syn Gideoni jego.
25. I wyruszył sztandar obozu synów Dana, zamykający wszystkie obozy (we wszystkich) zastępach, a nad zastępem jego: Achiezer, syn Ammiszaddaja;
26. a nad zastępem pokolenia synów Asera: Pagiel, syn Ochrana;
27. a nad zastępem pokolenia synów Naftaliego: Achira, syn Enana.
28. Ten był pochód synów Izraela podług zastępów ich, gdy ruszali.
a zap. 29. I rzekł Mojżesz do Chobaba, syna Reuela, Midjanity, teścia Mojżesza: Wyruszamy my do miejsca, o którem rzekł Wiekuisty: — to oddam wam; pójdź z nami a wyświadczymy ci dobre, gdyż Wiekuisty przyrzekł dobra Izraelowi.

‡ Niektórzy sądzą, że zd. 35. i 36. stanowią zakończenie pewnego okresu historji a rozpoczynają przedtem Wyjść Ozr. na pustyni.

PP Jeżeli nie odwołujesz nas wyższe obowiązki do opuszczenia kraju rodzinnego, wtedy nie należy przytłumić przywiązania do ziemi rodzinnej, (które B.) w sercu naszem. Ps. 37; 3. H. św.

P 25. Niektórzy sądzą, że w okresie pochodu pokolenia następowały jedno za drugiem w kolumnach, że nie [illegible]

35. Błaganie Mojżesza, aby Bóg nie opuścił ludu i opiekował się nim nadal, broniąc go przed wrogami i przeszkodami w drodze przyszłym, wskazuje na niezbitą miarę i upartą w niezawodną opatrzność Bożą, Ps. 68; 2 i 132; 8. V. wrot, mijady tysięcy" zdaniem niektórych ma się odnosić do przyszłości.
36. Że stan prostych, szczerych gorącem uczuciem, wynika pewności i [illegible] nadziei spełnienia błagania, które dotychczas nie zawiodły. Arka, jako symbol obecności Boga oddaliła się od obozu, więc prosi, aby znowu spoczęła wśród ludu i dodawała mu otuchy. ‡

III. M. 8

9. p Ufając opiece B. w walce przeciw jawnym i skrytym wrogom, znajdziemy siły w niedoli.

×× Mojżesz także sądził, że wkrótce wejdą do kraju Kanaan, gdyż nie wiedział, że lud z powodu przewinienia będzie musiał przedłużyć pobyt na pustyni do cz. 40.
30. Jetro nie chciał opuścić swego kraju, ani swojej rodziny. - PP
31. „Będziesz nam jako oczy" jedni tłumaczą: „Będziesz mógł być nam przewodnikiem, wskazując nam pożądane pastwiska, źródła, drzewa owocowe i t. p. w tych okolicach, dotąd nas prowadzi słup ognisty." Inni sądzą: „Będziesz nam tak drogi, jak oko w głowie." Jeszcze inni, jak Onk.: „Widziałeś wszystkie cuda wtajemniczone, więc będziesz mógł świadczyć o nich wobec narodów, do których zbliżamy się.
F 33. Arka przymierza zawsze poprzedzała pochód o 3 dni.
F 32. Po zdobyciu kraju oddano żyzne pola koło Jerycha potomkom Jetry, mają nawet tytuł Rzekłaby. Sędz. 1; 16. II. Kron. 28; 15. W dowodzie wiec Jetro dał się [illegible]

30. A on rzekł do niego: – Nie pójdę, lecz tylko do kraju mojego i do ~~rodzinnego~~ (urodzenia) miejsca mojego pójdę.

31. Tedy rzekł: – Proszę, nie opuszczaj nas, gdyż skoro znasz obozowisko ~~ojca~~ na pustyni, tedy będziesz nam ~~ocami~~ jako oczy.

32. I stanie się, jeśli pójdziesz z nami, tedy (dobro), które wyświadczy Wiekuisty nam, (dzięki temu) wyświadczymy (dobre) tobie.

a rap. 33. Wyruszyli od góry Wiekuistego drogą trzech dni a arka przymierza Wiekuistego postępowała przed nimi drogą trzech dni, aby wybadać im miejsce spoczynku,

34. a obłok Wiekuistego nad nimi dniem, gdy wyruszali z obozu.

a rap. 35. I bywało, gdy wyruszała arka, tedy rzekł Mojżesz: – Powstań, Wiekuisty, i niech rozproszą się wrogi Twoje a pierzchną nieprzyjaciele Twoje przed obliczem Twoim!

36. A gdy spoczywała, rzekł: – Powróć, Wiekuisty, między miriady tysięcy Izraela!

Rozdz. 10. 2. Dwie trąby, ponieważ Aron miał tylko 2 synów. Za czasów Jozuego trąbiło na trąbach 120 kapłanów. II. Kron. 5: 12. Flawiusz podaje, że były na końcu długie, proste a nieco grube nie rury. Wizerunki ich znajdują się na łuku tryumfalnym Tytusa i na zachowanych monetach judejskich. Służyły jako hasło do wyruszenia w pochód, 2) do zwoływania całego ludu t. j. przed, 3) Sławicia i gdy jako hasło wojenne i 4) do ogłoszenia uroczystości. III. M. 23; 24. III. M. 8: 3. III. M. 16; 7.

3. תְּרוּעָה = jeden silny, przeciągły ton.

5. תְּרוּעָה z ton krótki, urywany, trzykroć po sobie następujący.

9. Kto wzywa pomocy Boga i wznosi ją, ten ją też otrzyma. Ps. 32; 6.

10. Z tego zdania wywodzą uczeni, że przy modlitwie przy Nowiu Roku trąbienie przypomina, że Bóg jest Panem i Królem świata, przypomina, że Bóg pamięta wszelkie czyny ludzkie a przypomina że Bóg jest prawodawcą ludu izraelskiego. II. 19; 19. Patrz: II. Kron. 29; 27, Ps. 81; 4 i 98; 6. II. Sam. 6; 15.

11. Obozowali zatem rok bez 10 dni

12. Pustynia Paran między północ. Synajskim, Palestyną i Idumeą.

17. Po wyruszeniu pokoleń pod sztandarem Judy rozebrali Przybytek kapłani a potem Gerszonidzi i Merarydzi na wozach wzgl. na barkach niosli części składowe.

21. Gdy Gerszonidzi i Merarydzi ustawili Przybytek, nadciągnęli Kehatydzi, niosący sprzęty, świecznik, stół i ołtarz, aby je przedmioty odrazu znalazły pomieszczenie.

25. Pokolenie Naftali stanowiło straż tylną, zamykającą pochód obozu. P

29. Mojżesz zaprasza Jetry do towarzyszenia mu, gdyż wtedy jeszcze nie wiedział o postanowieniu Bożym, że jemu nie pozwoli wejść do Kanaanu. (Patrz) ✝✝

Śmierci Korego. Rozdział XVI. 1. jakby [illegible] tym przed:

1. I słyszał się lud [illegible] słuszyła Wiekuistego i słyszał Wiekuisty, więc zapłonął gniew jego i wybuchł ogień Wiekuistego przeciw nim i pożarł pochłonął na końcu obozu.

2. Tedy wołał lud do Mojżesza, więc modlił się Mojżesz do Wiekuistego i zgasł ogień.

3. Zatem nazwano imię miejsca tego Tabera (pogorzelisko), gdyż pożarł ogień Wiekuistego.

4. A zbieranina, która była wśród niego, pożądała pożądliwie, więc zwrócili się i płakali także synowie Izraela i rzekli: - Któż nakarmi nas mięsem?

5. Pamiętamy te ryby, które jadaliśmy w Micraim darmo, te ogórki i melony i cebulę i czosnki;

6. A teraz dusza nasza uwiędła, niema nic, tylko na manę oczy nasze!

7. A mana była jak nasienie kolendry, a wygląd jej jak wygląd bdelionu.

8. Rozbiegli się lud i zbierali i mełli (ją) w żarnach, albo tłukli w stępach, i gotowali w garnku i robili z niej placki, a był smak jej jak smak placka z oliwą.

9. A gdy padała rosa na obóz nocą, spadała mana razem.

10. Usłyszał Mojżesz lud płaczący w rodzinach ich, każdego przy wejściu namiotu jego, i zapłonął gniew Wiekuistego bardzo i w oczach Mojżesza było to niedobre.

11. Więc rzekł Mojżesz do Wiekuistego: - Czemu wyrządziłeś złe sługom swoim i czemu nie znalazłem łaski w oczach twoich, że położyłeś ciężar całego ludu tego na mnie?

12. Czyż ja poczęłem cały lud ten, albo czyż zrodziłem go, że mówisz do mnie: Noś go na łonie twoim, jak nosi piastun niemowlę, do krainy, którą przysiągłeś ojcom jego?

13. Skąd ma mięso, by dać całemu ludowi temu? Gdyż płaczą nademną, mówiąc: - Daj nam mięsa, abyśmy jedli!

14. Nie zdołam ja sam unieść całego ludu tego, gdyż za ciężko to dla mnie.

15. A jeśli tak ty czynisz mi, zabij mnie raczej, zabij, jeśli znalazłem łaskę w oczach twoich, a niech nie oglądam nędzy mojej!

a cap. 16. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: - Zgromadź mi siedmdziesięciu mężów ze starszych Izraela, których znasz, że oni są najstarszymi ludu i nadzorcami jego, i sprowadź ich przed namiot zgromadzenia i niech stanią tam z tobą.

17. A Ja zstąpię i będę mówił z tobą tam i ujmę z ducha, który na tobie, i włożę na nich, i poniosą z tobą brzemię ludu, abyś nie nosił ty sam.

18. A do ludu powiedz: - Uświęćcie się na jutro i będziecie jedli mięso, gdyż płakaliście w uszy Wiekuistego, mówiąc: - Któż nakarmi nas mięsa? Gdyż wprawdzie lepiej nam było w Micraim. Więc da wam Wiekuisty mięso i będziecie jedli.

19. Nie jeden dzień jeść będziecie, ani dwa dni, ani pięć dni, ani dziesięć dni, ani dwadzieścia dni;

20. Ale miesiąca całego, aż gdy wyjdzie przez dziury wasze i stanie się wam obrzydliwością przeto, że zardzieliście Wiekuistego, który wśród was, i płakaliście przed nim, mówiąc: - Dlaczego to wyszliśmy z Micraim?

a cap. 21. I rzekł Mojżesz: - Sześćset tysięcy (jest) piechoty ludu, wśród którego ja jestem, a ty powiedziałeś: - Mięso dam im i jeść będą miesiąc dni (cały).

22. Czy owce i bydło zarżnie się im, aby starczyło im, albo czy wszystkie ryby morza zbiorą się dla nich, aby starczyło im?

23. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: - Czy ręka Wiekuistego skróciła się? Teraz ujrzysz, czy zajdzie ci to, czy nie zajdzie słowo moje, czy nie.

24. Wyszedł Mojżesz i powiedział ludowi słowa Wiekuistego i zgromadził siedmdziesięciu mężów ze starszyzny ludu i ustawił ich dokoła namiotu.

a cap. 25. I zstąpił Wiekuisty w obłoku i mówił do niego i odjął z ducha, który był na nim i złożył na siedmdziesięciu mężach starszych. I stało się, gdy spoczął na nich duch, tedy prorokowali, a nie dłużej.

26. Lecz zostali dwaj mężowie w obozie, imię jednego: Eldad a imię drugiego: Medad, i spoczął na nich duch - oni byli (wśród) zapisanych - ale nie wyszli przed namiot i prorokowali w obozie.

27. I przybiegł młodzieniec i doniósł Mojżeszowi i rzekł: Eldad i Medad prorokują w obozie.

28. Więc odezwał się Jozue, syn Nuna, sługa jego, od młodości swej, i rzekł: - Panie mój, Mojżeszu, powstrzymaj ich!

29. Ale rzekł do niego Mojżesz: - Czy zazdrosny jesteś o mnie? O by (danem było) wszystek lud Wiekuistego prorokami, gdyby złożył Wiekuisty ducha swego na nich!

a cap. 30. Więc wrócił się Mojżesz do obozu, on i starsi Izraela.

a cap. 31. Wiatr zerwał się wichr od Wiekuistego i przyniósł przepiórki od morza i rozpórzył je przed obozem na drogę jednego dnia tu i na drogę dnia tam dokoła obozu, a na dwa łokcie nad ziemią.

32. Więc stanął lud cały dzień tenże i całą noc i cały dzień następny i zbierali przepiórki; najmniej zbierający (miał) dziesięć chomerów i rozpostarli się (u siebie) wokoło obozu.

33. Mięso było jeszcze między zębami ich, zanim było zjute, gdy gniew Wiekuistego zapłonął na lud i uderzył Wiekuisty lud plagą wielką bardzo.

34. Nazwano imię miejsca tego „Groby pożądliwości", gdyż tam pogrzebano lud pożądliwy.

35. Od „Grobów pożądliwości" wyruszył lud do Chaceret i pobyli w Chaceret.

P W przeciwieństwie do Mojż., który pełen ufności i wiary w opiekę B. szedł ~~pusz~~ ~~pusz~~ Skalistą, i pustynną drogą, tłum pozbawiony, jakby umierała duchem (I ust. 35; 18.) z powodu niecierpliwości ~~drogą~~ wędrówki i z powodu braku jedzenia, do którego przywykli w Mieraim, uważali się za zmarłych i zatracili siebie. Byli więc „ubi" nie w oczach B.ᵉ ale w uszach B.ᵉ przez swe narzekania, że B. prowadzi ich na zatracenie. Hirsch.

F Burzenie się powstało nie wśród obozu, lecz na końcu pochodu.

V Wielokrotnie przyjmowane ścia z niewoli przyczyniła się.

F która nie z przekonania, ale dla uj.

P Po wyjściu do namiotu, ale nie zgromadzili się tłumnie jako buntownicy.

E który on pragnął prowadzić do doskonałości ideału duchowego i etycznego, a który lamentował z powodu braku ostrych przysmaków. Hirsch.
(jak zabute i czosnek.)

V 13. Wiedząc, że nie zdołam zaspokoić ich żądań, czynią mi wyrzuty, aby mnie dręczyć.
14. Nie posiadam ani tyle sił, ani zdolności, aby zaradzić umysłami ~~ich~~ ich i aby ich uczynić zdolnymi do poddania się ~~mojemu~~ mojemu B.

Rozdz. 11. 1. P. lud ten tylko tłum bezbożny niesforny, jak II. 17; 4 i Jer. 13; 10.
F עַם רַע II. 12; 38. מִתְאַוִּים tłumaczy Rashi: szukanie potrawy, której. niegodziwa zgrają, która przyłączyła się do pochodu, szukała tylko przyczyny, aby wywołać gniew Boga i oddzyczyć się, jak Sędz. 14; 4. מִתְאַוִּים Narzekali na uciążliwy trudniowy pochód 10; 33 i na brak jedzenia Ps. 78; 20 jaśnie stwierdzenie i głośno, aby skłonić ustyrzeć Boga. Samo narzekanie było złe i niegodziwe a do tego jeszcze sposób narzekania był złośliwy. Ogień Wichrzyciela t. j. piorun, który uderzył w jakiś namiot lub w drzewa, przed którymi rozstawiali się: III. 10; 2, II. Król. 1; 10, Hiob 1; 16.
2. W przerażeniu czując się winnym, zwrócił się lud do Mojżesza, aby jako pośrednik Boga ubłagał odpuszczenie przebaczenie. Zgasł ogień i nie rozszerzał się.
4. הַתַּאֲוָה = F. t. j. עַם רַע rzadka, obżerstwa, F „Wśród niego F. t. j. ludu, za grzechy, którym obecnej klęski poszli faktycznie Izraelici. F F
5. Nil i dopływy jego są bardzo rybne, więc mogli łowić bez przeszkody. Herx
Natomiast Rashi tłumaczy wyraz בְּלִי = bez przeszkody, gdyż nie musieli przestrzegać żadnych przepisów co do spożywania ryb. R. Szymon tłumaczy, że manna nie posiadała smaków wymienionych 5 jarzyn, gdyż jako zbyt ostre nie były stosowane dla kobiet, ciężarnych karmiących dzieci.
6. „Mana nasza" pokrzepiającego, orzeźwiającego. „Tylko na tę manną oczy nasze" Karana są skazane są do zmudzenia. Jest to przykład codziennej niewdzięczności i ustawicznego niezadowolenia z losu, które trapią, (jak F. II. 16; 31 i I. 2; 12. sposobem ludzkość. Herx
8. Mimo rozmaitego przyrządzania manna nie traciła wykwintnego smaku, Żaleby wzięte w przeciwieństwie do świeżania w ust. 6.
9. jak II. 16; 14. Świadczy to o nadzwyczajnej opiece B.
10. Mojżesz także oburzył się bezmyślne i niewdzięczne zachowanie ludu, Żalił się rodzinom i oświadczał (lub) swojemu pasterzowi Zach. 12; 12.
12. Mojżesz pierwotnie bronił się przed przyjęciem powołania i odpowiedzialności za lud cały. II. 4; 13. żalił się też na lud, gdy Bóg kazał mu pójść do ziemi obiecanej II. 6; 12. i 32; 34. Skoro Bóg Izrael jest dziełem Boga II. 4; 22, to naczelnym Bóg sam powinien opiekować się ludem. Wynawia się zatem, że nie ma obowiązku matki, aby nosić trzodę i małki matki, ani też nie jest piastunem, aby nosić ją od wszelkich przygód. Herx
V 13. 14. 15. אָנֹכִי sam. אָנֹכִי jest formą chaldejską. Czując się zbyt słabym, aby skutecznie wystąpić przeciw całemu zbuntowanemu ludowi, woli raczej śmierć ponieść, odnieść być biernym świadkiem tego znakowalstwa ludu, którego tylokrotnie już obronił. Podobnie prorok Elijasz I. Król. 19; 4, Jerem. 20; 14. Jon. 4; 3. Hiob 7; 16
16. Ten kto zajmuje odpowiedzialne stanowisko w społeczeństwie, na tem większe narażony jest trudy, które powinien cierpliwie znosić i nie tracić odwagi.

F a. F Aby przykład mierzył działa szkodliwą, ale człowiek rozumny i strzegący swojej godności, nie powinien dać się porwać przez krzyk rozpalonego tłumu, lecz z dostojeństwem idąc za głosem sumienia, stać się gotowym do w stosowaniu się woli i zarządzeń Boga. Herx

(objawieniem
(zesłaniem,
(darem,

† 11;6. i 19. oraz 15;14.

według wiesz religijnych

† Proroctwo nie jest przejawem wewnętrznej (rozumowej, duchowej akcji, ale bezpośrednim
i wpływem dz. B. Łk. Sz. 6;34. I. Kron. 12;18. II. Sam. 24;16. 15;1. Tłum. 10;6. i 10.
19;20. Jesh. 11;5. Jer. 42;1. 44;3. i 59;21. Joel 3;1.
1;3. 3;21. 30;1.

<< Hirsch tłumaczy, że נִבָּא znaczy w ogóle: być zupełnie oddany na
przyjęcie woli lub zarządzenia B.

X Mojż. sądził, że wybrani naczelnicy mają pomóc mu w dostarczaniu zjawisk
łaski, ale nie żądał, ani nie przypuszczał, aby B. znowu jakiś cud odziałał.
co też uważał za niepotrzebne do wykonania.

XX24. Mojż. wyszedł z namiotu między lud, aby mu podać treść przemówienia B.

= wy sądzą, że Eldad i Medad ze skromności pozostali wśród ludu, dlatego otrzymali ich
dar B., inny zaś sądzą, że Mojż. przez losowanie wyłączył tych 2. Eldad i Medad jakby
dają budzący przykład, że działalność oświatowa i wychowawcza, wykonywać należy
wśród ludu i prostaczków.

P 29. Mojżesz, jako człowiek skromny, miłujący, nie goniący za zaszczytami
pragnął, aby jak najwięcej między Izraelitami było ludzi świątych, odtrzeźwiałych,
niby ich duchem wiedzy, rozumu i szlachetności. Ber. Rab. 1;1.
31. Gdy Jehowa wichrem nadmiernym zapędził wędrujące stada przepiórek, które z zamorza
siadły w obozie.
33. Z nadmiaru, chciwości i łakomstwa rozsorowali się, i zmarli.
Idąc za żądzami zmysłowemi, zaspakajając swoje namiętności, człowiek
najczęściej z własnej winy przedwcześnie schodzi ze świata. Mark.
35. Prawdopodobnie Podano tu miejsce następnego zdarzenia.

16. Na podwójne żale otrzymuje podwójne pocieszenie: brzemię ludu będzie mu ulżone a lud będzie zaspokojony. Z wybranych naczelników i sędziów II. 18; 25 i 26, którzy już w Egipcie mieli nadzór i za starszyzny II. 3; 16 oraz IV. M. 11; 24. 1. V. M. 9; 1. którzy w poważniejszych wypadkach byli przedstawicielami, B. ma utworzyć stałą radę, późniejszy Wielki Synod. Ich powaga z pochodzenia z wyboru, jako przedstawiciele pokoleń i z doświadczenia, przez nie, bliskie powołanie ich na stanowisko opiekunów wobec przybyłych miała być wzmocnioną i ustaloną.

17. „Z tobą" a nie z nimi. „Odejmę" נָשָׂא 3 tłumaczy Onkelos 1 i pomnożę 4 t. zn. wzmocnię twego ducha przez to, że oni także posiądą jasny pogląd na sądzenie spraw a ten samem tobie ułatwią i zdejmą z ciebie część ciężaru. V.

18. „Utrzęsą się", abyście byli godni tatki, którą Bóg jutro wam wskaże. Rasii zaś tłumaczy: Przysposobcie się na karę, którą Bóg wam zgotuje, i powołują się na zdanie Jeremi. 12; 3. II. M. 41; 38. II. M. 34; 3. i 35; 31. I. M. 31, 9. Jr. 63; 11.

19. Gdyby byli zachowali umiarkowanie, to byliby mogli dłuższy czas spożywać mięso.

20. Ale będąc chciwi i łakomi, to będą mieli tyle do jedzenia, że nozdrza, wstręt i jad sam zapach mięsa wywoła odrazę. Niewdzięczność ludu i bezkarność za Egiptem były tem karygodniejsze, skoro już tylekrotnie byli świadkami nadzwyczajnych dobrodziejstw, które na szę wyświadczył.

21. Liczba sześćset, jak II. 12; 37. samej piechoty, zdolnej do boju.

22. Mojżesz tłumaczy, że Mojżesz rozumiał to, jakoby Bóg jemu polecił stać się odstawienie pokarmu polotów, bydła i ryb, czemu nie podołałby. X

R. Symon jednak tłumaczy: Mojżesz wzbił się nad nierozumnym ludem i błagał, aby raczej nie karać go potem; Bóg odpowiedział, że takiej niechęci względem Niego, bezbrzeżnie nie dowiarstki, ani, żeli mieliby trzeźwi mieszkańcy wśród obcujących i współżyjących.

XX 24. 23. Czy wszechmoc Boża jest ograniczona? Jer. 32; 2.

25. F. O udzieleniu ducha I. Sam. 10; 10 i 19; 20. II. Król. 2; 15. „Jedy prorokowali" t. zn. nie pokajali nawracających. A nie dłużej" wyjątkiem Eldad i Medad, tylko tam jeden dzień. Natomiast Onkelos dodaje i nie przestali z tem sądzą, że to wyjątkowo miało nie tylko usposobić, aby stali i pilnie pomagali Mojżeszowi.

26. Ci byli wśród zapisanych t. zn. wśród wezwanych do Synodu, ale z nieusprawiedliwionych powodów nie stawili się. Świadczy to, iż duch Boży nie jest przywiązany do miejsca. Wybranych było 72, bo po 6 z każdego pokolenia. Niektórzy.

27. Młodzieniec, według tradycji Gerszom, syn Mojżesza, doniósł o tem, jako o nadzwyczajnem zdarzeniu.

28. Jozue uważał ich wystąpienie za niewłaściwe, ponieważ nie stanęli przy obok namiotu tarem z innymi.

32. Czego nie mogli zjeść, to zakrzepali i suszyli na słońcu jako wędzonę na zapas.

F. Jak światło nie traci na sile, chociaż wiele z innych się od niego zapala, Rasi, człowiek nie traci na szlachetności, na wiedzy, na rozumie, jeżeli inni czerpią od niego tę dobra duchowość.

Rozdział XX. 12.

1. Przemawiali Miryam i Aron do Mojżesza z powodu żony Kuszytanki, którą pojął; gdyż żonę Kuszytankę pojął był.

2. I rzekli: – Czyż tylko wyłącznie z Mojżeszem mówił Wiekuisty? Czyż nie także z nami mówił? I słyszał to Wiekuisty.

3. A jako człowiek Mojżesz był pokorny, uniżony, bardziej, niż wszyscy ludzie na powierzchni ziemi.

4. I rzekł Wiekuisty nagle do Mojżesza i do Arona i do Miryam: – Wyjdźcie wy troje do namiotu zgromadzenia. I wyszli oni troje.

5. I zstąpił Wiekuisty w słupie obłoku i stanął u wejścia namiotu i zawołał: – Aronie i Miryam! I wyszli obaj.

6. I rzekł: – Słuchajcie proszę słów moich: Gdyby był prorokiem waszym Wiekuisty, w widzeniu objawiłby się mu, w śnie mówiłbym do niego.

7. Nie tak sługa mój Mojżesz, w całym domu moim powierzony on.

8. Z ust do ust mówię mu i wyraźnie, a nie w zagadkach, i obraz Wiekuisty ogląda; więc czemu nie obawialiście się mówić przeciw słudze mojemu, przeciw Mojżeszowi?

9. I zapłonął gniew Wiekuistego przeciw nim i odszedł.

10. Obłok ustąpił z namiotu, a oto Miryam trędowata była, jak śnieg. I spojrzał Aron do Miryam i widział trędowatą się stała!

11. I rzekł Aron do Mojżesza: – Proszę, panie mój, nie poczytaj nam za grzech, że głupio postąpiliśmy i że zgrzeszyliśmy.

12. Niechajże nie będzie ona jako trup, którego wyszła z łona matki swej, strawiona na połowę ciała swego!

13. I wołał Mojżesz do Wiekuistego, wołając: – Boże, uzdrów, proszę, ją!

14. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: – Gdyby ojciec jej splunął w twarz jej, czyż nie zhańbiłaby się siedem dni? – Zamknięta niech będzie siedem dni poza obozem, a potem będzie przyjęta.

P B. objawił się takie Abrahamowi, Izakowi i Jakóbowi.

F Gdyby był prorokiem według waszego pojęcia (i rozumienia), albo podobnie, jak wy, tedy byłby on „waszym".

≠ On jest stale w mojej służbie, jest prorokiem wyso- półniony.

=porównać się z nim, aby sądzić o nim.

15. Gdy zamknięta została Miryjam poza obozem przez siedem dni a lud nie ruszył się, aż przyjęta została Miryjam.

16. A potem wyruszył lud z Chaceroth i obozował w pustyni Paran.

זרע oznacza mowę szorstką, szkaliwą, obmowę Ps. 42; 86.

Rozdz. 12. 1. Po śmierci Cypory postanowił Mojżesz ożenić się z Etiopką (Kuszytką), co Miryjam uważała za niegodne spokrewnienie się. Miryjam podburzała Arona, dlatego została surowo ukarana. Obmowa i oszczerstwo są wstrętnemi przywarami, które nigdy nie ujdą bezkarnie Wj. 21; 5. Ps. 50; 20, Hiob 19; 18. Zach. 1; 9.

2. Miryjam nazwana prorokinią II. 15; 20 a do Arona mówił Bóg II. 6; 13. P.

3. Mojżesz, jako sługa pokorny, nie ukarzał się, ale Bóg jako obrońca jego nie zaniechał obmowy bezkarnie II. 11; 3.

4. Nagła, niespodziewana zjawa Boga w miejscu pozą Przybytkiem była dowodem nadzwyczajnym, które ich wzruszyło (pochlebcy).

5. Bóg oddzielił Arona i Miryj, aby Mojżesz nie był świadkiem, jak go oszczerstwa wobec innych poniżą, i aby Aron nie był zawstydzony wobec Mojżesza. Podobnie u Noego I. c. 9; 7; 1.

6. Chociaż w pięciu, to jednak łagodnie Bóg przemawia. Syna Chachomim. F. Widzeniu czyli jasnowidzeniu I. 46; 2. we śnie: I. 20, 3, 31; 11, 37; 5, 40, 5; 41, 5. II. 22; 8; 20. I. Sam. 28; 6.

7. Inni prorocy mają misje poszczególne a Mojżesz był miał spełnić posłannictwo ogólne, odnoszące się do całego narodu Izraela po wiekuiste czasy. Powiernik I. Sam. 2; 35. 3; 20, 22; 14. Hiob 12; 20. Przyp. S. 25; 13.

8. Stosunek Boga do Mojżesza jest bliższy, gdyż daje mu polecenia jawnie wyraźnie i wiele określone. II. 33; 11. V. 34; 10. a nie zagadkowe z których musiałby dopiero sens wydumać. II. 33; 23. Jakie mogłoby się odważyć, aby =

9. I odszedł od n. m. otoczył obłok, w którym Bóg się objawił.

10. Trędowaty II. 4; 6. III. 13; 2. II. Król. 5; 27. Ojciec jego. Niechaj nie zaciąży grzech na nas.

11. Głupstwo = głupie.

12. Jako kapłan nie mógł obrzydzić się do trędowatej, aby jej pomóc, a postawionem bez opieki umarłaby zginęła w naprawianiu.

13. Błagania krótkie, ale gorące, jasne wyjaśnienie się i upotrzebienie się ostrachowe Boga. Obliżenie i dokonanie przez najbliższych krewnych jak najdotkliwsze. Mojż. daje więc wskazówkę przykład, jak należy znieść postępowanie i zachowanie się dowody szacunku, pokory, zaprzeczenia się i wyrzeczenia się od najbliższych z rodziny i otoczenia Izraela o ich dobro. Wtedy uznają swoją winę i prośbę spełnią. Stół do zgody. Herod.

14. Czas cierpienia, musiała taktę znieść hańbę i być wydalona z obozu. Została przyjęta, jak 11; 30. II. Król. 5; 3. III. M. 13; V. M. 7; 24. (35; 36.)

16. W północnej stronie pustyni Paran, w Ribma, nadalekto Kadesz Barnea 10; 12 33; 18.

XXXVII- 73 n.w- 13 Rozdział ~~XIII~~ 13.

Roz. 13. Mojż. wysyła 12 zwiadowców do Ka 51. naan, z których 10 po powrocie fałszywemi wieściami wywołuje ~~ruch~~ wśród ludu. Roz. 14. Lud buntuje się i

1. I przemówił Wszechmocny do Mojżesza, ~~rozkazując~~ mówiąc
2. Wyślij sobie mężów, aby zbadali kraj Kanaan, który oddaję synom Izraela; po mężu jednym z pokolenia ojców (wyższe) ich, samych ksią-żąt między nimi.

Roz. 14. Lud buntuje się i ~~chce~~ chce wrócić do Micraim; za niewiarę ukarany 40-letnim pobytem na pustyni z wyjątkiem Kaleba i Jozuego. Wszyscy ponad 20 lat mający wymrzeć mieli na pustyni. Roz. 15. Przepisy co do ofiar. Kara za zbieranie soboty. Przykazanie o ~~tzfelinach~~.

3. I wysłał Mojżesz z pustyni Paran podług ~~polecenia~~ wyroczni Wszechmocnego, samych książąt, przełożonych synów Izraela byli oni.
4. A te są imiona ich: za pokolenie Rubena: Szammua, syn Zakkura;
5. Za pokolenie Symeona: Szafat, syn Choriego;
6. Za pokolenie Judy: Kaleb, syn Jefunny;
7. Za pokolenie Issachara: Igal, syn Józefa;
8. Za pokolenie Efraima: Oszrea, syn Nuna;
9. Za pokolenie Benjamina: Palty, syn Rafua;
10. Za pokolenie Zebulona: Gadiel, syn Sodiego;
11. Za pokolenie Józefa: za pokolenie Menassego: Gaddi, syn Susiego;
12. Za pokolenie Dana: Ammiel, syn Gemalego;
13. Za pokolenie Aszera: Setur, syn Michaela;
14. Za pokolenie Naftaliego: Nachbi, syn Wafsiego;
15. Za pokolenie Gada: Geuel, syn Machi'ego.
16. Te są imiona mężów, których wysłał Mojżesz dla zbadania kraju (syna Nuna), Kanaan. I nazwał Mojżesz Oszrea (– Jehoszua (Jozue).

a cap. 17. Gdy wysłał ich Mojżesz dla zbadania kraju Kanaan, tedy rzekł do nich: – Wyjdźcie tu ku południowi i wyjdźcie na górę,
18. obejrzyjcie kraj, jaki jest i lud, mieszkający w nim, czy (on) silny jest, czy słaby, czy mało go, czy mnogo;

19. I jaki jest kraj, w którym mieszkają, czy dobry jest, czy zły, i jakie są miasta, w których mieszkają, czy w obozach, czy w warownych (otoczonych murami)?

20. I jaka ziemia, czy tłusta czy jałowa, czy są na niej drzewa czy nie? A bądźcie mężni i weźcie sobie z owoców kraju. A czas ten był czasem pierwocin winogron.

21. I poszli i wyszpiegowali kraj od puszczy Syn do Rechob, idąc do Chamat.

22. I poszli od południa i przybyli do Hebronu, a tam byli: Achiman, Szeszai i Talmai, potomkowie Enaka, a Hebron przeszło (przed tym) siedem lat zostało zbudowane przed Coanem w Micraim.

23. I przybyli do doliny Eszkol i ścięli stamtąd latorośl winnej jagody z gronem jednym i nieśli ją na drążku we dwóch i z jabłek granatowych i z fig.

24. Miejsce to nazwano doliną Eszkol dla gron winnych, które ścięli stamtąd synowie Izraela.

25. I wrócili z wyszpiegowania ziemi po upływie czterdziestu dni.

26. I poszli i przybyli do Mojżesza i do Aarona i do całej gminy synów Izraela na pustynię Faran do Kadesz, i zdali im sprawę i całej gminie i pokazali owoce kraju.

27. I opowiadali mu i rzekli: – Przybyliśmy do kraju, do którego wysłałeś nas, i jest on tryskający mlekiem i miodem jest on, a te (są) owoce jego.

28. Tylko że silny jest lud, mieszkający w kraju, a miasta są warowne, i wielkie bardzo, a także dzieci Enaka widzieliśmy tam.

29. Amalek mieszka w kraju na południu a Chetejczyk i Jebuzejczyk i Emorejczyk mieszka w górach, a Kananita mieszka nad morzem i nad brzegiem Jordanu.

30. I uspokajał Kaleb lud wobec Mojżesza i rzekł: – Wyjść, wyjdziemy (w górę) i posiądziemy go, gdyż pokonać, pokonamy go (bez trudu).

31. Ale mężowie, którzy wyszli z nim, rzekli: – Nie możemy wyjść do ludu tego, gdyż silniejszy jest od nas.

32. I rozpuścili wśród kraju, który wyszpiegowali, między synów Izraela, mówiąc:

F 3. Wszyscy "byli oni „mężami" dzielnymi, odważnymi. ~~i mającymi podziw~~

P Zmiana imienia ~~nazwy~~ miała zwrócić uwagę wychowników, że B. (który, Ludowi, w przeszłości) we wszystkich niedolach, będzie także w przyszłości jego opieką, obroną i pomocą.

‡ ~~(dwa, 2, 9)~~ Szczegóły, potrzebne dla celów strategicznych ~~i~~ ~~organizacyjnych~~ (ze względów organizacyjnych, jakości i l. by) ~~na wypadek~~ (w razie) zbrojnego zajścia Kraju.

V 20. Pytanie to do drzewostanu odnosi się niewątpliwie ~~nie~~ do drzew owocowych, ale także ~~nie~~ do drzew budulcowych w lasach.

V= Według podania przybył ~~w~~ Kaleb, aby u grobu ojców ~~w~~ błagać pomoc, (gdy inni zaczęli się wahać. ~~dom~~ IV.M. 1;36. 28.i Jozu. 1; 20. Kaleb istotnie otrzymał Chebron w udziale. Jos. 15; 14.

Określenie „dzieci" miało oznaczać szczególnie wyróżniających się potomków Enaka co do wzrostu i siły ~~tych~~ tych z nich olbrzymów. I.M. 6; 4. V.M. 9; 2. Jos. 11; 21.

Chebron, zbudowany przez olbrzymów jeszcze przed znanej, wówczas historii Egiptu, wyglądem swoim zapewne ~~ziemię~~ przyziemne i przemożne wrażenie na przybyszach.

V 26. Widok nadmiernie dużych owoców miał im przedstawić obraz niezwykle rosłych i silnych ~~ludzi~~ olbrzymów.

<< Zmyślali i przedstawiali przesadnie i drastycznie, aby wzbudzić bunt przeciw Mojż. Gdyby nawet zdobyto ten kraj, to zwykli ludzie zginęliby w bandyckich walkach, które niszczą i trawią ogarniają. Nachm.

Widzieliśmy tam prawdziwych olbrzymów, o których tradycja od wieków opowiada; i którzy dotychczas tam istnieją.

F 3.

V 20

P. Nie
pisze
nakaz

~~ziemia~~, który ~~przebiliśmy~~ dla ~~rozpoznania~~ go, kraj to pochłaniający mieszkańców swoich, a cały lud, który widzieliśmy w nim, to ludzie ~~dużego~~ miary niezwykłej).

33. I tam widzieliśmy olbrzymów, synów Enaka, z olbrzymów, a byliśmy w oczach naszych jak szarańcza, i takimi byliśmy w oczach ich.

Rozdz. 13. 2. Wyślij sobie według własnego uznania i wyboru z Kadesz stosownie do żądania ludu V. 1; 22. Podobnie I. 12; 1. Z każdego pokolenia z wyjątkiem Lewiego, V. 1; 23. które nie otrzyma osobnego działu. „Książąt" t. j. znakomitych, wiarygodnych, wybitnych ludzi a nie koniecznie wymienionych poprzednio przywódców. 3; 24 i 16; 2.
4. Pokolenia nie są też wyliczone we właściwym następstwie, ale prawdopodobnie we, kolejności dostojności wystawców. Nachmanides.
F 3. 16. Hozea = Bóg pomógł, Jehoszua = Bóg pomoże. Syfse Chach. tłumaczy, że Mojżesz modlił się za Jozuem, powołując się na Ps. 3, bo już przed tem nazywał Jozuego Jehoszua II. 17; 9 i 24; 13. (V. M. 1; 20.
17. Od strony południa kraj był łatwo stępny. (Koczowniczy, czy wędrowny.
18. Mieli zbadać żyzność kraju, ilość ludności, sposób życia, rodzaj uzbrojenia miast, aby mogli uspokoić ludność Kanaanejską i dodać mu odwagi do wtargnięcia, gdyż sam Mojżesz i tak był pewny.
V 20. ~~Etz~~ otwartych, czy strzeżonych.
21. Pustynia Syn stanowi północną granicę pustyni Paran a na południe Judei. Rechob i Chamat są w północ. Palestynie. Jos. 19; 28.
22. Enak, syn Arby, Lll. 23; 2 i 35; 27. „Dzieci", czyli potomków Enaka. V
23. Dwóch mężów, aby nie zgnieść poszczególnych gron. III. M. 26; 13.
24. Dotychczas zachowała się nazwa doliny Eszkol.
V 26. 28. Sam kraj chwalili, aby tem bardziej zdobycie sobie wiarę, ale mieszkańców przedstawiali a miasta jako niezdobyte jako niepokonanych, aby wzbudzić tem większy postrach. Rabbi.
30. Widząc, że lud burzy się wobec Mojżesza, czyli przeciw Mojżeszowi, prawdomowny Kaleb starał się lud uspokoić i wzbudzić ufność w Boga.
31. Silniejszy on jest od nas. Tratt. Sanhedr. uważa to twierdzenie za bluźnierstwo, gdyż tylko sobie przypisywali możliwość zdobycia kraju a nie ufali w pomoc i opiekę Boga. F
32. Pochłaniający mieszkańców z powodu nieustannych walk i wojen. 14; 3; I. 2; 11. Ezech. 36; 13. Siła, bitność i działalność zwykle mierzono we dawnych czasach. I. Sam. 17; 4.
33. Olbrzymi, którzy mieli żyć w czasach późniejszych. I. 6; 4.

P Nie należy być zuchwałym, ani nieprzezornym, ale także nie twórczym ani niedowierzającym wobec niebezpieczeństwa. Raczej należy niezniechęcenie i z wiarą w Opatrzność przystąpić osobiście do dzieła, które obowiązek nakazuje, a zwykle z powodzeniem. B. ~~odciągnięcie~~ odciągnięcie cel zamierzony. Herz.
F Niewiara w siły własne i w pomoc Boga spowodowały upadek na duchu i przesadne przedstawienie niebezpieczeństwa. Tylko niezłomna ufność w Boga i przezorne działanie prowadzą do zamierzonego celu i do błogosławieństwa Boga! Lucas.

Rozdział ~~XIV~~. 14.

1. Tedy ~~wybuchła~~ powstała cała gmina i podniosła głos swój i płakał lud w nocy ~~ta~~.

2. I szemrali ~~na~~ przeciw Mojżesza i ~~na~~ przeciw Aaronowi wszyscy synowie Izraela i rzekł do nich cała gmina: - Obyśmy ~~po~~ raczej byli w kraju Micraim, albo w pustyni tej o, bybyśmy ~~po~~ przed tem ~~nie~~.

3. Dlaczego Wiekuisty wiedzie nas do kraju tego, abyśmy padli od miecza!? Żony nasze i dzieci nasze ~~aby~~ staną się na tupem!? Czyż nie lepiej ~~było~~ dla nas wrócić do Micraim!?

4. ~~Rzekli~~ Rzekli jeden do drugiego: - Ustanówmy sobie ~~zwierzchnika~~ naczelnika i wróćmy do Micraim!

a cap. 5. Tedy padł Mojżesz i Aaron na twarze swoje wobec całego ~~zgromadzenia~~ zgromadzenia gminy synów Izraela.

6. A Jozue, syn Nuna, i Kaleb, syn Jefunny, z wywiadowców kraju, szarzy, darli szaty swoje,

7. i ~~rzekli~~ rzekli do całej gminy synów Izraela, mówiąc: - Kraj, który przeszliśmy, abyśmy ~~wybadali~~ wybadali go, dobry to kraj bardzo a bardzo.

a cap. 8. Jeśli upodoba nas sobie Wiekuisty, tedy zawiedzie nas do kraju tego i odda go nam, kraj, który jest opływający ~~w~~ mlekiem i miodem.

9. Tylko przeciw Wiekuistemu nie ~~buntujcie~~ (buntujcie) się i wy nie bójcie się ludu (tego) kraju, gdyż ~~chlebem~~ chlebem ~~staniemy~~ staniemy nasz ~~nasz~~ nasz; ustąpił cień ich od nich, gdy Wiekuisty z nami, nie bójcie się ich.

10. I ~~rzekła~~ tedy ~~od~~ mówiła cała gmina, aby zabić ich kamieniami. Wtem ~~chwała~~ majestat Wiekuistego ~~ukazał~~ ukazał się w namiocie ~~zboru~~ zgromadzenia wszystkim synom Izraela.

a cap. 11. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: - Dopokądże ~~mi~~ będzie lżyć mi ~~będzie~~ będzie lud ten i dopokądże nie zawierzą ~~mi~~ mi wobec ~~wszystkich~~ wszystkich znaków, które spełniłem wśród nich?

12. Posiądę go zarazą i wytępię go, a uczynię ciebie na ogół większym i potężniejszym od niego.

a rap. 13. Ale rzekł Mojżesz do Wiekuistego: — A usłyszałto Micrajczycy, (wyrak) gdyż wy, wiódłeś mocą swoją lud ten z pośród nich, —

14. I (Ja)powiedzą mieszkańcom kraju tego, usłyszą, że Ty, Wiekuisty, jesteś (Twój) wśród ludu tego, który (Ci) oko w oko zjawiłeś się, Ty, Wiekuisty, i (Twój) obłok (Twój) przebywał nad nimi i że w słupie obłoku (Twój) Ty postępowałeś przed nimi dniem a w słupie ognia nocą;

15. I (Ty) gdybyś umiercił lud ten, jak (człowieka) jednego, tedy (ci) narody, które słyszą o (Twojej) sławie Twojej, mówiąc:

16. Poza (możliwością) (tego) że Wiekuisty (jest) wprowadzić lud ten do kraju, który zaprzysiągł im, więc (ich) wybił (ich) na pustyni!

17. (Teraz) niechże wielka, (Twoja) się, proszę, moc Pana mego, jak zapowiedziałeś, też, rzekłszy:

18. Wiekuisty (długocierpliwy) (pełen) (łaski) (jak) (długo) (przebacza) (gniew) i jestem łaski, (znoszący) (przebaczający) winę i (występek), lecz (bez) (karania) (zostawiający) (bezkarnie) (nawiedzający) winę ojców na (dzieciach), na trzecie (i) na czwarte (pokolenie).

19. (Darebacznie) przeto, proszę, winę ludu tego według wielkości łaski (Twojej) i jak (przebaczałeś) ludowi temu od Micrajim aż dotąd.

a rap. 20. I (rzekł) Wiekuisty: (Ja) (baczyłem) odpuściłem według słowa twego.

21. (Jednakże) jak żyję Ja, a pełną (będzie) (chwałą) (majestatu) Wiekuistego cała ziemia,

22. że (ci) wszyscy mężowie, którzy widzieli majestat (Mój) i znaki (Moje), które uczyniłem w Micrajim i na pustyni, i doświadczali (Mnie) już dziesięć razy a nie słuchali głosu (Mego);

23. (że) nie ujrzą kraju, który zaprzysiągłem ojcom ich, i żaden z (obrażających) (Mnie) nie ujrzy go!

a sap

24. Ale sługa mego Kaleba, ponieważ był duch inny w nim i zupełnie za mną, wiec zawiodę go do kraju, do którego poszedł, a potomstwo jego odziedziczy go.
25. Amelekita i Kananejczyk mieszkają w dolinie; jutro zwróćcie się i wyruszcie sobie na pustynię drogą ku morzu Sitowemu.
a cap. 26. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza i do Aarona, zwłaszcza;
27. Dopokądże (nam wybaczać) gminie niecnej tej, która przeciw Mnie szemrze narzeka? szemrania narzekania synów Izraela, co oni szemrają przeciw Mnie, słyszałem.
28. Powiedz im: – Jako żyję Ja, wyrocznia Wiekuisty, jeśli nie, jak mówiliście w uszy moje, tak uczynię wam!
29. Na pustyni tej padną trupy wasze i wszyscy przeglądani wasi, wszyscy według całej liczby waszej od wielu dwudziestu lat i wyżej, którzy szemrali przeciw Mnie,
30. wy nie wejdziecie do kraju, o który podniosłem rękę moją, aby osiedlić was dla zamieszkania w nim, z wyjątkiem Kaleba, syna Jefunny, i Jozuego, syna Nuna.
31. Dzieci wasze, o których mówiliście, że łupem staną, zawiodę ich i poznają kraj, którym wzgardziliście wy.
32. Wasze trupy padną na pustyni tej;
33. synowie wasi będą pasać na pustyni czterdzieści lat i ponoszą pokutować grzechy wasze, aż wszystkie trupy wasze na pustyni.
34. Według liczby dni, w których badaliście kraj czterdzieści dni, dzień na rok, dzień na rok, ponieście winy grzechy wasze, czterdzieści lat, abyście poznali niechęć moją.
35. Ja, Wiekuisty, powiedziałem, jako uczynię to całej gminie niecnej tej, która przeciw mnie się buntuje, na pustyni tej wyginą i tam wymrą;
36. mężowie, których wysłał Mojżesz dla zbadania kraju i którzy wrócili i podżegali przeciw niemu całą gminę, rozpuszczając złą o kraju,

37. Umarli mężowie ci, rozsławiający złą wieść o kraju, zarazy
przed obliczem Wiekuistego.
38. Jozue, syn Nuna, i Kaleb, syn Jefunny, z tych mężów,
którzy chodzili dla wyszukania kraju.
39. I opowiedział Mojżesz słowa te wszystkim synom Izraela, a lud
wielce zasmucił się bardzo.
40. I powstali zrana, aby wstąpić na szczyt góry, mówiąc: Oto jesteśmy
i wstąpimy na miejsce, o którem powiedział Wiekuisty, gdyż zgrzeszyliśmy.
41. I rzekł Mojżesz: – Czemuż to wy przekraczacie słowo Wiekuistego,
ittego? Nie powiedzie się to!
42. Nie wstępujcie, gdyż niema Wiekuistego wśród was, abyście nie zo-
stali pobici przed wrogów waszych!
43. Gdyż Amalekita i Kanaanita tam są przed wami i padniecie od
miecza, bowiem odwróciliście się od Wiekuistego, nie będzie
Wiekuisty z wami.
44. I uparli się, aby wstąpić na szczyt góry, ale arka przymierza Wie-
kuistego i Mojżesz nie ustąpili z pośród obozu.
45. I zstąpił Amalekita i Kanaanita, mieszkający na
górze tej i pobili ich i rozgromili aż do Chormy.

P Tacyt 29a objaśnia, że określenie "nocy tejsze" wskazuje, iż stało się tej samej nocy, na którą przypadła nów przed 9. ab.

V 2. Szemranie było zgólna, ale ze skargą przed Mojż. i Ar. wystąpili mężowie, reprezentujący „gminę".

V Lud wyzwala się a pod zwierzchnictwem Mojż., Ar. i Kaleba nowonarodzonych na wolności i chce wyjść znowu.

≤ z powodu śmierci Mojż., iż zawiodło go postanowienie, i z powodu niezgrzesznego obłędu ludu.

+ 8. Los nasz zależy tylko od naszej ufności w B. Nareszcie przekonali się, że kraj istotnie jest tak bogaty, jak zapowiedź opiewała: „płynący mlekiem i miodem".

Egipcjanie nawałne oczy widzieli moc i cuda B., a teraz sądzić będą, że tu było tylko pozorne.

×× Gdybyś nagle opuścił lud, pozanie wyrzekłby, że nie zdołałeś dokończyć swego dzieła.

>> „Moc" t. j. siła i potęga, jakąś okazałeś przez stworzenie i utrzymanie świata, przez kierowanie losami narodów i zjawiskami przyrody.

V 18. Długocierpliwy co wykonaniu należytych skutków, zachowując duszę czasu na zastanowienia, poprawę, podźwignienie się z upadku i naprawienie złego.

P. Tu łaski", który nie szczędzi dowodów miłości bez granic i miary.

Znosi winę i występek", zbawia, niszczy, unieważnia, gdy człowiek wykracza z drogi "prawej i przelewa, ale poprawia się i wraca na drogę cnoty i moralności.

"Na dzieciach" czyli na potomkach w najodleglejszych pokoleniach, tu przykładowo za dziadów i ojców.

19. Cała historja ludu od Mizr. dotąd świadczy o niewyczerpanej łasce i miłości Bożej.

Rozdz. 14. 1. Już blisko celu w chwili ostatecznego rozstrzygnięcia z powodu obcowania się z niewiarą zostaje lud skarany na zagładę na pustyni. Niepomyślne wieści wywołały ogólny upadek na duchu i katastrofalne skutki, przedstawione w żywej relacji. Określenie „w nocy" przeciwstawione „z rana" zd. 40.

V 2. 3. Wychowani w niewoli, zazwyczaj nie mają odwagi do walki, a niewiara w potęgę Boga odbiera im wszelką chęć. Wielu z nich miało też przekonanie, które w nich wpajali podróżnicy, że Bóg chce ich wytępić mieczem. I. 1; 27.

4. Niektórzy uczeni sądzą, że chcieli sobie ustanowić „bożka".

5. Skarali swoje przygnębienie i błagali Boga o zmiłowanie. 16; 4, 17; 10, 20; 6.

6. Jako znak czystej zgrozy rozdarli szaty.

F 7-9. Sama twoja już jest buntem jako niewiara wobec Boga (Achim.) który dotąd was prowadził i zapowiedział zajęcie kraju, jak sprzeciwienie się Boga. 24; 8. 22; 19. I. 7; 16. „Cień" = obrona. I. 19; 8. Jer. 30; 2. Ps. 91; 1 i 121; 5. Bóg ich nadal bronić nie będzie z powodu ich przekleństw, ale nas ochroni. I. 15; 16. III. 18; 25.

F 7. Ludzie rozumni i rozważni w czasie rozpamiętywania cudów mianowicie mas przez niektórych podżegaczy zawsze pokornie starają się uspokoić i uśmierzyć wzburzonych, chociaż chcą ich ukamienować, gdyż nic nie jest szkodliwsze i niebezpieczniejsze dla dobra ogółu, jak wybuch ślepej namiętności, która wywołuje obłudnie podżegacze ku swojej radości i korzyści kosztem spokojnych uczynków.

10. Jozuego i Kaleba. Ukazał się Bóg obłoczny, aby ich wybawić a zaślepionych ostrzec. II. 16; 10.

11. Przez powątpiewanie obrażają Boga, sądząc, że nie zdoła pokonać Kananitów i spełnić przyrzeczenia. Mimo wszystkich „znaków" które jako cuda powinny były utrwalić wiarę i ufność we wszechmoc i opiekę nie zapowiadanych nastąpiło.

12. Jak. II. 32; 10.

13. Sprawdzie widzieli Micrejczycy potęgę swoją, gdy wyprowadziłeś lud z pośród nich, ale ... (zd. 16) kiedyś będą zgładzili .. zd. 16 i 16. Jak I. 9; 28. Jer. 7; 9, Jech. 20; 14. Razi tłumaczy „to przez że.

15. Bezmyślny tłum porównany do bydła, dlatego wyrażenie „wyrżnąć ich. 33.

17. „Moc" t.j. siła potężności i miłosierdzia wobec ludu, co wynika z następnych zdań. II. M. 34; 6-8. >>

V 18. 20. Według słowa twego, że będziesz miłosierny i nie wytępisz naraz wszystkich, ale

19. kary ujść nie mogą. zd. 33.

21. „Jak żyję" t. zn. jak prawdą jest, że żyję, i jak prawdą jest, że zawsze pełną będzie chwały Wiek. cała ziemia, tak też prawdą jest, że spełnię to postanowienie.

22. Razi tłumaczy następstwo myśli w ten sposób: „Jak naprawdę żyję, że wszyscy ci ludzie i t. d. nie ujrzą tego kraju; moja chwała napełni całą ziemię a inni moje przez to dary nie będą zaniedbane, nie powie się, że stało się to z powodu niemocy, że ich nie zabiłem odrazu, ale dopiero w ciągu czterdziestu lat.

Mimo naocznego, osobistego przekonania o dobrodziejstwach i cudach B. zawahali się w wierze, więc zostają ukarani zaciemnieniem Ps. 106; 24-27.

II. M. 6; 26.

V 26. B. przemawia do obydwu, jako wspólnych przywódców narodu.

V 35. Występni będą ukarani na miejscu a nie przekroczą pora pustyni.

Doświadczyć "Boga" znaczy powątpiewać i wystawić na próbę wszechmoc, miłosierdzie, wszechpotężność i t.p. atrybuty Boga. Dzieje "stanowią" głównie liczbę wielokrotną, jak obecnie system dziesiątkowy, [illegible] II. 26; 26. Talmud. Ps. 106, 9-12. Exachin 15 wyliczył 10 wypadków przekory i niewiary: 1/ nad morzem II. 14, 11, 2/ z powodu zgorzkłej wody II. 15; 26, 3/ z powodu braku [illegible] II. 16; 2 i 3. 4/ z powodu niepotrzebnego przy zbieraniu manny. II. 16; 20. 5/ z powodu szukania manny w sobotę. II. 16, 27. 6/ z powodu braku wody II. 17; 2. 7/ przy złotym cielcu II. 32; 1. 8/ z powodu trudów podróży IV. 11; 1, 9/ z powodu braku mięsa IV. 11; 4. 10/ z powodu niepomyślnych wieści szpiegów IV. 14; 2.

24. Kaleb szczególnie walczył przeciw złym wieściom. 13; 20. Duch wiary 13; 30, oraz 14; 8 i 9. Na mocy tego przyrzeczenia Kaleb otrzymał dolinę Cyrkol koło Chebronu. Joz. 14; 12 i nast. I. Kr. 22; 6. Ps. 20; 6. Sędz. 11; 24.

25. Z powodu niepotrzebnego waszego nie będę was bronił, więc Amalekici i Kananejci was pobiją mogą, dlatego zamiast pójść naprzód, musicie zawrócić i wtedy i będziecie tułać się [illegible] na pustyni. (zd. 42 — 5. zast. Raszi.)

V 26. 27. Ucznie sądzą, że zdrożni się to do 10 podrzędnych z wynalazków i stąd wnioskują, że 10 osób tworzy już zgromadzenie czyli "edah" II. M. 16; 2.

V buntowniczy 28. Jak wyrzekliście zd. 2/ "obyśmy pomarli albo na pustyni"; tak wam uczynię. F

29. Tylko przeglądzają do walki t.j. 600.000 mężczyzn z wyjątkiem Lewitów.

30. Podniosłem rękę na znak przysięgi.

31. "Łupem zostaną" wrogów.

32. "Trupy" wasze, którzy zbuntowaliście się. (głównie

33. Niektórzy tłumaczą "będą pasterzami". Przestępstwa t.j. niewiary przy wystawianiu złotego cielca i przed powróceniem do kraju obiecanego II. 32; 34. Odpokutujecie za wasze cudzołóstwo, ale dzieci wasze przebywają i nie dorosną, niedostatku.

F Kto z powątpiewaniem, z niewiarą, przystępuje do jakiejś pracy, do jakiegoś przedsięwzięcia, ten nie dojdzie do celu, nie spełni planów swych twórczych.

V 35. 36. "Wieść złą" rozniosili w złym zamiarze, więc nie ujrzą kraju.

37. Zdrajcza śmierć wywiadowców była zapowiedzią, że także i mężczyźni zbuntowani ten lud nie minie według zapowiedzi.

40. Powzięli zamiar wystąpienia na górę, co wykonali zd. 44. P

41. Nie uda się wam zamiar, powzięty wbrew woli Boga. V. 1; 24. Grzech niewiary i niepotrzebnego przy zbieraniu manny nigdy nie prowadzi do celu, ale zawsze przynosi niepowodzenia i [illegible] do [illegible]. (V. 1; 43.

45. Odtąd miejsce tej zagłady nosi nazwę Chorma 21; 3 i Joz. 12; 14.

P Czego zamierzali z niewiary, to zamierzali uczynić z przekory.

Rozdział XV 15.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:
2. Przemów do synów Izraela i powiedz im: — Gdy przybędziecie do kraju siedzib waszych, który ja dam wam,
3. i spełnicie ogniową Wiekuistemu całopalną lub rzeźną (dla uwięcenia ślubowania lub dobrowolną ofiarę), lub w uroczystościach waszych, aby sprawić woń przyjemną Wiekuistemu z bydła lub trzody;
4. tedy niech przyniesie, przynoszący ofiarę swoją Wiekuistemu śniedną: mąkę przedniej drobiazgi, (efy), zaczynioną czwartą (ćwierć) „hinu" oliwy;
5. a wina na zalewkę czwartą „hinu" dodasz do całopalnej lub do (ofiary) rzeźnej, do jagnięcia jednego.
6. Albo do barana dodasz jako śniedną: przedniej dwie dziesiąte, zaczynionej oliwą trzecią (ćwierć) „hinu";
7. i wina na zalewkę trzecią „hinu" przyniesiesz na woń przyjemną Wiekuistemu.
8. A jeśli z młodego jako całopalne lub rzeźną (dla uwięcenia ślubowania lub ofiarną dla Wiekuistego,
9. tedy przyniesie do młodego jako śniedną: przedniej mąki trzy dziesiąte, zaczynionej oliwą pół „hinu";
10. i wina przyniesie na zalewkę pół „hinu" jako całopalne na woń przyjemną Wiekuistemu.
11. Tak czynić należy przy wole jednym, lub przy baranie jednym, albo przy jagnięciu z owiec, albo z kóz.
12. Podług liczby (ofiar), które składacie, tak czynić macie przy każdej podług liczby ich.

13. Każdy ~~krajowiec~~ rodak uczyni to ~~tak~~ ~~w ten sposób~~, przynosząc ofiarę na wonną ~~ofiarę~~ swoją przyjemną, ~~dla~~ Wiekuistego.

14. A gdy przebywa u was ~~przybysz~~ obcy, albo ~~pośród~~ wśród was, jak w pokoleniach waszych, i ~~chce~~ chciałby zatopalenia, na swoją przyjemną, ~~dla~~ Wiekuistego: jak wy czynicie, tak on uczyni.

15. Gminie! ~~Prawo~~ Ustawa jedna dla was i dla obcego ~~przybysza~~ przybyłego: ustawa, prawo to wieczyste dla pokoleń waszych: jak wy, tak przybysz obcy będzie jest wobec Wiekuistego.

16. Zakon jeden i ~~sąd~~ prawo jedno będzie dla was i dla obcego ~~przybysza~~, ~~który~~ przebywającego u was.

a cap. 17. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, mówiąc:

1° Przemów do synów Izraela i powiedz im: – Gdy przyjdziecie do kraju, dokąd ~~was~~ wiodę was ~~ja~~,

19. ~~Stanie się~~ tedy, gdy zaczniecie stanie się jeść będziecie z chleba tego kraju, przynieście daninę ~~dla~~ Wiekuistemu.

20. Jako pierwociny z ciast waszych ~~będzie~~ ~~dacie~~ przyniesiecie ~~w dar~~ daninę, jak daninę ze stodoły ~~oddacie~~ przyniesiecie ją.

21. Z pierwocin ciast waszych ~~dacie~~ przyniesiecie Wiekuistemu daninę w pokoleniach waszych.

a cap. 22. A jeśli ~~zbłądzicie~~ błądzicie i nie wykonacie wszystkich przykazań tych, które wypowiedział Wiekuisty do Mojżesza;

23. Wszystkiego, które przykazał Wiekuisty, Bóg wasz, ~~przez~~ za pośrednictwem Mojżesza od dnia, ~~w którym~~ kiedy przykazał Wiekuisty, i nadal w pokoleniach waszych;

24. ~~Stanie się~~ stanie tak: – jeśli poza oczami gminy popełnione zostało w po~~ błędzie~~ błędzie, wtedy ~~złoży~~ złoży cała gmina byka z mioto~~ bydła~~ bydła jednego na całopa-

lenie, na woń mitry, Wiekuistego, i śniedną ~~jej~~ ofiarę jego i zaletę jej 62.
podług przepisu, i karta jednego na zagrzeszną.

25. I rozgreszy kapłan całą gminę synów Izraela i odpuszczone będzie
im, gdyż omyłka to była a i oni przynieśli ofiary swoje ogniowe dla
Wiekuistego i zagrzeszną swoją przed oblicze Wiekuistego za omyłkę swoją

26. I odpuszczone będzie całej gminie synów Izraela i ~~obcemu~~
~~przybyszowi~~, przebywającemu wśród nich, gdyż dla całego ludu (stało się) omyłkę.

a cap. 27. Jeżeli osoba jedna zagrzeszy przez omyłkę, kozę roczną
na zagrzeszną;

28. I rozgreszy kapłan osobę, która obłądziła, przed Wiekuistego,
~~wobec~~ wobec Wiekuistego, aby rozgreszyć ją i odpuszczone jej zostało.

29. Dla rodaka między synami Izraela i dla obcego przybyszu, przebywającego wśród
nich – zakon jeden niech będzie dla was dla działającego w obłędzie.

30. Ale osoba, która popełni coś ręką podniesioną, z rodaków, czy
z obcego, Wiekuistemu on bluźnił, więc wykracowną będzie osoba
owa z pośród ludu swego.

31. Gdyż słowem Wiekuistego wzgardziła i przykazanie Jego złamała;
wykracowną będzie osoba owa, wina jej na niej (ciąży).

a cap. 32. Gdy byli synowie Izraela na pustyni, tedy napotkali człowieka,
zbierającego drwa w dniu soboty.

33. Przyprowadzili go ci, którzy napotkali go, zbierającego drwa,
przed Mojżesza i przed Aarona i przed całą gminę,

34. i osadzili go w więzieniu, gdyż nie było wyjaśnione, co ma być uczynione jemu.

P Wino przedstawia często łaskę przez B. użyczony udział zbawienia jednostek i narodów a kielichy jest często wyrazem darów B. czyli losu szczęścia. „Kielich jest w ręku B. a wino wyraźnego udziela B. i nakazuje, tylko mocy wystrzegać i przejść dodaną wszystkim ziemi" (Ps. 75; 9.) Izaiasz wczesne, gniewne, pouczające przestrogi (Jer. 51, 17) kielich zbawienia (Ps. 116; 13.) kielich pouczenia (Jer. 16; 7). Potęga Babilonii, zniewalająca losy narodów, jest złotym kielichem w ręku B. (Jer. 51; 7.) Pod wodzą B. jest kielich pobożnego zawodu (Ps. 23; 5). B. jest dawcą dzielą mego kielicha (wszystko) Ps. 15; 5. i podnoszącą Hirsch.

√10. Wino przedstawia najbardziej uradowującą używkę dla umysłu i ducha. Wino uraduje serce człowieka (Ps. 104; 15.) Wino spożywa się z pieśniami. (Jer. 25; 0. Wino rozraduje życie. (Koh. 10; 19.) Silne wino dla niecierpliwych, wino dla zasmuconych w duszy. (Przyp. P. 31; 10.) Serce ich rozraduje się, jak wino, to ujrzą moje wyższego uczucia. (Zach. 10; 7.) „Twoje objawy miłości uczuciowej, niż wino" jest wyrazem najwyższej uczuciowości. (Pieśń n. p.) „Wino i mleko" obrazują uczuciowość i uczuciowanie, którymi użycza łaskę (Jer. 58, 11) Wino.

P

35. Przemówił Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy: „Świeccą uwarz wtowich ten; ukamienują go kamieniami cała gmina poza obozem.

36. I wyprowadziła go cała gmina poza obóz i ukamionowali go kamieniami że, jak nakazał Wiekuisty Mojżeszowi.

a rzekł 37. Przemówił Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy:

38. Przemów do synów Izraela i powiedz im, aby uczynili sobie frędzle na rogach szat swoich w pokoleniach swoich i przypięli do frędzli rogach purpurowo-niebieski sznur.

39. I niechaj będą wam jako frędzle, abyście je widzieli, przypomnijcie sobie wszystkie przykazania Wiekuistego, abyście wykonywali je a nie śledzili za sercem waszem i za oczyma waszemi, za którymi wy pożądacie.

40. Abyście pamiętali i wykonywali wszystkie przykazania moje i abyście byli świętymi Bogu waszemu.

41. Jam Wiekuisty, Bóg wasz, który wyprowadziłem was z kraju Micraim, aby być wam Bogiem. Jam Wiekuisty, Bóg wasz.

Rozdz. 15. 2. Zapowiedź dojścia młodszego pokolenia do kraju obiecanego jest pocieszeniem po odbytym sądzie doraźnym. Przepisy co do ofiar odnoszą się dodatkowo natychmiast po wejściu. II. 11. 29; 40 i 41.

3. Ofiary, złożone z popędu serca. III. 1; 9. I. 6, 22; 21. IV. 6; 2. (11; 10.)

4. Nowe przepisy o dodatkach do ofiar, o których była mowa II. 29; 10 i 40, 30; 24. III. 2; 1 i 4.

V 10. 11. W 15 lub 30 nazywa się w pierwszym roku, gdy ma 13 miesięcy i 1 dzień.

12. Hodowana Według liczby bydła stosuje się ilość ofiar zalewnych. Raszi.

14. Jak II. 12, 48.

(II.M. 12; 48 i 49. III.M. 6; 14 i 15.

√16. √V.M. 10; 18. i nast.

V=19. Spożywając z plonów kraju, mają wciąż pamiętać, że B. przyrzódł ich do tego kraju i darzy ich życzliwością. Przy sporządzaniu i spożywaniu potraw mają zawsze mieć w pamięci obowiązek wdzięczności dla opiekuna i dawcy pożywienia.

<< ~~w stajni~~ ma przetrzebiać gminy t.j. Wielki Synod.

x 26. ~~Ciągłe~~ przekroczenie przepisów nastąpiło przez naśladowanie pogańskich obrządków.

29. Obłęd powstaje przez chorobowe zamroczenie umysłu, albo przez błędne spaczenie pojęć, nie ~~daje~~ kontrolowanych przez zdrowy rozum.

Człowiek, jako istota zmysłowa, pojmuje wszystko (za pośrednictwem) ~~przy pomocy~~ zmysłów, a potem przechodzi w umyśle do pojęć nadzmysłowych, do rozumienia czystej prawdy i wyższego celu przeznaczenia (naszego) ~~ludzkiego~~ życia. Więc (wy)strzegać się, aby nie zamienić przedmiotu, który jest symbolem, ~~[illegible]~~ znaczeniem. (dlatego) ~~Są~~ na całym (też) znaków, które mamy stwarzać mają ~~się~~ do tworzenia wyobrażeń, (a) dojścia do uwięzienia (nie należy) nosić obłędu ~~może~~ może wiara, jako ~~zwątpienie~~. Herb.

15. Z naciskiem zaznaczone, że tylko jedno prawo ustawa, jednakie przepisy obowiązują dla krajowców, jak i dla obcych przybyszów, dla Izraelitów i dla obcych, pod każdym względem. III. M. 4; 13. V 16.

F 16; 16 i 18 V 19. 20. Przepisy, jak: II. 22; 28, 23; 19, 34; 26, III. 2; 14 i 16. IV. 18; 12 i 27. V. 18; 4. Jech. 44; 30, Neeh. 10; 38

22. Kodesz Talmu wyjaśnia, odnosi się ten przepis do bałwochwalstwa, które stanowi przekroczenie wszystkich przykazań. III. 4; 13. P. pora srami gminy" l. zn.

24. Jeżeli przestępstwo popełnione przez nieświadomość, niewagę, pomyłkę, przeoczenie, niarozwagę, wspólne berzmienia lub brak uważania ogółu, <<

25. Przebaczenie wynika, gdyż skoro się to nieświadomie [illegible] okazuje jak i skutek przez złożenie ofiary.

x 26. } 29. } 30. „Ręka podniesiona" l. zn. zamiarowo, celowo, zuchwale.

31. „Kara ciąży na niej", dopóki nie otrzymała [illegible].

34. Kara jego była spotęgowana tem, że nietylko świadomie i zamiarowo, wo przekroczył przepis o sobocie, ale także zuchwale i uporczywie lekce ważył przestrogi. II. 31; 14 i 35; 2. Talm. Sanhedr. str. 78 i Rasi objaś. ii, z, że Mojżesz nie wiedział, jaką zastosować karę, gdyż przestępstwo było skombinowane i rozmyślnie wykonane.

Wyraz 38.) ציצית = pętlice, frendzla, lub kiść, zwieszający podobnie jak pęk albo lok włosów (Jech. 8; 3). Według V. 22; 12 na 4 rogach. Ale szata nie posiada 4 rogów, to nie należy ich umieszczać. Majmon. Hilch. Cycyt.

39. Suma cyfr wyrazu wynosi 600, do tego 8 nici i 5 związań czyli guzów wynosi razem 613 a więc przypominają wszystkie „przykazania. Słusznie kończą się przeważnie wyrażeniami symbolowemi, dlatego przedmioty symbolowe mają nam wciąż przypominać wieczne prawdy i wyższe postanowienie nasze. ale należy wystrzegać się, aby znaku nie uważać za sam przedmiot świętości. Hesekiel.

Szczególnie oczy i uszy kierują nas do grzechów, dlatego podobnie jak ציצית i תכלת II. 13; 9 i V. 6; 8 i 9. mają ustawicznie przypominać o przykazaniach Jego, aby nie uganiać się za sercem i za oczyma swemi za żądzami i pragnieniami zmysłowemi. Umieszczenie tych przepisów po omawianiu grzechów, popełnionych z nieświadomości albo po zwykłym a krwawym przypadku lekkomyślenia, jest zupełnie trafne, albowiem przyczyną zaniedbane jest historyczne postanowienie Izraela, jako ludu wybranego. 40 i 41. Raszi wspomina jeszcze o następujących symbolicznych znakach według tradycyi ustnych: Oczy mają [illegible] wyprowadzają czworakie wyrazy, oznaczające wyswobodzenie z 6 grzechów: והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי, והבאתי, והנחלתי II. 6; 6 i 7. Wyrazy תכלת פתיל przypominają nam czas pierworodnych, a błękitny kolor przypomina barwę nieba wśród nocy w krajach wschodu południowych, zaś 8 nici przypominają 8 dni, które upłynęły od wyjścia z Egiptu do dnia, w którym odbierali Izraelici Tynu dziesięciorzędny po ocaleniu na drugim brzegu morza Czerwonego,

XXXVIII- קרח Rozdział XVI. Roz. 16. Bunt i ukaranie Koracha. Roz. 17. Powo-
powiast 1. I powstał Korach, syn Jic'hara, syna Kehata, syna Lewiego, i Datan
i Abiram, synowie Eliaba, i On, syn Peleta, synowie Rubena,
Świątynia. Roz. 18. Ofiarki i dochody kapłanów i Lewitów.
2. I powstali przeciw Mojżeszowi, z mężami ze synów Izraela, dwustu
dziećmi książąt gminy, powołanych na zebranie, mężami sławy.
3. I zebrali się przeciw Mojżeszowi i przeciw Aaronowi, i rzekli do nich: - Dosyć
sobie (pozwalacie), bo cała gmina, wszystcy są święci a wśród nich (jest) Wiekuisty;
więc dlaczego wynosicie się nad zbór Wiekuistego?
a kap. 4. Gdy usłyszał (to) Mojżesz, tedy padł na oblicze swe.
5. I przemówił do Koracha i do całej zbieraniny jego, rzekłszy: - Jutro, a
oznajmi Wiekuisty, kto jest Jego i kto jest święty, że zbliży
go do Siebie; a którego wybierze sobie, tego zbliży do Siebie.
6. Tak uczyńcie: weźcie sobie pateln, Korach i całe zgromadzenie jego,
7. I dajcie na to ognia i nałóżcie na to kadzidła przed Wiekuistym jutro, i stanie się, że mąż, którego wybierze Wiekuisty, ten jest
święty. Za wiele chcecie, synowie Lewiego!
8. I rzekł Mojżesz do Koracha: - Słuchajcie, proszę, synowie Lewiego!
9. Czyż dla was wam, że wyłączył Bóg Izraela was z gminy
Izraela, aby zbliżyć was do Siebie, abyście pełnili służbę Przybytku
Wiekuistego i abyście stawali przed zgromadzeniem, aby służyć im;
10. I zbliżył ciebie i wszystkich braci twoich, synów Lewiego, z tobą, że
żądacie także kapłaństwa?!

11. Zaprawdę, ty i całe zebranie twoje, sprzysiężeni przeciw Wiekuistemu!
a Aron, czemże on jest, że szemrzecie przeciw niemu?

12. Posłał Mojżesz, aby przywołano Datana i Abirama, synów Eliaba;
a oni rzekli: – Nie wyjdziemy (do niego)!

13. Czyż mało, że wywiodłeś nas z kraju, płynącego mlekiem i miodem,
aby uśmiercić nas na puszczy, że jako władca nad nami także narzucasz się?

a zap. 14. Nawet (do kraju, płynącego mlekiem i miodem, nie przywiodłeś nas, ani dałeś
nam w dziedzictwo pola a winnicy. Czyż oczy (tych ludzi) chcesz wykłuć?
Nie wyjdziemy!

15. Wtedy to zapalił się bardzo i rzekł do Wiekuistego: – Nie zważaj
się do ofiar ich; ani osła jednego z nich nie wziąłem, ani skrzywdziłem
żadnego z nich.

16. Rzekł Mojżesz do Koracha: – Ty i całe zebranie twoje przybądź,
wy przed oblicze Wiekuistego, ty i oni i Aron – jutro.

17. I weźcie każdy zapalenisko swoje i dajcie na nie kadzidła
i przynieście je przed oblicze Wiekuistego, każdy kadzielnicę swoją, dwieście
pięćdziesiąt zapalenisk; ty i Aron, każdy kadzielnicę swoją.

18. I wzięli każdy kadzielnicę swoją i nałożyli na nie ognia i dali na to
kadzidła i stanęli u wejścia namiotu zgromadzenia z Mojżeszem i Aronem.

19. Zgromadził przeciw nim Korach całą gminę u wejścia
namiotu zgromadzenia, i tedy ukazał się majestat Wiekuistego całej gminie.

a zap. 20. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza i do Aarona, rzekłszy:

21. Wyłączcie się z pośród ~~zgromadzenia tego~~ zgromadzenia tego, bowiem zaraz ich ~~zniszczę~~ zniszczę.

22. Ci padli na twarz swoją i rzekli: – Wszechpotężny Boże duchów wszelkiego ciała! Człowiek jeden zgrzeszył a na całą gminę ~~mieszkań~~ gniewasz się?

23. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy:

24. Przemów do gminy, mówiąc: – Odstąpcie dokoła od mieszkania Koracha, Datana i Abirama.

25. Wstał Mojżesz i poszedł do Datana i Abirama, i poszli za nim najstarsi Izraela.

26. I przemówił do gminy, rzekłszy: – Odstąpcie, proszę, od namiotów ludzi, ~~niegodziwców~~ tych i nie dotykajcie niczego, które jest ich, abyście nie ~~zginęli~~ zginęli ~~wszystkich~~ przez wszystkie grzechy ich.

a rap. 27. I odstąpili od mieszkania Koracha, Datana i Abirama dokoła, a Datan i Abiram wyszli, stając u wejścia namiotów swych z żonami ~~swoimi~~ i synami ~~swoimi~~ i z dziećmi swemi.

28. Wtedy rzekł Mojżesz: – Po ~~tem~~ tem poznacie, że Wiekuisty posłał mnie, abym wy, konał wszystkie sprawy te, ~~że~~ ale nie z serca mego ~~uczyniłem~~:

29. Jeśli, ~~jak umierają~~ jak umierają wszyscy ludzie, ~~umrą~~ umrą ci, i przeznaczenia wszystkich ludzi napotka ich, tedy nie Wiekuisty posłał mnie;

30. ale jeśli czyn (nowy) stworzy Wiekuisty i ~~rozwarte~~ rozwarte ziemia ~~paszczęki~~ paszczęki swe i pochłonie ich i wszystko, co do nich należy, i zstąpią żywi w przepaść, tedy poznacie, że ~~bluźnili~~ bluźnili ludzie ci przeciw Wiekuistemu.

a rap. 31. I stało się, gdy ~~skończył~~ skończył mówić wszystkie słowa te, że ~~rozwarła~~ rozwarła się ziemia, która pod nimi była,

F Jest ich zatem wielu, zastępujących gminę, które nie muszą to być prawie za dwóch powołani. Niektórzy sprawiedliwi byli uświęceni II.M.22; 30. III.M.17; 1. IV.15; 40. 4. za-
byli postrzeni B. i mogli Hojść do stanu świętości, ale jeszcze nie byli świętymi;
P rozumiał podstęp i cel tego buntu, ale
le Świętymi będzie" III.M.1; 3; bo
daje wiem warunki, że można stać się
świętymi.

F Chcąc zdobyć godność Kapłaństwa może przez „plebiscyt", podnieść ręce spośród
Świętego do tłumu, umawiając się nich, że wszyscy oświadczą się uprawnieni do
piastowania tego dostojeństwa.
Hojś. Karał im spotkał jakąś z najważniejszych obrządków arcykapłana; aby stwier-
dzić wolę ludu, czy są do tego powołani.
ich
2. „I rzekł" dla przekonania buntowników, przemawiając do tłumu i do Hojś.
3. Stwierdzenie, że całe powołanie Boże zostało nadzwyczajnie odznaczone przez
powierzenie mu obrzędu Świętości.

32. I rozwarła ziemia paszczę swą i pochłonęła ich i domy ich, i wszystkich ludzi, którzy do Koracha należeli, i cały dobytek.

33. I zeszli oni i wszystko, co było ich, żywi do przepaści, i zwarła się nad nimi ziemia i znikli z pośród zgromady.

34. A wszyscy Izraelici, którzy wokoło nich byli, uciekli na krzyk ich, gdyż mówili: – Aby nie pochłonęła i nas ziemia!

35. A ogień wyszedł od Wiekuistego i strawił owych dwieście pięćdziesięciu mężów, którzy przynieśli kadzidło.

Rozdz. 16. 1. Korach, zazdrosny o władzę Mojżesza i o godność Arona, wzniecił, do którego dołączył kilku wpływowych przedstawicieli z rodu Rubena, również zazdrosnego o to, że musieli ustąpić z prawa pierworodztwa. Nie powiódł się zamiar pozbawienia Mojżesza władzy i Arona dostojeństwa. On w dalszym ciągu już nie występuje.

2. Niektórych naczelnicy pokoleń, których było tylko 12, ale możni z nich z tych pokoleń, mający wpływ na lud mocą swej sławy,

3. Za wiele przywłaszczyliście sobie praw i godności. Cała gmina, wszyscy Izraelici są święci, gdyż Bóg przemawiał do wszystkich na Synaju. Jest to podstęp wszystkich wichrzycieli i demagogów, że pod pozorem dobra ogółu dążą do własnych celów.

4. Mojżesz w pokorze swej był tak przygnębiony, że stracił odwagę, aby błagać Boga o przebaczenie buntownikom Korachowi, jak to czyni Aaron. 32; 11. 11; 2. i 14; 13.

5. Mojżesz pozostawił buntownikom czas do namysłu. Dalej: Sąd pozostawia Bogu, aby wobec ludu nie uchodzić za samowolnego despotę.

7. Czynność kadzenia była w oczach ludu najprzyjemniejsza, jako oznaczająca woń miłą, ale też najniebezpieczniejsza, jak z Nadaba i Abihu. Dalej: Za wiele z buntownictwa waszego.

≠ ch. wstęp.

14. Ta pierwsza groźba Korachowa jest niegodziwością, ponieważ on nie dał żadnego powodu do takiego buntu i nieposłuszeństwa, więc widoczna tylko chęć władzy i zaszczytów.

V 13. Widocznie Korach dążył do objęcia godności arcykapłańskiej a Datan i Abiram chcieli pozbawić Mojż. władzy zwierzchniczej, więc zuchwale odmówili posłuszeństwa jego ~~zapoczątkowania~~ wezwaniu.

V 13.

F My starli opuściliśmy kraj żyzny (Egipt) i nie zobaczymy kraju obiecanego, bo wymrzeć mamy na pustyni (14; 29–37), więc nie możemy wierzyć twoim obietnicom co do potomków.

i bolała

≠ Rozdrażnito to ~~x~~ rozgniewało Pana bardzo, że odważyli się przypisać sobie godność arcykapłańską ~~odebrania~~ odebrania jego od B. Ani raz nie nadużyłem nawet siły zabrania najpospolitszego zwierzęcia jednego z nich dla własnej korzyści.

21.

21. Przerażeni nieszczęściem, błagali B. o łaskę dla niewinnych

11. Godność Kapłańska ustanowił Bóg a nie ja, więc bunt wasz jest skierowany przeciw Bogu. Wzrok Korego sam sobie przywłaszczył urząd. II. 16; 8. ⊥⊥

12. Nie wyjdziemy w górę ku niemu. Przybyłek znajdował się prawdopodobnie na pagórku albo na podniesieniu.
Tylko bezinteresowność i czyste sumienie sprawiły, że Mojżesz z całym spokojem i z godnością, z odwagą i stanowczością, występuje wobec wichrzycieli (w świadomości swej bezinteresowności) Człowiek o czystem sumieniu w trudnych i niebezpiecznych chwilach życia posiada odwagę i spokój i wyjdzie zwycięsko. Hbr 13,11.

13. 14. Nie wyjdziemy w górę, ale pójdziemy w dół do grupowia Korego, II. 3; 17, IV. 14; 29. Czy oczy chcesz wykłuć t. zn. czy chcesz ich oślepić, aby nie widzieli, dokąd ich prowadzisz na zgubę?

15. I. Sam. 12, 3.

16. Przed oblicze Wiek. t. j. przed Przybyłek. (wzgląd, jak być pewny powodzenia, z czego zadośćuczynienie obfite)

19. Całą gminę t. zn. swoich zwolenników, Majestat t. j. chwała II. 16; 10. musieli się

20. Widzenie buntowniczej obsta nili i otoczyli nas. t. zn. IV. 14; 5. oddalić od zgrai wichrzycieli.

21. 22. jako stwórca duchów t. zn. usposobienie każdego człowieka, więc (zwykle ataxia) zbadać, aby współgrzeszyć tych, którzy bezmyślnie idą za Korachem.

24. W uwzględnieniu prośby Mojżesza mają się odstąpić, którzy po zastanowieniu się usuwają się od buntowników.

25. Mojżesz poszedł do Dat. i Ab, aby ich nakłonić do ustąpienia. Korego.

26. Gdy perswazja nie skutkowała, starał się przynajmniej towarzyszy uchronić od zagłady.

27. Ochrona 16. skłonione
28. Chcą się napotkanemu niewolnictwo i pewność siebie.
(zakład dziecięcia)
Że nie samowolnie mandatem godność arcykapłana otrzymał i pokazuje Korego przeznaczenie do służby Bożej.

30. XII 78' 91 = stworzą coś niebywałego, nadzwyczajnego, cud jakiś. I. 1; 1. Zapadnie się ziemia w niemą. Przeciw Wiek. bluźnili za nią przeciw nimi.

32. Potomków Koracha nie zginęli, gdyż nie brali udziału w buncie (26; 11. 58' Rambax. Markus.

33. zginęli nie bez śladu.

27. Śmierć naturalna jest wyzwoleniem każdego człowieka, takie śmierć patrz godna w Matatiaszu czcigodnej t. zn. „vis major" jest zrządzeniem B. za które żadne występku jednostek lub ogółu, ale nadzwyczajny cud, czyli nadmiar siły a przeciwności postanowienia Mojż. II. M. 6; 3. Wiesel.

35. ogień, który pochłonął ofiary, który pochłonął ofiarujących.

Rozdział ~~XVII~~ 17.

1. I przemówił ~~Wiekuisty~~ do Mojżesza, wrzekłszy:
2. Przemów do Elazara, ~~syna~~ Arona, kapłana, aby ~~podniósł~~ wyjął kadzielnice ~~z pośród~~ pogorzelitka, a ogień rozrzuć daleko, gdyż uświęcone zostały;
3. ~~Kadzielnice~~ grzeszników tych ~~tych~~ gdyż ~~ofiarowali~~ nabożeństwach swych a zrobiono z nich kute blachy ~~płyty~~ na pokrycie ołtarza, gdyż przynieśli je przed Wiekuistego i uświęcone zostały i niech będą znakiem dla synów Izraela.
4. I zebrał Elazar, kapłan, ~~te~~ kadzielnice z miedzi, które ~~przynieśli~~ spaleni, i rozkle-pano je na ~~płyty~~ pokrycie dla ołtarza,
5. Ku pamięci dla synów Izraela, aby nie ~~zbliżył się~~ przystąpił człowiek obcy, który nie jest z potomków Arona, żeby kadzić kadzidła przed Wiekuistym, i żeby nie ~~był~~ stał się jak Korach i jak zebranie jego, jak ~~powiedział~~ Wiekuisty przez Mojżesza jemu.
6. A ~~zgromadziła~~ cała ~~zbór~~ gmina synów Izraela narzekała przeciw Mojżeszowi i przeciw Aronowi, mówiąc: – Wy ~~umorzyliście~~ zabiliście lud Wiekuistego!
7. I ~~stało~~ stało się, gdy zebrała się gmina przeciw Mojżeszowi i przeciw Aronowi, ~~gdy~~ zwrócili się ku namiotowi ~~zboru~~ zgromadzenia i patrz! okrył go obłok i zjawił się majestat Wiekuistego,
8. I przybył Mojżesz i Aron przed namiot ~~zboru~~ zgromadzenia,
9. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wrzekłszy:
10. – Wystąpcie z pośród gminy tej i ~~strawię~~ zgładzę ich w ~~chwili~~ okamgnieniu! Gdy padli na twarz swoją,
11. I rzekł Mojżesz do Arona: – Weź ~~kadzielnicę~~ patelnię i włóż na nią ognia z ołtarza i nałóż kadzidła i ~~pośpiesz~~ spiesznie do gminy i rozgrosz ich, gdyż wybuchł gniew od Wiekuistego, zaczęła się zaraza!

12. Wyszedł Aron, jak powiedział Mojżesz, i pobiegł w środek gminy 71.
i, patrz, już zaczęła się zaraza w ludzie, kedy nasypał kadzidło i roz-
gniewał lud;
13. I stanął między zmarłymi a (między) żyjącymi i wstrzymana
zaraza.
14. A było zmarłych na zarazę czternaście tysięcy siedmset, oprócz
zmarłych z powodu Koracha.
15. Tymczasem Aron do Mojżesza do wejścia namiotu zgromadzenia a
zaraza wstrzymana.
a zap. 16. I Wtenczas przemówił Wiekuisty do Mojżesza, walcząc:
17. Powiedz synom Izraela i weź od nich po buławie od domu
ojca, od wszystkich książąt ich według domów ojców ich, dwanaście
buław; każdy imię swoje napiszesz na buławie swej;
18. A imię Aarona napiszesz na buławie Lewiego, ponieważ buława
jedna będzie dla naczelnika domu ojców ich.
19. I złożysz je w namiocie zgromadzenia przed świadectwem, gdzie
zjawiam się wam tam.
20. I stanie się, człowiek, którego wybiorę, buława tego zakwitnie, i tak
uśmierzę koło siebie szemranie dzieci Izraela, które oni szemrzą przeciw wam.
a zap. 21. I przemówił Mojżesz do synów Izraela i dali mu wszyscy książęta
ich po buławie dla księcia jednego na dom ojców ich, dwanaście
buław, a buława Aarona wśród buław ich.
22. I złożył Mojżesz buławy przed Wiekuistym w namiocie świadectwa,

V 19. Wobec tego ludu miało się sprawdzić, że to nie jest sprawa osobista Mojż. i Aar., ale że to zarządzenie B.
20. Zapowiedź cudu, który miał się ujawnić.
21. Wszystkie buławy były zupełnie jednakie, bez jakiejkolwiek różnicy.
22. Mojż. oddziela je dla rozstrzygnięcia przez B.
V 23. Drzewo migdałowe ma tę właściwość, że naprzód wydaje kwiat a później liście.

jakiś urząd, (lub godność,) aby jednoczyć w wykonywaniu swej godności powagę i miłość, wydające kwiaty i owoce, aby więzi rodziły błogosławione skutki, a wtedy wrogowie i zazdrośnicy wreszcie zamilkną. Koroz
25. Skoro wszyscy naocznie przekonali się o wyniku, odniósł stan laski przed arkę przymierza.
28. Tak wielka ilość nagłych wypadków śmierci napełniła lud trwogą i trwogą, że zbliżanie się do przybytku zupełnie ich wstępi.

23. I stało się nazajutrz, gdy przybył Mojżesz do namiotu świadectwa, oto, ~~z~~ zakwitła buława Arona z domu Lewiego i wydała pączki, kwiecie i wypuściła ~~kwiaty~~ kwiecie i dojrzały migdały.

24. Tedy wyniósł Mojżesz wszystkie buławy z przed Wiekuistego do wszystkich synów Izraela, i obejrzeli je i wzięli każdy buławę swoję.

a cap. 25. Wiec Wiekuisty do Mojżesza: — Wynieś buławę Arona przed (Arkę) świadectwa dla strzeżenia na pamiątkę dla synów przekory, aby ustało szemranie ich odemnie abym nie wytracił.

26. Uczynił Mojżesz, jak przykazał Wiekuisty jemu, tak uczynił.

a cap. 27. Tedy synowie Izraela do Mojżesza, mówiąc: — Oto (giniemy, wszyscy ~~ginieny~~ konamy;

28. Każdy zbliżający się do przybytku Wiekuistego umiera, czyż zupełnie ~~wyginiemy~~ konamy?

Rozdz. 17. 2. Zabrać się wpierw z ~~pa~~patelni rozrzucić a same patelnie, już raz przeznaczone do czynności ofiarnych, należy uważać za poświęcone służbie kapłańskiej. „Grzesznikom na drogach swoich ich czyn. Który sam na siebie przywodzi śmierć tych, 3. Znaczeniem ostrzegającym, aby nikt nie ważył się wystąpić przeciw władzy Kapłańskiej, wodził a sami się Koracha. 16; 5-7. 6. Śmierć 250 ludzi jeszcze ich nie przekonała, że to urządzenie B. Ps. 42; 1. 8. Jak II. 40; 35 i III. 9; 5. (i nie bacząc na osobiste obrazę i ~~sobiste~~ osobiste pożądania,

10. „Padli na twarz" w pokorze błagając Boga o miłosierdzie. 16; 21.

11. Czynność kadzenia przez Arona miała stwierdzić, że przez niego dokonana jest rozgrzeszająca i uzdrawiająca, gdy przez innych, nieprowadzonych spod znaku, była unieszczęśliwiająca. Rashbam.

15. Pokonana stwierdzenie arystokratyczna Arona. (część Izraela:

17. Laska, czyli buława t. j. godło przywódcy, czyli hetmana pokolenia, jak Konar jest

18. Gdzieś się podzielono na Kapłanów i Lewitów, to mają tylko jedno godło. Kadzi.

19. 20. 24. 25. 28. Kwitnąca laska Arona powinna być symbolem dla każdego dzierżącego

1. I rzekł Wiekuisty do Arona: – Ty i synowie twoi i dom ojca twego z tobą ponieście przewinienia świątyni, a ty i synowie twoi z tobą ponieście przewinienia kapłaństwa waszego.

2. A także braci twoich, pokolenie Lewi, szczep ojca twego, zbliżysz ku sobie; i niech przyłączą się do ciebie i usługują tobie, a ty i synowie twoi z tobą będziecie przed namiotem świadectwa.

3. I niech pełnią straż twoją i straż całego namiotu, tylko do przyborów świątyni i do ołtarza niech nie zbliżają się, aby nie zmarli tak oni, jak wy.

4. I niech przyłączą się do ciebie i pełnią straż namiotu zgromadzenia przy każdej służbie namiotu, a obcy niech nie zbliży się do was.

5. I pełnić będziecie straż świątyni i straż ołtarza, aby nie było nadal gniewu na synów Izraela.

6. A ja, oto, wziąłem braci waszych, Lewitów, z pośród synów Izraela; wam w darze oddani są dla Wiekuistego, aby pełnić służbę w namiocie zgromadzenia.

7. Zaś ty i synowie twoi z tobą strzec będziecie kapłaństwa waszego we wszystkim, co dotyczy ołtarza i na wewnątrz kotary i wykonacie służbę; jako dar oddaję kapłaństwo wasze, a obcy zbliżający się winien zostać zabity.

a cap. 8. I rzekł Wiekuisty do Arona: – A ja, oto, oddaję tobie nadzór nad daniami moimi; ze wszystkich świętości synów Izraela tobie oddaję je jako udział i dla synów twoich jako prawo wieczyste.

9. To będzie ~~jest~~ ~~co~~ do ciebie należało przenajświętszego: z ofiarą ~~całopalenia~~ wszystkie ofiary tegoż z wszystkiemi śniedniemi i z wszystkiemi zagrzewnemi i z wszystkiemi pokutnemi, które oddadzą mi jako przenajświętsze, (dla cię) ~~tobie~~ ~~należą~~ są i dla synów twoich.

10. W miejscu uświęconem spożyjesz je; każdy mężczyzna spożywać to może: uświęcone to będzie tobie.

11. A to będzie twoje jako ofiarowanie z darów ich z wszystkich przedstawionych przez synów Izraela tobie daję je i dla synów twoich i dla córek twoich z tobą na prawo wieczne; każdy czysty w domu twoim jeść je może.

12. Wszystko najwyborniejsze z oliwy i wszystko najprzedniejsze z mozgu i zboża, pierwociny z tego, które dają dla Wiekuistego, tobie je oddaję.

13. Pierwociny wszystkiego, co w kraju ich, które przynoszą dla Wiekuistego, twoje będą; każdy czysty w domu twoim spożywać je może.

14. Wszystko zaklęte w Izraelu - twoje będzie.

15. Wszystko rozwierające łono z wszelkiego ciała, które przynoszą dla Wiekuistego z ludzi i z bydła, będzie twoje; tylko wykupić wykupisz pierworodnego człowieka i pierworodne bydło nieczystego wykupisz.

16. A wykup jego, od miesiąca wykupisz według dawania twojej oceny, za srebro ~~za~~ pięć szekli w szekelu świętym, dwadzieścia gera to jest.

17. Tylko pierworodnego wołu, lub pierworodnego owcy, lub pierworodnego kozy nie wykupisz, uświęcone one są. Krew ich skropisz na ołtarz, a tłuszcz

ich ~~z dymon fetisz~~ jako ofiarę ~~ofiarę~~ na swoi ~~miejscu~~,
~~dla~~ Wiekuistego,

18. A mięso ich będzie dla ciebie, jako mostek przedstawienia i
jak
(~~to~~ potrawa prawa dla ciebie będzie.

19. Wszystkie daniny święte, które przyniosą ~~synowie~~ Izraela dla
Wiekuistego, oddaję tobie i dla synów twoich i dla córek twoich
~~przy~~ tobą jako ~~ustawa~~ prawem wieczystem; przymierze soli to wieczne,
dla ciebie
wobec Wiekuistego i dla potomstwa twego ~~przy~~ tobą.

20. I rzekł Wiekuisty do Aarona: - W ~~ziemi~~ kraju ich nie będziesz dzie-
Jam
dziczył, ~~sam~~ udziału mieć nie będziesz wśród nich; ~~Ja~~ jestem
udziałem twoim i dziedzictwem twoim wśród synów Izraela.

a cap. 21. A dla synów Lewi'ego, oto ~~patrz~~, oddaję wszelką dziesięcinę w Izraelu
w dziedzictwo za służbę ich, którą oni wykonują, służbę namiotu zgromadzenia,
22. Aby nie zbliżali się nadal synowie Izraela do namiotu zgromadzenia
~~obozu~~
i ponieśli grzech, aby zmarli.

23. I spełniać Lewici sami służbę w namiocie zgromadzenia ~~obozu~~ i oni ponio-
są winy swej; prawo to wieczyste w pokoleniach waszych,
~~pośród synów Izraela~~
a wśród synów Izraela nie ~~odziedziczą~~ dziedzictwa;

24. ~~Albowiem~~ Lewi dziesięcinę synów Izraela, którą przyniosą dla Wie-
kuistego jako daninę, oddaję dla Lewitów w ~~dziedzictwo~~ posiadanie, dlatego
~~powiedziałem~~ powiedziałem im: - wśród synów Izraela nie ~~odziedziczą~~ dziedzictwa,

a cap. 25. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wekstry:

26. A do Lewitów przemówisz i powiesz im: – Gdy jeśli pobierać będziecie od synów Izraela dziesięciny, które daję wam od nich w posiadłość, waszą, tedy wybierzecie z tego (jako) daninę Wielkiemu: – dziesięciny z dziesięciny.

27. I policzona będzie wam daninna waszą, jak zboże ze stodoły i jako obfitość z tłoczni.

28. Tak oddacie i wy daninę Wielkiemu ze wszystkich dziesięcin waszych, które pobierzecie od synów Izraela, i oddacie z nich daninę Wielkiego dla Aarona, kapłana.

29. Z wszystkich darów waszych oddacie wszelkie daniny Wielkiemu; z wszystkiego najwyborniejszego (jego) uświęcone z tego.

a cap. 30. I powiesz im: – Gdy zdejmiecie najwyborniejsze z tego, tedy (czy) będzie dla Lewitów, jako plon ze stodoły i jako plon z tłoczni.

31. I spożywać możecie je na każdem miejscu, wy i domowi wasi, bowiem, gdy zapłata to dla was za służbę waszą w namiocie zgromadzenia.

32. Nie poniesiecie za to grzechu, gdy uniesiecie najwyborniejsze z tego, a świętości synów Izraela nie znieważycie, abyście nie zmarli.

= powinny być ściśle, sumiennie i dokładnie przestrzegane, aby nie uchybić i nie ulżyć. — Za takie nie dopuścić niepowołanych do pełnienia, nieostrożności, za które odpowiedzialni są Kapłani i Lewici.

Wykluczone muszą być w służbie religijnej wszelkie cele prywatne, jak zbyt wysoki, wszelkie lekceważące lub lekkomyślne pełnienie obowiązków.

= nie strach niebyłko Kotó Przybytku, ale na 24 miejscach Kotó namiotu zgromadzenia jako starszych, nadzorcy mężów, przysięgach i t.p. Przez wyraz brani określona jest zupełna równość stanowiska. „Zbliżyć ku sobie" odnosi do ich czynności w służbie. „Wyraz starszej" wskazuje na przynależność do głównego pnia plemienia. Hirsch.

V4. Żaden niepowołany nie mógł spełniać bezkarnie służby Kapłańskiej lub Lewickiej.

V8. Następuje określenie praw kapłanów za służbę i obowiązki wobec ludu. Jest to stwierdzenie, że korzystanie z darów i ofiar nie jest monopolem, ani dowolnem wzywaniem kapłanów, ale darem B., który przeznacza część ofiar na utrzymanie za przestrzeganie praw, przykazań i przepisów i czuwa nie nad ich stosowaniem dla dobra ludu. III. M. 22, 7. [illegible].

Świętość służby kapłańskiej polegać ma na „czystości moralnej i wierności służbie". II. M. 29, 7. Hirsch.

9. Zdanie to obejmuje szczegółowe przepisy II. M. 29, 33. III. M. 14, 12; 18. II. M. 5, 15. i 6, 12.

V13. Obowiązek składania pierwocin w czasie dojrzewania płodów w Maju. II. M. 22, 28. i 23, 19. I. M. 26, 2.

† Szczególnem jest prawnie otrzymania posiadłość rodziców, która prawie przechodzi na dzieci i dobre potomstwo.

>7 22. Służbę swoją sprawili także Lud. od. Błędów religijnych.

V24. 30. III.

x Stanowisko Lewitów nie było wcale materialnie uposażeniowane, ale podobne do potrzeb obcego, sieroty i wdowy. V. M. 12, 12. 18; 14, 26, 11-13. Hirsch.

V24. Dochody Lewitów były więc na ogół bardzo skromne. V. M. 12, 17. 14, 22; nowa zwłaszcza, że je wydzielano dziesiątkę tylko na dobry myśl a nie wprowadzono dokładnie wszystkie miesz.

F II. M. 22, 28

= II. M. 12, 5. 6.

Rozdz. 18. 1. Za pośrednictwem Mojżesza Bóg daje rozkazy Aronowi.
Po zgromieniu wichrzycieli i uczestników buntu następuje przypomnienie obowiązków Lewitom i odpowiedzialności za nienależyte sprawowanie kapłańskiej godności i powierzonych świętych przyborów, które
2. Lewici mieli tylko pomagać przy czynnościach kapłanów a także jest
3. Lewitom był zabroniony przystęp do ołtarza, do naczynia świętego, do
sfotów. 4. 15. Czynności kapłańskie i lewickie były ściśle oznaczone i odgraniczone.
V 4. 5. Jak 17; 11. F
6. Jak 3; 9, 8; 16 i 19. Jest to wyraźne zadokumentowanie, że cała służba w Świątyni jest
zarządzeniem B. a nie ludzi.
7. Służba ta nie jest narzucona jako niewolnicza, ale darem bożym
rowym, odszczepieństwem. Bożym. „Obcy" nie powołany do służby
kapłańskiej.

F Każdy, pełniący urząd przewodnika duchowego, a więc odpowiedzialny przed Bogiem, przed społeczeństwem i przed ostatnim człowiekiem, stawać powinien, aby przez ostatnie zaniedbanie, albo przez nierozumne pełnienie swego urzędu nie sprowadził „gniewu Boga" na innych, na ich szkody i zakłócenie. Każdy „duszpasterz" powinien z pokorą, dobrocią, pokorą i prostotą wykonywać swoje powołanie, aby nikt lekceważącego nie mógł o nim
V 8. powiedzieć.
9. 10. Na dziedzińcu II. 29; 33, III. 6; 19; 7; 6. i 23; 19.
Jak III. 7; 14. IV. M. 6; 19 - 20.
12. Jak I. 45; 18. III. 19; 20. V. 32; 14. Następuje wyliczenie przedmiotów, które
F 13. mogą być spożywane przez obrzędem
14. Jak III. 27; 28.
15. II. M. 13; 2 - 15; 34, 20 III. 27; 27.
16. II. M. 13; 13. III. M. 3; 46 - 48 III. M. 27; 6.
17. " III. M. 1; 1/2 3; " " 30 - 32. V. M. 12; 27.
18. " III. M. 7; 29. 10. i V. 15; 19.
19. " III. 2; 13. Wszystko, co podniesione i ofiarowane, więc co poświęcone B. według
przepisów, przekazane jest kapłanom, jako zadośćuczynienie B. za popełnione błędy
20. stron wypełniony jako przedstawiciel rodu kapłańskiego i Lewitów,
Ponieważ nie otrzymali działu ziemskiego, więc w dziesięcinach otrzy-
mają strawę rolne. Tylko w okolicach miast otrzymali wygony dla swych
V 22. 23. Lewici ponoszą winy za lud, gdyż mieli się opiekować przybytkiem, za co otrzymywali dziesięciny.
należytości. Zapłaty nie mogli się domagać, bo to zakazano.
V 24. 28. Ponieważ Lewici otrzymywali dziesięciny od 12 pokoleń, więc musieli
z tego dać dziesięcinę kapłanowi, co znowu przynosiło im dochody.
30. III. M. 24; 25.
31. Dziesięciny nie należy uważać za darowizny, gdyż to jest zapłata
za ich czynności służbowe, więc mogą z tego spożywać. III. M. 22.
32. Za spożycie dziesięcin nie ponoszą grzechu i nie będzie poczytane
za zniewalenie, ale przestroga dla kapłanów i Lewitów, aby nie nadużywali swego
urzędu i nie powodowali pośrednictwa (przeszkody, zawady) do składania dania.

Rozdział ~~XLIX~~ 19. Roz. 19. Czerwonej krowie i oczyszczaniu wodzie. Roz. 20. Śmierć Marii. Wołanie ze skały. Wody swaru. Żądanie przejścia przez Edom. Śmierć Aarona. Eleazar arcykapłanem. Roz. 21. Pokonanie Króla Aradu. Węż miedziany. Izraelici pokonują królów Sychona i Oga.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza i do Aarona, wołając:

2. To jest prawo Tałmudu, które przykazał Wiekuisty, wołając: Przemów do synów Izraela, aby przyprowadzili do ciebie jałówkę czerwoną bez skazy, na której niema wady, na którą nie nałożono jarzma;

3. i oddajcie ją Eleazarowi, kapłanowi, a wyprowadzi ją za obóz i zarżnie się ją wobec niego;

4. a weźmie Eleazar, kapłan, z krwi jej palcem swym i skropi ku przodowi namiotu zgromadzenia z krwi jej siedem razy.

5. I spalą jałówkę na oczach jego; skórę jej i mięso jej i krew jej, razem z nieczystością jej spalą się.

6. I weźmie kapłan drzewo cedrowe i hyzop i karmazyn dwukrotny, i rzuci na środek pogorzeliska jałówki.

7. Potem odzieje się kapłan i wykąpie ciało swe w wodzie i następnie wejdzie do obozu, a będzie nieczysty kapłan do wieczora.

8. Spalący ją wypierze odzież swą w wodzie i wykąpie ciało swe w wodzie i nieczysty będzie do wieczora.

9. A zbierze człowiek czysty popiół jałówki i złoży poza obozem na miejscu czystem i zostanie dla gminy synów Izraela w przechowaniu na wodę oczyszczenia; zagrzebana to jest.

10. I wypierze zbierający popiół jałówki odzież swą i nieczysty będzie do wieczora; a będzie to dla synów Izraela i dla przybysza, przebywającego wśród nich, prawem wieczystem.

11. Dotykający trupa jakiejkolwiek istoty ludzkiej nieczysty będzie siedem dni.

a cap.

12. Ten da się rozgrzeszyć (wodą) w dniu trzecim i w dniu siódmym będzie czysty; jeśli nie da się rozgrzeszyć w dniu trzecim i w dniu siódmym, nie będzie czysty.

13. Każdy dotykający trupa istoty ludzkiej, która zmarła, a nie rozgrzeszył się, przybytek Wiekuistego zanieczyścił, i wyłączona zostanie dusza ta z Izraela; gdyż woda oczyszczenia nie została skropiona na niego, nieczystym będzie pozostał, nadal (trwa) nieczystość jego na nim.

a cap. 14. Ten jest zakon: człowiek (gdy) umrze w namiocie, wszystko przybywający do namiotu i wszystko, co jest w namiocie, nieczyste będzie siedem dni.

15. I wszelki sprzęt otwarty, na którym niema pokrywy przywiązanej, nie, czysty (on) jest.

16. I każdy, który dotknie na otwartem polu zabitego od miecza, lub trupa, lub kości ludzkiej, lub grobu, nieczysty będzie siedem dni.

17. Wtedy wezmą dla nieczystego z popiołu spalonej zagrzeszej i doda się na to wody żywej (płynącej) do naczynia.

a cap. 18. I weźmie hyzop i zamoczy w wodzie człowiek czysty i skropi na namiot i na wszystkie sprzęty i na osoby, które tam były, i na dotykającego kości, lub zabitego, lub trupa, lub grobu;

19. I skropi czysty na nieczystego w dniu trzecim i w dniu siódmym i rozgrzeszy go w dniu siódmym, a on odzieje się, i umyje się w wodzie i czystym będzie wieczór.

20. Ale człowiek, który za nieczysty się stał a nie dał się rozgrzeszyć, wyłączony będzie istota ta z pośród gminy, (albowiem) świątynię Wiekuistego zanieczyścił; woda oczyszczenia nie skropiona na niego; nieczystym jest.

⊢ Skrapianie krwi w trzecim dniu przypomina dzieje stworzenia świata w trzeciej dobie, gdy fizyczno-organiczne * powstanie [illegible] otrzymało piętno władzy Stwórcy a siódmy dzień przypomina uświęcenie dzieła doskonałego spoczynkiem, przeznaczonym dla człowieka jako istoty duchowo-moralnej, mającej stronić od złego.

++ „Celem złem wszystkich słyszanych: Boga się bój i przykazań jego przykazań jego, bo to stanowi całego człowieka. Bo wszelki czyn Boży przyjdzie na sąd, który przywiedzie na wszystko tajne, czy dobre, czy złe." Kohel. 12; 13 i 14.

>> Przypadek śmierci nie może pozostawić długotrwałego śmietka i zarazy, jako nieoczyszczonego zjawiska w przyrodzie a woda żywa, oczekiwana ma przynieść wiernofizyczność ducha ożywiającego wszystkie stworzenia ... Panowanie nad marnościami, wszystko znikome ... Jedno pokolenie odchodzi a inne pokolenie przychodzi, ale świat trwa." Kohel. 1; 2 i 4. ++

√1. Skierowanie nakazu do Mojż. i Aar. wskazuje na ważność przepisów dla znajomości i praktycznego zastosowania u poszczególnych jednostek. III. M. 11; 1. i 13; 1. Hirsch.

√4. Jak III. M. 4; 6.

P Cedr, najpokrewniejsza, a hyzop, najmniejsza roślina; wełna owcza, barwiona szarłatem, mięsem, krwią najmniejszego zwierzęcia, reprezentuje cały świat [illegible] zwierzęcy, roślinny i [illegible], wszystkie stład, które organizmu ludzkiego, które są przeznaczone do zniszczenia albo [illegible], materia lupo. Hirsch.

>> √12. Jak III. M. 14; 51 i 52.

∓8. Wszystkie porostałe części materiałów ulegają ogólnemu prawu [illegible], że jako proch wracać do prochu.

= ludzkiej. Oddana kapłanowi, który w białej szacie, symbolizującej niskość ludzką, czystość i niewinność, spełnia obowiązki służebnika i nauczyciela przez i przepisów Zakonu, jest symbolem poświęcenia wszelkiej zmysłowości dla zachowania życia bezgrzesznego, Hirsch a zarzynania wskazuje, że i człowiek czynem własnej woli może i powinien stanowczem wysiłkiem postanowienia wyrzec się zwierzęcych właściwości i duchowo zwrócić się do obowiązków religijnych, co stanowi właściwą ofiarę, jako wyrzeczenie się wszelkich osobistych i zmysłowych pożądań. Hirsch.

Wszystkie wymienione czynności mają być wykonane za dnia jawnie jako czyny pełne świadomości i odpowiedzialności moralno-religijnej.

21. Kto będzie to im prawem ustawą wieczystą, a skrapiający wody oczyszczenia, wypierze odzież swoją, a dotykający wody oczyszczenia nieczysty jest do wieczora.

22. A wszystko, czego dotknie nieczysty, jest nieczyste, a osoba, dotykająca go, nieczysta jest do wieczora.

Rozdz. 19. Bóg, jako ideał wszelkiego życia, czystości i świętości, objawia się tylko w tem, co żyje, dlatego wszystko, z którego usuwa tchnienie życia, uważane jest za nieczyste. Kto więc dotknął zwłok, musi naprzód odzyskać pierwotną czystość, zanim zbliży się do czynności, obec. Bogu. Z powodu licznych pomorów 16, 35 i 17, 14 wydany został ten przepis. Dillinger.

VI. 2. Tradycja uważa przepis ten za przeciwstawienie do kultu Ozyrysa i złotego cielca na pustyni a kolor czerwony jako symbol grzechu. Jer. 1, 18 ++

3. Obóz i Przybytek, mają być wolne od przypadków śmierci i zarazy, które

Krowa wyprowadzona poza obóz

V 4. 5. Worach jego, t. j., w jego obecności, przy zupełnej świadomości jego

6. P. jak III. M. 14; 6. Popiół

V. III. M. 16; 26. Popiół, otrzymany z wymienionych składników, we wrodzie tworzy siły, które skóry ma własność tępienia zarazków różnych chorób.

Wszyscy mieszkańcy obozu wzięli udział w uroczystości

obozu wieczorem pozostawać poza obozem.

V 8. 11. Także obecne przepisy higieniczne wymagają 7-dniowego odosobnienia przy wypadku choroby zakaźnej. P

V 12. P. 19. Oczyszczenie ma się odbyć oddziaływanie dwukrotnie t. j. w trzecim po sobie następnym dniu, czy kto dotknął trupa, czy tylko wszedł do mieszkania.

F. 14. Na pustyni mieszkali w namiotach, ale w Palestynie odnosiło się to do domów, względnie do mieszkań.

18. Jak III. M. 4; 6. a i 14; P.

P. Względy higieniczne jakie obecnie wymagają dezynfekcji po wypadku choroby zakaźnej przynajmniej przez tydzień.

22. Wszystkie przepisy o rozgrzeszeniu i o czystości moralnej odnoszą się do sfery pojęć etycznych, do wolności i swobody etycznej, do uświęcenia się żywej istoty, obdarzonej duszą rozumną i myślącą. Śmierć odbiera człowiekowi wszelkie fizyczne cechy woli i obowiązku i zrównuje go z wszystkimi zjawiskami tworów przyrody. Ustawy o czystości moralnej i o rozgrzeszeniu przysługują, za życia człowieka, dowodzi odpowiedzialności etycznej, że człowiek może i powinien być wolny od tego, że posiada zdolność panowania nad fizycznemi i umysłowemi po-

[a] Kirsten zarządzenia etc. [L] Krowa młoda, zdrowa, bez wady, która jeszcze nie była w jarzmie

++ jarzmo, i nie zaznała umysłowych pożądań, ma być symbolem doskonałości =

Rozdział XX. 20.

1. I przybyli synowie Izraela, cała gmina, na pustynię Syn w miesiącu pierwszym i osiadł lud w Kadesz. I umarła tam Miryam i pogrzebana została tam.

2. A nie było wody dla gminy, więc zebrali się przeciw Mojżeszowi i przeciw Aronowi.

3. I swarzył się lud z Mojżeszem i rzekli, mówiąc: Obyśmy skonali byli, skonali bracia nasi przed obliczem Wiekuistego!

4. I dlaczego wywiedliście zgromadzenie Wiekuistego na pustynię tę, abyśmy zginęli tu, my i bydło nasze?

5. I dlaczego wywiedliście nas z Micraim, aby przywieść nas na miejsce złe to, ani miejsce siewu, ani figi, ani winogrona, ani granatu, ani wody niema, aby się napić?!

6. I odszedł Mojżesz i Aron z przed zgromadzenia do wejścia namiotu zboru i padli na twarze swe, i zjawił się majestat Wiekuistego Boga.

a cap. 7. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wraz rzekłszy:

8. Weź laskę i zgromadź gminę, ty i Aron, brat twój, i przemówcie do skały w oczach ich, aby wydała wody swe, i wywiedziesz im wodę ze skały i napoisz gminę i bydło ich.

9. I wziął Mojżesz laskę z przed oblicza Wiekuistego, jak rozkazał mu.

10. I zgromadzili Mojżesz i Aron zgromadzenie przed skałą i rzekł do nich: - Słuchajcie no przekorni! Czy ze skały tej wydobędziemy wam wodę?

11. I podniósł Mojżesz rękę swą i uderzył skałę laską swą dwukrotnie i wyszły wody obfite i napiła się gmina i bydło jej.

a cap. 12. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza i do Aarona: - Ponieważ nie uwierzyliście Mi, aby uświęcić Mnie w oczach synów Izraela, przeto nie wprowadzicie tego zgromadzenia do kraju, który oddam im.

13. To są wody sporne, o które spierały się synowie Izraela z Wiekuistym, a On uświęcił się wśród nich.

a cap. 14. Potem wysłał Mojżesz posłańców z Kadesz do króla Edomu: - Tak rzecze brat twój: Ty znasz wszelką niedolę, która nas nawiedziła.

15. Jak zstąpili ojcowie nasi do Micraim i mieszkaliśmy w Micraim przez czasy mnogie, a Micrejczycy i ojcowie nasi uczynili nam zło,

16. I wołaliśmy do Wiekuistego, a On usłyszał głos nasz i przysłał anioła, który wyprowadził nas z Micraim, a oto jesteśmy w mieście Kadesz, mieście na krańcu granicy twojej.

17. Przejdziemy, proszę, przez kraj twój! Nie przejdziemy przez pola, ani przez winnice, ani pić będziemy wody ze studzien. Drogą królewską pójdziemy, nie zboczymy ani na prawo, ani na lewo, aż przejdziemy granice twojej.

18. Ale rzekł do niego Edom: - Nie przejdziesz przez moje, bo wyjdę z mieczem naprzeciw tobie!

19. I rzekli do niego synowie Izraela: - Drogą pójdziemy, a jeśli wody twoje pić będziemy, ja i stada moje, to dam zapłatę, tylko nic innego, a przejdziemy.

20. Ale rzekł: - Nie przejdziesz! I wyszedł Edom naprzeciw niego z ludem potężnym i z ręką przemożną.

21. Wzbraniał Edom pozwolić Izraelowi przejść przez granice swoje, a odwrócił się Izrael od niego.

a cap. 22. I wyruszyli z Kadesz i przybyli synowie Izraela, cała gmina, do góry Hor.

na str. 84

(14; 29–35.)
F (II. M. 16; 1.) W miesiącu pierwszym", t. j. w miesiącu porzucenia ojczyzny. 3 ~~stanął~~ lud, t. j. zamieszkał a nie tylko przejściowo ko. Sowiet. 21; 25; 31. Nadaremnie było miastom grożenie klęską żołnierzy. →

4. Tą drogą oni, że Mojż. i A. samowolnie ich ~~nie~~ poprowadzili na zabitę, bo B. zapowiedział im szczęśliwą przyszłość. Przypatrujmy się niewinnemu zniewoleniu powinni byli mieć litość. II. M. 2; 4.

5. Oto gorzki zawód spotkał nas, gdy zamiast kwitnącego kraju na porze wiosennej dostaliśmy się na pustkowie bez wody! To nie jest wola B. ale ~~wasza złość~~!

Nie odpowiedzieli nic, ale jak zawsze w słowikach krytycznych udali się pod opiekę B.

8 << Przeniewierstwo na nie uderzenie ma przekonać lud, że to bezpośrednia wola B. na prośbę Mojż. i Ar., a nie z powodu ~~buntu~~ ludu.

L 10. Mojż. zgorszony z powodu ~~czynu~~ niestałości ~~ludu~~ narodu, który mimo 430 lat ~~pomieszkiwania~~ pobytu w Egipcie ~~i doznanych~~ nie wyrzekł się ~~ich~~ ustawicznie obrzędów nie wyrzekł się ~~ich~~ ludu.

P 13. Okrzyknięty „fe" za wody stwierdzone do odróżnienia od wód (II. M. 9. z przed 10 laty)

× Jak Mojż. pochował siostrę a wkrótce potem brata; tak i my widzimy jedno po drugim z naszych drogich najbliższych, przechodzących do wieczności. To doświadczenie powinno nas pouczyć, abyśmy przywiązanie nasze do krewnych i ukochanych, z którymi po ich śmierci duchowo obcujemy, ~~nie~~ przesadnie ulubionych, za takie niektórym ich wadom pobłażali ~~nie~~ marność własnej istoty w krótkim ziemskim życiu zdała o taką godność, abyśmy mogli pojednać się z udoskonalonymi drogimi w zaświatach. Hebr.

≠ 14. Niezrażony bolesną zapowiedzią niedojścia do upragnionego celu wyprowadzenia ludu do kraju obiecanego, Mojż. spełnia raźnie swój dalszy obowiązek wodza, wyprowadzając (z Egiptu) ~~wyjąc~~ potem do bratniego narodu, który spotkał los odmienny.

× 15. Z tradycji i opowiadań dokładnie ~~nie~~ wiecie, jak nasz ukochany naród jako współnych pokrewnych ~~ich~~ prześladowali i upokorzyli Egipcjanie.

<< 17. Nie naruszymy żadnej własności prywatnej, tylko drogą „króla", która jest własnością publiczną dla wszystkich dostępną, przejdziemy bez żadnej dla kogokolwiek szkody. Rozmowa odbyła się otwarcie przyjacielsko a nie bezpośrednio i osobiście.

~~Wyjdziemy z pustyni~~

V Wyjdziemy górskimi, bezdrożnemi i ~~bezludnymi~~, gdzie niema osad ludzkich, ani niemi uprawnej, przejdziemy, aby nie wyrządzić szkody nikomu.

23. Rozkaz Wielkiego do Mojżesza i do Arona na górę Hor, na granicy kraju Edomu, rozkazy:

24. Przy Aaron zostanie dołączony do ludu swego, bowiem nie wejdzie on do kraju, który oddaję synom Izraela, za to, że sprzeciwiliście się memu rozkazowi przy wodach Meriba.

25. Weź Arona i Elazara, syna jego, i zaprowadź ich na górę Hor,

26. i zdejmij z Arona szaty jego, i włóż je na Elazara, syna jego; a Aaron przyłączony zostanie do ludu swego i umrze tam.

27. Uczynił Mojżesz, jak rozkazał Wielkiego, i wstąpili na górę Hor wobec całej gminy.

28. I zdjął Mojżesz z Arona szaty jego, i odział nimi Elazara, syna jego. A umarł Aaron tamże na szczycie góry. I zstąpili Mojżesz i Elazar z góry.

29. Ujrzała cała gmina, że zginął Aaron, więc opłakiwał Arona przez trzydzieści dni cały dom Izraela.

Rozdz. 20. 1. Cały pobyt na pustyni pominięty. Wymarli tam wszyscy starsi od 20 lat wyjęci ze całej pozostałej gminy przybyła do granic kraju obiecanego, gdzie umarła Marja i następnie Aron na górze Hor. F

2. Przez czas pobytu na pustyni wiele wody dopiero teraz po jej śmierci zabrakło wody. II. M. 17; 5.

3. Również wystąpili przeciw Mojżeszowi II. 17; 2 i V. 33; 8.

4. 5. 6. Brak odwagi i ufności wobec ludu sprowadził zapowiedź kary rozd. 12.

8. Laska swoja, za pomocą której wywoływał cuda II. 17; 5, góra która otoczona była w skrzydła. Laska do świadczyła o bezpośrednim działaniu Boga.

10. 12. Jako przewodnicy duchowi nie powinni byli wyrazić wątpliwości co do tego samego nie uświęcili imienia Bożego, co ściągnęło na nich karę. Mimo zapowiedzi śmierci Mojż. i Aar. stwierdza bezwzględnie sprawiedliwość ich postanowienia. Lud zawinił a przywódcy zostali ukarani. „Wywyższajcie Wielkiego Boga naszego, i korzcie się przed podnóżkiem jego, bo najświętszy jest Wielkiego, Bóg nasz. Ps. 99; 9.

P 13.

13. Ukaranie się wody za skały przeciw stwierdziło wobec ludu wzrechmoc Boga, zrazem uświęcone zostało imię Jego przez nią. Meriba nazywa się także niezgodność koło Chorebu II. 17; 7, dlatego jeszcze dodane jest słowo „Kadesh. 27; 14 i V. 32; 51.

14. Powołując się na pochodzenie od wspólnego ojca I. 15; 13 i 36; 6, chciał (ze stylu prof. wad) go przyjaźnie usposobić, aby nie przeszkadzał ludowi w dojściu do celu.

15. 16. Słyszał głos nasz, jak: I. 27; 22. Wysłaniec t.j. Mojżesz II. 14; 19, 23; 20 i 33, 2. II. Kron. 36; 16.

17. „Droga Królewska" t.j. droga utorowana, którędy król prowadzi swoje zastępy na wojnę.

F W chwili udręki, gdy nas przebiera trwoska i niedola, nie należy rozpaczać, ani zwątpić, lecz z odwagą i zaufaniem w najwyższą mądrość i ojcowską opatrzność Boga, błagać Go o ratunek a wtedy ujawni się Jego chwała gdy w spokoju i rozwadze znajdziesz właściwe środki i drogę, aby dojść do upragnionego celu. Herodot.

18. Król Edomu powołuje się na przyrzeczenie zaprzysiężone przez Izraela I. 27, 40.

19. Kobiety i dzieci nie wyrządzimy, a mianowicie spowodowane wyżywienie straty wypadnie drogo. Piszo przebędziemy, gdyż nie mamy żadnych wozów wojennych, ani taborów.

21. Obeszli kraj, gdyż nie wolno im było walczyć z Edomem. V. 2, 5 i 23; 8.

22. Na szczycie jednej większej góry były trzy wyższe wzniesienia, czyli pagórki: Synaj, Nebo i Hor, obecnie zwana Haruna. Przeszli więc po, średniowiecznej dolinie koło morza Martwego ku miejscowości Petra.

24. Jak I. 25; 8.

26. Wraz z godnością odstąpił (ofp.) także strój uroczysty, który był oznaką jego urzędu arcykapłańskiego. IV. 29; 29.

27. Chociaż ciężko mu było rozstać się z bratem, wykonał rozkaz posłuszeństwa.

28. Dotychczas szczyt Hor nazywa się „Dżebel Nabi Harun" t.j. góra proroka Arona, gdzie mahometanie czczą jezioro obecnie składają ofiary na cześć Arona. Aron umarł, mając 123 lat IV. 33; 38; 3 V. 10; 6.

t.j. 4 miesiące po śmierci Marji a 7 miesięcy przed Mojżeszem.

(Tamuz Ja)

Według tradycji po śmierci prorokini Miryjam zabrakło wody, po śmierci arcykapłana Arona znikł obłok świetlisty, co oświetlało drogę do napadu na Sis. (21, 1) a po śmierci Mojżesza ustała manna. Micha 6; 4. i 8.

Rozdział ~~XXI~~ 21.

Sdy
1. Usłyszał Kananita, król Aradu, mieszkający ~~XXX~~ nie- południa, że przybywa Izrael
(zwiadowców ~~drogą~~ drogą ~~odkrywającego~~ najeźdźców), więc walczył z Izraelem i uwięził ~~XXX~~ od niego jeńców.
2. Ślubował Izrael ślub Wiekuistemu i rzekł: – Jeśli oddasz lud ten w moją,
Tedy to
ręce, ~~tedy~~ zaklnę miasta ich.
3. Wysłuchał Wiekuisty głos Izraela i oddał Kananitę, w ręce ich, i wyniszczył,
Więc
kląt ich i miasta ich i nazwał imię miejsca tego Chorma.
a cap. 4. Wyruszyli od góry Hor drogą morza Czerwonego, aby ~~ominąć~~ obejść kraj
okrążyć
Edomu, lecz zmalał duch ludu na drodze.
5. Mówił lud przeciw Bogu i przeciw Mojżeszowi: – Dlaczego wywiodłeś nas z Micraim,
Po
abyśmy zmarli na pustyni? Gdyż niema chleba, ani wody a dusze nasze brzydzą się
mają
~~do~~ chlebie lichym.
6. Zesłał Wiekuisty na lud węże ~~jadowite~~ ogniste, że kąsały lud i zmarło
Tedy
ludu mnóstwo z Izraela.
Więc
7. Przybył lud do Mojżesza i rzekli: – Zgrzeszyliśmy, że wyrzekaliśmy
na Boga i na ciebie! Módl się do Wiekuistego, aby oddalił od nas te
węże. I modlił się Mojżesz za ludem.
8. Rzekł Wiekuisty do Mojżesza: – Zrób sobie węża i umieść go na
Tedy
drzewie, ~~tedy~~ każdy ukąszony, gdy spojrzy na niego, żyć będzie.
9. Zrobił Mojżesz węża miedzianego i umieścił go na drzewie i stało się,
Tedy
jeśli ukąsił wąż człowieka i spojrzał na węża miedzianego, tedy żył.
a cap. 10. Więc wyruszyli synowie Izraela i obozowali w Obot.
11. Wyruszyli z Obot i obozowali w pustkowiu Abarim na pustyni, która
naprzeciw Moabu, ku wschodowi słońca.
12. Stamtąd wyruszyli i obozowali w dolinie Zared.

13. Stanąd wyruszyli i obozowali [w tej] stronie potrumie, który na 86.
pustyni, wypłodzący z granic Emorejczyka, gdyż Arnon jest granicą Moabu,
między Moabem a (między) Emorejczykiem.

14. Dlatego powiedziane w księdze wojen Wiekuistego: Waheb w Sufie i
potoki Arnonu,

15. A [wyjścia] potoków, które [biegną] się ku [osadzie] Ar i przylega do granic
Moabu,

16. A stanąd do studni, jest to owa studnia, o [której] rzekł Wiekuisty
do Mojżesza: - Zgromadź lud a dam im wodę.

a cap. 17. Wtedy [zaśpiewał] Izrael [pieśń] tę: Wznieś się, studnio! zamknięcie jej!

18. Studnia, [którą] kopali [ją] książęta, wydrążyła [ją] szlachta ludu bez
tchu, buławami swemi. - A z tej pustyni do Matana;

19. A z Matany do Nachiel, a z Nachiel do Bamot;

20. A z Bamot do [doliny], która na [polach] Moabu, koło wierzchołka
Pisgi, który [widoczny] ponad powierzchnią [pustkowia].

a cap. 21. I [posłał] Izrael posłów do Sychona, króla Emorytów, aby powiedzieć:

22. Przejdę [przez] kraj twój; nie [zboczymy] na pole, ani na winnice;
nie będziemy pili wody ze studzien; drogą królewską pójdziemy, aż gdy prze-
dziemy granicę twoją.

23. Lecz nie [pozwolił] Sychon przejść przez [granicę] jego, a zgromadził Sychon cały
lud swój i wyszedł na [spotkanie] Izraelowi na pustynię i przybył do Jahacy i walczył
z Izraelem.

24. A [Wiekuisty] pobił go Izrael ostrzem miecza i zawładnął krajem jego od Arnonu
do Jabok, do synów Ammona, gdyż [granica] była [granicą] synów Ammona.

25. Więc wziął Izrael wszystkie miasta owe i zamieszkał Izrael we wszystkich miastach Emorytów, w Cheszbonie i we wszystkich miastach okręgu tamtejszych;
26. gdyż Cheszbon był siedzibą Sychona, króla Emorytów, był on walczył z królem Moabu poprzednim i zabrał cały kraj jego z rąk jego aż po Arnon.
27. Dla tego mawiają przysłowiarze: – Wejdźcie do Cheszbonu! Niech się odbudowuje i obwarowuje się jako stolica Sychona!
28. Gdyż ogień wyszedł z Cheszbonu, płomień ze stolicy Sychona; pochłonął Ar Moabu, władców wyżyn Arnonu.
29. Biada tobie, Moabie! Straconyś, ludu Kemosza! Oddał synów swych na zbiegów a córki swoje do niewoli Królowi Emorei, Sychonowi!
30. Ale konał ich (zniszczony zniszczone) jest Cheszbon do Dibonu, i wyludniliśmy ich do Nofach, który do Medby (sięga).
a cap. 31. Więc zamieszkał Izrael w kraju Emorei;
32. i wysłał Mojżesz, aby wybadać Jazer i zajęli siostrzane miasta i wypędził Emorytę, który tam był.
33. Potem zwrócili się i wyszli drogą do Baszanu, a wyszedł Og, król Baszanu, przeciw nim, on i wszystek lud jego do walki pod Edreą.
a cap. 34. I rzekł Pan do Mojżesza: – Nie bój się go, gdyż w rękę twoją oddałem go i wszystek lud jego i kraj jego i uczynisz mu, jak uczyniłeś Sychonowi, królowi Emorei, który zamieszkał w Cheszbonie.
35. Więc pobił go i synów jego i cały lud jego, aż nie pozostał ani zbiegły z nich, i posiedli kraj jego.

<< Obawiając się zajęcia kraju, stanęli w gotowości dla obrony.

† Ślubowanie odnosi się do objęcia kraju w przyszłości.

++ Brak normalnego napoju i pożywienia, brak celu podróży, widok ustawicznych zgonów, uciążliwe wędrówki, wszystko to wyczerpało ich cierpliwość.

F „Zostań" w znaczeniu dopuścić, czyli nie zabronić im ruchu a nie nakazać im czynności.

V 8. Ukazuje nam tylko zwrócić uwagę na niebezpieczeństwa i niezręczności, czyhające na pustyni, od których dotychczas byli uchronieni, a co powinniśmy ustrzegać od narzekania.

V 11. Pustkowie, niezamieszkała miejscowość.

>> Jos. 10; 13. i II Sam. 1; 18. „Kahab" i „Jufa" są to nazwy miejscowości dopty. zów stronom.

V 16. Miejsce, gdzie przed 40 laty (II. M. 1; 7.) otrzymali studnię, która za śmiercią Marji znikła.

xx Ponowne zjawienie się (studni) (II. M.) było dla nich symbolem strumienia łaski, przypomniało im duchowe korzyści od Choreb poczynając do czasów obecnych.

L Jest to ostrzegawczy memantum przykład dla zuchwałych (i grabieżczych tyranów) (świerdz i krajów, zdobywców) o znikomości potęgi, opartej (barbarzyńskiej) na sile, przemocy i materjalnej i ob. odnia ją.

V 29. W sromotnej klęsce skarata się niemoc Moabu i jego bożyszcza.

Rozdz. 21. 1. Arad w południ. Kanaan 33; 4 o 20 mil wzgl. od Hebronu, południa t.j. Amalek [IV. 13; 29. Sędz. 1; 16; Joz. 12. 14] Prawdopodobnie pierwotni mieszkańcy Palestyny. Mieszkańcy
2. והחרמתי Tłumaczy Rashi: „Zdobycie na nich tupy poświęcę Najwyższemu". II. 27, 28.
3. Chorma 14; 15. V. 1; 44, Joz. 12; 14, Sędz. 1; 17.
4. נפש העם jest określeniem strapienia duszy nie do zniesienia. V Była to droga objazdowa z pustyni, dla uniknięcia wojska filistyńskiego.
5. Manna im się sprzykrzyła, jako jednostajny pokarm. ++
6. V Ukąszenie węża wywoływało gwałtowną gorączkę, która sprowadzała śmierć natychmiastową. Wąż żołtat ukarany z powodu znamion do złego I. 3; 14, więc też służy jako kara dla ludzi za złe nastawienie. Rashi.
7. Jeżeli kto przyznaje się do winy, należy prócz za nim. Rashi.
V8. 9. Mojżesz zrobił węża z miedzi, ponieważ w hebr. źródłosłowie jest podobny. Inni twierdzą, aby jako przedmiot bliższego użytku widocznej z dalekiego. Spojrzenie na węża t.j. wzniesienie myśli do Boga, spowodowało uzdrowienie, jako do źródła życia i zdrowia a wąż był tylko symbolem zamarłego ciała. Talm. Rosz-haszana str. 29. Chizkijasz usunął węża, który dla Izraela stał się przedmiotem bałwochwalstwa.
V10. 11. 12. Zered także V. II. 2; 13. P Dolina, wzgl. nizina t.j. miejsce poniżej wyniosłości.
13. Arnon obecn. Modżib) wypływa z gór arabs. i wpada do m. Martwego, stanowił granicę między Moabem a Emorem. V. II. 2, 29, Sędz. 11; 16. Wtenczas więc na ziemię, która miała być ich posiadłością;
14. Zdaniem Rashi'ego, Mewaheb, Sufa i in. ustęp 14 - 18 wyjęty z dawniejszej Księgi, zawierającej pieśni bohaterskie. „Księga Pańska" ze Amonu stanowił granicę między Moabem a Emorem, opisany jest bieg rzeki, co
V16. 17. Ben-Ezra sądzi, że Mojż. i Aar. znaleźli dawno istniejącą studnię, która z powodu wielkiego tratwa wody wywołała radość całego ludu. ++
20. Pisga, jeden ze szczytów gór Abarim. 23; 14. V. 5; 8, 34; 1, Joz. 12; 3.
21. Sehon 20. 14, V. 2. 26. Emoryci mieli dwa królestwa, w jednem władał Sychon w stolicy Chesbon, a w drugiem Og w stolicy Batzan.
23. Jahac, miasto moabickie. Joz. 13; 18, Jez. 15; 4. F {
25. Oprócz stolicy, jako macierzystej siedziby króla, należały jeszcze miasta prowincjonalne, jako córy stolicy, do tych królów.
27. Ben Ezra wyjaśnia, że zdania te wyjęte są z pieśni Emorytów, którzy tryumfowali nad Moabitami, którzy im zabrali miasta a teraz mszczą ich ustępie. t
V29. 30. W wyrwanych zdaniach stwierdzone jest zwycięstwo Izraelitów nad wszystkimi miastami Emorytów, z których wypędzili Moabitów.

F. Sychon był tak pewny zuchwały zwycięstwa, że nie czekał w dobrze obwarowanej twierdzy swojej, ale wyszedł na otwarte pole do zaciętej walki, gdzie poniósł stronę, bitą klęskę a Izraelici bez przeszkody zajęli warowne miasta.

35. Rashi wyjaśnia, że Mojżesz zabił Sychona.

Rozdział XXII. 22.

1. I wyruszyli synowie Izraela i obozowali na stepach Moabu z tej strony Jordanu — Jerycha. Roz. 22. 23. 24. Król Moabu obawia się zwycięstwa Iz. nad Amorytami i radzi się starszych Madianitów i najmuje Balaama, aby ich przeklął, który ukazami zgrozy, ale Duchem Bożym broni prawa. Roz. 25. Izraelici, popadłszy w bałwochwalstwo,

2. Widział Balak, syn Cyppora, wszystko, co uczynił Izrael Amorytom,

3. i bardzo zatrwożył się Moab przed ludem bardzo, gdyż liczny był, i przeraził się Moab wobec synów Izraela,

4. i rzekł Moab do starszych Midjanu: — Teraz pochłonie ten tłum wszystko to otoczenie nasze, jak pożera wół zioła polne. Balak, syn Cyppora, był królem nad Moabem w czasie tym.

5. Więc wysłał posłów do Balaama, syna Beora, do Petoru, który nad rzeką, w kraju synów ludu swego, aby wezwać go, mówiąc: — Patrz, lud wyszedł z Micraim, oto zakrywa widok ziemi i on osiadł naprzeciw mnie.

6. Teraz przyjdź, proszę, przeklnij mi lud ten, gdyż potężniejszy on odemnie, może zdołam pobić go i wypędzę go z kraju; gdyż wiem, że błogosławiony, kogo ty błogosławisz, a przeklęty, kogo ty przeklinasz.

7. Poszli starsi Moabu i starsi Midjanu a zapłata zaklęcia w ręku ich i przybyli do Balaama i powiedzieli mu słowa Balaka.

8. On rzekł im: — Przenocujcie tu przez noc i odpowiem wam słowo, jak przemówi do mnie. Wróciwszy. I pozostali książęta Moabu u Balaama.

9. Objawił się Bóg Balaamowi i rzekł: — Któż są ludzie ci u ciebie?

10. I rzekł Balaam do Boga: Balak, syn Cyppora, król Moabu, przysłał do mnie,

11. Oto lud, który wyszedł z Micraim i zakrywa powierzchnię ziemi; teraz przyjdź przeklnij mi go, może zdołam zwalczyć go i wypędzę go.

12. Więc rzekł Bóg do Balaama: — Nie idź z nimi! Nie przeklinaj ludu tego, gdyż błogosławiony jest.

To zdanie należy do tytułu rozdziału.

a cap. 13. Edy powstał Bileam z rana i rzekł do książąt Balaka: – Idźcie do kraju
waszego, gdyż wzbrania Wiekuisty, aby pozwolić mi pójść z wami.
14. Tedy powstali książęta Moabu i przybyli do Balaka i rzekli: – Wzbrania się
Bileam pójść z nami.
15. Lecz jeszcze znów Balak posłał książąt więcej i dostojniejszych od (sam) tych.
16. I przybyli do Bileama i rzekli do niego: – Tak rzecze Balak, syn Cypporaʼ –
Proszę, niech wzbrania się z przyjściem do mnie,
17. Gdyż uczcić uczczę cię bardzo, a co (wszystkiego) powiesz mi, uczynię;
ale przyjdź, proszę, przeklnij mi lud ten!
18. Lecz odpowiedział Bileam i rzekł do sług Balaka: – Gdyby dał mi Balak
pełny dom swój srebra i złota, nie mógłbym przekroczyć nakazu Wiekuistego,
Boga mojego, aby uczynić coś małego lub wielkiego.
19. A teraz zostańcie, proszę, tu także wy przez noc i dowiem się, co
znowu Wiekuisty powie mi.
20. I zjawił się Bóg Bileamowi nocą i rzekł mu: – Skoro wezwać cię przyszli
byli ci mężowie, wstań, idź z nimi; wtedy tylko to słowo, które powiem
tobie, to wykonasz.
(Moabu.
a cap. 21. Więc wstał Bileam zrana i osiodłał oślicę swoją i poszedł z książętami
22. Lecz zapłonął gniew Boga, gdy poszedł, i stanął anioł Wiekuistego na
drodze, jako dla niego, a on jechał na oślicy swojej a
dwóch młodzieńców jego było z nim.
23. Edy ujrzała oślica anioła Wiekuistego, stojącego na drodze, a miecz
jego dobyty w ręce jego, więc zboczyła oślica z drogi i weszła na pole, ale
bił Bileam oślicę, aby skierować ją na drogę.

24. Stanął anioł Wiekuistego na ścieżce między winnicami, ~~ptot~~ ~~byt~~ nie z jednej strony i ~~ptot~~ ~~byt~~ z drugiej strony.

25. Gdy Widziała oślica anioła Wiekuistego, więc ścisnęła się do ściany i przyparła nogę Bileama do ściany, tedy znowu bił ją.

a cap. 26. ~~Znowu~~ ~~tedy~~ anioł Wiekuistego posłał pit i stanął w miejscu ciasnem, gdzie nie było drogi, aby skręcać na prawo lub na lewo.

27. Gdy Widziała oślica anioła Wiekuistego i legła pod Bileamem, ~~tedy~~ zapłonął gniew Bileama i bił oślicę kijem.

28. ~~Otworzył~~ rozwarł Wiekuisty paszczę oślicy, że przemówiła do Bileama: — ~~Tedy~~ Cóż uczyniłam tobie, że bijesz mnie ~~teraz~~ ~~już~~ trzy ~~razy~~ razy?

29. Więc Rzekł Bileam do oślicy: Ponieważ ~~znieważyłaś~~ ~~się~~ wzgardziłaś się wobec mnie! Gdyby był miecz w ręce mojej, to teraz zabiłbym cię.

30. I ~~Więc~~ Tedy ~~powiedziała~~ oślica do Bileama: — Czyż nie jestem ja oślica twoja, na której jeździłeś od dawna do dnia dzisiejszego? Czyż zwykłe zwykłam było czynić tobie tak? Rzekł od: nie!

a cap. 31. ~~Otworzył~~ ~~tedy~~ Wiekuisty oczy Bileama, że ujrzał anioła Wiekuistego, stojącego na drodze i miecz jego dobyty w ręce jego, więc ~~skłonił~~ ~~ukłonił~~ się i ~~ukłonił~~ ~~skłonił~~ się ~~pokłonem~~ na twarz swoją.

32. Rzekł do niego anioł Wiekuistego: — Dlaczego bijesz oślicę swoją już ~~teraz~~ trzy razy? Patrz, ja wyszedłem, aby być przeciwko tobie, gdyż ~~zgubna~~ przykra była ta droga ~~tobie~~ dla mnie (~~przeciwna~~ ~~mnie~~).

33. Widziała mnie oślica, ~~ale~~ i zboczyła przede mną te trzy ~~razy~~; gdyby nie zboczyła przede mną, tedy już ~~nawet~~ ciebie byłbym zabił, ale ją zostawiłbym przy życiu.

34. Rzekł Bileam do anioła Pańskiego :- Zgrzeszyłem, gdyż nie wiedziałem, że ty stanąłeś przeciw mnie na drodze; a teraz, jeśli to niegodziwe w oczach twych, powrócę do siebie.

35. Rzekł anioł Pański do Bileama :- Idź z tymi mężami, lecz tylko te słowa, które powiem tobie, te wypowiesz. I poszedł Bileam z książętami Balaka.

a cap. 36. Gdy usłyszał Balak, że przybywa Bileam, wyszedł naprzeciw niego do miasta moabskiego, które na granicy Arnonu, które na krańcu granicy.

37. Rzekł Balak do Bileama :- Czyż nie posyłałem posyłałem (wołałem) do ciebie, aby wezwać cię? Dlaczego nie przyszedłeś do mnie? Czyż zaprawdę, nie mogę zaiste uczcić ciebie?

38. Rzekł Bileam do Balaka; - Patrz, przybyłem do ciebie. Teraz czyż mogę powiedzieć nieco? Słowo, które włoży Bóg w usta moje, te mówić będę.

a cap. 39. I poszedł Bileam z Balakiem i przybyli do miasta grodzkiego.

40. Zarżnął Balak wołu i owce i posłał Bileamowi i książętom, którzy byli z nim.

41. I stało się zrana, tedy zabrał Balak Bileama i wyprowadził go na wyżyny Baala, że widział stamtąd część ludu.

<< Emoryci opanowali dzielnice Sychona i Oga. V.M. 3; 8.

V 3. Przestraszyli się nietylko z powodu mnogości, ale i z powodu potęgi ludu izraela. Jezyc. Ps. 48; 3. Jer. 19; 20. II M. 1; 12. Opanowała ich groza przed Izr.

a Epizod o Balaku i Bileamie według hadycji zamieszczony został podług relacji Bib. alna.

≠ Widząc niemoc potężnych władców, zwrócił się lud do starszyzny narodu. Wóz potyka sprawę a potem dopiero przeciwnika.

F Kolebka protoplastów utkwiła z uroczych i znawców dawnych obrządków i wierzeń religijnych. Wskazanie na fakt wyjścia ludu izr. z Micraim stwierdza, że to w pierwszym stuleciu udokumentowało za rud nadzwyczajny i niezatrzymany a już teraz objął przestrzeń, jak daleko wzrok sięga. Hirsch.

L Nie wystarczył król/Książąt lub dworan, ale starszyznę do której lud miał zaufanie.
++ Prawdopodobnie według wiarzeń bałwochwalczych [illegible] zaklęcia musiał dać materjalny znak swego życzenia żądania.

>> Miał wprawdzie przebłyski istnienia jedynobóstwa, jak Malki-Cedek za Abrahama, ale nie utrwalona, wiarę, będąc gotowo działać dla zniszczenia niewinnego narodu w chęci zysku (rez. 25). Hirsch.

V 12. „Nie idź", bo ja nie pozwalam. „Nie przeklniesz", bo ja nie dopuszczę. Gdyby Bil. był prawdziwym prorokiem, powiedziałby prawdę wystarczającą, że lud izr. jest przez B. błogosławiony i że on sam nie posiada przeciw zwycięstwu B. Hirsch.

V 16. i 17. Balak żądał bezwarunkowo przybycia, bo w przeciwnym razie jego powaga u ludu będzie zachwiana a po ustąpieniu wyda wykonania kosztów.

b Książąt pospolitszych (13. i 14). Nakłania łagodniej, ale dostojniejszych stanowisko i wyniośle. Balak przyrzeka nadzwyczajne honory i zaszczyty, ale Bileam przemienia to na bogactwa i majątek, które widocznie bardziej ceni. Liv. Ab. V. 22. Hirsch.

Zuchwały Bileam chciał zmienić zwiedzenie B. ale jest ślepy, gdy widzi jego widzi anioła, chce pokonać przeszkodę, a musi słuchać swoje zwierzę, chce zniszczyć zły naród swem przeklęstwem, ale musi w bezsilnym gniewie ustąpić swoim zwierzęciu, chce imponować mocarzom i książętom a stoje się pośmiewiskiem swoich ludzi. Hirsch.

V 34. Przyznanie się do winy było znakiem upokorzenia się, co było pierwszym warunkiem jego postanowienia.

37. Wyrzut odnosi się do (lekceważenia) pierwszego wezwania.

39. Byt to punkt centralny, skąd rozchodziły się drogi we wszystkie kierunki.

>> Widocznie Balak nie był zadowolony z postanowienia Bileama.

Rozdz. 22. 1. Stepy moabskie zajęli przedtem Emorejczycy, którzy teraz ustąpić musieli przed Izraelitami, Jordan - Jerycho t.j. Jordan, płynący naprzeciw Jerycha.

2. Dowiedziawszy się, że dwaj potężni królowie ulegli, zatrwożył się o swój los.

V3. 4. Chociaż przedtem wrajemnie się zwalczali, I. 36; 35, to teraz połączyli się dla wspólnej obrony. Król moabski posiadał wiadomości u Midjanitów, którzy dobrze znali Mojżesza z pobytu jego u Jetry, w czem właściwie leży jego nadzwyczajna moc zwycięzka a ci odpowiedzieli, że Św. modlitwie, dlatego postanowił on przeciwstawić mu swojego wieszcza, który słynął z zaklęgnywania.

Moc jego leży

Rasi. Balak, natchniony; ++ I M. 25; 6.)

5. Petor, miasto rodzinne Balaka w Mezopotamji nad Eufratem. V. 23; 5. Porównaj Mch. 10; 15. Rozciąć się i zagarnąć państwo mojem.

6. Balak wierzył stanowczo w moc błogosławieństwa lub przeklęństwa swojego wieszcza, co się okazało wcześnie zawodne, może zdołam (l. p.) pobić go, wzgl. zadać mu klęskę, i wypędzimy (l. mn.) z kraju.

7. Zaklęcia wróżby miały ze sobą, aby nie wypuszczać się niedowierzaniem, gdyby tego nie przedtrzymał. ++ Vgl. 23; 5. II M. 9; 31 i 32.

8. Jako człowiek chciwy i przebiegły chciał zyskać na czasie; żal mu było ofiarowanej zapłaty a nie mógł odmówić zorjentować się we właściwej sytuacji.

9. Aby odwrócić niższe wpływy od Izraelitów, Bóg w widzeniu nocnem wskazał mu przystoję. Zd. 13 i 20.

11. Wypędzić go za granice.

V12. 13. Nie odmawia wprost, że nie może wypowiedzieć przekleństwa, ale nie chce stracić zapłaty, widzi, że tylko pójść z nimi mu wolno, przeto nie zrywał układów a Balak sądził że za mało mu ofiaruje, albo że wzgl. nie są dość dostojni, dla tego wysłał drugi i raz innych. Fi wiarogodni

V16.-17. 18. Odmowa bardziej stanowcza, ale jeszcze nie stanowcza.

20. Wolno mu wprawdzie pójść na wezwanie, ale wykonać może tylko rozkaz Boga.

22. Gdyż w duchu żywi niegodziwe zamiary, aby przez dla większej nagrody wykonać rozkaz Balaka. Nie tylko, że obawa przed następstwem niepokoju, przeciwnie uporczywe upieranie się przy swojej postanowieniu, tak rozdrażniło Bileama, że w drogiach swoich widział jakoby anioła, a w rzeczywistości tylko mu się słusznie słowa Mojżesza, Nob. 2, 42. Tak samo tłumaczy się mowę węża I. 3; 1-5. Niektórzy sądzą, że całe to opowiadanie pochodzi jest według słów Bileama.

28. Rasi sądzi, że określenie שלש פעמים זה zamiast שלש פעמים, na wskazanie na to, że Bil. chciał zniszczyć naród, któremu Bóg polecił święcić trzy uroczystości pielgrzymie, tak nazwane. II. 23; 14. Przedtem podróżował sam, teraz z Balakiem. Bije koniem.

F 34. Mimo przestrogi mu danej (ad. 12 i 20) twierdzi fałszywie, że „nie wiedział.

35. Pójść może, ale czynić tylko to, co mu dozwolone. Nie przeczytał ich też w drodze Bileam.

F 31. Często na drodze naszych zamiarów stają zawady, które nasze kroki od wracają w innym kierunku, niż postanowiliśmy, i to nam wychodzi na korzyść, co uważać powinniśmy za dzieło anioła Bożego. Hasz.

41. Na wyżyny Baala, aby w ciągu tego krótkiego obserwował Izraelitów.

>> 40. Ofiarował wielkie wezwanie (ad. 17) a teraz przysyła mu tak nieznaczne dary. Chach.

Rozdział ~~XXIII~~ 23.

1. I rzekł Bileam do Balaka: Zbuduj mi tu siedem ołtarzy i przygotuj mi tu siedem cielców i siedem baranów.
2. Uczynił Balak, jak powiedział Bileam, i Balak i Bileam ofiarowali na każdym ołtarzu cielca i barana.
3. I rzekł Bileam do Balaka: Stań przy całopaleniu swoim, a ja pójdę; może mi Pan da się spotkać, i co mi pokaże, powiem tobie. I wyszedł na pagórek.
4. I spotkał Bóg Bileama, i rzekł do Niego: Siedem ołtarzy ustawiłem i ofiarowałem na każdym ołtarzu cielca i barana.
5. Tedy włożył Pan słowo w usta Bileama i rzekł: Wróć do Balaka i tak powiedz.
6. Wrócił do niego i oto stał przy całopaleniu swoim, on i wszyscy książęta Moabu.
7. Tedy wziął powieść swoją i rzekł: Z Aramu sprowadził mnie Balak, król Moabu, z gór Wschodu. Przyjdź, przeklnij mi Jakóba, i przyjdź, złorzecz Izraelowi.
8. Jakże mam przeklinać, kogo Pan nie przeklina? I jakże złorzeczyć, komu Bóg nie złorzeczy?
9. Bo ze szczytu skał widzę go i z pagórków spoglądam na niego. Oto lud osobno mieszka a między narody się nie zalicza.
10. Któż policzy proch Jakóba i liczbę ćwierci Izraela? Niech umrze dusza moja śmiercią sprawiedliwych i niech będzie koniec mój jak jego!

11. Rzekł Balak do Bileama: - Cóż uczyniłeś mi? Aby przeklinać wrogów moich wziąłem cię, a oto, błogosławiąc błogosławisz ich!

12. On odpowiedział i rzekł: - Czyż nie to, co włożył Pan w usta moje, zważać muszę, aby wypowiedzieć?

a zap. 13. Więc rzekł do niego Balak: - Przyjdź, proszę, ze mną na miejsce inne, z którego zobaczysz go; stamtąd jednak tylko część jego zobaczysz, ale wszystkich nie zobaczysz, i przeklnij mi go stamtąd.

14. I zabrał go na pole Strażników na szczyt Pisgi i zbudował siedem ołtarzy, i ofiarował całopalenie po byku i baranie na ołtarz.

15. I rzekł do Balaka: Stań tu przy całopaleniu twojem a ja spotkam (Boga) tam.

16. I spotkał Pan Bileama i włożył słowo w usta jego i rzekł: - Wróć do Balaka i tak powiedz!

17. Więc wrócił do niego i patrz, stał przy całopaleniach swojich a książęta Moabu przy nim. Rzekł do niego Balak: Cóż powiedział Pan?

a zap. 18. Więc zaczął przypowieść swoją i rzekł: - Wstań, Balaku, i słuchaj, nakłoń uszu ku mnie, synu Cyppora!

19. Nie człowiekiem jest Bóg, aby kłamał ani synem człowieczym, aby żałował! Czyliby On powiedział a nie wykonałby? Czy powiedziałby a nie spełniłby?

20. Oto błogosławić odebrałem i błogosławił, więc (ja) nie mogę odmienić.

21. Nie ~~wyzry~~ ~~nie~~ ~~wroży~~ w Jakóbie i nie ~~widzi~~ ~~przestępstwa~~ w Izraelu. ~~Wie~~ Pan, Bóg jego, ~~z nim~~ z nim a ~~jakoś~~ ~~Stryumf~~ Królewski ~~w~~ ~~wśród~~.

22. Bóg, ~~wyjął~~ ich z Micraim, jakby ~~wyłożył~~ ~~jednorożca~~ dla niego.

23. ~~Bo~~ ~~Żaden~~ (nie)ma czarów w Jakóbie, ani wróżby w Izraelu; w czasie, ~~kiedy~~ ~~ludzie~~ (o)wym) ~~zapisuje~~ ~~się~~ wznajmią się Jakóbowi i Izraelowi, co Bóg zdziała.

24. Oto naród, jakby lwica powstaje i jakby lew podnosi ~~się~~; nie ~~położy~~ się, aż ~~spożyje~~ pożre łup i krew ~~pobitych~~ zabitych wypije.

25. Wtedy ~~rzekł~~ Balak ~~i~~ do Bileama: – Ani ~~przekleństwem~~ zaś nie przeklinaj, ani ~~także~~ błogosławieństwem nie ~~błogosław~~!

26. Lecz odpowiedział Bileam i rzekł do Balaka: – Czyż nie mówiłem tobie, mówiąc: – Wszystko, co powie Wiekuisty, to (to) uczynię?

a rap. 27. I ~~rzekł~~ Balak do Bileama: – Pójdź, proszę, ~~wezmę~~ zabiorę się na miejsce inne; może ~~słuszne~~ będzie w oczach Boga, abyś ~~przeklął~~ mi ~~tam~~ ~~zeń~~.

28. I ~~zabrał~~ Balak Bileama na szczyt góry, ~~która~~ (która) ~~spogląda~~ widokiem nad powierzchnią pustyni;

29. I ~~rzekł~~ Bileam do Balaka: – Zbuduj mi tu siedem ołtarzy ~~ofiarnych~~ i przysposób mi tu siedem byków i siedem baranów.

30. Uczynił Balak, jak powiedział Bileam, i wzniósł całopalenie po byku i baranie na ołtarzu (każdym).

Wśród ludu Wschodu znane były wieści o dziejach patryarchy, który wywodził się z Aramu i przybył na rozkaz B. do Kan., dlatego Bil. powołuje stanowczo słownego medrca późniejszego. I.M. 12; 1 i nast.

√= Hirtek Aramaczy ארמי przez płodność III.M. 19: 19 i 20, 16, która nie rozstrzyga o znaczeniu ludu izr., ale jego cechy moralne (profetyczne) dlatego Bil. (także) wyżej sobie stawia: chlubną śmierć.

Nie ilość, liczba walczących stanowi o zwycięstwie, nie moc i potęga fizyczna (rozstrzyga) wartości przeciwnika. Uznaje wartość duchową i moralną ludu izr., Bil. przewiduje i przepowiada mu zwycięstwo.

= zupełnie zgadzam się z B.

++ czuję, że niektórzy książęta, zniecierpliwieni niepowodzeniem, opuścili go.

Lb. 23. 1. siedem ofiar, aby ... ubłagać Boga izraels., który w 7 dniach stw. 97.
przyt. świat. Hebr. zw. o mocy 7 planet. Np. Cnaan ofiarował 7 wołów i 7 owiec Gen 6; 38.
Bileam.

3. może" spotka mnie, czyli zjawi się we dnie, gdyż dotąd tylko w nocy
miał widzenie. 22:8, 1 które przypisywał jedynemu B.
Góra pogorsk, skąd miał rozległy widok i gdzie była wreszcie ofiara. Jer. 4, 11
i 12; 12.
Spotkał" wyraża przypadkowe zjawienia się które nastąpiło dla ujawnienia
tajności dziwnego
4. Ofiarnic ma przypomnieć i ofiary pogańców za nadzwyczaj: Abra-
ham zbudował 4 a to: Lm. 12; 7 i 26; 8, Jakób 13; 18 i 22; 9, Izaak zbudował 1 ołtarz I. 26; 25,
a Jakób zbudował 2 ołt. I 33; 20 i 36; 7. Gdzie. Gdzie. Gdzie. Gdzie. Gdzie. Gdzie.
Za Ebronia; P na górze Moria.
5. Przypowieść dla odróżnienia od proroctwa powołanego proroka.
Przypowieści te zawierają najwyższą doskonałość, ścisłość w wyrażaniu, czystość
i pełnię oczarowania. Mają miejsce obok księgi Hioba w piśmie świętego i pogań-
prowadzą, wraz z wszystkimi wizjami, wyjątkowe stanowisko w literaturze nie-
wszystko to tak proste i spontanicznie opowiedziane, że zdają się pochodzić
wieś po samych zaczarowanych czasach. Herder.
F Wymienia oba imiona, sądząc, że może tylko jedno z nich jest wła-
ściwe a nie oba, które.
F Następujące 4 błogosł. ujmują Bileama pochłonięcie co do
treści i formy coraz wyżej. Jego myśli i chęci opanowuje coraz bardziej
wielkiej i potężnej ducha. Kolejne błogosławieństwo 7. 10 jest ogólne. Na
stępnych rozwija się coraz bardziej, mówiąc o mocarstwie i o szczęściu,
jaki przyszłość odosobnionego ludu izraelskiego, dla Bileama już nie
mógł stworzyć według woli Balaka. Herder.
Aram = Mezopotamija 22; 5, t. zw. z tak dalekiej a przecież dawnemu.
10. Z wyżyn Baala 22; 41. Samotnie t. zn. oddzielony od otaczających go lu-
dów batorowskich.
10, jak I. 13; 6 i 18; 14. t. j. w takiej złości, że przekleństwo na nie zasłużył
wedle Herdera na tych przykładnem ludu izraelskiego, jak V. 32; 15,
P. Niektórzy sądzą, że Wyraz y z naszej czwartej części, gdyż z każdego miejsca
mógł widzieć jedną część obozu, podzielonego na cztery obozy pod sztandarami
już były nieprzeliczone II. Król. 6; 25. Żydzi sobie szczególnej wiecznej. Której dotąd
pilnie strzegą wśród Izraela.
8. Człowiek wogóle nie powinien przeklinać, ani złorzeczyć nikomu, gdyż
Bóg jako najsprawiedliwszy Sędzia nawet grzesznikom świadczy miłosierdzie
a my, jako sami niedoskonali, nie możemy osądzić ani myśli, ani
czynów drugich, więc osąd pozostawić należy Bogu.
13. Przesądny batorowskalca zwykle przywiązuje znaczenie do miejsca i czasu.
14. Pole Skarbników; gdzie stała warta czuwała, czy nie zbliża się nieprzyjaciel.
15. „Na spotkanie przejdę" wyrażali się zwykle wróżbici (3 i 24; 1), udając
się na miejsca samotne, gdzie nikt nie mógł ich kontrolować. Oddają się =
16. Bileam działa niezdecydowanie, pod przymusem wyższej siły.
17. Balak z wyrzutem stwierdza, że Bileam sam nie odziałać nie może, więc
pyta go, jakiż otrzymał rozkaz od Boga. Rozkaz. Opuszczony wyraz „wyrocznia" (6.) wstawił
18. Bileam, widząc lekceważenie Balaka, stara się utrzymać swoją powagę.

Fatalizm przed narodem żyd., o którym ma wyjawić wolę B. „Nachyl uszy", t.j. uważaj dokładnie, bo usłyszysz wiadomości, o których nawet sprzeczne myśli słyszeć.

<< Otrzymałem nakaz i ostatnie postawienie, czego zmienić nie mogę.

L Ludzka masa a dopiero podwodne, Mojżesz, stał się zwarta, jednością i potęgą z woli B.

siły

jako wybraniec

Słabego wzywa go, aby wtłoczył wśród nim, skoro ma zwyciężać, po-
stanowienie od Boga zwykłemu synowi ludzkiemu. Rasé.

Następuje drugie błogosławieństwo (19–24) silniejsze i obszerniejsze, niż pierwsze zawierające zarazem groźną wróżbę dla Balaka. „Ty stwierdzenie „na
świadectwo moje"

19. Bóg zapowiedział, że odda Izraelowi kraj siedmiu królów, więc postanowienia swego nie zmieni a ty nie możesz przypuszczać, że ani zbrojny
ten lud na pustyni. I. Sam. 15; 29. Postanowienia Boga nie są zmien-
ne ani zależne od chwilowych wpływów.

20. Skoro Bóg wypowiedział błogosławieństwo, to ani ja, ani nikt in-
ny tego błogosławieństwa ani odebrać, ani zmienić nie może. <<

21. 718 tłumacze Onkelos „bałwochwalstwo", a ʒ ʒ ʒ = przewina, przekroczenie przy-
kazań Bo. 7; 15 i 90; 10) t. zn. że Bóg nie widzi nic tak rażącego i zdrożnego,
aby mu odmówił błogosławieństwa i opieki. Chociaż nieraz śmiewają go
swoim nieposłuszeństwem, to przecież pozostaje wśród nich, jako skała o zaufanie
Wyraz ʒ ʒ ʒ biorąc źródłosłów od ʒ ʒ ʒ, tłumacze „przyjaźń" jak II. Sam. 15; 37 i
Hiob 15; 6. I. Król 1; 4. Bóg towarzyszy mu i strzeże go na wszystkich drogach do
chwały i zwycięstwa a głosy [illegible] wtajemniczonych wróżbitów po wszystkie.

22. Bóg twierdzi, że Lud ten wyszedł z Micraim nie sam, jak by trzeci
dział (22; 5), ale „Bóg wywiódł ich z Micraim" Raszi. Bóg „uprzejmy
silny" i „wzniosły". Jednorożec był symbolem dostojności, z niezmożonej
siły i niepokonanej chyżości. V. 33; 17 i Ps. 22; 22. Z Micr. wyszedł lud jako

23. Izrael nie postępuje ani czarami ani wróżbami, więc godny jest,
aby we właściwym czasie Bóg mu objawiał, co czynić zamierza i dla
tego też nie potrzebuje przed nimi ani przepowiedni, ani prorokowania,
chodzi o Nachmanides.

24. Jak lew odważny i zwycięski idzie Izrael pod ochroną Boga do kraju
obiecanego, a Bóg wzbudza mu walecznych wojowników, pokonuje wrogów i
oddaje im łupy wojenne. Porównanie także I. 49; 9.

25. Powtórzenie wyrazu ʒ ʒ ʒ jest wzmocnieniem wykluczenia jednej i drugiej czynności. Podobne formy IV. 32; 25, I. Król. 3; 26.

F 26. Beor = jeden ze wróżbitów por. Abarim. Bal. nie mógł pojąć za stanowczego
siły figurowej — duchowej, potęgi Izraela, dlatego wzięta innego sposobu opanowania go.

F 27. Balak, pozbawszy się nadziei, że zdoła na stałe Bileama do-
kłada dokładnie praktyki kultu czarnoksięskich i
ułegania jego życzeniu. wróżbiarzy, stara się Balak skłonić Bileama wraz

29. Aby czynił na czasie, Bileam znowu żąda ustawienia ofiarnic
i złożenia ofiar.

:: to zima, strony i okolice, aby wstępować na zwiady i po wiadomości

Rozdział ~~XXIII~~ 24.

1. Tedy widział Bileam, że dobre jest w oczach Wiekuistego, aby błogosławił Izraela, więc nie poszedł, jak raz za razem, na wróżbami, lecz zwrócił ku pustyni twarz swoją.

2. I podniósł Bileam oczy swoje i widział Izraela, obozującego zgodnie pokoleniami swoimi, i przybył na niego duch Boga.

3. I począł przypowieść swoją i rzekł: – Rzecze Bileama, syna Beora, i wyrzeczenie męża otwartych oka;

4. przemawia słuchającego mów Boga, który z widzi, upadając, lecz otwartymi odsłoniętymi oczyma;

a cap. 5. Jakże dobre są namioty twe, Jakóbie, mieszkania twe, Izraelu!

6. Jak potoki rozciągają się, jak ogrody nad strumieniem, jak aloesy, które zasadził Wiekuisty, jak cedry nad wodami!

7. Ciecz wody z wiader jego, a wydrew jego w wód mnogich; wyższy od Agaga, król jego, i wzniesie się królestwo jego.

8. Bóg wyprowadza go z Micraim; jak skrzydła jednorożca jest mu; pożre narody, nieprzyjaciół swoich, a kości ich zdruzgocze a strzały swemi rozstrzaska.

9. Położył się, przylega, jak lew i jak lwica; któż podniesie go? Błogosławiący cię błogosławieni, a przeklinający cię – przeklęty!

w cap. 10. I zapłonął gniew Balaka na Bileama i uderzył w dłonie, i rzekł Balak do Bileama: – Dla przeklinania wrogów moich wezwałem cię a oto błogosławiąc błogosławiłeś już te razy! trzy razy!

11. Teraz uciekaj sobie do miejsca twego! Rzekłem: – Czcić, uczcę cię, ale Pan wzbronił odmówił cię Wiekuisty, czci!

12. A Bileam rzekł do Balaka: – Czyż nie takie posłów twoich, których wysłałeś do mnie, powiedziałem, rzekłszy:

13. Gdyby dał mi Balak pełny dom swój srebra i złota, nie mógłbym przekroczyć rozkazania Wiekuistego, abym czynił dobre lub złe ze serca swego; co powie Wiekuisty, to ja powiem.

a zap. 14. A teraz, oto idę do ludu mego! Pójdź, a poradzę ci, co uczyni lud ten ludowi twemu w przyszłych czasach będzie.

15. I zaczął przypowieść swoją i rzekł: Wyrzeczenie Bileama, syna Beora, i wyrzeczenie męża otwartego oka;

16. Wyrzeczenie słyszącego mowy Boga i znającego myśli Najwyższego, oglądającego widzenie Wszechmocnego, upada, ale z otwartemi oczyma:

17. Widzę go, lecz nie teraz; patrzę na niego, lecz nie z bliska: – Wystąpiła gwiazda od Jakóba i wzniosła się berło z Izraela i zdruzgocze skronie Moabu i zniszczy wszystkich synów Sefa.

18. I będzie Edom dziedzictwem, i będzie posiadłością Seir, jego wrogowie, a Izrael dokona bohaterstwa.

19. I będzie panował ten z Jakóba i wytępi ocalałych z miasta.

a zap. 20. I ujrzał Amalека, zaczął przypowieść swoją i rzekł: – Pierwszy z narodów jest Amalek, lecz potomstwo jego na zagładę!

a zap. 21. I ujrzał Kenitę, zaczął przypowieść swoją i rzekł: – Silna jest siedziba twoja i umieszczone na skale gniazdo twoje.

22. Gdyż jeśli będzie wyplenione Kain, jakże wtedy Aszur uprowadzi cię!

a zap. 23. I zaczął przypowieść swoją i rzekł: – Biada! Któż żywy zostanie, gdy to uczyni Bóg?!

24. I

(piękny i miły

P Widok z góry przedstawiał dobry, korzystny, budujący i zadowalający obraz życia rodzinnego, w namiotach według domów i mieszkań familijnych, zgodę i harmonię rodów i plemion, obyczajne i przykładne życie.

<u>Izrael</u> Hajé się owe, utratę dla zniszczenia pogan, którzy znieważają prawe B. na ziemi.

a zap. † † Którzy siebie błogosławią, posiadają w sobie warunki błogosławieństwa dla siebie; którzy siebie przeklinają, są przeklństwem dla siebie i skazani na zagładę. Kittel.

V Uderzył w dłonie na znak zdziwienia i zgrozy.

24. Statki od strony Kittim (przybędą) i upokorzą Aszur i (upokorzą) Eber, a także on sam na zagładę (skazany).

a zap. 25. Potem Bileam i poszedł i wrócił do miejscowości swojej a także Balak poszedł w drogę swoją.

Rozdz. 24, 1. Przekonany, że Bóg nie dopuści do otrzeźwienia Izraelowi, już nie szukał sposobów czarowania, czy wróżenia, gdyż opanowany był wrokiem i potęgą rozbrojonego obozu izraelskiego, czy Bóg wolał (Balak) mu, co ma czynić.

2. Rozbywszy się nazwa niezyteli wości, dumy i zuchwalstwa (pogardy), podobnie jak Balak (Bileam) przekonany, że działa z natchnienia B.

3. Określenie "syn Beora" i "syn Cyppora" tłumaczy Midrasz, że Bileam był większy od swego ojca. Bileam przemawia w imieniu własnem a nie w imieniu Boga, jak to czynili prorocy, którzy zwykle przemówienia swoje zwrotem: "tak mówi Pan". Z otwartemi oczami "t. zn. jasno przejrzał, że nie może postępować według własnej woli.

F Niektórzy tłumaczą "wyrzeczenie Boga do Bileama".

4. "Upada" pod niedopartą siłą natchnienia Bożego. I Sam. 19; 24. Inni sądzą, że upada w pokorze, która kwitnie prawem, a pozorniem świata (gdzie panuje zamęt i zamieszanie).

5. Wyraz zachwytu z ładu i porządku, jakiego zwykle nie widać w obozie, P

6. Potoki są symbolem coraz większego rozprzestrzenienia się Izraela, są symbolem wspaniałości i wielkości, które sam Bóg jako pachnące i dziwoczarne zaszczepił w Edenie Pieśń nad. 4; 14. Ps. 45; 9. Prz. S. 7; 17.

7. Jak z przepełnionych wiader cieknie woda, tak (z taski B.) kraj jego zwilżać będą obficie płynące rzeki. Iz. c. Zasiewy rodzić będą bogate plony, jako rosnące na żyznej, nawodnionej glebie. Izraël sądzi, że w dalszej części zdania mieści się już przepowiednia zwycięstwa Saula nad Agagiem. I. Sam. 15; 8. Hajman, Machman i in. sądzą, że "Agag" był to wspólne tytuł panujących u Amalekitów,

8. Przypomnienie wyjścia z Egiptu odkrywa na niepokojność tego ludu. Powtórzenie zd. 23; 22 wskazuje na niezawodne wystąpienie wrogów. "jak lwica" i "jak lwica"

9. "Klęka", gdy rozpoczął swe tobołki podróżne, "przylega" na spoczynek w zdobytym kraju, pewny siebie, że nie odważy się napaść na niego żaden wróg. Królowowi tworzeniem wydaje ostateczny wyrok dla siebie i dla Balaka. I. 49; 9.

10. Jak: Tr. 2; 15. Hiob 27; 23.

11. Bóg, którego niechciałeś, pozbawił cię zaszczytów, którymi chciałem cię obdarzyć.

12 i 13. Bileam uznaje mimo wszystko wyższość mądrej ludzkiej przed wszechwiedzą Boga.

14. "Zapowiem" t. zn. Poradzę ci, co masz uczynić, aby nastąpiła przewidziane przezemnie zdarzenia. I. 49; 1.

P dokładnie, chociaż to ~~[illegible]~~ † Ta uwaga uśmierza obawę Balaka, że wzrost Izraela nie zagraża jemu w najbliższym czasie. Łączy się to bezpośrednio ze zd. 14.

V Świrzdy postępują wytkniętemi drogami (Sędz. 5; 20) i są drogowskazami dla ludzi na ziemi (Sam. 12; 3) (grodów i twierdz.

<= Żaviasy strzegli bramy miast i zamków; zwiadczy (mury) Jer. 22; 2.
(jako wrogie Izraelowi,

V= Oba kraje, otrzymają swych władców i ustaną, potęgę, przeto Izrael szuka na władzy i mocy. II. M. 18; 21. V. M. 8; 19. Ps. 18; 15.

† wagę, wtedy zniknie znaczenie miast bezwzględnie. I. M. 4; 17. i 11; 4. Jer. 26; 1. 32; 14. i 19.

16. ~~Jako 3 i 4 wd.~~ Przepowiada zdarzenia dalekiej przyszłości, które obecnie widzi tylko w myśli. ~~Ujrzy~~ Zob. 3 i 4.

17. Widzę, rozpamiętuje Jakuba, ~~który~~ nastąpi w przyszłości. † Gwiazda "t. j. jaśniejący chwat, władca". Berło, bliższe określenie (władzy) Królewskiej, ma odnosić się do Dawida, który pokonał dotkliwie Moabitów. ~~Ezech. 25, 9; Jer. 48, 45; Lb. 24, 17.~~ (I. Sam. 14, 47. Joz. 14; 12. ~~Jerych. 6, 22; 5~~ i Jer. 48. 45 Dz. Jer. 3; 47. Ps. 11; 3. II. Sam. 8; 2, II. Król. 19, 24; ~~Ps. 16; 6, 4 95, 11, 51; 1~~) "Synów Seta" t. j. najstarszych narodów. I. 4, 19; 37

18. Seir stanie się zdobyczą Izraela (II. Sam. 8, 14. I. Sam. 14; 47) Ks. Ezra. 25.

19. Z miasta "jako inne zbiorowe wszystkich miast edomskich. Podniet sowiejszy ze zd. 17. t. j. Dawid. Stało Izrael zdobędzie duchowo i moralnie przez

20. Przewidział przyszłe losy Amalekа, chociaż wówczas stanowił najpotężniejsze państwo kananejskie, zd. 7, I. M. 14; 7. ✠ II. M. 17; 14. IV. M. 14, 45 I. Sam. 27; 8.

21. Heni, pokrewny szczep Amalekitów (I. Sam. 15; 6. I. 15; 19.) Sędz. 4, 11. II. Król. 8, 12. ~~Kron.~~ II. Kron. 2; 55.) razem z Kileadczykami i 20 000 Efrajczykami przez Tiglat-Pilassera uprowadzeni do niewoli asyryjskiej. (1; 16 a)

22. Chociaż będzie czuł się silnym, to Aszur się pokona, bo nie na drugo. Raszi.

P 23. Asyrję pokona wojsko ~~Rzymskie~~ greckie (macedońskie), potomkowie Jawana I. 10, 4. II. 2, 5, osiadłe na Cyprze ze stolicą Kition, czyli wogóle mieszkańcy wybrzeża morza Śródziemnego, który pokonają Asyrję i inne narody nad Eufratem. Trzecia przepowiednia Bileama jest więc ~~więc~~, że Izrael pokona Moabitów, Edomitów i Amalekitów, jak Asyrja pobije inne narody, ale wreszcie przyjdą mocarstwa zachodnie, jak Grecy i Rzymianie i upokorzą Asyrję.

P 23. Któż zdoła utrzymać się przy życiu, jeżeli B. zatwierdzi zgubny los jego?

Pinchas w nagrodę świętej gorliwości nagrodzony został wieczystem Kapłaństwem. Roz. 26. Ponowne liczenie Izraelitów. Roz. 27. Córki Celofchada, zmarłego bez męskiego potomstwa, otrzymują zapewnienie dziedzictwa po ojcu. Prawo dziedziczenia. Powołanie Jozuego na następcę Mojżesza. Roz. 28. i 29. O ofiarach codziennych, miesięcznych, nowiu, sobotnich i świątecznych.

Rozdział 25.

1. Gdy mieszkał Izrael w Szittim i zaczął lud rozpustnie [illegible] do córek Moabu.

2. Te zaprosiły one lud na ofiarne uczty bóżków swoich i spożył lud i kłaniał się bożkom ich.

3. Przylgnął Izrael do Baal-Peora, więc zapłonął gniew Mój przeciw Izraelowi.

4. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: — Zbierz wszystkich naczelników ludu i powieś ich przed Wiekuistym naprzeciw słońca, a odwróci się żar gniewu Wiekuistego od Izraela.

a cap. 5. I rzekł Mojżesz do sędziów Izraela: — Zabijcie każdy ludzi swoich, którzy przylgnęli do Baal-Peora.

6. I oto jeden, człowiek ze synów Izraela przybył i przyprowadził do braci swych Midjanitkę przed oczyma Mojżesza i przed oczyma całej gromady synów Izraela a ci zapłakali u wejścia do namiotu zgromadzenia.

a cap. 7. Ujrzał to Pinchas, syn Eleazara, syna Aarona, kapłana, wstał z pośród gminy i wziął oszczep do ręki swej;

8. Wszedł za mężem izraelskim do kabiny i przebił oboje, męża izraelskiego i kobietę przez żywot jej. I wstrzymana została klęska od synów Izraela. [illegible] (Patrz obok).

9. Zmarłych w klęsce dwadzieścia i cztery tysiące. [illegible] (Patrz obok).

10. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:

11. Pinchas, syn Eleazara, syna Aarona, kapłana, odwrócił zapalczywość Mój od synów Izraela, umierając się śmiercią Mojem wśród nich, że nie wyginąłem synów Izraela w umiłowaniu Mojem.

V5. Mojż. powołał doraźne sądy dla wyłapienia występków. II M. 18; 21.

P ani miecz, ani przekleństwo wroga (nie) zdołały zniszczyć Izr., ale odstępstwo od B. i jego przykazań sprowadziło na nich klęski. Hirsch.

† Po zwycięstwie nad Lykonem i Ogiem, wzbogaceni w łupy wojenne, spoczywali wygodnie w cieniu rozłożystych drzew. (Mich. 6; 5).

B Wyraz ⊓y ⊓ (przekleństwo) występuje zwykle, gdy mowa o nagannych sprawach ludzi (11; 1. 14; 1. 14; 11. 21; 5. i in.), przy chwalebnych zaś (מצוה). (Określenie „do górek Mosbu" wskazuje, że one to dały powód. (24; 14 i 5. 18. 31; 16), złożyć ofiarę

V 2. Kult ofiarny polegał głównie na wstrętnych i zdrożnych praktykach, poniżających człowieka do rzędu zwierząt.

V= Znane byty bożyszcza Baal Cafon (północny) II. M. 14; 1. Baal Meon (siedzib) 32. 38. Baal Brit (przymierza) Sędz. 8; 33. Baal Zwów (much zgnilizny) Król. II. 1. Król. 10; 1 i t. d.

Instytucji sędziów: 1; 17. III. M. 20; 2. V. M. 1; 15 i 16. Usuwając zbrodniarzy, oczyszcza się i uzdrawia się społeczeństwo.

V5. 14. Pinchas Mojżesz nie ostrzegł (dom rodowych) słowy odważył się dać publicznie ogłoszenia, przez zuchwałe zniewolenie imienia B. dlatego nie ponieważ to do odpowiedzialności sądowej, a wszyscy następnie uczestniczący pochodzili z jego rodu.

15. Ew. był (szczególnie ci, którzy innych Midj. zwiedli do bałwochwalstwa). IV. 31; 8. I. 25; 16. Sotnicy Midj. szczególnie zawinili wśród dostojników Izraela, za co szczególnie Midj. mieli być tępieni.

17. Moabitów mieli ostrzegać (od nich pochodziła później Ruth) V. 2; 9.

18. Podstępów używali za poradą Bil. 31; 16. Siostra w znaczeniu dalszem. I. 31; 25 i 32. Zmarła Kozbi uchodziła za przedstawicielkę wszystkich

F Ze zdarzenia tego wynikły następujące pouczenia: 1) (siostr swych.

12. Zatem powiedz: ~~Dałby~~ Dajż mu przymierze moje pokoju,
13. że będzie dla niego i dla potomstwa jego po nim przymierzem kapłaństwa wiecznego za to, że uniósł się za Boga swego i rozgrzeszył synów Izraela.
14. A imię męża izraelskiego, zabitego, który zabity został z Midjanitką, jest (Zymry, syna Salua, książę domu rodowego Symeona;
15. a imię kobiety zabitej, Midjanitki, Kozbi, córka Sura; naczelnik ludów domu rodowego w Midjanie był on.
16. I przemówił Pan do Mojżesza, mówiąc:
17. Nienawidźcie Midjanitów i pobijcie ich (rozdz. 31), ponieważ oni
18. nienawidzą was podstępami swymi, jakimi podchodzą was w sprawie Peora i w sprawie Kozbi, córki księcia Midjanu, siostry swej, zabitej w dniu klęski dla sprawy Peora.
19. I było po klęsce.

Jozue, r. v. 1. a cap. (akacje); Szittim = dolina na wsch. od m. Martw. w Moabie, 22, 1, 33, 49. Joz. 2, 1 i Joel 4, 18. † Za poradą Bil. (31, 16) starali Moabici się uwikłać przez nowe kobiet do czci Peora, aby w ten sposób ściągnąć na nich gniew Boga. 3. Podstęp nie zawiódł. Od nazwy tego bożka rozwiązłości i dzikich orgij s. j. greckiego Priapa, syna Bachusa i Wenery, pochodzi nazwa góry Kor 23, 28 i miasta Peor V. 3, 29. V Wybuch plagi był jawną karą Boga, jawnie za dnia i w biały dzień grzechu. 4. Winnych ukamienowano w gniewie wiatrami. I Kor. 10, 19, I Mk 21, 23. 6. Midjanici podlegali wówczas Moabitom. Zymry (14) nietylko cudowale przynależał do bałwochwalstwa Peora, ale także zdeprawował cały lud, który przyłączył się wówczas do kłęski. (Wenery, która uprawiali kult Peora, zgnuśniałe obyczaje. I Kol. 4, 3. Nachm. 8. ... w arab. el-kubba, po turec. alcova, kabina, czyli przedział w namiocie). 9. Rozwiązłość i rozpasane zabawy sprowadzą do bałwochwalczych orgij i zgubnego małżeństwa a nawet do haniebnej zarazy (1) Jak zabrały życia 24 tak cudowadziały, jak i nieprzyjaciół (2) Jak Zymry sprowadził klęskę a Pinchas (3) Jak Zymry sprowadził klęskę a Pinchas całył ogół ludu od zguby, tak niektóre jednostki zła powodują zgubę a inne jednostki, wybrane mogą sprowadzić błogosławieństwo i wyzwolenie całego ludu z nieszczęścia! Ps. S. 11, 11 i 16, 29. Herod. (I Mch. 26: 14.
11. Za gorliwość w obronie czystości wiary, przykładem własne życie narażał. III 20, 5.
12. otrzymuje zapewnienie trwałego pokoju i powodzenia w życiu. I Ch. 6, 48. III Mch. 26, 42.
13. Walczył w imię Boga swego, któremu oddany był całem życiem swojem, i wiecznego [illegible] (Kazi. Kron. I. 5, 39–41.

Rozdział XXX. 26.

1. I rzekł Wielmożny do Mojżesza i do Elazara, syna Arona, kapłana, rzekłszy:

2. Zbiorzcie proch (głowy) całej gminy synów Izraela od wieku dwudziestu lat i wyżej według domów ich rodowych, wszystkich wstępujących do zastępów w Izraelu.

3. I przemówił Mojżesz i Elazar, kapłan, do nich na stepach Moabu nad Jordanem tuż Jerycha, rzekłszy:

4. Od wieku dwudziestu lat i wyżej, jak przykazał Wielmożny Mojżeszowi i synom Izraela, którzy wyszli z kraju Micraim.

a cap. 5. Ruben, pierworodny Izraela; synowie Rubena: Chanoch, rodzina Chanochidów; od Fallua, rodzina Fallucidów;

6. Od Checrona, rodzina Checronidów; od Karmego – rodzina Karmidów.

7. To są rodziny Rubenidów; a było przeglądanych czterdzieści i trzy tysiące i siedemset i trzydzieści.

8. A synowie Fallua – Eliab;

9. A synowie Eliaba: Nemud i Datan i Abiram; to jest Datan i Abiram, powołani do gminy, którzy a buntowali przeciw Mojżeszowi i przeciw Aronowi w zgrai Koracha, gdy buntowali przeciw Wielmożnemu.

10. I rozwarła ziemia paszczę swą i pochłonęła ich i Koracha, gdy zmarła zgraja, gdy ogień pochłonął dwustupięćdziesięciu ludzi, którzy dali się przestrodze.

11. Ale synowie Koracha nie zmarli.

a cap. 12. Synowie Symeona według rodzin ich: od Nemuela rodzina Nemuelidów, od Jamina rodzina Jaminidów, od Jakina rodzina Jakinidów.

13. Od Zeracha - rodzina Zerachidów, od Szaula - rodzina Szaulidów.
14. Te są rodziny Szymeonidów: dwadzieścia i dwa tysiące i dwieście.
a cap. 15. Synowie Gada według rodzin ich: od Cefona - rodzina Cefonidów, od Chaggia - rodzina Chaggijadów, od Szunia - rodzina Szunidów;
16. Od Ozniasza - rodzina Oznidów, od Erla - rodzina Erlidów;
17. Od Arioda rodzina Arodów, od Arelia - rodzina Arelidów.
18. Te są rodziny synów Gada podług przeglądanych ich: czterdzieści tysięcy i pięćset.
a cap. 19. Synowie Jehudy: Er i Onan, a umarli Er i Onan w kraju Kanaan.
20. A byli synowie Jehudy podług rodzin ich: od Szeli - rodzina Szelidów, od Pereca - rodzina Perecydów, od Zeracha - rodzina Zerachidów;
21. A byli synowie Pereca: - od Chesrona rodzina Chesronidów, od Chamula, rodzina Chamulidów.
22. Te są rodziny Jehudy podług przeglądanych ich: siedmdziesiąt sześć tysięcy i pięćset.
a cap. 23. Synowie Issachara podług rodzin ich: od Toli - rodzina Tolidów, od Puwy - rodzina Puwidów;
24. Od Jasuba - rodzina Jasubidów, od Szymrona rodzina Szymronidów.
25. Te są rodziny Issachara podług przeglądanych ich: sześćdziesiąt i cztery tysiące trzy sta.
a cap. 26. Synowie Zebuluna podług rodzin ich: od Sereda - rodzina Seredów, od Elona - rodzina Elonidów, od Jachleela rodzina Jachleelidów.
27. Te są rodziny Zebulunidów podług przeglądanych ich: sześćdziesiąt tysięcy pięć set.

28. Synowie Józefa podług rodzin ich: Menasze i Efraim.

29. Synowie Menaszy: od Machira - rodzina Machirytów, a Machir zrodził Gileada; od Gileada - rodzina Gileadytów.

30. Ci są synowie Gileada: od Jezera - rodzina Jezerytów, od Chelka - rodzina Cholkitów;

31. Od Asriela - rodzina Asrielitów, a od Szechema - rodzina Szechemitów;

32. Szemida rodzina Szemidaitów, a od Chefer - rodzina Cheferytów.

33. A Celafchad, syn Chefera, nie miał synów tylko córki, a imiona córek Celafchada: - Machla i Noa, Chagla, Milka i Tirsa.

34. Te są rodziny Menaszy i przeglądanych ich: pięćdziesiąt dwa tysiące siedmset.

a cap. 35. Ci są synowie Efraima podług rodzin ich: od Szutelacha - rodzina Szutelachitów, od Bechera - rodzina Bachitów, od Tachana - rodzina Tachanitów.

36. A ci są synowie Szutalacha: od Erana - rodzina Eranitów.

37. Te są rodziny synów Efraima podług przeglądanych ich: trzydzieści dwa tysiące pięć set. Ci są synowie Józefa podług rodzin ich.

a cap. 38. Synowie Benjamina podług rodzin ich: od Beli - rodzina Belitów, od Asbela - rodzina Asbelitów, od Achirama - rodzina Achiramitów;

39. Od Szefufama - rodzina Szefufamitów, od Chufama - rodzina Chufamitów.

40. A byli synowie Beli: Ard i Naaman - rodzina Arditów, od Naamana - rodzina Naamitów.

41. Ci są synowie Benjamina podług rodzin ich i przeglądanych ich: czterdzieści pięć tysięcy i sześć set.

a cap. 42. Ci są synowie Dana podług rodzin ich: od Szuchama - rodzina Szuchamitów.
Te są rodziny Dana podług rodzin ich.

43. Wszystkich rodzin Szuchamitów podług przeglądanych ich: sześćdziesiąt cztery tysiące i cztery sta.

a cap. 44. Synowie Aszera podług rodzin ich: od Jimny - rodzina Jimnidów, od Iszwy - rodzina Iszwidów, od Beryi - rodzina Beryidów.

45. Od synów Beryi: od Chabera - rodzina Chabrydów, od Malkiela - rodzina Malkielidów.

46. A imię córki Aszera: Sarach.

47. Te są rodziny synów Aszera podług przeglądanych ich: pięćdziesiąt trzy tysiące (sta) czterdzieści.

a cap. 48. Synowie Naftalego podług rodzin ich: od Jackeela - rodzina Jackeelidów, od Guna - rodzina Gunidów;

49. Od Jecera - rodzina Jizridów, od Szillema - rodzina Szillemidów.

50. Te są rodziny Naftalego podług rodzin ich i przeglądanych ich: czterdzieści pięć tysięcy (sta) cztery sta.

51. Ci są przeglądani synów Izraela: sześć set (dzieścia) tysięcy i trzydzieści siedmset i trzy.

a cap. 52. I przemówił Hashem do Mojżesza, rzekłszy:

53. Aby dla tych rozdzielona będzie ziemia w dziedzictwo podług liczby imion ich.

54. Licznym dasz większe dziedzictwo a pomniejszym uszczuplisz dziedzictwo jego; każdemu w stosunku do przeglądanych jego danej będzie dziedzictwo jego.

55. Tylko przez los rozdzielona niech będzie ziemia, podług imion szczepów ojców ich odziedziczą.

56. Na wyrok losu rozdzielona będzie dziedzictwo jego każdego (czy) liczniejszym (Atym) pomniejszym.

a cap. 57. A ci są przeglądani Lewitów podług rodzin ich: od Gerszona - rodzina Gerszonidów, od Kehata - rodzina Kehatydów, od Merarego - rodzina Merarydów.

58. Te są rodziny Lewity: rodzina Libnidów, rodzina Chebronidów, rodzina Machlidów, rodzina Muszydów, rodzina Korachidów. A Kehat urodził Amrama.

59. A imię żony Amrama: Jochebed, córka Lewiego, którą urodziła Lewiemu w Micraim. A urodziła Amramowi Aarona i Mojżesza i Miryam, siostrę ich.

60. I urodzili się Aronowi: Nadab i Abihu, Elazar i Itamar.

xx Właściwymi spadkobiercami dziedzictwa byli ci bezpośredni potomkowie, którzy weszli z Egiptu, mając wtedy ponad 20 lat. Skoro ci wymarli na pustyni, to młodsze pokolenie, które miało ponad 20 lat przy wejściu do kraju, otrzymało z pierwotnego działu, przypadłego dawnemu pokoleniu, tylko stosunkowo do ilości pierwotnych spadkobierców rzecz przynależną. P. Jonatan. II. M. 6; 8. IV. M. 14; 31. V. M. 21; 17.

(i w stosunku do właściwości i wydajności gruntów.

† Dokładny przegląd poszczególnych członków każdego rodu wskazuje, że zbo, rzenie rozpustne było tylko przygodne i przejściowe, skoro znane były poszcze, gólne prawa pokrewieństwa rodzin i plemion.

2. Każda jednostka była wymieniona podług domu rodowego, familji i po, kolenia dla stwierdzenia czystości pochodzenia rodzinnego. Przy tej czynno, ści obecni Kapł. i Elaz. funkcjonowali naczelnicy, tysiączny, setnicy i dziesięt, nicy.

Niektóre pokolenia rozgałęziały się w liczne pochodne rody i plemiona.

P U Judy, Efraima i Benjamina także wnukowie stanowią osobne rodzaja u Menaszego prawnukowie. Wyliczanie poszczególnych rodów nie zależało od liczby członków, bo n. p. z pokolenia Benjam. wymieniono 7 rodów przy ogólnej licz, bie 45000 ludności, a z pokolenia Dana 1 ród przy liczbie 64.000 osób. Nachm.

‡9. Uczestnicy buntu Koracha nie są wymienieni i dlatego wspomniano zakazanie Datana i Abirona. Nachm.

V Wyraz OJ = znak osobliwy, czyli cud

<< ponieważ jeden z książąt i wielu innych z tego rodu zgrzeszyło rozpustą.

V 34. Pokolenia (Menasze) i (35) Efraim wzmogły się mimo ubytku z powodu naturalnej śmierci na pustyni, ponieważ nie uczestniczyły ani w buncie Koracha, ani w rozpuście na czele Peora.

>> Przy podziale otrzymało więcej każde pokolenie, wśród nich każda rodzina, a wśród tych każdy ponad 20 lat mający mężczyzna swój własny dział ziemi.

54. Stosownie do ilości dorosłych (mężczyzn ponad 20 lat) przydzielono obszary gruntów rodzinie

55. Przydział ma nastąpić nie według porozumienia lub uznania zwierzchności, ale tylko według losu, oznaczonego wyrokiem „Urim i Tumim" Baba Batra. 112 a

xx

61. Aż umarli Nadab i Abihu, gdy przynieśli ogień obcy przed oblicze Wiekuistego.

62. I było przeglądanych dwadzieścia trzy tysiące, wszystkich mężczyzn od wieku miesiąca i wyżej, lecz nie zostali przeglądani wśród synów Izraela, gdyż nie dano im dziedzictwa wśród synów Izraela.

63. Ci są przeglądani przez Mojżesza i Eleazara, kapłana, którzy przeglądali synów Izraela na stepach Moabu nad Jordanem (koło) Jerycha.

64. A między tymi nie było żadnego z przeglądanych przez Mojżesza i Aarona, kapłana, którzy przeglądali synów Izraela na pustyni Synaj.

65. Gdyż Wiekuisty o nich powiedział: Śmiercią wymrą na pustyni! I nie pozostał z nich nikt, oprócz Kaleba, syna Jefunnego, i Jozuego, syna Nuna.

(następuje ciąg dalszy pogodowej historii ludu i klęsce zarazy i straceniu większej ilości przeglądanych) Ponowny spis ma być podstawą do podziału Palestyny 52–56. F

4. Jak I. 30; 14.

5. Do imienia każdego pokolenia przytoczona są litery ה jako słóż imienia Wiek. mianowicie ה na początku a י na końcu, tylko nie przy יוסף, gdyż litery te mieszczą się w samem imieniu, dla zaznaczenia, że wszystkie pokolenia są potomkami ojców, którzy byli pod opieką Wiekuistego. Ps. 122, 4. Rzecz. I. 46, 9, II. 6, 14, I. Kron. 5, 3. P

7. Liczba ogólna z 2790 mniej, niż IV. 1; 21 z powodu zarazy i buntu Koracha,

9. 10. Jako znak cudowny dla przestrogi, aby nikt nie odważył się buntować przeciw kapłaństwu IV. 17; 5

11. Synowie Koracha nie zginęli z ... 16; 32 i 26: 58.

14. Pokolenie Szymona powiększe utraty 2; 13. i 26; 14.

38. Z rodziny Benjamina wyginęło 5 rodzin i spełniła się przepowiednia Rachelj, która nazwała tego syna „bolesny", a Rodz. 20 znowu spełniła ich klątwa, dla

53. „Na tych" wyliczonych rodzin, bez Lewitów, wymierzono działy, ani tych, którzy przed

54. wejściem do kraju jeszcze dożyli 20 lat. Rzecz. >>

55. Jak 1; 49, 18; 20 i 26; 62

56. Los miał tylko wymierzyć okolicę, gdzie pokolenie miało otrzymać swój dział a wymiar jego miał obowiązać się do liczby osób wzgl. rodzin. Abarb.

65. Wymarłe na pustyni nie odnosi się do Lewitów, gdyż n.p. Eleazar i Pinchas jeszcze żyli. Nachm.

Rozdział ~~XXVII~~ 27.

1. I przystąpiły córki Salfaada, syna Chefera, syna Galeada, syna Machira, syna Manassesa, z rodzin Manassesa syna Józefa a te były imiona córek jego: Machla, Noa i Chegla i Milka i Tyrca;

2. i stanęły przed Mojżeszem i przed Eleazarem, kapłanem, i przed książętami, stanęły u wejścia do namiotu zgromadzenia, powiedziały mówiąc: -

3. Ojciec nasz umarł na puszczy a on nie był wśród zgromadzenia, które zbuntowali się przeciw Wiekuistemu w zgromadzeniu Koracha, lecz z powodu swego grzechu umarł, a synów nie miał.

4. Czemuż zaginąć ma imię ojca naszego z pośród rodziny swej, dlatego że nie miał syna? Dajcie nam posiadłość wśród braci ojca naszego.

5. I przedstawił Mojżesz sprawę ich przed Wiekuistego.

a cap. 6. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza, mówiąc:

7. Słusznie córki Salfaada mówiły; dać dasz im własność w dziedzictwo wśród braci ojca ich i przeniesiesz dziedzictwo ojca ich na nie.

8. A do synów Izraela przemów, mówiąc: - Gdyby umarł, a syna nie miał, tedy przejdzie dziedzictwo jego na córkę jego;

9. a jeśli nie miał córki, tedy oddacie dziedzictwo jego braciom jego;

10. a jeśli nie miał braci, tedy oddacie dziedzictwo jego braciom ojca jego;

11. a jeśli nie miał braci ojciec jego, tedy oddacie dziedzictwo jego pozostałemu krewnemu jego z rodziny jego, aby dziedziczył je. I będzie to dla synów Izraela prawem sądu, jak rozkazał Wiekuisty Mojżeszowi.

a cap. 12. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: - Wstąp na górę Abarim tę i zobacz kraj, który oddałem synom Izraela.

13. A gdy obejrzysz Ją, przyłączony będziesz do ludu twego także tak, jak 111.
przyłączony zostałt Aron, brat twój.
14. Ponieważ oporni rozkazowi m, Kamburza
przeciwstawiliście się polecaniu Mojemu na pustyni Syn przy Kadesz.
swarach
Kadesz gminy, aby uświęcić Mnie przy wodach w oczach ich; są to wody
Kadesz w Kadesz na pustyni Syn.
15. I rzekł Mojżesz do Wiekuistego, mówiąc:
a cap.
16. Niech ustanowi Wiekuisty, Bóg duchów wszelkiego ciała, męża nad gminą,
17. Który wyjdzie przed nich i który przybywanie przed nich, który wyprowadzi ich i
Wiekuistego owce, które nie mają
który przywiedzie ich, i niech nie będzie gmina Jahwy jak pasterza.
18. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza: - Weź sobie Jehoszuego, syna Nuna, męża, w któ-
ry duch jest i włóż ręke twą na niego,
19. I postaw go przed Elazara, kapłana, i przed całą gminą i rozkaż mu
przed mi
oczach ich.
20. I złóż z godności twojej na niego, aby słuchała (go) cała gmina
Izraela.
21. I przed Elazarem, kapłanem, stanie i zapyta go o sąd „Urim"
przed Wiekuistym; Według wyrzeczenia jego i według wyrzeczenia jego
przybędą, on i wszystka cała Izraela z nim i cała gmina.
22. I uczynił Mojżesz, jak rozkazał Wiekuisty jemu i wziął Jehoszuego i posta-
wił go przed Elazara, kapłana, i przed całą gminą;
23. I położył ręce swe na niego i przykazał mu, jak powiedział Wiekuisty
za pośrednictwem Mojżesza.

P Sprawę (spadkową) przedłożyły spokojnie, szczerowo, bez goryczy lub niezadowolenia do rozsądzenia. Mogły tu swobodnie, ponieważ ojciec ich nie należał do wichrzycieli ani buntowników a umarł śmiercią naturalną.

V Prosiły tylko o (przyznanie) sprawnie przynależnego dziedzictwa zmarłemu ojcu, aby nie uszczuplić mienia pozostałej rodziny. III.M. 25; 46.

F ☆.

wiekа bez mrzkiego potomstwa. V.M. 21, 15 i nast.

(do celu swego ziemskiego powołania;

F Słowo Mojż. doprowadzić lud do granic kraju, B. zezwala mu na oglądanie ziemi Obiecanej, co było najgorętszem jego życzeniem a co nastąpiło dopiero ☆

<< Zamiast uświęcić imię B. wobec ludu, okazali się Mojż. i Ar. opornymi, zato nie spełniły się ich najgorętsze pragnienia wejścia do ziemi Obiecanej. II.M. 17; 1–7.

V 15. Spokojnie przyjmując wyrok B., ale ze względu na dobro ludu Mojż. odważył się prosić B. o wyznaczenie (godziny) zbawienia.

≠ „Wzrok ode mnie wniką duch w ciało, boć ja stworzę dusze." Jer. 57; 16.
R. Eliezer objaśnia: Dopóki (duch) istnieje w człowieku, (ciało) tak długo jest on w mocy B. Po śmierci (ciała) powraca (duch) do Stwórcy i kładzie wszelkiego czynu.

b Który wyjdzie i przyjdzie" oznacza (orjentowanie się we) wszelkich sprawach, dotyczących ludu. I. Król. 3; 7. i 9. Joz. 14; 11.

∃ „Godność" = siła działania i potęga wpływu osobistego. II.M. 7; 16. Jer. 1; 19.

= nie według własnego zapatrywania, ale według słów B. 25; 6 i 7. III.M. 4; 13.

Rozdz. 27. W razie braku męskiego potomstwa prawo spadkowe przechodzi na córki, a w braku tychże na najbliższych krewnych tego samego rodu, a lenie może przypaść innemu pokoleniu. 36; 7, Joz. 17; 3
1. Córki te były wymienione już 26; 33. Rashi sądzi, że rodowód ich aż do Józefa wskazuje na ich szczególne cnoty i zalety, które przeszły od Józefa na dalsze pokolenia tak, jak nieraz wady i przestępstwa przechodzą się na następne rody.
2. Ważne sprawy sądzili przedstawiciele władzy (w imieniu Boga) przed przybyciem.
3. R. Szymon sądzi, że był on między tymi, którzy występowali [illegible] na górę. 14; 44.
4. Bóg zamiar pójścia za kogoś z tego samego pokolenia, mógł dziecioni przekazać imię ojca. I. Kron. 2; 34.
7. Bóg przyznaje słuszność żądaniu córek, co stwierdza ich poprzednie zdanie względności. W wyjaśnieniu [illegible] upatruje Rashi, że należało im się dziedzictwo podwójne: jako głowie rodziny, zarówno, jak każdemu innemu, i jako pierworodnemu.
8. „Przejdzie", gdyż zostało za pośrednictwem córki z jednego rodu do innego rodu. Ust. 8–11 zawierają dokładne określenie prawa spadkowego w razie śmierci ojca.
11. Tylko na krewnych z linii ojca przejść może ono z linii matki.
12. Góry Nebo był jeden z wyższych wyniosłości gór Abarim w kraju Moab. 21; 11 i 33; 47, V. Mż. 32; 49 i 34; 1. F.
14. Te [illegible] wody", przy których Izraelici zgrzeszyli. ∠
16. Mojżesz daje przykład bezwzględnego oddania się sprawom ludu, [illegible] nawet przed samą śmiercią, błaga Pana, (jako Stwórca duchów) o opiekę i to męża, obdarzonego duchem bogobojności, wiedzy, rozumu i dzielności. 16, 22, VM. 31; 2; Joz. 14; 11. I. Kron. 11; 2.
17. Błaga o następcę, któryby wszędzie występował mieszkańców i ostrożnie a nie przez wystrzeliwo. (aby mógł prowadzić dzieło zaopatrzenia ludu przez niego rozpoczęte).
18. Weź sobie" według własnego wyboru, którego znasz dokładnie, który od młodzieńczych lat wyróżniał się wyróżnieniu władzami ducha t. j. mądrością i odwagą. VM. 41; 38. III. M. 17; 43; 9. Złóż rękę twą" na znak błogosławieństwa i przeniesienia na niego władzy twojej.
19. Ustanowić go ma w urzędzie jawnie, publicznie, aby nikt nie odważył się wyrazić bezpodstawności co do jego (urzędowego i prawomocnego) II. M. 6; 1; VM. 3; 28. I. Sam. 29; 30. II. Sam. 7; 11.
20. Rashi zwraca uwagę, że Mojżesz miał zdać na Jozuego tylko część swej godności i czyni porównanie, że odblask świetności Mojżesza można porównać do blasku słońca w świetności Jozuego do blasku księżyca.
21. W każdej sprawie trudnej i ważnej ma zatięgnąć zdania i rady według przepisów prawa i nakazów Boga, które zatwierdzi na Sinaju najwyższa rada, czyli Wielki Synod. II. 28; 30. I. Sam. 22; 10. (23; 2; 28; 6. 30; 8 i in.) Mojżesz zwracał się wprost do Boga, a Jozue tylko za pośrednictwem arcykapłana rozdawał przepisy otrzymane.
23. Mojżesz ochotnie błogosławił Jozuego i z zadowoleniem, o czem świadczy fakt, że Bóg kazał mu złożyć rękę (jedną) 18, a on złożył obie ręce. Oddanie władzy Jozuemu nastąpiło już przed śmiercią (Mojżesza) V. M. 31; 7.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, wołając:
2. Rzekł: dziecię Izraela i powiedz im: – Ofiary mojej, chleba mojego na opiorę ~~całopa~~ lenie, woni ~~przyjemnej~~ mojej dla mnie przestrzegajcie, aby przynosić mi w czasie swoim.
3. I powiedz im: – Ta jest opiora, która przyniesiecie dla Wiekuistego: jagnięta roczne ~~dwa~~ ~~lata~~ czyste, dwoje na dzień, jako całopalenie ~~ustawiczne~~.
4. Jagnię jedno sprawisz z rana a jagnię drugie sprawisz między wieczorami.
5. I dziesiątą efy przedniej mąki na śniedną, zaczyniona oliwą wytłoczoną, czwartą hinu.
6. Całopalenie ustawiczne, spełniane na górze Synaj na woń miłą, ofiara ogniowa Wiekuistego.
7. A jako zalewkę – czwartą hinu do jagnięcia jednego, ~~w Świątyni~~ wylejesz zalewkę napoju odurzającego dla Wiekuistego.
8. A jagnię drugie sprawisz między wieczorami; jak śniedną, z rana, i jak zalewkę jej sprawisz ogniową na woń miłą, dla Wiekuistego.

z rozdz. 9. A w dniu soboty dwoje jagniąt z wielkiego rocznego, czystych, i dwie dziesiąte mąki przedniej jako śniedną, zaczynioną oliwą i zalewkę jej.
10. Całopalenie sobotnie (każdej soboty) oprócz całopalenia ustawicznego i zalewki jego.

z rozdz. 11. A na początki miesięcy waszych przyniesiecie całopalenie dla Wiekuistego byków dwa młode z bydła i barana jednego, owce wielkie roczne siedem czystych;
12. I trzy dziesiąte mąki przedniej na śniedną, zaczynioną z oliwą, do każdego byka;
i dwie dziesiąte przedniej mąki na śniedną, zaczynioną z oliwą, do barana jednego;
13. I po dziesiątej przedniej mąki na śniedną, zaczynioną z oliwą, dla jagnięcia jednego, całopalenie woni miłej dla Wiekuistego.

14. A zalewki ich: pół hinu niech będzie dla byka a trzecia część hinu dla barana i czwarta część hinu dla jagnięcia wina. To będzie całopalenie z miesiąc w miesiąc podług miejscy roku.

15. I kozła ze stada jednego na zagrzeszną dla Pana oprócz całopalenia ustawicznego spełnione się będzie z zalewką jego.

a cap. 16. A w miesiącu pierwszym, w czternastym dniu miesiąca, Pesach dla Pańskiego.

17. A w piętnastym dniu miesiąca tego - uroczystość, przaśniki siedem dni jedzone będą.

18. W dniu pierwszym zwołanie święte, żadnej pracy służebnej nie wykonacie.

19. I złożycie ofiarę ognistą całopalenie dla Pańskiego, byki z młodego bydła dwa i barana jednego i siedem jagniąt w wieku rocznym, zdrowe niech będą u was.

20. I ofiara ich mączna, z oliwą, trzy dziesiąte do byka i dwie dziesiąte do barana dodacie.

21. Po dziesiątej dodacie na jagnię jedno z siedmiu jagniąt.

22. I kozła zagrzesznego jednego dla rozgrzeszenia was.

23. Oprócz całopalenia z rana, które na całopalenie ustawiczne, uczynicie.

24. Tak uczynicie codzień przez siedem dni, chleb ofiarny ognisty, na woń miłą, dla Pańskiego; ponad całopalenie ustawiczne ma być spełnione i zalewka jego.

25. A w dniu siódmym zwołanie święte niech będzie u was; żadnej pracy służebnej nie wykonacie.

a cap. 26. A w dniu pierwocin, gdy złożycie śniedną nową dla Pańskiego w święto Tygodni wasze - zwołanie święte będzie wam, żadnej pracy służebnej nie wykonacie.

27. I złożycie całopalenie na woń miłą, dla Pańskiego, byki z młodego bydła dwa, barana jednego, siedem jagniąt w wieku rocznym.

L Jech. ~~Ezech.~~ nazywa ołtarz „Górą Bożą" a tu zwany „górą Synaj", ofiarami przypominające ślubowanie „spełniny i usłuchamy"

L Spełnienie świętych obowiązków z zadowoleniem stanowi najwyższą szczęśliwość człowieka.

V 9. Ofiara sobotnia różni się od codziennej tem, że składa się z dwóch jagniąt i z dwóch dziesiątych mąki dla zaznaczenia, że zakaz pracy w tym dniu dla zdobycia pokarmów i dobrobytu nie wywołuje niechęci do składania ofiar, ale że wywołuje uczucie radości i uszczęśliwienia. Hirsch. III. M. 23; 13. Jer. 58; 13. (II. M. 29; 4. 14. i 19.)

10. Nacisk na wyodrębnienie każdej soboty bez przerwy podwójnemi ofiarami na takie odróżnienie dnia tego uświęconego dla wszystkich od dni powszednich, przeznaczonych do pracy

P Jak tęcza ustanowiona została na znak przymierza trwałego istnienia świata dla ludzkości, tak ~~data~~ odnawiania się ~~poświęcenia~~ Krzyża ma być symbolem naszego ustawicznego odnawiania się do czystych dążeń i jasnego życia, wyzwolenia się z błędów moralnych, socjalnych i fizycznych, ~~ważnowane~~ dążenie do podźwignienia się przy pomocy B. i jego przykazań do ideału etyki rodzinnej i zbawienia duszy. Hirsch. II. M. 12; 2. III. M. 23; 18.

B 14. Składanie ofiar miesięcznych jest nazwane obowiązkiem, więc nie może być odwołane lub zaniechane.

15. Ofiara zagrzeszna stwierdza przekonanie, że B. w miłosierdziu łaski i miłości przebaczy i odpuszcza popełnione winy z nieświadomości lub lekkomyślności, o ile człowiek jako najdoskonalsza istota na ziemi z własnej i dobrowolnej woli do (z niechcenia) unikać tego. Hirsch.

28. A za śniedaną ich: (przednią) zaczyniony z oliwą, trzy dziesiąte (bytk. 115.
jednego, dwie dziesiąta na barana jednego;

29. Po dziesiątej na jagnię jedno z siedmiu jagniąt;

30. Koza (z trzody) jednego dla zagrzeszenia was;

31. Oprócz całopalenia ustawicznego i śniedanej jego ofiarnicę; czyste mają być bydła u was, i zalewki do nich.

Rozdz. 8. 1. Raszi zauważa, iż rozdział ten jest niejako odpowiedzią na prośby Mojż., który w poprzednim rozdziale błaga Boga o ustanowienie przywódcy dla ludu, na co B. odpowiada ustanowieniem przepisów ofiarowania obrzędków i ofiar, jako dowód pamięci zależności od B. (Wk 3; 16. i 23; 7.) V 2. Rozd. 5; 2. (IV.M. 29; 28. i nast. II.M. 1; 2. i 3; 11. I.M. 18; 8. 29; 2. (Wk 10.)

V 2. 3. Wzniosłe są ofiary codzienne 3-8, tygodniowe t.j. sobotnie 9 i 16, (Wk 10.) miesięczne 11-15. i doroczne t.j. świąteczne 16-31 i rozd. 29.

4. Przepis co do ofiar stałych codziennych. II. 29; 30

V 5. 6. Jak (Wk 29; 38 i) II. 29; 6. V 5. III.M. 16; 36 i 29; 40.

7. Wino wyprawne a nie wtrode. "Na wylanie" t.j. na stołach.

8. II. 29; 41. V 38 i

V 9. 10. 11. Nowie miesięcy i uroczyste święta podawano do wiadomości za pomocą ognii, palonych na górze Oliwnej. Gdy później Samarytanie przez nasłania wprowadzali w błąd Izraelitów, wtedy zawiadomiano Izraelitów w kraju za pośrednictwem wysłańców. Jez. 1; 13. Jerem. 45; 17. Ezra 3; 5. Nech. 10; 34.

12. Jak. 15; 9. (światło wyzwolenia fizycznego i duchowego z jarzma niewoli i udręki,

B 14. 16. Jak III.M. 23; 40. Cesarz (poświęcony) do wolności i wolności osobistej i społecznej. >>

19. Raszi, powołując się na R. Mojż. Hadarszana, sądzi, że ofiara z bydła przypomina, jak Abraham pobiegł, aby z bydła wybrać najlepsze dla ugoszczenia dwóch nieznajomych. I. 18; 7. Ofiara z barana przypomina ofiarę Izaaka I. 22; 13. a ofiara z jagnięt przypomina Jakóba, który oddzielał jagnięta I. 30; 40.

‡ 25. 26. Jak III.M. 23; 15. Jeżeli swoje tygodnie wyzwolenia i samodzielności liczyć będziecie z radosnością, z uczuciem i z wdzięcznością, wtedy złożycie B. ofiary ze swej pracy i z plonów swego k. d. t.

31. Jeżeli wszystkie ofiary, będące symbolem walczyć będą i zwrócą się wobec B., będą czyste, drzewa wzorowe i nieskazitelne, wtedy „Jahon B. nieskazitelny błogosławieństwem dany. (wam) III.M. 1; 3.

>> II.M. 12; 3-14 i 27. III.M. 22; 19 i nast. 23; 5.

‡ 25. W siódmym dniu święta należy skupić wszystkie myśli i zamiary, przestawione w sercu i umyśle w ciągu dni (Wk) oczyszczenia, aby je w czyn wprowadzić. II.M. 12; 16.

Rozdział ~~XXIII~~ 29.

1. A w miesiącu siódmym, w pierwszym (dniu) miesiąca wy zwołanie święte będzie wam, żadnej pracy służebnej nie wykonacie; dniem surmy będzie wam.

2. I spełnicie całopalenie na woń mitą Wiekuistemu, mu byka z młodego byka jednego, barana jednego, jagniąt w wieku rocznym siedem, czystych, bez skazy.

3. A ofiara ich, mąka przedniа, zaczyniona oliwą, trzy dziesiąte na byka, dwie dziesiąte na barana;

4. a dziesiąta jedna na jagnię jedno, dla siedmiu jagniąt;

5. i kozła z przody jednego zagrzeszenia dla rozgrzeszenia was.

6. Oprócz całopalenia nowiu i ofiary jego oraz całopalenia wiecznego i ofiary jego i zalewki ich, jego podług przepisu ich, na woń mitą, ofiara ognia to Wiekuistemu.

7. A w dziesiątym (dniu) miesiąca siódmego będzie wam święte wy zwołanie, uciążliwie będzie wam; udręczycie dusze wasze; żadnej pracy nie wykonacie.

8. I przyniesiecie całopalenie Wiekuistemu na woń mitą, byka z młodego byka jednego, barana jednego, jagniąt w wieku rocznym siedem; doskonałe będą wam.

9. A ofiara ich, mąka przednia, zaczyniona z oliwą, trzy dziesiąte na byka, dwie dziesiąte na barana jednego;

10. a dziesiąta jedna na jagnię jedno, z siedmiu jagniąt;

11. kozła jednego na zagrzeszenie, oprócz zagrzeszenia odpuszczenia i całopalenia wiecznego i ofiary jej i zalewki ich.

a cap. 12. A w piętnastym dniu miesiąca siódmego powołanie świąteczne będzie dla was, żadnej pracy służebnej nie czynicie i święcić będziecie uroczyście Wiekuistego siedem dni,

13. I przyniesiecie jako całopalenie ogniowe na miłą woń Wiekuistemu, byków trzynastu z młodych bydląt dwanaście, baranów dwa, jagniąt rocznych czternaście; bez wady mają być.

14. I śniedne ich: mączne, zaczynione z oliwą, trzy dziesiąte na jednego byka trzynastu byków, dwie dziesiąte na barana jednego z dwóch baranów;

15. I po dziesiątej na jagnię jedno, z czternastu jagniąt;

16. I kozła jednego zagrzesznego, oprócz całopalenia wiecznego i śniednego jego i zalewku jego.

a cap. 17. A w dniu drugim byków młodych bydląt dwanaście, baranów dwa, jagniąt rocznych czternaście, bez wady;

18. I śniedne ich i zalewki ich do byków, do baranów i do jagniąt, według liczby ich, podług przepisu;

19. I kozła jednego na zagrzeszną oprócz całopalnej wiecznej i śniednej jej i zalewek ich.

a cap. 20. A w dniu trzecim byków dwanaście, baranów dwa, jagniąt rocznych czternaście, bez wady;

21. I śniedne ich i zalewki ich do byków, do baranów i do jagniąt według liczby ich, podług przepisu;

22. I kozła zagrzesznego jednego oprócz całopalnej wiecznej i śniednej jej i zalewki jej.

a cap. 23. A w dniu czwartym byków dziesięć, baranów dwa, jagniąt rocznych czternaście, bez wady;

24. Śniedzę ich i zalewki ich dla ~~cielców~~ byków, do baranów i do jagniąt według liczby ich, podług przepisu;

25. Skórka z wołu jednego zagrzesznego, oprócz całopalnej wieczystej, śniedzą jej i zalewką jej.

a cap. 26. A w dniu piątym byków dziewięć, baranów dwa, jagniąt ~~roczn~~ roczne ~~niewadliwych~~ czternaście, ~~szczere~~;

27. Śniedzę ich i zalewki ich do byków, do baranów i do jagniąt według liczby ich i podług przepisu;

28. Skórka zagrzesznego jednego oprócz całopalnej wieczystej, i śniedzą jej i zalewką jej.

a cap. 29. A w dniu szóstym byków ~~cielców~~ ośm, baranów dwa, jagniąt ~~w wieku~~ rocznych ~~niewadliwych~~ czternaście, ~~szczere~~;

30. Śniedzę ich i zalewki ich do byków, do baranów i do jagniąt według liczby ich, podług przepisu;

31. Skórka zagrzesznego jednego, oprócz całopalnej wieczystej, śniedzą jej (i zalewką jej.)

a cap. 32. A w dniu siódmym byków ~~cielców~~ siedm, baranów dwa, jagniąt w wieku rocznym ~~niewadliwych~~ czternaście, ~~szczere~~;

33. Śniedzę ich i zalewki ich do byków, do baranów i do jagniąt według liczby ich, podług przepisu ich;

34. Skórka zagrzesznego jednego oprócz całopalnej wieczystej, śniedzą jej i zalewką jej.

a cap. 35. W dniu ósmym uroczystość będzie ~~dla was~~ wam zgromadzenie, prawa ~~żadnej~~ żadnej służebnej nie ~~czynicie~~.

36. I przyniesiecie na całopalenie ofiarę ~~ognistą~~ na wonność miłą Panu, byka ~~młodego~~ jednego, barana jednego, jagniąt ~~w wieku~~ rocznych siedm, ~~niewadliwych~~;

37. Śniedzę ich i zalewki ich do byków, do baranów i do jagniąt według liczby ich, podług przepisu;

F W dniu tego święta mamy rozpamiętywać i rozważać w sumieniu nasze czyny z roku ubiegłego, czy zgodne były z naszym powołaniem a z naszymi obowiązkami religijnymi, humanitarnymi i społecznymi, a także aby uszlachetnić i udoskonalić nasze życie duchowne. Święcie w surmy ma pobudzić nasze sumienie do szczerej kontemplacji. (Zd.5.) 28; 23.

P Zarozumiałość, duma, pycha i samouwielbianie się niedoświadczonej i miernej ludzkości doprowadziła do budowy wieży Babel, aby szturmem zdobyć niebiosa, ale po historycznych, pełnych walki życiowych doświadczeniach Izraelici w skromnych i niskich szałasach skupiają się, aby czcić i składać jedynemu Stwórcy i Rządcy wszechświata.

V 19. Według tradycji (Sukka 44a; 48b. Joma 26b. Rosh 31b) obok zalewania (z winą) w czasie świąt Szałasów skrapiano ofiarę taką wodą źródlaną dla stwierdzenia, ~~dla stwierdzenia~~, że woda, jako warunek istnienia, wzrostu i życia wszelkiej wegetacji roślin, zwierząt i ludzi, jest szczególnym darem B. Hirsch.
Dlatego w tym dniu uroczysty i radosny odbywał się pochód czyli procesja ludu towarzyszącego arcykapłanowi, gdy z Świątyni udawał się po wodę do sool Syloach u stóp góry Ofel i wracał do Świątyni.
* Prorocy uważają redukowanie liczb ofiar do jedności za znak, że z czasem wszystkie ludy na ziemi dojdą do uznania jedynego B. Zach. 14; 16. Jer. 11.

38. ~~I~~ Kozła zagrzesznego jednego, oprócz całopalnej ~~ofiarowanej~~ nocnej, świątecznej jej i zwykłej jej.

39. Te ~~Ofiary~~ miacie ~~Mi~~ Wiekuistego w uroczystych ofiarach porach i ~~ofiarach~~ ofiarach, oprócz ślubowań waszych i dobrowolnych waszych na całopalenia wasze i na świąteczne wasze i na zwykłe wasze i na dziękczynne wasze.

Rozdz. 29. 1. Jak ofiary sobotnie wyróżnia się od 6 dni poprzednich w tym, że ~~tak~~ nów miesiąca święcony na pamiątkę stworzenia świata od tych miesięcy poprzednich większą liczbę ofiar. III 23; 24-25; F 7. Ofiary Dnia Odpuszczenia; jak III 23; 27-32.

~~11. Ofiary odpuszczenia jak~~ (III 16. 16.)

12. P Ofiary w święto Szałasów 12-18, jak III 23; 35-44. Ofiary te zwane ~~III~~, jak Jez. 30; 29. I. Król 8; 2, i 12; 32. ~~Ezd. Neh. 8; 14.~~ Talm. zaznacza, że Izraelici składali w te święta 70 byków na ofiary, aby ubłagać u Boga kasty i bogosławieństwo dla 70 ludów ziemi.

13. Liczba byków zaczyna się od 13 i maleje z każdym dniem, aż w dniu siódmym dochodzi do 7, która jest liczbą zasadniczą, wyrażającą okresy powtarzania się świata.

18. Wszystkich pięciu ofiarowanych w to święto byków 98, aby odwrócić od Izraelitów 98 przekleństw wymienionych w Mszrue Tora. Raszi.

19. 35. Midrasz objaśnia, że 7 dni świąt Szałasów poświęcano przeważnie ofiarom za 70 narodów ludów pogańskich (a) ostatniego dnia miano poświęcić ofiary za lud izraelski.

36. Pięciu jeden byk i jeden baran ofiarowane byków wyłącznie za Izraela, aby dla nich ubłagać uwolnienie od nieszczęść. Raszi.

39. Śluby, które w ciągu roku ktoś postanowił złożyć a nie spełnił powinien w te święta uskutecznić. Talm.

Rozdział 30.

Rz. II. – מטות – Bamidbar
Rozdz. 31. Zwycięstwo nad Midianitami; podział łupów i ofiara dziękczynna na zwycięstwo. Za 32 Pokolenia Ruben, Gad i połowa

1. I rzekł Mojżesz do synów Izraela według wszystkiego, jak przykazał Wiekuisty Mojżeszowi.

2. I przemówił Mojżesz do naczelników pokoleń synów Izraela mówiąc: – To są słowa, które przykazał Wiekuisty:

3. Człowiek, jeśli ślubowanie będzie ślub Wiekuistemu, albo przysięgnie przysięgę, aby związać duszę swoją, niech nie zniewoli słowa swego, według wszystkiego, jak wyszło z ust jego, niech uczyni.

4. I kobieta, jeśli ślubowanie będzie ślub Wiekuistemu, albo zwiąże się zaparciem się w domu ojca swego w młodości swej,

5. i usłyszy ojciec jej ślub jej lub zaparcie się jej, którym związała duszę swoją, i milczy ojciec jej o niej, wtedy pozostaną (w mocy) wszystkie śluby jej i wszystkie zaparcia się, którymi związała duszę swoją, pozostaną (w mocy).

6. Jeśli zaprzeczy jej ojciec jej w dniu usłyszenia wszelkich ślubów jej i zaparcia się, którymi związała duszę swoją, nie pozostaną, a Wiekuisty odpuści jej, gdyż zaprzeczył jej ojciec jej.

a cap. 7. A jeśli będzie za mężem i śluby jej są na niej, albo wypowiedziany wyraz warg jej, którym związała duszę swoją;

8. i usłyszy mąż jej w dniu usłyszenia i milczy mu, wtedy pozostaną śluby jej i zaparcia się jej, którymi związała duszę swoją, pozostaną (w mocy).

9. A jeśli w dniu usłyszenia mąż jej zaprzeczy jej i stanie ślub jej, który na niej, i wypowiedzenie warg jej, którym związała duszę swoją, wtedy Wiekuisty odpuści jej.

P 1. Niektórzy uważają zd. 1. według treści jako zakończenie poprzedniego rozdziału. F Przepisy, odnoszące się do zatwierdzania i ograniczenia własnowolnych postanowień niewiast, mają opierać się na przykazaniach B., na postanowieniach, normach i zwyczajach życia praktycznego a nie mogą wykraczać przeciw tymże.

F Wyrażenie „tak zupełnie" ma wskazać, że Mojż. objaśnił te przykazania, prawa i zarządzenia ściśle i dokładnie, jak je (stosować rozumieć i) należy. (V. M. 1; 4. 1; 54.)

2. Mojż. przemówił do naczelników jako stanowiskiem moralnie zobowiązanych do strzeżenia i wykonywania zasadniczych i szczegółowych przepisów praw i przykazań B., aby w całości harmonizowały z przeznaczeniem całego narodu.

„Te są słowa" lub sprawy (Które należy stanowczo i bezwzględnie wykonać.) II. M. 18; 16 i 32. 35; 4. III. M. 8; 5. 2. 9; 6; IV. M. 36; 6-8. 17; 2.

3. Ślubowanie odnosić może tylko do skłonności woli, to do wewnętrznej osoby odnośnie do konkretnego przedmiotu n. p. co do wyrzeczenia się jedzenia, napojów, używania palenia tytoniu i t. p. jako ofiarę. Przysięga odnosi się do spełnienia obowiązku religijnego, osobistego lub społecznego, ale nie może odnosić się do zaniechania tych obowiązków. Nie muszą one być słownie wyrażane, ale wyraźniejsze postanowienie w myśli. I. M. 28; 20. „Niech nie zniweczy" czyli nie złamie słowa, nie sprzeniewierzy się słowu, (Jeok. 5; 7. nie złamie)

‡ Jeżeli kto w niewiadomości lub bez namysłu ślubował coś, czego nie może albo nie powinien wykonać, natenczas ma zwierzyć sprawę rozumnemu i szczerowemu przełożonemu duchownemu, który według przepisów prawa religijnego może rozsądzić, co uczynić należy. ‡ Niewiasty często stanowienie i lekkomyślnie działają nieraz bez namysłu pod wrażeniem chwili i w podniecionym nastroju.

4. Mężczyzna, mający obowiązek znać dokładnie wszelkie prawa i przepisy, powinien takie kierować i wszystrzegać wolę niewiasty, która nie samodzielnie zaklada i kieruje domem, ani też a powoda zajęć domowych nie zna dokładnie, ani nie bada lub zgłębia przepisów religijnych, prawnych lub społecznych. Dlatego doświadczony ojciec lub mąż mają kierowcę postanowieniami niewiasty, aby uchronić ją od zdrożnych albo szkodliwych [illegible]. II. M. 21; 7-9.

5. i 6. Obowiązkiem ojca jest, aby po dokładnej rozważce z świadomości prawa i stosunków, które życiowych, należycie wrażadnić i wytłumaczyć, jeżeli uważa ślubowanie za nie, odpowiednie, bo zwłoka tymczasem uchwala w postanowieniu. Odnosi się to nietylko do spraw higienicznych, humanitarnych, ale i co do moralnych i społecznych. Najm. V. 5.

11. Zakaz przeciw mężu działać może tylko w czasie trwania małżeństwa.

14. Ślubowania lub zaparcie się, odnoszące się do zaniechania przepisów higienicznych, które spowodować mogą ujemne skutki fizyczne, duchowe, lub majątkowe, może mąż unieważnić i zakazać. (Szkody sumienia)

15. Kobiety są często pochopne i porywcze, namiętne i gwałtowne, więc jeżeli im się odraku nie wyperswaduje i nie odwiedzie się jako od postanowienia zamiaru z tedy wybuchy dziwalą się w nich, a potem trudno im przeciwdziałać i odwieść od złych skutków.

10. A ślubowanie wdowy i rozwódki, wszystko, czem zwiąże ~~która~~ ~~postanowi na~~ duszę swą, pozostaje ~~ostanie~~ dla niéj (obowiązujące).

11. A jeśli w domu męża swego ślubowała lub związała ~~postanowi~~ ~~na~~ duszę swą (zaparzeniem się przysięgą) ~~ostoi się dla niéj~~;

12. A słyszał mąż jéj i milczał ~~o tém~~ jéj, nie zabronił jéj; tedy ostoją się wszystkie ślubowania jéj i wszystkie związania, które ~~postanowi na~~ związała duszę swą, ostoją się.

13. A jeśli zdania zdanie jéj mąż jéj w dniu usłyszenia (tego tedy) ~~wszystko~~ co wyszło z ust jéj, aby ślubować lub związać duszę jéj, nie ostoi się, zdań jéj zdanie a Wiekuisty odpuści jéj.

14. Wszelkie ślubowanie i wszelkie zaprzysiężenie zaparzenia się ~~związania~~ na udrękę duszy, mąż jéj może zatwierdzić i mąż jéj może rozwiązać zdania je.

15. A jeśli milcząc milczy przez dzień mąż jéj z dnia na dzień, tedy zatwierdził ~~ustalił~~ wszystkie ślubowania jéj, lub wszystkie zaparzenia się, które na niéj; zatwierdził ~~ustalił~~ je, gdyż milczał at do tego dnia w dniu słyszenia (ich).

16. A jeśli rozwiązując ~~zdanie~~ je po (dniu) usłyszeniu, tedy ponosi on winę jéj.

17. Te są prawa, które przykazał Wiekuisty Mojżeszowi, między mężem a żoną jego, między ojcem a córką jego w młodości jéj, w domu ojca jéj.

Rozd. 30. P. 4. Za ślubowanie kobiet, odnoszące się do (czyli skrępowania woli) udręczenia duszy, lub ciała, odpowiada ojciec lub mąż. III M. 27; 2, IV M. 6; 2 i 29; 39. W młodości t. zn. gdy matka lotnia. Ślubowanie miało znaczenie tylko, jeżeli było wyraźnie wypowiedziane. V M. 23; 24, V 5. Milczenie uważane jest za przyzwolenie i przyjęcie na siebie odpowiedzialności. 17. Jeżeli po zamążpójściu ciążą na niéj ślubowania z czasów panieńskich. 16. Kto przejmuje na siebie winę, czyli kto nie stara się usuwać winy drugiego, ten sam odpowiada za przewinienie. V. M. 23; 22.

Rozdział ~~XXXI~~ 31.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, następujący:
2. Pomścijcie odwetem za synów Izraela (zadane) przez Midjanitów; potem przyłączeni będziecie do ludu swego.
3. I przemówił Mojżesz do ludu, mówiąc: Uzbrójcie z pośród siebie mężów do zastępu i niech wystąpią przeciw Midjanitom, aby zadać odwet za Wiekuistego na Midjanitach.
4. Po tysiącu z pokolenia, tysiąc z pokolenia, ze wszystkich pokoleń Izraela, wyłączcie do zastępu.
5. Wydzielono z tysięcy Izraela po tysiącu na pokolenie, dwanaście tysięcy uzbrojonych zastępu.
6. I wystał ich Mojżesz po tysiącu z pokolenia do zastępu, ich i Pinchasa, syna Eleazara, kapłana, do zastępu, i przybory święte, i trąby alarmowe pod jego władzą.
7. I walczyli przeciw Midjanitom, jak przykazał Wiekuisty Mojżeszowi, i zabili wszystkich mężczyzn.
8. I królów Midjanu zabili ich niedobitych: Ewiego i Rekema i Cura i Chura i Reba, pięciu królów Midjanu, (takoż) Bileama, syna Beora, zabili mieczem.
9. I uprowadzili w niewolę synów Izraela kobiety Midjanitów i dzieci ich i całe bydło ich, całą trzodę ich i cały dobytek ich złupili.
10. Wszystkie miasta ich w siedzibach ich i wszystkie osady (koczownicze) ich spalili w ogniu;

11. I zabrali wszystkie zdobycz i wszelki łup w ludziach i w bydle,
12. i przyprowadzili do Mojżesza i do Elazara kapłana i do całej gminy synów Izraela jeńców i łup i zdobycz do obozu na stepach Moabu, które nad Jordanem naprzeciw Jerycha.
13. Tedy wyszli Mojżesz i Elazar, kapłan, i wszyscy książęta gminy naprzeciw nim poza obóz.
14. Rozgniewał się Mojżesz na przywódców wojska, na przełożonych tysięcy i przełożonych setek, przybyłych z zastępu wojny,
15. i rzekł do nich Mojżesz: Czy przy życiu zostawiliście wszystkie kobiety?
16. Oto one, które (wyraźnie) dla synów Izraela według słów Bileama do spowodowania odstępstwa przeciw Wiekuistemu w sprawie Peora, że nastała zaraza w gminie Wiekuistego!
17. Więc teraz zabijcie wszystko męskie między dziećmi i każdą kobietę, która poznała mężczyznę w obcowaniu z mężczyzną, zabijcie,
18. wszystkie dzieci żeńskiej płci, które nie poznały mężczyzny w obcowaniu z mężczyzną, będą żyć dla was.
19. A wy obozujcie poza obozem siedem dni, każdy, kto zabił osobę, i każdy, kto dotknął zabitego, rozgrzeszycie się w dniu trzecim i w dniu siódmym, wy i jeńcy wasi.
20. I wszelką szatę i wszelki sprzęt skórzany i wszelki wyrób z koziej sierści i wszelki sprzęt z drzewa rozgrzeszycie sobie.
21. Rzekł Elazar, kapłan, do mężów zastępu, którzy wyszli na wojnę: Taki jest nakaz Zakonu, który przykazał Wiekuisty Mojżeszowi:

22. Tylko złoto, srebro, miedź, żelazo, cynę i ołów,

23. wszelka rzecz, która przechodzi przez ogień, przeprowadzicie przez ogień i oczyszczona będzie, tylko wodą oczyszczającą musi być oczyszczona, a wszystko, co nie przechodzi przez ogień, przeprowadzicie przez wodę.

24. I wyprzecie szaty wasze w dniu siódmym i oczyście się, a potem przybędziecie do obozu.

25. I rzekł Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy:

26. Zbierz głowę sumę ogółu łupu (zdobyczy) zdobyczy, pojmanych w ludziach i w bydle, ty i Elazar, kapłan, i naczelnicy rodów w gminie,

27. i rozdziel tę zdobycz między prowadzących wojnę, którzy wyruszyli do zastępu, i między całą gminę.

28. I pobierz od tego (daninę) podatek dla Wiekuistego od mężów wojowników boju, którzy wyszli do zastępu, po jednej osobie z pięćsetu, z ludzi, z bydła, z ośląt i z owiec.

29. Z połowy ich weźmiecie i dasz Elazarowi, kapłanowi, jako daninę Wiekuistego.

30. A z połowy synów Izraela weźmiesz po jednym (z pięćdziesięciu) z dziesięciu bez wyboru z pięćdziesięciu, z sześciu, z ludzi, z bydła, z ośląt, z owiec, z wszelkiego bydła, i dasz je Lewitom, strzegącym straży przybytku Wiekuistego.

31. I uczynił Mojżesz i Elazar, kapłan, jak przykazał Wiekuisty Mojżeszowi.

32. A łupu zdobyczy, reszta łupów, które zagarnął lud wojenny (owiec) wojownicy zastępu: sześćset tysięcy i siedemdziesiąt tysięcy i pięć tysięcy (675.000),

33. a wołów - siedemdziesiąt dwa tysiące,

34. a ośląt - sześćdziesiąt i jeden tysięcy.

35. A istot ludzkich: od kobiet, które nie poznały obcowania mężczyzn, wszystkich dusz trzydzieści i dwa tysiące.

a cap. 36. I Więc byka potowy udziału, byk, który wyszedł w zastępach; liczba owiec trzysta tysięcy i trzydzieści tysięcy i siedem tysięcy i pięćset (337.500).

37. I byka daniną dla Wiekuistego z owiec sześć set i siedemdziesiąt pięć.

38. A osłacizny trzydzieści sześć tysięcy, a z tego dla Wiekuistego siedemdziesiąt i dwa.

39. A osłów trzydzieści tysięcy i pięć set a z tego dla Wiekuistego sześćdziesiąt i jeden.

40. A istot ludzkich: szesnaście tysięcy a z tego dla Wiekuistego trzydzieści i dwoje osób.

41. A z potowy synów Izraela, Więc I oddał Mojżesz daninę, dla Wiekuistego, Eleazarowi, kapłanowi, jak rozkazał Wiekuisty Mojżeszowi.

a cap. 42. A z potowy synów Izraela, którą od dzielił Mojżesz od mężów, zastępowych którzy wyruszyli w zastępach —

43. I byka potowa (daniny) z owiec trzysta trzydzieści siedem tysięcy pięć set;

44. a A wołów — trzydzieści sześć tysięcy;

45. a A osłów — trzydzieści tysięcy pięćset;

46. a A istot ludzkich — szesnaście tysięcy.

47. I wziął Mojżesz z potowy synów Izraela, wziętych po jednym z pięćdziesięciu, z ludzi i z bydła, i oddał ich Lewitom, strzegącym nadzoru przybytku Wiekuistego, jak rozkazał Wiekuisty Mojżeszowi.

F Mojż.: przemówił do ludu a nie do przywódców, aby cały lud pobudził do walki przeciw pogaństwu i rozwiązłości moralnej zdawszy. Obowiązek walki ciąży na wszystkich, ale lud wysłał najdzielniejszych i najodważniejszych.

P Udział kapłana i przyborów świętych w tej wyprawie usprawiedliwia fakt, że szło o walkę dla (wyższych) celów moralnej i religijnej.

a zap. 48. I przystąpili do Mojżesza ~~przełożeni~~ zwierzchnicy (dowódcy, którzy) nad tysiącami zastępów, nad setkami tysięcy i nad setkami;

49. I rzekli do Mojżesza: — Słudzy twoi ~~podjęli~~ zebrali (ogólną) liczbę mężów boju, którzy pod naszą władzą, i nie brakło z nich męża (ani jednego).

50. Więc przynosimy ofiarę Wiekuistemu; każdy, co znalazł, przedmiot (ozdobny) złoty, ~~łańcuszki~~ naramienniki i ~~bransolety~~ branzoletki, ~~sprzączki~~, pierścionki, ~~obrączki~~, zawieszenia (kolczyki), na ~~okup~~ zadośćuczynienie dusz naszych wobec Wiekuistego.

51. I wziął Mojżesz z Elazar, kapłan, to złoto od nich, wszelki przedmiot ~~złoty~~ wykonany.

52. A było wszystkie złote dary, które wznieśli dla Wiekuistego — szesnaście tysięcy siedemset pięćdziesiąt szekli od ~~przywódców~~ zwierzchników tysięcy i od naczelników setek.

53. Mężowie zastępów zatrzymali dla siebie.

54. I wziął Mojżesz i Elazar, kapłan, owe złoto od naczelników tysięcy i od setników i przynieśli je do namiotu zgromadzenia jako pamiątkę dla synów Izraela wobec Wiekuistego.

* +

Por. 31. 2. Pomszczenie odwetem klęski, zadane przez Midj.; Rozkaz wytępienia; jako zemsta (Midjan) zwiastowała Izraelitów do pogaństwa i pozwiązłości, co spowodowało śmierć 24.000 tysięcy ludzi. 25:17. I M. 4:15. Całem było uchronić Izr. i umożliwić spokojny rozwój: 3. F. „Pomstę za Wiek.“; ponieważ Midj. sprzedali się bałwochwalstwu odwiecznemu Izr., ob. B. 4. „Raszi sądzi, że także z pokolenia Lewi, bowiem wszystkie pokolenia miały równy obowiązek w obronie czystości wiary. 5. Mała ilość uzbrojonych Izr. wystarczyła, ponieważ wystąpili tylko przeciw 5 plemionom, koczującym w pobliżu a nieuprawnionym do walki wojennej. 6. Pinchas jako spadkowy i odważny wobec Midj.: 25:7. jako przybory święte „Raszi wymienia tutaj przymierze i Ojcami, skarby zaś „Urim i Tumim“ dzierżący sądzą, że wszystkie te sprzęty zaczęła. 10:3. P. 7. Zabito dorosłych mężczyzn, ale nie kobiety, młodzież i dzieci, których inne narody także będą. Ld. 17. 8. Bileam bawił jeszcze w Midj., aby odebrać swoje wynagrodzenia, ale Izr. dali mu zapłatę mieczem. Raszi. I. 27:40.

niej wyposażone szaty lub namioty.

≠ III. M. 11; 32, i 25; 46.

V Rozkaz ten wydany został przed wyprawą. 19; 2. III. M. 11; 32.

V= Sprzęty metalowe są wyraźnem świadectwem umysłowego opanowania świata przez ~~ostrowidza~~ człowieka co do materji, jak i ~~ff~~ nadaniu formy. Pokarm służy do utrzymania ~~utrzymania~~ istnienia fizyczno-umysłowej natury ~~człowieka~~ ludzkiej. Zrządzeniem praw B. człowiek korzysta ~~korzysta~~ w życiu umysłowem z dobrodziejstw tworów przyrody. Hirsch.

P Żywe istoty, ludzie i zwierzęta, rozdzielono, aby łatwiej można było utrzymać pod strażą. Trupy nieżywe pozostawiono zdobywcom. II. M. 30; 12.

<< 28. II. M. 12; 5.

xx Nachm. zwraca uwagę, że to wyjątkowy fakt przeznaczenia części tłuszczu dla kapłana, ponieważ to była wyprawa w celach ochrony wiary.

10. Niektórzy tłumaczą wyraz □בְּטִירֹת przez „pałace", w których mieszkali książęta i kapłani, ale przy życiu koczowniczem należy rozumieć tylko wykopy.
12. Nazajutrz przynieśli łupy i zdobycze i przyprowadzili jeńców przed Mojż. i El. do ich zarządzenia a nie przywłaszczyli sobie samowolnie.
13. Rasz. podaje, że wyszli poza obóz, ponieważ niektórzy z mordzierzy izr. zaczęli wzbraniać przywłaszczyć sobie część zdobyczy.
14. Mojż. rozgniewał się na przywódców, ponieważ oni się zawsze odpowiedzialni za wykroczenia podwładnych.
15. Wszystkie kobiety t. j. także starsze.
16. Bil. powiedział Midj., że gdyby nawet zgromadzili najwięcej wojowników, to i tak nie pokonaliby Izr., jak to stało się z ogromnem wojskiem Egipcjan, którzy wskutek zwrotu losu zostali zniszczeni. Kodiel. Rasz.
17. Kobiety mogłyby później buntować i stać się niebezpieczne w obozie. Abarb. Winny wojnach wolno było zabijać tylko mężczyzn. V. 20; 14 i 15. Tu postępowano wyjątkowo tak z kobietami z powodu podanego w zd. 16. Ledy. 21; 10. H. Hasz.
18. Niezkażone kobiety mogą nadają się do służby. mogą nabrać zasad moralnych. H.
19. Poza częścią obozu, gdzie najdowała się straż przyniesza. 5; 2. i 19; 13. Jeńcy przez dotknięcia mogli zakazić Izr. Nachm. 20. rozgrzeszenie t. j. oczyszczenie ≠
21. Oddając cześć Nauczycielowi swemu, powiada El., że B. rozkazał Mojż. V. Rasz.
23. „Tylko" jest to zwrócenie uwagi na ścisłą konieczność zachowania przepisów o bezwzględnej czystości, aby nie narazić się na zakażenie. przez takie nie miejsca. II. Sam. 12; 13. I. Król. 15; 12. Ps. 119; 39.
24. Dozwolenie wejścia do części obozu, w której znajduje się straż przyniesza. 11; 36 i III. 1026. 11. Hi. 21; 10. Lud. 18. ..
26. Sumę, czyli ogólną liczbę, ogół czyh. II. M. 30; 12. I. M. 4; 21.
27. Połowę otrzymali wojownicy, a połowę reszta gminy, t. j. ze zdobyczy. F. 12.000 ∠∠ 28.
29. Jako daninę na cześć Wiek. mieli złożyć ofiarę dziękczynną, naprzeciw kapłanowi. w wysokości dziesiątej części, 18; 26. z czego Lewitom przypadła 1/50 od ludu. zd. 30. XX
30. Bez względu na wartość poszczególnych przedmiotów. Ludzi brano do służby nie, z polowej.
32. Reszta zwierząt, czego lud wojenny nie spożył, z łupów. Midj. byli ludem pasterskim, dlatego tyle różnego bydła. Rozdzielono tak, jak
34. Koni wówczas nie hodowano.
42.—46. należy uważać za zdania nawiasowe, poczem
47. jest z. d. zd. 42.
49. Brak poległych w szeregach Izr. pochodzi stąd, że napadli znienacka Midj., którzy nie mieli wprawy w sztuce wojennej. i pierzchali. Jarch. w Sten. 13; 39.
50. Z wdzięczności za zwycięstwo bez stratu, aby nie uchodzić za niewdzięcznych. zd. 14 i 15. byli ukarani za porozstawianie przy życiu starszych kobiet i za niedozwolone liczenie II. M. 30; 12. i aby wszystkie rozporządzenie. Abarb. i Rasz. II. M. 35; 22.
52. Naczelnicy i przywódcy złożyli znaczną daninę w złocie, ponieważ nie oddawali części z pojmanych ludzi, ani ze zwierząt. zd. 17. i 28.).
53. Zwykli wojownicy nie złożyli ani ofiar, ani danin.
54. jak II. 30; 16.

Rozdział ~~XXXII~~ 32.

1. A stada licznego ~~mnóstwo~~ mieli synowie Rubena i synowie Gada ~~silną~~ bardzo ~~potężne~~ wiele i widzieli kraj inny: czerń i kraj Jazer i kraj Galaad i patrz, to miejsce - było miejscom dla stad.

2. Przybyli synowie Gada i synowie Rubena i rzekli do Mojżesza i do Eleazara, kapłana, i do książąt gminy, mówiąc:

3. Atarot i Dibon i Jazer i Nimra i Chesbon i Elale i Sebam i Nebo i Beon,

4. Kraj, który pobił Wiekuisty przed gminą Izraela, kraj dla stad jest, a sługi twoi mają stada.

5. I rzekli: - Jeśli znaleźliśmy łaskę w oczach twoich, niech będzie oddany kraj ten sługom twoim na osiedlenie, nie prowadź nas przez Jordan.

6. I ~~rzekł~~ ale Mojżesz do synów Gada i do synów Rubena: - Czyż bracia wasi pójść mają na wojnę a wy po zostaniecie tu?

7. I czemuż zniechęcić ~~odwrócić~~ macie serce ~~synów~~ Izraela dla ~~od~~ przejścia do kraju, który dał im Wiekuisty?

8. Tak czynili ojcowie wasi, gdy wysłałem ich z Kadesz-Barnea dla obejrzenia ~~a~~ przeglądania kraju.

9. Wyruszyli do doliny Eszkol i obejrzeli zbadali kraj i zniechęcili ~~odwrócili~~ serce synów Izraela, aby nie szli do kraju, który dał im Wiekuisty.

10. I zapłonął gniew Wiekuistego w dniu ~~on~~ i przysiągł, zapowiedział, mówiąc:

11. Jeśli nie ujrzą mężowie, którzy wyszli z Micraim, od wieku dwudziestu lat i wyżej, ziemi ~~kraju~~, który przysiągłem Abrahamowi, Izakowi i Jakóbowi! Ważak, gdyż nie pełnili za mną;

12. Oprócz Kaleba, syna Jefunny, Kenizzejczyka, i Jehoszuego syna Nuna,
postępowali bowiem zupełnie za Wiekuistym.

13. I zapłonął gniew Wiekuistego na Izraela i gnał ich po pustyni
czterdzieści lat, aż zamarło całe pokolenie, które uczyniło zło w oczach Wiekuistego.

14. A oto powstali zamiast ojców waszych, pomiot ludzi grzesznych, aby
pomnożyć jeszcze żar Wiekuistego na Izraela.

15. Jeśli odwrócicie się od Niego, to jeszcze nadal zostawi go na pustyni
i zniszczycie cały lud ten.

a zap. 16. Tedy przystąpili do niego i rzekli: - Zagrody dla owiec zbudujemy
dla nas naszych tu i miasta dla dzieci naszych.

17. A my uzbroimy się raźnie w pobliżu synów Izraela, aż gdy
wedrzemy ich na miejsca ich, a pozostaną dzieci nasze w miastach
tych obawiając się wobec mieszkańców kraju.

18. Nie wrócimy do domów naszych, aż posiędą synowie Izraela każdy
posiadłość swoją.

19. Gdyż nie obejmiemy posiadłości z nimi z tamtej strony Jordanu i dalej,
skoro dostałaby się posiadłość nasza nam z tej strony Jordanu od wschodu.

a zap. 20. I rzekł do nich Mojżesz: - Jeżeli uczynicie rzecz tę, jeśli uzbroicie się
w pobliżu przed Wiekuistym do wojny,

21. i wyruszycie z was każdy uzbrojony przez Jordan wobec Wiekuistego,
aż wypędzi wrogów swoich przed Sobą,

22. i zdobyty będzie kraj wobec Wiekuistego a potem wrócicie, i będzie
bez winy wobec Wiekuistego i wobec Izraela, dostania się kraju tego wam
na posiadłość wobec Wiekuistego.

23. A jeśli nie uczynicie tak, patrzcie, zgrzeszycie (abyście) wobec przeciw Wiekuistemu i doznacie (kar) grzechów waszych, które spotkają was!

24. Budujcie sobie miasta dla dzieci waszych i zagrody dla stad waszych, a co wyszło z ust waszych, to uczyńcie.

a cap. 25. Tedy rzekli synowie Gada i synowie Rubena do Mojżesza, mówiąc: – Słudzy twoi uczynią, jak pan mój przykazuje!

26. Dzieci nasze, żony nasze, stada nasze i wszystko bydło nasze niech zostaną tam w miastach Gileadu,

27. a słudzy twoi przejdą, każdy zbrojny do zastępów, przed obliczem Wiekuistego na wojnę, jak pan mój mówi.

28. Wtedy rozkazał co do nich Mojżesz Eleazarowi, kapłanowi, i Jozuemu, synowi Nuna, i naczelnikom rodów pokoleń synów Izraela,

29. i rzekł Mojżesz do nich: – Jeśli przejdą synowie Gada i synowie Rubena z wami przez Jordan, wszyscy zbrojni, na wojnę przed oblicze Wiekuistego i pokonany będzie kraj przed wami, tedy oddacie im krainę Gilead na posiadłość.

cap. 30. Ale jeśli nie przejdą zbrojni z wami, tedy osiądą wśród was w kraju Kanaan.

a cap. 31. I odpowiedzieli synowie Gada i synowie Rubena, mówiąc: – To, co powiedział Wiekuisty do sług twoich, tak uczynimy.

32. My pójdziemy zbrojni przed obliczem Wiekuistego do kraju Kanaan a przy nas zostanie posiadłość dziedzictwa nasze z tej strony Jardenu.

33. I oddał im Mojżesz, synom Gada i synom Rubena i połowie

P Pokolenie Reuben jako najstarsze jest tu pierwsze wymienione, podczas gdy następnie zawsze pokolenie Edd jest na czele. I. M. 33; 20. i 31. Nachm.

pokolenia Menassego, syna Józefa, Królestwo Sychona, króla Emorei, 30.
i Królestwo Oga, króla Baszanu, kraj z miastami jego w obrębie,
jego, miasta kraju dokoła.

34. I zbudowali synowie Gada: Dybon i Atarot i Aroer,

35. i Atrot-Szofan i Jazer i Jagbeha,

36. i Bet-Nimra i Bet-Haran, (na) miasta warowne i zagrody dla stad.

37. A synowie Rubena odbudowali: Cheszbon i Elale i Kirjataim,

38. i Nebo i Baal-Meon, ~~Kiryph~~ zmienione, ~~zostały~~ (ze zmianą) nazwy, i Sybmę,
i nazwali nazwami imiona miast, które zbudowali.

39. ~~A~~ wkroczyli synowie Machira, syna Menassego, do Gileadu
i zajęli go i wypędzili Emorytę, który był w nim.

a rep. 40. (Wtedy) Dodał Mojżesz Gilead Machirowi, synowi Menassego, i zamieszkał
w nim.

41. A Jair, syn Menassego, wkroczył i zajął ich osiedla i nazwał
je: Osiedla Jaira.

42. A Nobach wkroczył i zajął Kenat i (pochodne) przyległe (miejscowości),
i nazwał je (podług) imieniem swoim.

P (Pokolenia Gad wszystko)

Rozdz. 32. 1. Również dużo owiec, 16 i 36. 31; 32. Te dwa pokolenia miały szczególnie (w pobliżu morza słonego) mnóstwo owiec, zabranych z Egiptu II 12, 38, i z Midjanu. Liczby - 21, 22 i 32. Gilead, górzysta kraina, obfitująca w lasy, na wschód od Jordanu a na połud. od Baszanu, między Jabbokiem i Arnonem 39. I. 31, 23 i 47. posiada bujne pastwiska. Joz. 22, 9. Pieśń w p. 4; 1.

2. Pokol. Rub. i Gada pragnęły osiąść w kraju Emorytów (1-5) ale Mojż. stawia im jako warunek pomoc zbrojną dla zdobycia pokoleń (6-15), na co zgodzili się (16-19), wtedy Mojż. przyznał im te krainy, ale oddał (część) pokolenia Menass. (część krainy) (20-42).

V 5. Prawa w przemówieniu wskazuje, że zastanawiali się nad ~~sprawą~~ mową, wysłuchaniem swojej ~~żądania~~ prośby.

V 14. Żądania wodza w imieniu ojców wskazuje na brak uczuć obowiązku wobec całego narodu, chcąc się wyłączyć od ogółu.

Pokazuje, idzie im o dobra materialne (o stada) a potem dopiero o dzieci, co im moje (24) wytknął, więc (26) wymieniają naprzód dzieci i żony. Uczeni stwierdzają, że ta chęć posiadania gruntów nie wyszła im na korzyść, bo później poszli do niewoli za Tiglat-Pilesera. I. Kron. 5, 26.

V 22. Wtedy nie będziecie mieli odpowiedzialności ani wobec B., ani Izr. I. M. 24, 41.

23. Skutki grzechu zwracają się przeciw grzesznikowi: Nietylko nie otrzymają Kraju za Jordanem, ale jeśli nie spełnią warunku (zd. 30), spotka ich wina za stanowienie ~~przymierza~~ Słowa. Hirsch.

Uczeni z
~~F~~ Warunki postawione Rubenidom i Gadydom wyprowadzają następujące zasady:
1. warunki spełnienia lub niespełnienia (faktu) mają być wyraźnie wypowiedziane a nie pozostawione domysłom; 2. warunek ma być podany przed dokonaniem faktu, a nie później (stąd.); 3. dokonanie faktu ma być wymienione a następnie przypadek niedokonania; 4. warunek nie może zawierać nic takiego co mogłoby przeszkodzić wykonaniu faktu; 5. fakt musi być możliwy do wykonania. Hirsch.

V 32. Warunek objęcia posiadłości po tej stronie Jordanu zależy od spełnienia obowiązku swego po drugiej stronie Jord.

++ Chciał (budowlami) umocnić imię swoje, ale to się nie udało. Prawne imię zdobyć można tylko dziełami (wzniosłego) ducha (i całkowitego serca), wiary, miłosierdzia i pracy dla dobra społeczeństwa. Hirsch.

13 1.

3. Miasta, należące do książąt, podległych Eglonowi i Ogowi 21; 25 f. 30 c (32.
Joz. 13; 27 i 19.

Klaj. 4. Którego nieustraszony pokoleniu przy pomocy Boga.

5. 6. Mojż. obawia się na myśl o ich ujściu i odpłaceniu dla spraw ogółu.

7. Reszta pokoleń (sądzić można), że z powodu niedowierzania i bojaźli, wotuje nie chcecie walczyć z Kananitami i w ten sposób ostabieć także ich odwagę.

8. Mezopotamia. Były to 2 miasta, jedno Kadesz a drugie Barnea.

12. Kenaz = nazwa rodu arabskiego, z którego weszła w skład rodu Judy I. 36; 11. Radzi wyjaśnia, że Kaleb był pasierbem Kenaza. Gdy umarł Jefunne, ojciec Kaleba, wtedy matka jego wyszła za Kenaza i urodziła Otniela. Joz. 15; 17. Sędz. 1; 13.

V 14. 16. Budować z nowa, wzgl. odbudować zburzone miasta 34; 38. Joz. 6; 26. P

17. Okazują zatem, że ani obawa, ani samolubstwo nie powodowały nimi, co też twierdzą Joz. 4; 12 i 13. i rozdz. 22. Stanęli na czele, jako odważni i bitni. Joz. 6; 13.

V 22. 21. Wiogi Izraela są wrogami Boga.

23. 24. Rubenidzi i Gadydzi protestują (16) o pozwolenie budowy zagród dla stad i miast dla potomków, czem okazali, że przedewszystkiem zależało im na ubezpieczeniu mienia a potem dopiero dzieci, ale mężów, powiedzieli, że najprzód mają zbroić i dzieci a potem o stada. Radzi.

25. [illegible] w k. p. t. za. jeden za wszystkich, albo jednozgodnie, albo też za... [illegible] Sędz. 8; 6. Sam. I. 16; 4.

28. Widząc, że nie wejdzie do Kanaanu, pomocy w sprawie Jozuemu i Elazarowi,

29. Otrzymanie kraju na stałe, potwierdzone zabrało od otrzymania uwarunkowanie,

V 31. 33. Kraina ta była za obszerna stosunkowo dla 2 pokoleń, więc ubodzy, oddali część pokoleniu Manass., z którego tylko 2 rody osiadły po wsch. stronie Jordanu a 6 rodów po stronie zach. 39—42. Naskm. V dl 2; 36.

34. Zbudowali wzgl. odbudowali zburzone w czasie walki miasta (15; 2 i 9. Joz. 12; 2 i 13; 9. Sędz. 11; 26. dla ochrony żon, dzieci i trzody.

36. Joz. 13; 27.

37. Joz. 13; 19. Jer. 15; 4. Jer. 48; 1 i 34.

38. Pierwotne nazwy miast według inwizycji pogańskich zmienili, ale gdy je Moabici odebrali, wtedy przywrócili im dawne nazwy. Ks. 12; 3. Naskm. Joz. 13; 17 i 19. Jer. 15; 2 i 16; 8. Jer. 48; 23 i 32. Ezech. 12; 18.

39. [illegible] = i wygnał t. j. 6 p. odnosi się do Machira, jako imię zbiorowe. Joz. 17; 1.

41. Jair był potomkiem Manassesa po matce a pozycji z pokol. Judy. I. Kron. 2; 21. Nie otrzymał działu w Judei, gdyż prawo spadkowe 36; 4 obowiązywało tylko po zach. stronie Jordanu. Dziwaczny był bezdzietny, więc nazwał posiadłości podług swego imienia.

42. Tak 21; 32. Sędz. 8; 11. I. Kron. 2; 23.

LIII – 1404 – XII

Rozdział ~~XXXIII~~ 33.

Roz. 33. Pochody Izr. od Egiptu do Jordanu. Wypędzenie Kenaanitów i wstąpienie ~~[illegible]~~ Roz. 34. Granice Kanaanu i stoma [illegible] pogaństwa.

dzielić. Roz. 35. Lewici przydzielone mają 48 miast, z tych 6 przytułkowych dla mimowolnych zabójców. Roz. 36. Córki, które nie mają wyjść za obcych dla innego rodu.

1. Te są pochody synów Izraela, którzy wyszli z kraju Micraim, według zastępów swych ~~pod~~ pod kierunkiem Mojżesza i Arona.

2. Spisał Mojżesz stacje ich według pochodów ich na rozkaz Wiekuistego; a te są pochody podług stacyj ich.

3. Więc wyruszyli z Raamses w miesiącu pierwszym w piętnastym dniu miesiąca pierwszego, nazajutrz po Pesachu wyszli synowie Izraela ~~[illegible]~~ wzniesioną przed oczyma całego Micraimu.

4. A Micrejczycy grzebali wtedy tych, których zabił Wiekuisty wśród nich, wszystkich pierworodnych; i nad bożkami ich ~~wykonał~~ wykonał Wiekuisty sądy (kary).

5. Tedy wyruszyli synowie Izraela z Raamses i obozowali w Sukkot;

6. a wyruszyli z Sukkot i obozowali w Etam, które na krańcu pustyni;

7. a wyruszyli z Etam i odwrócili się (znów) do Pi-Hachirot, które naprzeciw Baal-Cefon i obozowali przed Migdol;

8. a wyruszyli (z przed ~~[illegible]~~) z Pi-Hachirot i przeszli przez środek morza na pustynię i szli drogą trzech dni przez pustynię Etam i obozowali w Mara.

9. A wyruszyli z Mara i przybyli do Elim; a w Elim było dwanaście źródeł wód i siedemdziesiąt palm (daktylowych) i obozowali tamże.

10. A wyruszyli z Elim i obozowali nad morzem Sitowem.

a rap. 11. A wyruszyli od morza Sitowego i obozowali na pustyni Syn;

12. a wyruszyli z pustyni Syn i obozowali w Dafka;

13. a wyruszyli z Dafka i obozowali w Alusz;

14. a wyruszyli z Alusz i obozowali w Refidym, ale nie było tam wody dla ludu do picia.

15. Wyruszyli z Refidim i obozowali na pustyni Synaj;
16. Wyruszyli z pustyni Synaj i obozowali przy Grobach Pożądliwości;
17. Wyruszyli od Grobów Pożądliwości i obozowali w Chacerot;
18. Wyruszyli z Chacerot i obozowali w Ritma;
19. Wyruszyli z Ritma i obozowali w Rimmon-Perec;
20. Wyruszyli z Rimmon Perec i obozowali w Libna;
21. Wyruszyli z Libna i obozowali w Ritta;
22. Wyruszyli z Ritta i obozowali w Kehelata;
23. Wyruszyli z Kehelata i obozowali na górze Szafer;
24. Wyruszyli od góry Szafer i obozowali w Charada;
25. Wyruszyli z Charada i obozowali w Makhelot;
26. Wyruszyli z Makhelot i obozowali w Tachat;
27. Wyruszyli z Tachat i obozowali w Tarach;
28. Wyruszyli z Tarach i obozowali w Mitka;
29. Wyruszyli z Mitka i obozowali w Chaszmona;
30. Wyruszyli z Chaszmona i obozowali w Moserot;
31. Wyruszyli z Moserot i obozowali w Bne-Jaakan;
32. Wyruszyli z Bne-Jaakan i obozowali w Chor-Hagidgad;
33. Wyruszyli z Chor-Hagidgad i obozowali w Jatbata;
34. Wyruszyli z Jatbata i obozowali w Abrona;
35. Wyruszyli z Abrona i obozowali w Ecjon-Geber;
36. Wyruszyli z Ecjon-Geber i obozowali na pustyni Cyn, to jest Kadesz.
37. Wyruszyli z Kadesz i obozowali u góry Hor na krańcu kraju Edom.
a rap. 38. Tedy wstąpił kapłan, na Górę Hor podług rozkazu Pańskiego i umarł tam w roku czterdziestym po wyjściu synów Izraela z kraju Micraim, w miesiącu piątym, w pierwszym (dniu) miesiąca,

a cap.

a cap.

39. I Aaron zmarł w Horze, mając sto dwadzieścia i trzy lata, gdy umarł na górze Hor.

a cap. 40. Król Kananejczyk, król Aradu, a on mieszkał na południu w kraju Kanaan, gdy synowie Izraela,

41. ruszyli od góry Hor i obozowali w Calmona;

42. ruszyli z Calmona i obozowali w Funon;

43. ruszyli z Funon i obozowali w Obot;

44. ruszyli z Obot i obozowali w (pustkowiach przy granicy górskiego u) Abarim na granicy Moabu;

45. ruszyli z Iyjim i obozowali w Dibon Gad;

46. ruszyli z Dibon Gad i obozowali w Almon-Diblatajma;

47. ruszyli z Almon-Diblatajma i obozowali na górach Abarim przed Nebo;

48. ruszyli od gór Abarim i obozowali na stepach Moabu nad Jardenem (Jerycha) Bet;

49. obozowali nad Jardenem od Bet-Jesimot do Abel Szittim na stepach Moabu.

a cap. 50. I przemówił Pan do Mojżesza na stepach Moabu nad Jardenem Jerycho, mówiąc:

51. Przemów do synów Izraela i powiedz im: – Gdy wy przejdziecie Jarden do kraju Kanaan,

52. to wypędźcie wszystkich mieszkańców kraju przed wami i zniszczycie wszystkie ich figury i wszystkie ich odlewy i zniszczycie wszystkie ich wyżyny i zburzycie;

53. wtedy odziedziczycie ziemię i zamieszkacie na niej, gdyż wam oddałem ziemię, abyście ją odziedziczyli.

- Oratot (podaje

F a zap. Rozdz. przykazania według R. Mojż. Xx ha Deuteron. (Kazanie drugie), że (z) 42 wyłączonych stacyj przypada 14 od Raamses do Ritmy przed wyjściem wywiadowców, 8 od góry Hor do stepów Moabu po śmierci strona w 40tym roku, na 38 lat tułactwa po pustyni przypada więc tylko 20 przechodów t. j. przeciętnie po 2 lata na każdy odpoczynek, co nie było zbyt uciążliwe.

xx Każda obawa i trwoga oraz lęk o B. występują zwykle jednocześnie w sercu człowieka, co jest głównym rysem usposobienia i natury żydowskiej. II. M. 15; 1. Skąd każdy mężczyzna w czasie modlitwie wkłada swoje myśli, zamiary i czyny "nakładając tefilin" II. 13; 9; 10. (Hirsch) Skarność i nicość bożków i ich symbolów widoczna była osobie wszechmocy jedynego B.t

54. A posiędziecie ziemię podług losu według rodzin waszych; dla licznych 35.
dajecie więcej ~~zamożnie~~ posiadłości ich a (mniej licznych) dajecie mniejszą posiadłość ich;
gdzie przypadnie ~~przypadnie~~ komu los, to jego będzie, podług pokoleń ojców wa-
szych ~~posiadłość~~ weźmiecie.

55. Ależeli nie wypędzicie mieszkańców kraju przed obliczem waszem,
tedy będą (ci), których pozostawicie z nich, cierniami w oczach
waszych i kolcami w bokach waszych i wrogować będą wam w kra-
ju, w którym zamieszkacie.

56. I stanie się, że, co ~~postanowiłem~~ zamyślałem tym uczynić im, uczynię wam.

Rozdz. 33. 1. Przy końcu 40-letniej wędrówki wyliczenie stacyj pochodu stanowi niejako przegląd historyczny, który wymienia także te miejscowości, pominięte w ~~przedtem~~ wcześniejszych opowiadaniach toku pochodu. I. M. 13; 3. III. M. 6; 26.
Niektóre miejscowości są opuszczone, ponieważ poprzednio były często
(w. p. Tabera 11, 3. wspomieniane, albo były mniej ważne, albo występują obecnie pod inną
nazwą, albo wreszcie stanowiły tylko jedno z kilku miejscowości, w któ-
rych znajdował się obóz. Rozdz. R. Talmuda sądzi, że wymienianie tych (?)
2. מַסָּע = stanowisko, stacja, miejsce, gdzie stanęli obozem, i stąd ruszyli
w dalszą drogę. (miejscowości nie wspomniec ludowi, ilekroć Bóg okazał swą
łaskę i pomoc w pokonaniu trudów i niebezpieczeństw.)
3. Jak: II. M. 12; 37 i 14; 8. Każdy pochód rozpoczynał się z wyraźnem dnia, jak z Egiptu. F
4. Zajęci zatrudnieniu obrządkami nie mogli powstrzymać Izraelitów od wy-
ruszenia z kraju.
5. Powtórzenie początku zd. 3, przerwanego dłuższem zdaniem wtrąconem.
6. II. 13; 20. (odwrócić się (l. p.) lud jednomyślnie, ufając zarządzeniu.
7. Jak. 32; 25. II. M. 14; 2)
8. Jak. II. M. 15; 22. Etam oryl. Szur.
9. „ II. M. 15; 27. Takiego miejsca wypoczynku już nie znaleźli w dalszej wędrówce.
10. „ II. M. 16; 1.
14. „ II. M. 17; 1 i 19; 2. Widać kapitan ich obawa przed brakiem wody na pustyni.
16. „ II. M. 11; 34 i 35.

18. Raszi wyjaśnia, że nazwa Rithma pochodzi ~~stąd, iż~~ od złośliwych raportów zwiadowców, którzy głosili tu ostre słowa przeciw krajowi obiecanemu, rzucające serca ludu, jak ostre strzały. Ps. 120, 3 i 4. O wymienionych do zd. 31. miejscowościach mowa bliższych szczegółów prawdopodobnie dlatego, że nie zaszło tam nic ważniejszego.

31. Jak: IV.M. 18; 6.

35. Eçjon-Geber w Idumei, portowe miasto niedaleko Elat nad zatoką Arabską. IV.M. 2; 8. I. Król. 9; 26. II. Kron. 8; 17. 14"

36. Stacje między Eçjon-Geber a Kadesz wymienione IV.M. 20; 1 i 22. 21; 4. V.M. 1; 46. 2; 8 i 14. Stacja Hor leżała na powrotnej drodze z Kadesz do Mosera: ~~V.M. 10; 6~~ IV.M. 20; 22 i 21; 4. ~~i dalej.~~

38. Jak 20; 22.

(Jest to pierwsze spotkanie wrogich ludów.

40. Wtedy nastąpiły wypadki, o których mowa 21; 1.

41. Calmona na wsch. granicy Idumei między Petrą a Coarem. IV.M. 36; 41.

44. עִיִּים i עִיֵּי הָעֲבָרִים = (ruiny) gruzy i rozaliska. 21; 10. (grobiste górskie)

45. Jak 21; 30 i 32; 34.

46. Jer. 48; 22.

49. Jak: 21; 18-20. 22; 1. II.M. 16; 29.

50. " 22; 1.

51. Dochodząc do Jordanu, który mają przekroczyć, (Mojż.) przypomina obowiązki, które spełnić mają, aby utwierdzić się w kraju. II.M. 34; 12-16, 23; 32 i 33. Jos. 4; 10.

52. Jak: II.M. 32; 4. III.M. 26; 1 i 30. Warunkiem stałego pobytu i trwałego dziedzictwa jest wytępienie wszelkich śladów i pokus bałwochwalstwa.

53. O ile nie uwolnicie kraju od bałwochwalców, nie będziecie mogli spokojnie ani stale dziedziczyć ziemi.

54. Jak: 26; 53-56. t. j. dla 12 pokoleń według liczby, ustalonej po wyjściu z Egiptu.

55. Obrazowo wyrażone niesprzyjające następstwa tolerowania bałwochwalców, co będzie przyczyną wielu dotkliwych klęsk i gorszej niedoli, gdyż w końcu Bóg wypędzi z kraju lud, któryby przyjął bałwochwalstwo od dawnych mieszkańców. Jer. 23; 13. Jech. 28; 24. Trzeba, sami pierwotni bałwochwalcy zrzekam wzwodę, się i wypraz was z kraju. Onkelos. II.M. 34; 15 i 16.

56. Groźba niestety spełniła się, gdyż państwo Izraelskie z powodu bałwochwalstwa runęło. Horxheimer.

Rozdział ~~XXXIV~~ 34.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, prakstry:
2. Przykaż synom Izraela i powiadz im: – Gdy wy przybędziecie do kraju Kanaan, (to jest) ten kraj, który przypadnie wam w ~~dziedzictwo~~ posiadłość, kraj Kanaan według granic jego.
3. I będzie dla was od strony południowej granicą od pustyni Cyn, obok ~~dotykającej~~ Edomu, i będzie dla was granica południowa od krańca morza Słonego ku wschodowi.
4. Skręci się wam granica południowa od wzgórza Skorpionów i przejdzie ku Cyn i będą wyjścia jej od południa od Kadesz-Barnea i wychodzi do Chacar-Addar i przejdzie do Asmona.
5. I zwróci się granica od Asmon ku potokowi Micrajim i będą wyjścia jej ku morzu.
6. A granicą zachodnią będzie dla was morze Wielkie, a granica ta będzie dla was granicą zachodnią.
7. A ta będzie dla was granica północna: od morza Wielkiego odgraniczycie sobie do góry Hor.
8. Od góry Hor odgraniczycie do Chamat a będą wyjścia granicy ku Cedad.
9. I pójdzie granica ku Zyfronie a będą wyjścia jej ku Chacar-Enan; ta będzie dla was granica ku północy.
10. I odgraniczycie sobie granicę ku wschodowi od Chacar-Enan do Szefamy.
11. I zniży się granica od Szefamy ku Riblu na wschód do źródła i zniży się granica i dotknie brzegów jeziora Kinneret od wschodu.

12. Zniży się granica do Jardenu i będą wytknięcia jej przy morzu Słonem; to będzie dla was ziemia podług granic swoich dokoła.

13. Tedy przykazał Mojżesz synom Izraela, rzekłszy: - Ta jest ziemia, którą posiąść macie podług losu, co przykazał Wiekuisty dać dziewięciu pokoleniom i połowie pokolenia.

14. Gdyż zajęły: pokolenie synów Rubena podług domów rodowych swoich i pokolenie synów Gada podług domów rodowych swoich i połowa pokolenia Menassego - zajęły dziedzictwo swoje.

15. Dwa pokolenia i połowa pokolenia zajęły dziedzictwo swoje z tej strony Jardenu od Jerycha ku wschodowi, od wschodu słońca.

a cap. 16. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza, rzekłszy:

17. Te są imiona mężów, którzy (dziedziczyć) dla was ziemią: Elazar, kapłan, i Jehoszua, syn Nuna.

18. I po jednym księciu dla pokolenia (dziedziczenie) wejmiecie do ziemi.

19. A te są imiona mężów: - dla pokolenia Jehudy - Kaleb, syn Jefunny;

20. a dla pokolenia synów Szymona: - Samuel, syn Ammihuda;

21. dla pokolenia Benjamina: - Elidad, syn Kislona;

22. a dla pokolenia synów Dana: - Książę Bukki, syn Jagli;

23. Dla synów Józefa: dla pokolenia synów Menassego - książę Channiel, syn Efoda;

24. a dla pokolenia synów Efraima - Książę Kemuel, syn Szyftana;

25. a dla pokolenia synów Zebulona - Książę Elicafan, syn Parnacha;

26. a dla pokolenia synów Issachara - Książę Paltiel, syn Azzana;

27. a dla pokolenia synów Azera - Książę Achihud, syn Szelomiego;

28. A dla pokolenia synów Naftaliego - Książę Pedahel, syn Ammihuda.
29. Ci są, których przykazał Niekuitty do ~~ustalenia~~ dziedziczenia synów Izraela w kraju Kanaan.

Rozdz. 34. 1. Oznaczone są dokładnie granice, w obrębie których rozciągał się właściwy kraj Kanaan, chociaż według zapowiedzi miał być znacznie obszerniejszy. Lm. 15; 18. i Lm. 11; 24. Do tych granic odnosiły się niektóre szczegółowe ~~postanowienia~~ przepisy, jak n. p. tępienie Batwochwalców, podział na 9½ pokoleń według losowania.
3. Granica połud., jak Joz. 15; 2 4.
4. Morze Solne czyli Martwe. Granice nie dadzą się ściśle oznaczyć, ponieważ nazwy miejscowości nie [illegible] A rzek.
5. Herski potok koło wioski El-Arisz, wpadający do m. Śródziem. Morze „Wielkie" t. j. Śródziemne.
7. Nazwana tu góra Hor, jest prawdopod. jeden ze szczytów Libanu, ale nie identyczna z górą Hor na połud., gdzie umarł Aron.
8. Chamat t. j. Epifanija, czyli Antiochja w Syrji. Lm. 10, 18. Jech. 47; 15.
9. Zyfron na półn.-wsch. granic Damasku. Chacar-Enan Jesk. 47; 17 i 48, 1. leżące w okolicy Damasku.
10. I „oznaczycie" t. j. dokładnie według powiedzenia
11. Jako „źródło" uważają niekt. jezioro Fiala, skąd wypływa Jordan.
12. Jako granicę Elegazar i Jozue,
17. Jako pełnomocnicy mają ~~one~~ objąć ziemię i przydzielić według losu a Książęta pokoleń imieniem plemion, rodów i familii, jako wyznaczeni i odpowiedzialni za [illegible]
19. W porządku tu wyliczonym, obejmą pokolenia posiadłości w kierunku od pół. ku połud. Joz. 16-19.
20. Niektórzy Książęta rodów występują tu inni, niż poprzednio wyliczeni, którzy prawdopodobnie już nie żyli w chwili objęcia kraju. 25, 4.

F Każdy powinien zakreślić właściwe granice swoim czynom, dążeniom i zamiarom. Pan Bóg najwyższym rozumem wyznaczył każdemu los odpowiedni. Służ ludzie niektóby rozlicznych trosk i zawikłań, zgrzeszeń i zatargów osobistych mienia i spokoju drugich, zmartwień i zwykle za późno zatrowanych studzeń, gdyby zadowolili się przydzielonym im losem!

= Kanonicy biorą je w posiadanie dla wdów i sierot.

Rozdział ~~XXXV~~ 35.

1. I przemówił Wiekuisty do Mojżesza na stepach Moabu nad Jardenem, od Jerycha, ~~szakiżay~~ a rzc:

2. Przykaż synom Izraela, aby dali Lewitom z ~~dziedzictwa~~ dziedzictwa posiadłości swych miasta na ~~osiadłanie~~ zamieszkanie i ~~pastwiska~~ wygony dla miast ich, ~~ona~~ ich ~~otaczające~~ (dokoła) oddacie Lewitom.

3. I będą te miasta dla nich ~~dla~~ na ~~osiadłania~~ zamieszkanie a ~~wygony~~ pastwiska ich będą dla bydła ich i dla ~~majątku~~ wszystkiego ich i dla wszystkich zwierząt ich.

4. A ~~wygony~~ pastwiska miast, które oddacie Lewitom, od muru miasta i to ~~zewnątrz~~ tysiąc łokci dokoła ~~będą~~.

5. I wymierzycie ~~zewnątrz~~ od ~~na~~ od miasta ~~od~~ po stronie wschodniej dwatysiące w łokciach i ~~od~~ po stronie południowej dwatysiące w łokciach i ~~od~~ po stronie północnej dwatysiące w łokciach i ~~od~~ po stronie zachodniej dwatysiące w łokciach i ~~od~~ po stronie północnej dwatysiące w łokciach a miasto w środku; takie będą ~~wygony~~ pastwiska dla nich miast.

6. A miasta, które oddacie dla Lewitów, te sześć miast ~~ucieczki~~ schronienia ~~przy~~ ~~zabójcy~~, ~~które~~ ~~oddacie~~ ~~dla~~ ~~ucieczki~~ ~~przytułku~~ ~~zabójcy~~ ~~tam~~ ~~zabójcy~~ ~~a~~ ~~ponadto~~ ~~oddacie~~ ~~czterdzieści~~ ~~i~~ ~~dwa~~ ~~miast~~ ~~.~~ ~~7.~~ ~~Wszystkie~~ ~~miasta~~ ~~,~~ ~~które~~ ~~oddacie~~ ~~dla~~ ~~Lewitów~~ ~~:~~ ~~czterdzieści~~ ~~i~~ ~~ośm~~ ~~miast~~ ~~;~~ ~~te~~ ~~i~~ ~~ich~~ ~~wygony~~ ~~.~~ ~~8.~~ ~~A~~ ~~miasta~~ ~~,~~ ~~które~~ ~~oddacie~~ ~~z~~ ~~posiadłości~~ ~~synów~~ ~~Izraela~~ ~~,~~ ~~od~~ ~~możnych~~ ~~weźmiecie~~ ~~więcej~~ ~~a~~ ~~od~~ ~~niejszych~~ ~~mniej~~ ~~;~~ ~~każdy~~ ~~podług~~ ~~dziedzictwa~~ ~~swego~~ ~~które~~ ~~posiada~~ ~~,~~ ~~odda~~ ~~z~~ ~~miast~~ ~~swych~~ ~~dla~~ ~~Lewitów~~ ~~.~~

6. A miasta, które oddacie dla Lewitów, te sześć miast schronienia, które oddacie, aby tam uciekał zabójca, a ponadto oddacie czterdzieści i dwa miasta.

7. Wszystkie miasta, które oddacie dla Lewitów: czterdzieści i osiem miast; te i ich pastwiska.

8. A miasta, które oddacie z posiadłości synów Izraela, od możnych weźmiecie więcej a od mniejszych mniej; każdy podług swego dziedzictwa, które posiada, odda z miast swych dla Lewitów.

a rozp. 9. I przemówił Pan do Mojżesza, mówiąc:
10. Przemów do synów Izraela i powiedz im: – Gdy wy przejdziecie ten Jarden do kraju Kanaan,
11. To wybierzcie sobie miasta, jako miasta schronienia będą one dla was, aby uciekł tam zabójca, który zabił osobę przez nieuwagę.
12. I niechaj będą wam te miasta dla schronu przed mścicielem, aby nie umarł zabójca, aż stanie przed zgromadzeniem na sąd.
13. A miasta, które oddacie, sześć miast schronienia ma być dla was;
14. Trzy miasta oddacie z tej strony Jardenu a trzy miasta oddacie w kraju Kanaan, miastami schronu mają być;
15. Dla synów Izraela i dla cudzoziemca i dla osiadłego wśród nich będą sześć miast tych schronienia, aby uciekał tam każdy zabójca, który zabił osobę przez nieuwagę.
16. A jeśliby narzędziem żelaznem uderzył, że umarł, zabójcą jest: śmiercią ma umrzeć zabójca.
17. A jeśli kamieniem z ręki, od którego umrzeć można, uderzył, że umarł, zabójcą jest; śmiercią ma umrzeć zabójca.
18. Albo narzędziem drewnianem z ręki, od którego umrzeć można, uderzył, że umarł, zabójcą jest; śmiercią ma umrzeć zabójca.
19. Mściciel krwi ten uśmierci zabójcę, gdy spotka go, on sam go uśmierci.
20. A jeśli z nienawiści pchnie go, albo rzuci na niego podstępnie, że umarł;

21. a Albo w nieprzyjaźni nawiści uderzył rzekę swą, że umarł; śmiercią
zabójca uderzający, mordercą jest; mściciel krwi uśmierci zabójcę
mordercę, gdy go spotka).

a zap. 22. Lecz jeśli niebacznie przypadkiem, bez nieprzyjaźni nawiści, pchnął pchnął lub wrzucił na
niego jakiemkolwiek narzędziem bez podstępu;

23. Lub jakiś kamieniem, od którego umrzeć można, nie wi-
dząc, upuścił na niego że umarł (z tego), a on nie był wrogiem
jego, a nie dążył do szkody jego;

24. Tedy osądzi gmina zbór między uderzającym a mścicielem
krwi podług praw tych.

25. I ocali gmina zabójcę z ręki mściciela krwi i zwróci go
gmina zbór do miasta schronienia przytułku jego, do którego uciekł, i zamieszka
w niem do śmierci arcykapłana najwyższego, którego namaszczono
olejem świętym.

a zap. 26. Lecz jeśli wyjść wyjdzie zabójca poza granice miasta schronienia przy-
tułku jego, do którego uciekł;

27. i ⁊ znalazł go mściciel krwi poza granicą miasta schronienia przytułku
jego i zabije zamordowa mściciel krwi zabójcę: nie ma winy krwi.

28. Gdyż w mieście schronienia przytułku jego zamieszkać ma do śmierci arcy-
kapłana najwyższego, a po śmierci arcykapłana wrócić może zabójca
na ziemię posiadłości swej.

29. Więc niech będzie to wam przepisem ustawowym prawem dla potomków wa-
szych we wszystkich siedzibach waszych.

4. Grunta dla Lewitów zaczęły się „na 70 łokci i więcej" oddalone od murów miasta.

30. Każdego zabijającego ~~osobę~~ ~~istotę~~ podług ~~wypowiedzenia~~ zeznania świadków zabić należy zabójcę, lecz świadek jeden nie może ~~odpowiadać~~ świadczyć przeciw ~~osobie~~, aby ją ~~uśmiercić~~.

31. I nie przyjmiecie okupu za ~~osobę~~ mordercy, który ~~jest winien~~ ~~zbrodni~~ sprawcą śmierci, ~~gdyż~~ bo ~~śmiercią~~ ma ~~karany~~ zostać.

32. I nie przyjmiecie okupu, ~~aby uniknął~~ za ucieczkę do miasta ~~schronienia~~ ~~przytułku~~ jego, ~~aby~~ ~~wrócił~~ celem ~~dla~~ zamieszkania w kraju do śmierci ~~kapłana~~.

33. I nie ~~zbezcześcicie~~ czynicie obłudy ziemi, na której wy ~~przebywacie~~, gdyż krew ~~bezcześci~~ czyni obłudy ziemię, a kraj nie będzie ~~oczyszczony~~ zwolniony z powodu od krwi, która przelano w nim, lecz tylko krwią przelewającego ją (zabójcy).

34. Więc nie ~~kalajcie~~ ziemi, ~~na~~ którą wy zamieszkujecie, ~~gdzie~~ ja przebywam ~~pośrodku~~, gdyż ja, Niekiuisty, przebywam pośród synów Izraela.

Trzy miastach „ich" t. zn. Lewitów, które mieli przydzielone.

Rozdz. 35, 2. Lewici nie otrzymali osobnego działu Lb 18, 20, 23. 26, 62. Dt 33, 10, dlatego wyznaczono im 48 miast z przyległymi pustkami pośród innych dzielnic III 25, 32. Mieli oni we wszystkich dzielnicach głosić naukę słowa prawdy i świątości, nauczać „praw i Zakonu" Lv 33, 8–10. Przytem mieli otrzymywać dziesięciny, które ustanowiły ich źródłowe zakon bylo otrzymania 18, 21. Joz. 21. Lewici otrzymywali tylko prawo osiedlenia t. j. użytkowania się nie własności dziedzicznej. Mogli tylko budować sobie domy, jako własność dziedziczną dla rodzin swoich. W miastach tylko mogli nie, stać także Joz. z innych pokoleń. I Sam. 6, 13–15.

3. Niektórzy tłumaczą: בזדונה = bydło jucne, ברגש = rogacizna, חיה = trzoda. Rabi tłumaczy חיתם = na wszelkie potrzeby utrzymania życia.

V 4. 5. Talm. Eub sh. 21. wyjaśnia, że pierwsze 1000 łokci w odległości od muru przeznaczone były na pastwiska a następne 1000 łokci na uprawę i zasiewy.

6. ~~Jest wyżej 19, 2, 35, 30~~. Lewici obowiązani byli dać bezpłatnie przytułek i ustrzeżenie mimowolnym zabójcom. III. M. 25, 34.

8. Juda, Szymon i Benjamin dali 13, Naftali 3, reszta pokoleń pot. Joz. 21.

† ale tylko w 6 miastach schronienia, które były własnością Lewitów. W innych miastach schronienia mieli (mogli Lewici) żądać od zabójców pewnego wynagrodzenia za utrzymanie.

V 10. Odrazu przy objęciu kraju mieli Izr. pamiętać i przestrzegać świętości życia ludzkiego.

a zap. P Były to miasta: Chebron w Judei, Becer na pustyni, Sychem w górach Efraima, Kadesz w gór. Naftali, Golan w Baszanie, w pów. Ramot w Gileadzie
naj odleglejsze od siebie i od granic kraju.

V 13. Wszystkie miasta schronu miały równocześnie rozpocząć swą działalność.

≠ – 21. Podane są rodzaje i znamiona zbrodni morderstwa zamiarowego, które sądzić należy według świadomości złoczyńcy, towarzyszących okoliczności, narzędzi zbrodni, przyczyn i celu, miejsca i czasu i t.p. sprawę gółów.

F W każdym wypadku zbadać należy przyczynę i siłę uderzenia, oraz skutek śmiertelny.
Tendencja sądownictwa u Izr. była, aby ile możności podsądnego uwolnić.
» Najwyższy sąd czyli Wielki Synod סנהדרי גדולה składał się z 71 członków, sądy miejscowe z 23 członków, aby zawyrokować, czy kto winien, czy niewinny. Pojęcie sądu gminnego, czyli gminy, wymaga 10 osób. Do rozstrzygnięcia sprawy musi być przewaga 2 głosów, dlatego sąd miejscowy składa się z 23 osób, aby prawomocnie mogło głosować 12 przeciw 10 a przewodniczący czuwa nad ilością obrad i głosowania. <> Jeżeli kto z członków sądu wypowiedział się winnym przeciw sądzonemu, a mimo to mógł głosować za uniewinnieniem, ale nie prawomocnie. II M. 23, 7. W małych osadach dla sądzenia spraw mniejszej wagi były sądy, złożone z 5 osób.
a zap. << Gdy zabójca wraca do pierwotnego miejsca zamieszkania i zachowuje się nienagannie, może też wrócić do przodków zajmowanych stanowisk wzgl. urzędów honorowych lub objąć je po ojcu w rodzinie. II M. 29, 30. III M. 25, 41. V. M. 17, 20.
29. Powyższy to obowiązujący Wielki Synod, który urzędował w hali sądowej w Świątyni a następnie Sąd, ogólnie ustanowiony.

V. 31. Sędziowie, jako organ wykonawczy praw Bożych, nie mogą zmieniać wyroku za okupem. III. M. 27, 29.

L Kraj ma być dla was błogosławieństwem swą urodzajnością i spokojnem życiem, ale przelew niewinnej krwi ludzkiej tudzież praktykowanie, czy zaniechanie na to czy godni jakiegoś dobrodziejstwa, które ziemia ma wam świadczyć. Postępowanie wobec bytności obcych wobec B. Hirsch.

V 10. 12. Ustawa chroni tu mimowolnego zabójcę przed zemstą chwilową rozwścieczonych krewnych. Miasta były rozmieszczone w odległości około 6 mil, a to zabójca nie musiał daleko uciekać i być narażony na takowy pościg. II.M. 21; 13. Drogi do tych miast miały być dobrze utrzymane, aby nie znalazł przeszkód elementarnych. III. 19; 3.

Cudzoziemiec miał korzystać z tych samych praw, co krajowiec. Lev. 24, 22. 15. 2

P 12. Tylko najbliższy krewny miał prawo i obowiązek dochodzenia prawdy śmierci, ale sądownie a nie samowolnie. III. 25; 25. V.M. 19; 5. 11.

Joz. 20; 3. II Sam. 14; 11. V. 19, 12. „Mściciel" w znaczeniu obrońca zmarłego. V.M. 4; 48.

V 13. 14. Jak V. 4; 41 i 19; 9. Joz. 6; 8. Wszelkie braki sądowe naprawia oskarżyciela czyli prokuratora. Świadek zabójstwa nie może być sędzią w tej sprawie, ponieważ sąd ma o to, aby stwierdzić winę.

15. „ Jak V. 19; 3.

16. † Jeżeli ktoś uderzył zabójcę napadzienia, tą uważany był za mordercę.

17. Gdyż wiedział, że od uderzenia takim kamieniem „umrzeć można". II. 21; 18.

18. Jak II. 21; 20.

19. Nawet w mieście schronu może go zabić bez dochodzenia sądowego.

II.M. 21; 13 – V.M. 19; 12. Winni się takie do zab. 20 i 21.

F 22 i 23. wymienia wypadki nieszczęśliwego zabójstwa. † zatwierdził,

24. Sąd miejscowy, czyli gminny sprawdza otkazanego z miasta schronu.

a cap. 25. Obwiniony został uwolniony to dla bezpieczeństwa i odcierpienia kary za nie

V 28. ostrożność musiał wrócić do miasta schronu. Śmierć arcykapłana, należała uważać za ofiarę, zagładzającą wszelką winę. Śmierć najwyższego dostojnika wywołała tak głębokie wrażenie, że każdy zapominał o krzywdzie osób prywatnych. Majątek i skarb. Ze str. 144. a cap.

30. O zamierzonem zabójstwie 16-19 można było orzec na podstawie oskarżyciela, ale jeszcze jeden świadek nie ma podstawy znaczenia świadków. V.M. 17; 6 i 19; 15 (II.M. 23; 2. Świadek ma przedstawić ciało zabójstwa przebieg faktu bez uwag zabarwiających lub odciążających).

V 31. 32. Zamierzone morderstwo nie mogło być okupione od śmierci (31) a nieszczęśliwe zabójstwo nie mogło być okupione pieniądzmi od opuszczenia wolności. I.M. 9; 6. II.M. 21, 14. – 18; 5. V.M. 17, 7.

33. Ziemia III.M. 18; 25 i nast. 15; 31. 7 „Boża" poświęcony)

34. Kraj „uświęcony" przez Boga nie może być znieważony bezkarnie przelewem krwi niewinnej. b

b. Prawo B. opiera się na świadomości i uznaniu dostojeństwa B., na zasadach podobieństwa istnienia do B., na miłości i na uświęcaniu ofiarnem samego siebie. W braku tych zasad i warunków istnienia stają się podobnym do zwierzęcia, samolubstwo, przemoc, tyrania, wojna stają się motorami jego życia zwierzęcego a Kraj, splugawiony zbrodniami, pustoszeje i niszczeje razem z ludnością. Psalm. I.M. 4, 14.

Na str. 144. Urząd Kapłański i Levitów, jako pomocników służby Kapłańskiej, obejmował głównie dwa obowiązki: rozpoznawanie w świątyni i nauczania poza świątynią. Kapłani mieli obowiązek czuwania nad bezmyślnymi i lekkomyślnymi postępkami jednostek, a zbrodnie karnierowe przekazane S. Tr. sądowi legalnemu do rozstrzygnięcia. Szczegółowe ustawodawstwo podaje Dr. Hirsch. T. M. 19; 1-10. L 21; 1-9.

Rozdział ~~CXXXII~~ 36.

1. Wtedy przystąpili naczelnicy ojców z rodziny synów Gileada, syna Machira, syna Manassesowego z rodziny synów Józefa i przemówili w obecności Mojżesza i wobec książąt, naczelników ojców synów Izraela,

2. i rzekli: - Panu mojemu przykazał Wiekuisty oddać ziemię na własność według losowania dla synów Izraela; i panu mojemu przykazane zostało przez Wiekuistego, aby oddać posiadłość Celafchada, brata naszego, córkom jego.

3. Gdy staną się jednego z synów pokolenia innego z synami Izraela żonami, tedy wytrącona zostanie dziedzictwo ich z dziedzictwa ojców naszych a przyłączona zostanie do dziedzictwa pokolenia, do którego należeć będą, i z losu dziedzictwa naszego wytrącona będzie.

4. A gdy przyjdzie jubileusz dla synów Izraela, to przydzielone zostanie dziedzictwo ich do dziedzictwa pokolenia, do którego należeć będą, a z dziedzictwa pokolenia ojców naszych wytrącone będzie dziedzictwo ich.

5. Tedy rozkazał Mojżesz synom Izraela podług orzeczenia Wiekuistego, mówiąc: - Słusznie pokolenie synów Józefa mówi.

6. Ta jest sprawa, którą przykazał Wiekuisty o córkach Celafchada, mówiąc: - Upodobanego w oczach ich mogą zostać żonami, tylko w rodzinie pokolenia ojców swoich mogą zostać żonami;

7. aby nie przeszło dziedzictwo synów Izraela z pokolenia na pokolenie, lecz każdy do dziedzictwa pokolenia ojców swoich przyłączać się będzie z synów Izraela.

8. I każda córka posiadająca dziedzictwo z pokolenia synów Izraela za jednego z rodziny pokolenia ojca jej stanie się żoną, aby dziedziczyli synowie Izraela każdy dziedzictwo ojców swoich,

(którzy stanowili 6 familii (jednego ~~syna~~ ~~X~~ pokolenia Gilead.

Gilead miał 6 synów, jeden z nich był Chefer, którego syn Celafchad nie miał sync. Miał potomka, tylko Chefera 6 córek.

~~F Córki Celafchada miał 6 synów, którzy razem stanowili jeden ród, (a) którzy rozdzielili się na 6 rodzin pokolenia Gilead, czyli familii, wie matkowe nimi~~

P Powołują się na prawo „ojców" a nie swoje. 26,53.

6. i 7. Zarządzenie to miało znaczenie tylko dla ówczesnego pokolenia, (które) ~~zo~~ objęło ziemię. II sk. 25, 10.

8. i 9. Ale dobra ogółu (jednostka musi (ofiarować) (nieraz) (zejść) osobistych swoich prawa i korzyści, jak to uczyniły córki Celafchada.

Gdyby matka otrzymała prawo dziedziczenia po ojcu z jednego pokolenia a po bracie z drugiego innego pokolenia, i ma wyjść zamąż za potomka innego pokolenia, wtedy zrezygnuje ze swojego prawa spadkowego po rodzicach swoich.

Prawo spadkowe zatem nie zabraniało kojarzenia małżeństwa z innych pokoleń.

10. i 12. Stwierdzenie, że wszystkie córki Celafchada zastosowały się zgodnie do dobrej rady i nie doznały uszczerbku, bo wszystkie ~~wydały~~ wydały za odpowiednich mężów według upodobania a nie sprzeciwiły się zarządzeniu.

przechodziło dziedzictwo z pokolenia na pokolenie innego, lecz każdy
do dziedzictwa swego przyłączone w pokoleniach synów Izraela.
a cap. 10. Jak przykazał Pan Mojżeszowi, tak uczyniły córki Celafchada.
11. I stały się: Machla, Tyrca i Chagla i Milka i Noa, córki Celafchada,
synów stryjów swych żonami.
12. (Mężów) z rodziny synów Manasesa, syna Józefa, stały się żonami, i
zostało dziedzictwo ich przy pokoleniu rodziny ojców ich.
13. Te są przykazania i prawa, które przykazał Pan za pośrednictwem
Mojżesza synom Izraela na stepach Moabu nad Jordanem (koło) Jerycha.

Rozdz. 36. 1. Ci, którzy dziedziczyć mieli po drugiej stronie Jordanu a nie ci, którzy już otrzymali swoje działy. 32; 39. Uzupełnienie prawa 27; 1-11 ograniczą dowolne zamążpójście dziedziczek 26; 29 i 33.
3. Dziedzictwo przypadało córkom w braku syna. Te więc dziedzictwo swoje przeniosłyby na własne dzieci, pochodzące po ojcu z innego pokolenia, a to sprzeciwiałoby się zarządzeniu, że działy pokoleń mają być niezmienione.
4. W roku jubileuszowym wracały do właściciela pierwotnego tylko sprzedane działy a nie oddziedziczone. III. 25; 10 i nast.
F 8 9. Talmud - Baba Batra str. 120. wyjaśnia, że przepis ten obowiązywał tylko do czasu objęcia całego kraju Kanaan, później już nie obowiązywał.
13. Zakończenie księgi, jak III. 27; 34.
Ranke stwierdza: „Widzimy, że na ostatniej karcie tej księgi zapowiada (ziane jest) wydarzenie, które już zbliża się do wejścia do kraju obiecanego. Pochód Izraelitów skończył się; nieprzyjaciele, tamujący drogę do Kanaan, są pokonani; część ludu już zajęła stałe swe siedziby; gotowe powołany na wodza w miejsce Mojżesza wyznaczeni są mężowie, którzy mają zająć się podziałem kraju. Jest to widocznie chwila doniosłego znaczenia, gdy lud Boży, po długich próbach i doświadczeniach, po raz drugi stanął u granicy swego kraju i gotowuje się do bliskiego rozstania. Nie można więc dziwić się, że ten rozstrzygający moment zaznacza się przestrogami i napomnieniami Mojżesza, przez powtórzenie prawodawstwa i odnowienie przymierza.

Liczba II

II

III

dom. fr. i 525.

211 i niem

miejsce Ord. —

III

III

III

— … — nurzeć = ślub robić — wstępować — 10/ — 3/ — wdowiec —
— żniwa — 40/ — zaślubiać — 41/ — myjąc — — ja — —
— wodzić — 42/ — między rzeki — 43/ — wstęp leczyć —
— … — 45/ — jak — zamiast — wiarę do mnie —
40/ dostęp — — do — … — 402/ — — —
— — — — — — — — — —
— jako oko — — 46/ — 49/ — — —
— — — — — — — — — —
— — — — IV — — —
2/ — 3/ — 4/ — 5/ —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — —

8) przewinienie (= wina) (= Schuld) (= zbrodnia) — temu —
rzecz idzie — idzie. — 9) to mięso należy —
10) Kozłu — 12) — geuct — szuntu = zustreu werden (ausschweifen)
mit. tachas hwisz mężnie
3) szuchaw z acc. = beschlafen, mit Jemand liegen = leżeć z
mężczyzną, obcować z nią szuchas żeru = beschlafen
— ponieważ ukrywa się — a ona — ona — ukrywa
14) nachodzić — opanować
15) ów — i nie — albowiem. —
minchas kinu = Opfer wegen der Sünde
" zykurou = Gedächtnisopfer
17) — [illegible] — 18) — mięsisty — pira (entblättern) =
plur. 328 Jakobsen. Grimm 633 Kluge
Fleisch abschaben — gorzka (= gorzki = bitter) — adj. sel.
— miąsu = Verwünschung, Fluch
19) zaklaci = beschwören — [illegible] — [illegible] — 20) a mężczyzna
z Lobą obcował (mit ihm schlief) = beschlief beschlief
mit einem Weibe) 21) — gdzie — [illegible] — zapadające się
enthalten = zamknięcie schwinden — 22) zywol (ok 21) —
zamknięty leży) zwierzę — [illegible] —
24) da się znaleźć na oić tylko mięsność i mocarz) 25) medlawi
— med — 26) kumac = die Hand voll nehmen, nabierze garść
— i wstrząśnie na ofiarze — 27) a gdy nie jego napełni tej woni —
— Fett — zostaną z tłuszczem — w mięsie — opuchnie — żywo

369

1 ta — 28) rozdzia —) ona — nienaruszona, niezmienna nie,
nagannia 369 niem. unverletzt — będzie zapośredniona nasienie
wyda nasienie 162 potomstwo — mieć habeu — 29) jakże —
30) v albo jeżeli, — jak 14) — przed —

(VI)

2) pilaj neder = etwas Gelobtes weihen 457 nudar neder = 3tm 849
eine Gelübde tun. 3' napoji —) niech się wstrzyma —
v z — (napoji — wszelkiej — winogron, (owoców) — wyjm,
jadał — v co przysięgła się — i winnej (cztorosli macicę) — włos
5) się · przez które by zostawiła się W... — pera —
6) v jego (swej) Ste W. — dojdzie — zwłoki 365
7 — i — — — gdy umrze — 9) jeżeli kto 367 umrze śmiercią —
Beiten fr. — zgrzeszy, — 365
— 10) · gotuje — 11) umarły, zwłoki
12) bez czasu — a czas — poświęcenia — 13) a = genek. —
— 6 barwinka —
v się — przy wsadzie go (ją) · · · wejścia — 14) zdrowa —
— owoc — dziękczynna — 15) — jmedniej — kotarze —
— plural
rozmarowane — Fich — ion — 17) dziękcz. — dziękcz. —
102 niem. pol
18) uwarzona — kotarz — plus. — na dłonie —
21) kąpiel = wedyng — (dosięgnie) o wstrzemięźliwości tego — 231 fr. uno
fr. (zwinąć — nasiąść pomnik 331 = mnożyć) fr.
25) leuchten lassen = roz... — 26) verleihen = użyczyć ci
opowiem.

VII

1 wychowanek — 2) kadź — 3) zmazać = 422 przetrzeć niem. — 3 niem. i wojenny — przywódki — 5) pisz — 6) Kinder wody — 7) wol.

8 ośmi wołów — 9 = pod. studzę (doszczętu) (tom IV 33. —

12 oficer-sprzymierzeńca (później zastępca) — 13 plur.

13 niem. i 185 — 14 Kaszlem 260 (erasal) — 15) młody

16 dzień Zmęczenie) — 17 dzięcioł — 18 (niem. pol.

19 ślązak. — 20 jak 13) — 21 jak 14) — 22) jak 15 —

23 ciężko — 24 jak 13 — 25 jak 14). — 26 jak 15

— 29 dziecko — jak 12 —

85) myśliwego szczwa 86) wszystkiego zwierza — 87) genetiv —

88 genetiv — 89) nachodźcy — niem. pol. między —

VIII

2 — 418 zupełnie = niem. i 418 zaraźliwa = zakaźna, zakaźnie —

3 — jak 2). — 4) 5 niemiecka = zdobiła = zdobiła =

Kwiatom, — 7 jego — Gestalt = kształt — 8 pokazał = zeigen

7) miłość, na niebie — blur. Schützengraben — Schützdich = Tagwasser —

— 9 przeciąg — 8) wiatr — 9 niebo — 10) [illegible] 9) —

pobożny — 11 na wojnach (wojnach) służby — genet —

12) byłoby — 13 = 173 niem. — 14

X

niem. pol.
2) hrabia — ze strachu (przerażenie) — zdrętwienie — 328 tchnienie — tchnienie —
w wyrażaniu (wyrażenie) — 3) radzić — do — (= zniszczyć)
4) radzić — 6) przy pochodzie ich — 7) zwoływanie — (= zebranie)
— dzwon klasek — 8) uderzyć na alarm (trwogę) —
fr. i niem.
490. gnębić 491.
9) niepokoić — prześladować, trapić) bedrängen verfolgen
— wspomnieniem — 12) z — spuścić się jak IX 17.
mein sich niederlassen
wrócić temperze zwrócić się przez 525) i mieć przeciwko tam
Wzór 230
17) chorągiew — [illegible] — sing. — 18) kwartier machen
20).
18) sing. 19) sing. 21) — i — aż do nadejścia tamtych
25). zmykać się — ze zarzepaniem ich — 28) gdy wyruszyli —
29) dawać ? 125 niem fr. przyrzekać 30) miejsce
Vaterland, Geburtsort = 293
urodzenia, ojczyzna 31) — inf. obserwować — tędy
fr. wyszukać
32) tędy — dobro — tędy — 33) wyszukać erkunden —
mieć auskunft
miejsce spoczynku = Ruhestätte 34) wednie — 36) spoczywać —
— fr. Romancz inaczej —

XI

1) — i był lud, jak nasze kacze — rozgwarzać (zapewniać) — miesiąc
niegwarzyć, fr. rozgwarzać się, fr. «spalisko» — rozgwarzać się, polonez
uszami — i — mszyć — 3) (czy "przeciw zimie" itd.) —
571 fr.
4) Gesindel motłoch, tłuszcza — znowu (adverb) — 5) wspominać
Kalka 210
— strzępiorek) — 6) związek, fr. verwellen verwelken —
7) perty — 8) niebezpieczeństwo fr. schützen rozchodzić się, rozkazać się
573
rozpraszyć się — wstępie (szmydel) — i — i stąd 282 hasłem
kolor olejny = delkuchen

9) na nią (na rzecz) — 10) każdego (accus.) — wejście — jego — a — niemiecki (niemiecki) — 11) ile przypuścić z. — całego (ludu) — 12) czy — urodzicielem (żebrakiem) — nieś nosi — w — święcie (święcie) — 13) skąd mi [illegible] mięso" albo
niem. 563 egl.
skąd mam mięso" — krową — mięsa — 14) mogę (können a nie vermögen) — bo — 15) abym mi się oglądał (patrzał) —
niem. 536 i fr. niem. i fr.
mieszczanie — 16) oni — najstarszym — przy wódz —
226 i fr.
stanowią się (sich stellen) — z do się (jak w 7) — 17) Hans —
fr. v. niem. wyłączyć
entnehmen wziąć z — b. mazu (to nie accus.) — abym nie
pol. fr. i niem. 496
nosił z sam. 18) mówi" — przygotować się — przed czasem
168
jak 1) — jak 4) — 20) chodzić finnim = einen Mensch
285 niem.
an Zeit — nosy wasze — [illegible] — wzgar,
Kaiser = Kaiser
dzisiaj — 22) zatrzeć się — zbierze się — 23) tykor cra
niem. fr. 525
=wkrócić skurczyć się
sownik = (est krótka) — sprawdzić się, zjeść się — einbeziehen)
24) powiedział do — 25) jak 1) — najstarszych — ale dalej
fr. niem. fr.
nie (proszę) — 26) między — z namiotu (egl. i pol. do namiotu)
226 niem. niem.
jacen z accus. = wyjść skąd. — 27) dosłownie (moldele) — 28) [illegible]
fr. i 621 374 i fr.
gniew — 29) mi jitaju = o mochte es doch geschen dass. —
30) nieistotnie jak 25) — 31) - i — przypędzić fortbetreiben
fr.

fr. i 358
wiwtasz = ausbrechen zurückstreuen — około —
koj — koj pol.
na — z jednej strony — z drugiej strony 32) pher. — jak 31)
— sobie — szutojach = 2 — 33) Vich — mim — poraz = 2
fr.
schling — 34) [illegible] — 35) byli —

XII

1) dwar 125 b = reden über jemand — 2) przez — praeseus — przez
gegen fr. fr.
3) [illegible] — als irgendein Mensch — [illegible] — 4) [illegible] = nagle
fr. i niem. niż jakikolwiek 469
(zwiastuje zwiastujący) — ow troje — 5) oto ku — 6) [illegible]
— kto? — wenn euch ein Prophet Gottes ist = wenn unter euch ist,
fr. = wenn ihr einen habt niem
wenn jemand unter euch ein Prophet ist
czyjemu serce jest = jeżeli kto u was prorokiem wielkim
44 i fr. 635
— zuverlässig = zaufamigoing 8) [illegible] zjawieniem tmim =
niem fr. 343
fr.
[illegible] Sohn Zid, Zidinis = [illegible] — schamen = wstyd-
niem
9) [illegible] — 10) z nad = majal, — a oto — 11) al nu = [illegible] doch
34
nie porzucaj — [illegible] = [illegible] = [illegible]
fr. wszystki 208
[illegible] zeigen = sich bethören lassen = dać się zbałamucić —
niem
Mutterleib = żywot — 13) [illegible] — 14) wtedy ni —

XIII

2) [illegible] — 3) [illegible] narzeczy ... byli oni — 17) [illegible]
— ich — 18) my — on — niemiecky — nasz — 19) — ona — [illegible] — oni —
niem. 333
Bekräftigung = ...warowanie = fest — 20) urodzajna — niemiecki
bewährung oot (pol. Ojczyzny) Ojczyźnie

20) chrzak = das Herz verhärten = sich ermuthigen = sich muthig erweisen = sich tapfer beweisen = ein Herz fassen = czyl. być mężny m. — czas — 21 wybadali — 22) [illegible] — zostać — 23) zmożny = Rauke = ric — grono winne — 24) zpowiedzieć = wegen) — mieć = wyciąć

25) rozpatrzenie = [illegible] — 26) zdać dwor = Nachricht bringen = antwort ernigen = zdać sprawę — pokarać — 27) wezwanie = nachricht — den zwrócić — 28) obronić warowne = [illegible]

30) jichoyl = obejrzeć = überwachen pokonać — 31) mocny

32 wybadali — przeszliny durchziehen — [illegible] —

niszczy austreiben verzehren —

1) [illegible] powstać aufstehen = narobić rozruchu zmieszanie

— vor sich gehen eine Stunde — 2) miecz — pomarli — umarli

3) dla nas — 4) Verhaupt = zwierzchnik Superior — 5) twarz

twarz — zgromadzenie — 7) — wybadać — 9) mieć = sich an

[illegible] = abfallen — 10) [illegible]

[illegible] — 11) miąć = tasten hohlen verachten verwerfen

[illegible] — zmiąć [illegible] — wosk — 13) mokradło

[illegible] — 14) obdzielić twój — gen. 15) szajna = [illegible]

[illegible] — [illegible] — [illegible] — święcie przyrzekłes jak XI 42).

[illegible] — [illegible] — 21) [illegible] — [illegible]

23) święcie przyrzekłem jak 16). — Każdy — jak 11) — 24) zadanie =

nominativ –

– zgromadzenie – iż 572 Bräjm = ein Mann von Noccen
von Ruf, Ruhm – 3 [illegible] / [illegible] obie – alibon
– to – zwórka – 5) / und thun = oznajmić – wissen lassen // tego
fr. 212
– tego – – który to mięso nalezy – / tego – 6) / to – 7) [illegible]
fr. jak 76) –
2) dyć – jenes – wozzie – , ale 3) – 9) Ihr wer – wagen
fr. –en–
– oddzielić – gen – stanęli przed – Die Fürsten vor
prognoza 92
v. abgehen – / liegen, kurzen sich streben bracken
17) Ihr fr. 255 zaparować 223
– dla tego, sonderlich – coż – Hauptsache [illegible]
fr.
– seine Zusammenkunft verabreden
621
13) opływający – czasowo sich zum Herrscher machen
fr. 143 dato
(ausgeben) = wydawać się – 14) 355 pomiędzie – 15) thun lag
fr.
= sein Zorn entbrennte = er war darnig = zürnen vorgenommen
– – – i nie – 16) fr. ludzie – 17) jak 6) – 18) dali – nalożyli
– mixtum – wokenigneim? 35
21) jak 9) – 22) Bote – t = m – gniewać się –
26) fr. 535
23) jak XI 16) / Frevler, Sünder – Frevel, Sünde – przestępca.
fr. i 389
– Sünde = Heggerafft werden, im Kommen = zgnić –
24) – / i – V. swymi – 28) – po tem – 29) – dalej widzieć
inf.
ne: „jak immer ci z wyższej ludzie" – Ausgang = Ende,
fr.
los = Lose, Verhängnis Heimsuchung – fr. Ding, werden
– dotyczący będzie – nad nimi – 30) 91 Sünde = das verhaßte,
Hass, inerhörte – (rozwaga = verdammen, ausdenken) – rozwaga
Handeln
jak 32)

jak XII 11) — 341 zaczęs.
[illegible] zerwerfen [illegible] — 3) [illegible] — 31) [illegible] — 252 [illegible] — [illegible] — [illegible] —

9) Zonaderzić będzie do ciebie — ofiary z winnej — Widuchy
fr.
mi; zwiedzeń — 11) V ich — Janer albo gen. — z nią — acc.
12) 7: 176 zieniedzwiejne 145
Serbe najprzedniejsze ich — 13) będą — 14) das Objekt welches gebannt ist
nicht
rz. polk gewerbek [illegible] co jest wskutek — ujdzie —
ist
15) [illegible] wytnijcie — wyniszczcie — 16) V ego: —
dasselbige
Naszwytnijcie, jak 15) — oczy[illegible] swoje; zebra — 17) podziałem
fr. 535
18) jak — 19) skończeń (erheben) abtragen — 2 osoba — (obl. —) dla
ciebie — z tobą — 20) — i — 21) — ob — V ami — accus —
23) sprawa nie będzie [illegible] — 24) [illegible] — acc 7) —
20) [illegible] widzenie — też — jak 19) — gen. —
fr. 198 wie z die "Jais"
22) [illegible] (achten, angesehen werden) — [illegible] — 25) jak 19) —
— jak 26) [illegible] widzenie — gen. 27) jak 19) —
— [illegible] gen. — jak 12) — 30) acc 12) — Jak 28)
— [illegible] z acc. 29) jak „mir" — 31) albowiem — dla was —
32) jak 19)

XIX

jakowska Jungkich, Färse
2) [illegible] — w na której — nabożeństwo — 5) V jej — 6) V dwu
fr.
krotny — wyszedł jak XVII 2) — 7) wejdzie (finitive use,
ceneie eingehen, gehen a drugie "kommen") — 8) spalający
348 fr.
9) jako — maj rudu = Wasser, womit der Ausatz gereinigt wird
Wasser der Aussatzreinigung — [illegible] — [illegible] — [illegible]
wida oczyszczenia — 10) oczyszczenia — 11) zwłok — 12) [illegible]
V (wody oczyszczenia) — 13) zwłoki — oczyścić — do — jak 9) —

zostawa — 14) nędzka — będzie — 15) — angabinden (z tego rozdz.)
Von — 16) będzie — 17) jak XVII 2) — 18) ofiary = 19) (jetzunce) —
18) genes. — 19) wiekorem. — 20) albowo. — 22) [illegible]
crego — XX

2) wielu niepraw[illegible] wiąz zebrali się Niemcy się — 31) [illegible]
= mnkowen zginęli = sterben, — 9) dy — 4) [illegible]
się także do będzie — tylko „będzie" nie dobrzek — 5) nie
rodzaine (rzadzne) — 6) od — Tabur — 7) im — 8) wzure
dziesz = jak 4) — 4) rozkazao — 10) krnaberen —
— [illegible] — [illegible]) — 72) vertrauen ufać — [illegible]
verkerri [illegible] — zaprzestanie — czy nie [illegible]
— 73) [illegible] — które — i przez które — 14) wyszedł —
Mussen = [illegible] = muszą, muszą, musk, utrapienie utrapienia —
[illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — 16) [illegible]
ak 14) — [illegible] — [illegible] — 12) lass uns doch zieken
= wir möchten zieken vorbeigehen durchziehen lassen = niech
przejdziemy proszę. — króla (Landstrasse) = dereh hame,
Lech = [illegible] — sich wenden zwrócić się — 8) i nie — 19) pojdzie
my — [illegible] = gościniec (bity) [illegible] —
ajn dwor = es ist nichts = es ist Keine Sache = es ist ein Geringes
(drobnostka) —

21) pozwolić, inf. — sich wegwenden 352 nol. — 24) mytgrzony, — mürr 330 es fi = gegen den Befehl Gottes murren = zemrzeć, narzekać! 25) zaprzeczyć! —

26) pustrać = jemand. auszziehen mit Acc. — ausziehen u. der Sache = zdejmować z kogoś ubranie i oblec w nie Gleaz — jak 24) — 29) smarć 113 śmierć

(jak 3) — XXI

1) zemsta — fr. 67 syl. — rache (pol. i niem.) — 195 — Ehrsucht — Ehrgeiz — 195 niem. Syl. — ehrsüchtig — ehrsüchtig = ambitieux fr. — 2) zemścić się — 4) skoczyć, rozkazywać, rozkaz — 3722 — rozkazywać — 5) zakazać — 6) zakaz = rozkaz = ungeboten Befehl, Kurzmantel — 7) zarządzić — 8) — Strange 361 niem. — 9) — obwieścić, obwieszczać — 10) — Strick = sznur, 620 — Schlange, sznur = brennen pol. ognisko — zgon = zmarły, 8 jak — 11) — zarządzić — jak 5) — odwołać — 12) — odmówić, zakaz, wyrzec się — 13) — klątwa — 410 — zaklinać, przysięgać, przysięga — jak 8) — jak 8) — 14) — wyjść — jak 12) — 15) — wyjście „przy wyjściu" — wyjść — (jak 12) „dolina" 354 (potok) — 16) — wyjście 60 Ausgang — zwracać się 356 — sich wenden — 356 — sich hinwenden — 17) Boer nom. prop. — gość — 7) zaopatrzenie, zaopatrzyć — jest ihm — fr. — 18) — wyżywić — fr. 262. pol. — wyżywić — dostawić — 337 — mistrz = Schulze = Lenker fr. i Heb.

115
20) Solima Thal. hagay = inwendig — zwiaci — Schlupf = sichtbar sein, weithin gesehen werden, fr. sich erstrecken, sich ausdehnen
21) prostaticow (Tafel) — by mu powiedzieli — 22) jak 15) zwrócić — i — jem. jak 20) XX 17) — 23) Szrechour — przejść — na przeciw — 24) do jabok — Lehr = wiederum zurück
25) fr. in den zu ihr gehörigen Städten = in allen ihren Dörfern, Höfen — 20 ½ ir sichem Gemeinschaft = miasto, rodzina — zabrał zajął — zwodowadzy jego = Macht — ij — wiązać powiązanie — fr. herstellen przywrócić = entrichten = odzwiązać = fr. gründen = tu figen — jak 26) — 28) rowniny = Ebene — Ar Moab — umarł = ? — jak XXII 41) — die Höhe der Anhöhen, die da sind an Baal Arnon — na wysokich miejscach fr. i niem. zniszczeń — 453 fr. i niem. fr. i pol. — 29) bin — in bist verloren = zginąłeś — flüchtige = zbiegowie, schaffen = wiedzieć — 30) leer — niederwerfen = położyć — jak 29) — Volk — 32) — Auskundschaften = wyszpiegowanie (wybadanie — (jak 25) — Einhalt = einnehmen = zająć —
33) plur. — wyszli (pociągnęli) — Ku — wszystek — krewni — Bilha zwierzęta — Lehr — 35) plur. — hinzu — zurücklassen = zwrócić — Zeitkommen = Entronnener — jurasz = na Resitz nehmen — zabadnąć —

XXII

1) -to -- mayaswer = z tamtej strony — fr. genel. — 3) gir = sich fürchten - bat się, ulakł się — 601 fr. Grauen fr. zie = Furcht cięgo fundeg wn — 4) iersete = najtarszy — pozic wegfressen luchach = 328 niem. 160 113 niem. 228 niem. i fr. afressen abwenden — przyst. wokoło mes, albo genel. naszego okolicy (Umgebung) - fr. ola genel. — 5) jak XXI 2) — do — do = do Końca — do — mowic, mit den Worten, — wierzamię — 411 i fr. fr. cyn hunrec — mierzka — mnie — 6) że wypędzą go 7) wrsagerlohn = zapłata, nagroda (nie dar) — 8) dzw dawać = fr. niem. Antwort bringen, Antworten — Worte zurück geben) — przemowa do mnie — 9) i przyszedł — do — 11) to — jak 5) — po niem. jak 2) el wypędzą nie mf. — 12) nie zwlekaj 13) mający = mich fr. wejścia = nie chcieć, wzbraniać się (nie odmawiać) nie przestawać verweigern niem. 285 14) jak 13) — 16) mający inf — 17) i wszystko — przeciwni — 18) wspólnie — rzecz = to — cyl. niem. (rzeczy należą do rzeczy) — 22) że — 583 — rzeczowo. l'szutojn li = zum Dinge = ale zwłaszcza + 363 Knabe niem. 5.0 dla niego — nowy chłopiec jego — 23) mich wegweisen mnie = odwrócić się z — zostać, 71. i 356 wenden — 25) drużzista — ustąpić 26) dalej — zwrócić się 28) żydzi (nasza = Pan) — teraz = niem. 753 419. mm — trzy razy (two times) — 29) hisoglagl bi = seiner Rache genügen = sein Spiel mit jemand treiben = że się nagi zawsze cyl. ze mnie = szydzić ze mnie pol.

3) stawiać (ować) — wkłonić się — sich niederwerfen

— ~~za~~ ~~dwa~~ ~~razy~~ (przed jego oblicze) — na twarz swoją — 32 teraz jak 28) — jak 22) — przeged = vor = vor meinem Angen —

33) jak 23) — so hatte ich dich jetzt sogar erschlagen —

34) [illegible] (zurückkehren zu (?)) — 35) efes = nic tylko nichts wissen

(czoj nabóż do aszer — 36) na koniec — 37) rzeczywiście, istotnie

wirklich, zwirk. — 38) — Kinyas chico [illegible] — 40) wtedy —

41) vive XX1 28) — XXIII

1) obtarasz — bekoro — 2) złożyć (— 3) [illegible] topalenie —

al el, albo tikrusi = zimie — dwar = das, twasser nie zeigen word werde ich

dir verbieten — ~~nie~~ — sehen lassen = zeigen — 4) — myć (nawet

vorbereiten, zurüsten) — (wi 2) — [illegible] — 5) włożyć (—

6) [illegible] — 8) (kopo — 9) Jemi albo — V nie — oto — abgesondert 10) [illegible] = [illegible] — [illegible] Zeugnis (tożsamość = rewa)

— [illegible] — zedrich, rechtmäßigen. gerecht sprechen —

— 11) oto — wnreich = inf (błogosławić błogosławić)

12) — co — muss ich mich darauf achten, um es zu reden

13) V go — V jego — Kilog = sie alle — przeklinać — V go —

14) a zaprowadzić go — cfoj = chci im. wł. — jak 2) = jak 4)

15) — da werde dort (Gott) begegnen —

16) włożyć — zmg — 18) (jak 7) — fr. zwracać, dbać o baczność
uśmierkam zakłócen (das Ohr neigen) 19) nachyl ucho do mnie
— dać 19) — człowieka — czyjeś powiedzieć — wysłuchać,
— bestätigen, erfüllen 20) — inf. (ale) błogosławić — (rozkaz) — fakt,
rückgängig machen, wenden 21) — praesens nie wrócę — 3 os. zmg —
mnoł = Mühsal, Lästigkeit, Ungemach — fr. Kummer, Leid, Elend, obłuda, przestępstwo —
— (odgłos rogu) radość = Jubel (König Jubel ist in ihm) — w nim —
22) czasowe. wyrażenie — tojefes = Schnelläufer — Schnellauf,
rʼajm = Büffel Wildtier, des Büffels Schnelligkeit ist ihm eigentlich
wie die Höhen des Reems ist er ihm, niż siła bawołu on u niego
moc jednorożca ma, seine Freudigkeit wie die eines Einhorns, 23) verkünden oznajmić, gesagt werden 24) — zabłysła —
perf. — 25) inf. — inst. — 26) (to) — [strikethrough] — 27) zabierz zaprowadzić — 28) — jak 27) — jak XXI 20). —
(emporragt Herrlichkeit) — 29) byskow — 30) jak 2). —

XXIX

1) wie [illegible], Kpaam bpaam = einmal wie das andere, wiederholten
— malen, — za wóżbami — 2) — obozującego — bys. — gen. —
3) jak XXIII 7) i 18) — 4) Verachtenden — chuzn = ausehen, schauen
ogłada — 6) zasadzone — 7) — popatrzyć — seine Saat ist mit
vielem Wasser — wyższy od Agag 8) wyprowadzić czasowe —

– jak 22). – poszerzać – 6ty przyp. fr. i łac. pol. — zerschmettern, zer-
trümmern, zerschlagen verwunden — 9) pokłęka, —
sich hinlegen hinstrecken kitasić się — Kim = unfregen, anfrecza fr.
= podrazić (podburzyć) + inf. — beraz — trzy razy —
11) – forkgehen, eilends weggehen = uchodzić, odejść — łac. pol. — inf.
mina = abhalten, verweigern mit „nie" = odmawiać
12) – do postanowić — 13) – mogłbym — 14) belehren fr.
pouczać, oświecać (oznajmić, wyjaśnić, erklären, anzeigen przepowiadać
— w przyszłości dni — 15) jak XXIII 18. i XXIV 3). —
– 16) daas = Wissen, Erkenntnis, Einsicht, Weisheit —
wsiadz jak 4) — jak 4. — jak 4 (— 17) — szir = schauen, anschauen
— wybaczyć, umarzać verbitten — szays = (Kriegs)gehilfe, Helfer,
Set, wywrócić — 18) Besitz Erbe, Erbland — nomen. —
ušuchajil — sich erkeck üben, sich stark beweisen —
19) pana = panować bydzić — plur — szurid = Entkommener,
übriggebliebener, collectiv die Gerettetten, Entronnenen, —
plur — 20) achris = Nachkommen, Linde, — ojwaj = Ver-
nichtung, Untergang, adj ojwaj = bis zum Untergehende,
= doch sein Linde untergehend (zum Untergang) —
22) wegtilgen, wegfegen, wegschaffen, vertilgen — Kijin = Krajni

5to. fr. z niem.
zrzuw = gefangen wegführen — 23) — będzie żyć — fr. ustawić, einsetzen herstellen — jego (assura) — id. fr. wyjaśnić
— 24) ~~fr. [illegible]~~ praesens — jak 20) (~~gekt~~ unter)

XXV

1) mieszkać, zamieszkać. — zalegać się — 3) fr. cyt. 483 przystać, cumad = sich dem Baalschem zu [illegible] (sich przystępnie ~~[illegible]~~ schliessen) anhangen, dienen fr. —
4) 194 chałoje af żar gniewu — 5) zabijający — jak 3) — 7) w rękę swą —
8) 492 alkowy, Gemach) niem. Kammata — 492 קֻבָּה Kojwu, Kuwuszu = cibliche Schaam (żołądek
znaczy Kajwu קֻבָּה, ~~Leib~~ = żywot. — 11) 492 chajmu = Żoru — fr.
Ekaw es Kiwuszi = indem er eiferte meinen Lifer, mistrz imoszar się 591. fr
(żarliwie) mojej żarliwości — w żarliwości 12) Des Heils =
zbawienie (der ihm zum Heile gereicht) — 14) ~~Zgmru adoni~~
~~się do zabitego mojego czy do Adonitko~~ — V jest —
fr.
15) naszlubkiem — imojs 3 — on — 17) 1261. niem. msper. — 18) abbad.
fr. arglist gegen jemand üben — Ktorzyli do puscili się jako wam — z powodu —

XXVI

2) (porzek = spuścić = aufnehmen) fr. i niem. jak 7.3) — 7) spisowy do
9) V to jest Datan i Abiram — niw = hadern gegen = swarzyć — 366. niem. al
401 — adas = Rotte, Schar zgraja, gromada, orszak, Kupa wzorka
10) jak 9) — gdy — 18) jak ~~3~~ 7) spisowy (przeglądnięty) —

33) lecz tylko — 53) — tym — 54) —

56) al-pi (447) = wedle, stosownie do ... — bein (87) – l = między — między albo sive (niem.) = czyli — czyto 62) nie (fr.) zostali spisani —

XXVII

1) Kuraw = herzugehen, hinzutreten, do tego przyszły + 3) jak XXVI 9). — 2) mówiąc —

jnad (223 i dfr.) = sich gegenseitig bestellen, verabreden, zmówić się (zbuntować się) skupić się

Anhang = stronnictwo (fr.) — lecz — z powodu (fr.) (wejęcie) —

4) gura (122) = abgezogen werden — wegfallen (fr.) = zginąć (cyl. pol.) — —

— dla tego, że — (cz)ystkimper — 6) mówić — 7) na nie-

8) przeniesienie (fr. übertragen) — smg. — 9) V jego 12) dakiś

14) mur = szermierz, szarkać — sz... — 18) V wiekuistego

20) hojd (142) = Glanz (blask wielkości) Pracht (strojność okazałość) (niem.) Hoheit (niem.) — 21) w. ... fragen nach dem

Rechtsspruch der Urim — orzeczenie (4m.), polecenie —

23) potwarz — XXVIII

3) przymioty ustawiczne — 4) z wieczora — 5) V (cześć) —

6) sowie es dargebracht (geopfert) würde am Berge ... —

— og mowa — 7) V zły. — czwart, czci — mit Heiligem Gefässe (fr.)

im Heiligtum (niem.), na świętem miejscu (cyl.), w świątnicy (pol.) — imper. —

szachor = Getränk berauschendes = z napoju mocnego — 9) — przysłowie

z rana — 9) V matki — 10) das opfer des Sabbats in seinem (fr.)

Sabbate d.h. am jedem Sab. (4) — obok, oprócz — przymiotnik

— jego (zdrop.) — zdawki —

11) w poszatkach, na poszatka — byczki dwa — 12) V mąki — VVV mąki — byczka jednego — V mąki — 13) V ognio[wa] — 14) byczki V części — V części — 15) obok, oprócz — jarzmiołnik — 16) będą jadane 18) służby — 19) jako ogniową — byczki, jak 11 — mieli — sollet ihr sie haben — 20) V jej — V mąki przed. ię byczka — 23) z rana — 24) tak jak to) — chleb ofiary ogniowej — oprócz, obok — 25) będziecie mieli — swej służby — będzie wykonywali — 27) byczki dwa — 28) V mąka — byczka —

XXIX

1) będzie mieli — zgromadzenie — (swej służby gen. — nie będziecie wykonywać — będzie mieli 4 — odpłom (barmienia) trzoby — 2) (przygotowani) ofiarowane futur. 4 38 mieni, bo — byczka (byka młodego) — 3) mąki — 4) z — 6) nowiu — 10z — zalewki ich — ogniowe to — 7) jak 1 zgromadzenie — nie będziecie wykonywali V na — byczka — będzieci mieli — 9) V mąki — 10) V części — 26) z — 11) hakiści „ „ nim — Suhnung (pojednanie) = Versöhnung z rozgrzeszenie — oprócz zalewek — 12) (jak 1) zgromadz. obchodzic święto) 166 chag chiguq = ein Fest begehen — dat. — 13) na — byczkow (byków młodych) — 14) mąki V części — 16) genes. — geneh. — 25) genes. — genes. — 28) genes. —

34) gen - gen - 35) - Vna

31) genel.) — 35 będzieni miał — 39 ofiarować (jak 2) — 13)

— wszystkości festtag = fest = święto wszystko - V darować -

(f - jeśli kto - chcę, wyłuszczenie - że -) XXX

3) - nsar isor al nefesz = sich ein fessel anlegen = ein

Enthaltungsgelübde mit sich nehmen; isor szczególne

= Enthaltsamkeit Abstinenzgelübde, — co (to) - nie asrer"

5) (utrzymać się, beobachten - śluby - jak 3) - jak 5) —

6) hi = wegern, verneinen) heini = verwahren, verweigern —

7) rzeczowa. miotu = Ausspruch (gerede) - gen. - czem się

związała — 8) jak 5) - jak 3) — 9) jak 6) — 11) jak 3) —

13) - je - V ich (ślubów) — je — 14) jak 3) (Entsagung) —

inf. wdrożenie — zatwierdzić 15) jak 5) - zamiary

na to — jak 5) - jak 3) — jak 5) — je — 16) - Ehe -

perf. - (- igo — XXXI

2) nikam nikom = Ruhe nehmen — x3 - 3) (zwo - Stuhl - Sitz

zgrzeszeń rzemieść jak 2) 4) jak 3) — 5) jak 3 — 6) jak 3) (nie wojnę)

do wojska, — generał: do alarmu — 7) cnowierzesowa = nicht verschmähen (nicht

Vniego auszieben) — 9) wszystko — zagrabić — 13) - (Sieg, Schloss,

Thüre vagroty; Nowadendorf, Zamek, — ogniem 12) - przerwanie -

obok Jarichow

13) V mnie, albo ~~in mapie~~ na spotkanie idę — , i 14) die Heeresmacht = wojsko
— jna — Kriegszug, wyprawa wojenna, 15) Linsor = ze begehen ausspähen, dopełnić dopełnienie.
Treulosigkeit gegen Gott, zur Verleitung zum Treubruch, —
— 2) powiadu (jak XXV. 18.) — powstała (wśród ludzkiej) —
18) między niewiastami (płci żeńskiej) — zorbrauche jany
życia (jak 15). — 20) Każdy — że skórą (nieczysta) —
oczyszcia — 21) ~~ISZ~~ 323 isz hacmni = Kriegsmann — którzy ~~byli~~
wyszli byli — 23) mwar bi = durchstechen durchstechen —
jak XIX. 9. — oczyszczenie — 25) — mowzie — 26) Kogolnie ~~Lucia~~ — całkowicie spisać
— z ropaniem —
27) — jak I. 31). — 28) — sobierzy — wojownik — ~~osoba~~ dusza —
22.
29) — genel. — 30) nchor - part. pass = (durch das Loos) ergriffen
niem. wybrany fr.
herausgegriffen (vom Loose) Getroffen — sprzeczka fr. ostrzegać nadzieć
jak I 53). — 32) — sing. — zrabować zagrabić zdobyć — die Leute
des Heeres, Lud wojenny, Kriegsvolk — V owcie — 36) — tych, którzy
— zresztą —
wyszli na wojnę 38) V z nich — 39) V z nich — 40) z nich —
— dusz — 41) genel. — 42), którzy poszli do wojska (na wojnę)
47) — jak 38) — jak 38) — 48) — V którzy — 49) — ~~zniali~~ zrzucili —
nazwisko 483
— wojowników jak 21). — 50) (narzędzia — kolczyki —
klamry (naszyjniki) — 51) naczynia, przedmioty wyrobu.
52) — Polwe — Ha (— pucz

XXXII

1) Chuję z „l" = mieć — wiele, liczne, adjectiv. 525 + huzne 72 Adjectiv. — bardzo
Vbo — 2) — mówić — 5) w porządnie — 6) synom — brackom
wassym [illegible] na wojnę — 7) abwendig machen 350 = odrzucać — 396 „el" nwar =
bingehen pójść, uciec — 8) aby oglądać (kraj) [illegible] 522 beseken
— 9) — Kaz — potoku — obejrzeć — jak 7) — 11) V Ktorzy —
— milu achroj 306 = Folgen vollkommen schützen (postawszy m być)
zupełnie = nie szli zupełnie za — 12) jak 11) —
13) — dać się tubić im, verumsichtigen lassen — unfgerie „
den sein, wyginąć = zu Ende gehen 636, verschwinden, znikło —
14) Unwachs, Brud = pobrud. 643 ić, plamić — żar (Glut) — 15) ruchas 582 =
verderben, zu Grunde richten, zgubić, zniszczyć — 16 fact.
zdradziecky — 18) a my uzbroimy się sprawnie (chyst = eilen)
— miwcor = Befestigung, Festung, iz miwcor = Burg = miasto
obronne = zamek — mipnay = wegen 457 cyl. 19) — wdzięczny
posłuszeństwo = als Beute verteilen, nie obejmujemy 554 niem. Lot. pol.
posłuszeństwa — gen. —
20) V na wojnę — 21) [illegible] mier — 22) 369 nuki = unschuldig, unschuldig, frei
von Verpflichtung — w porządku (będzie mieli kraj ten w porządku)
23) pożnacie — chatos = Strafe des Sünde Kara (worze za grzech
— uzbroimy się part. pass. Fr. —
— Ktore 24) plur. spodobają was — 25) — do wojska

(-o poniadanie- -jak 28)-) (-jak 23)- fr. niem. 22

29) przeprawić się, przejść, fr. mieszkanie, -i- przez (30)- Benitz nehmen (sich in den Besitz setzen) - 31) (-to, co - powiedział - 32) (obwieszczenie ~~nowego~~ poniadanie - 33) z okręgami, - 39) - weszli - 41) przed - 42) przyległości Fürstenstadle (jak XXI 25) - Nobach

XXXIII

1) pod wodzą (unter der Leitung), unter - 4) wyklonywać - Karne (611 i dfr. Strafgericht niem) - 7) - w Kehren fr. zwingen zwingen (opowiadali się - 8) przeszli - - o - 16) - przy - groby pozost. moje własne - 40) - opisz. nadcie, gojić - 48) genel. (50) jak 48). - 57) - przejście (przeprawienie się) przez 52) - tedy - poszedł - bezpieczne - altar - ołtarz (88 heilige) - (kamienny - mehr zeben) 53) obejmiecie o poniadanie - poniadali - 54) - dane większy - V dnie, miejsce, niżej gdzie - (55) - dane - (491 przypadnie - wdzięczy) aufein,

Den, verfolgen, prześladowani bedrängen, drogie, drzeci —

56 (w zdanie 134 sinnen wahren Gedenken, Gesamten zeit- fürstlichen niem. zumächtigen —

XXXIV

(al golaj - 211 i dfr.) 2) w Niedźwiedzkoe (poniadanie) - 3) strona południowa - obol - - Końca - Hone (Kom. str. 602) - 4) mniejsza - od strony południowa - Ausgang (ort wohin die Grenze läuft, fr. 624 Auslaufender Grenze, cyf. 226) w pomiędzy, Kończ pol. 5) na mi - - rozciągnie się -

5) – miś własne – (jak 4) – 6) vide Fr. dosłownie tłom. – 7) od potwory – 8) gęzeni bis, – (jak 4) + 10) Ku wschod = kujdwuk – (– mierzić (– 11) od – strzykać się, pryskać

12) – jak 4) – nomin. morze Stane – Sen – kraj – w granicach jęz

13) dwór – potwór – 14) albow. wziąć – 15) potrawa obok, od, – 17) 357 michał = als Beritz zurückeilen (niem. verlecken)

18) z mimate – rozdzielenia – 29) jak 18)

XXXV

1) v 2 obok – 2) z dziedzictwa (niem. Erbe) – jutraw 233 infinit. na miastkowie

zum Wohnen – Fr. jak migrosz 267 = Weichbild, Bezirk, Vorstadt niem. Ludw.

przedmieście, wygon, – pol. czes. fr. Trift weidepolatz pastwisko

dienen zu, służyć = żoją l' – (jak 2) – 573 = Habe, Gut, Vermögen

= dobytek – 4) – jak 2) – chcieć = draussen sein = na zewnątrz

5) stronę accus. – jak 4, – 6) miklok = ochr, wo der Flüchtling auf, gnomen wird = schronienie abz niem. michat (schronić się, kamu wieder Zuflucht

titni = pozwolić (– opróżnić tj. (sonst te) = 7) jak 2) – od tego, który

ma wiele, wer – od tego który ma mało – stosowanie do

10) przejdzienie przez – 11) – (jak 6) – jak 6) – przez niedbałość

12) (jak 6) – na wsi – 13) – jak 6) – 14) jak 6) – 15) osiedlenie – – – – (jak 6) –

z czego fr. niem. przez co, wskutek

jak 17)

17) Vgo (w ręce) — 18) z drzewa w ręce — Vgo — 434 Hinterlist Verschlagenheit (z rozmysłem) (z przedsięwzięciem)

19) -ten, sam, — zabić — jeżeli — 20) -z (aus niem. albo mit fr.) — rzeczą

21) -mieniawiść — jak 19). — 22) — przypadkiem (von ungefähr), unversehens fr. unvorsätzlich 432 (mimowolnie, przez nieostrożność) (nieroztropnie)

nie = nicht nit = blisz 271 mieniawszi (jak 21) — rzucił na niego — nie podstępem

23) -jakimkolwiek (jakis = położni) — jak 17). — nie bądź

niepsujący sms — partic. fr. 93 fr. chciwy, pragnący z accus. — 536 fr. mieszczęście (strzeżenie, starania) nach dem Unglück

24) ustawa (Gesetz) — 25) bezpiecznie fr. (swobodnie) — jak 6) — aszer szamm = dokąd — niekt bysz — 26) -jak 6) — dokąd — niekt bysz —

27) — jak 6) — nie będzie na nim (fr. soit sur lui)

— wina za rozlanie krwi (Blutschuld) 134 fr. niem. — 28) — albow. — jak 6) — Kasob. najm. — poszukiwaczki — 29) — przepis prawa 192 mispot

30) — osoby — zeznania — inni 425 b' = ein Zeugnis ablegen gegen jem = świadczyć przeciw osobie 31) — za życie — 261 ruszin 555 l'mis = des Todes schuldig — lecz — 32) Vzato, aby uciekł (für den Geflüchteten) — i aby mieszkał — 33) zaplugawić, Kalać = verunreinigen 186 = zanieczyścić — Vamn — jak wyżej — oczyścić asser-bon

— z powodu krwi — 34) — zanieczyścić — na której mieszkacie

— asszer b' sojchu = wśród której

XXXVI

1) Jedz — ~~przykapibi~~ — niem 574 hinzutreten przykapibi — głowa fr. Haupt- 524 — zwierzchnik Oberhaupt — niem — plemię, pokolenie, Stammes — Haupt 7. — ród (Geschlecht) niem — 2) — losem, według losu — niem. — datiw — dat — 3) plur: pokoleń dzieci — gura = abgezogen 122 i fr. — werden, entzogen niem odjąć, odebrać (fr abgehen odejść) 223 — wyjąć = fr hinzufügen z al - przyłączyć — V pokolenie — jak wyżej — 4) jak 3) — V ilość pociechy — jak 3) — 5) mówić — 6) niem i Lud datiw. — ród — 7) — aby — niem tłum. — nie przeczenie — ~~na~~ — dowak = 125 i Lud. — chcieć, życzyć, rozkazywać pry — 8) z pokolenia — egl. pol. — niem plur. — rodu + mig. — 9) niem aby — z — na — jak 7) — X: 2) z rodów — — rodu — V koło —